

11. 26

1824

61/5

10

8

СВЯТЫЙ СЛАВЯНСКИЙ
№ 27
СВЯТЫЙ СЛАВЯНСКИЙ

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ლ ე ნ ი ნ ი ზ მ ი

1. დ. გვაზავა — ლენინი და ოქტომბერი 3 გვ.
2. ლ. ავერბაში — ახალგაზრდათა მოძრაობის
საკითხები და ლენინი 7 "
3. ბ. ვორევი — პლეხანოვი და ლენინი 19 "

ლ ი ტ მ რ ა ტ უ რ ა

4. ა. ბეზიმენსკი — პარტიზლეტი (ლექსი) 25 "
5. კაკი-ეწრელი — წინსვლა ოქტომბრით 27 "
6. კაკი-ეწრელი — "22000" 29 "
7. ბ. პაღიაკი — ჩინეთი-ქალაქი 32 "
8. " — ტყვის ქუთუხები 34 "
9. მ. პროტუხევიჩი და ი. ხაბლანი — ერბეს და კომპანიის
საქმე (დასასრული) 36 "
10. ჯონ რიდი — როგორ მხადდებოდა ოქტომბერი
(ნაწყვეტი) 41 "
11. ვ. ლუარსაშიძე — რუსეთის ლიტერატურული სინამდვილე 45 "
12. შ. რადიანი — ხელოვნება და მარქსიზმი 51 "

პოლიტიკა, ეკონომიკა, ფილოსოფია.

13. გ. მუშიშვალი — მსოფლიო ოქტომბერი 55 "
14. ს. აშაღლობეული — ოქტომბრის ეკონომიური
წინამძღვრები და შედეგები 61 "
15. ე. ვ — ძე — ოქტომბერი და მეცნიერება 65 "
16. კოსოლი — დიდი მატერიალისტების ცნოვრება და მოძ-
ღვრება 67 "
17. ივ. კ — შვილი — ფილოსოფოს პლატონის კომუნიზმი 73 "

მეცნიერული განყოფილება

18. ვლ. ჩხენკელი — საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი
კაცობრიობის სამსახურში 77 "

ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობა

19. ოტო უზგერი — ჩვენი მტრების ბანაკში 87 "

კავშირის აღმშენებლობა

20. ვ. დარაბეულიძე — ს. ა. ლ. კ. კ. ცეკას პლენუმის შედეგები 93. "
21. დავ — გონი — ექვსი წელი 97. "
22. ა. კეკელია — შემოდგომის კურს-ყრილობების ამოცანები 102. "

ს კ ო რ ტ ი

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია

საქართველოს ახალგაზრდათა ლენინური კომუნისტური კავშირი

პრეზიდიუმის ყველა წევრისა, შერთვით!

წელიწადი მესამე

ყოველთვიური საკლუბო, სალიბრატურო და სამეცნიერო ჟურნალი
ს. ა. ლ. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის ორგანო

= ახალგაზრდა = ლენინელი

4893

სარედაქციო კოლეგია

დ. გვახაძე, მ. კასიანი, ვ. დარასხელიძე,
ა. კეკელიძე და გ. კიკრაშვილი.

რეკლამები

№ 27

1924 წ.

თ ბ ი ლ ი ს ი

ეროვნული სამეცნიერო
ბიბლიოთეკა

ლენინიზმი

„ლენინიზმი არის იმპერიალიზმის და პროლეტარულ რევოლუციის ეპოქის მარქსიზმი.

უფრო სწორად რომ ვსთქვათ: ლენინიზმი არის პროლეტარულ რევოლუციის თეორია და პრაქტიკა საზოგადოდ, განსაკუთრებით კი პროლეტარიატის ლიქტატურის თეორია და ტაქტიკა. მარქსი და ენგელსი მოღვაწეობდნენ წინა რევოლუციონურ ხანაში (ჩვენ მხედველობაში გვაქვს პროლეტარული რევოლუცია), როცა ჯერ კიდევ არ იყო განვითარებული იმპერიალიზმი, პროლეტარების რევოლუციისათვის მომზადების ხანაში, იმ ხანაში, როდესაც პროლეტარული რევოლუცია ჯერ კიდევ არ წარმოადგენდა პირდაპირ პრაქტიკულ აუცილებლობას. ლენინი კი, მარქსის და ენგელსის მოწაფე, მოღვაწეობდა განვითარებულ იმპერიალიზმის ხანაში, აბოპქრებულ პროლეტარულ რევოლუციის ხანაში, როცა პროლეტარულმა რევოლუციამ უკვე გაიმარჯვა ერთ ქვეყანაში, დაამარცხა ბურჟუაზიული დემოკრატია და დაამყარა პროლეტარული დემოკრატიის ხანა, საბჭოების ხანა. ლენინიზმი გაიზარდა და ჩამოყალიბდა იმპერიალიზმის პირობებში, როცა კაპიტალიზმის წიაღში აღმოცენებულმა მოწინააღმდეგე ძალებმა მიაღწია უკიდურეს წერტილს, როცა პროლეტარული რევოლუცია შეიქნა უშუალო პრაქტიკის საკითხი, როცა მუშათა კლასის რევოლუციისათვის მომზადების ძველმა პერიოდმა მიაღწია თავისი განვითარების საზღვარს და კაპიტალიზმზე პირდაპირ შეტევაზე გადასვლის ახალ ხანაში გადაეშვა.“

ი. სტალინი (ჯულაშვილი).

დ. გვაბაშვილი.

ლენინი და ოპტომატრი.

ყოველი დიდი ისტორიული მოვლენა და განსაკუთრებით კი რევოლუცია გარდა მასების მოძრაობისა, მათი თავდადებისა — საჭიროებს მებრძოლთა კოლექტიურ ნებისყოფის, სურვილის და მისწრაფების გამომხატვლს, მასების მეთაურს — სარდალს. რათა მწვავე და გადამჭრელ მომენტებში მასსა არ დაიბნეს, არ ასცდეს სწორ გზას, შესძლოს გასაუფლებლ გზების განკვეთა, ალღო აუღოს შექმნილ მდგომარეობას, შეაფასოს თვისი გამარჯვება თუ დამარცხება და არ მიეცეს არც გადაჭარბებულ ოპტიმიზმს და არც პესიმიზმს; რათა დაცულ იქნას წონასწორობა, აუცი-

ლებელია სარდალი, ბელძღვანელი მოსილი მასის სიმპატიით და აღჭურვილი მისი ავტორიტეტით.

მაგრამ ასეთი ბელადები არ იბადებიან, არ იქმნებიან თავის თავად, არამედ გვევლინებიან საზოგადოების ამა თუ იმ წრიდან; მათ აყენებს თვით ხალხი, მასსა. ის იზრდება მის საშოში.

ბელადებს, პიროვნებებს ხშირად გარდამწყვეტ მნიშვნელობას აკუთვნებენ ამა თუ იმ ისტორიულ პროცესის დროს. ბელადი მიაჩნიათ ყოველივედ, ყველაზე წინ მდგომათ, რომელსაც ემორჩილება მასსა და რომელიც აომ-

ძრავებს აღამიანთა ცხოვრებას, ისტორიას.

„გმირების ეპოქიდან“ გადმოინერგა ის ყალბი შეხედულება—თითქოს გმირი, ბელადი ყოველივეა, ხოლო მასა არაფერი. რომ ცალკე პიროვნებათა გავლენა მასსაზე გადამწყვეტია, ყოველივეს მთქმელია.

მარქსისტული შეხედულება არ იზიარებს ამ ბურჟუაზიულ თეორიას. მარქსიზმი არ აყუთვნებს პიროვნებას, თვით ზუმბერაზულ ბელადს ვაღამყრელ მნიშვნელობას, არ აღმერთებს მას, არავითარ შემთხვევაში არ გამოყავს ბელადი, ცალკე პიროვნება თვით მასიდან, ის არ ანცალკევებს პიროვნებას მასისაგან და არ აყავს ის დამოუკიდებელ სამბრძანებლო სიმაღლეზე, ე. ი. ბელადის სურვილს არ უმორჩილებს მასის მოქმედებას.

ისტორიას ახსოვს მრავალი დიდი ბელადი, საუკუნის იშვიათი პიროვნება—გენია და მათ შორის ლენინს ერთ-ერთი საპატიო ადგილი უჭირავს.

ლენინს ბევრი და განსაკუთრებით ბურჟუაზიულ ბანაკიდან ყალბად მიუღვენ მით, რომ ლენინი დასახეს არა მასების ნიჭიერ სარდლათ, არამედ **ყოველივეთ**, ლენინში თავი მოუყარეს ყოველივეს მხოლოდ იმისთვის, რათა ის გაეღმერთებიათ, დაესახათ, როგორც იტყვიან, მითად.

ლენინი, მათი თქმით, არა მარტო კომუნისტურ პარტიის ბელადია, არა მარტო პროლეტარიატის ხელმძღვანელი, განმათავისუფლებელი ბრძოლის არა მარტო აქტიურ და უტყუარ მეთოდების გამომმუშავებელი, დიადი ისტორიული მოვლენის განმკვეტი, არამედ, რაც მთავარია, განსახიერებაა ოქტომბრის, ოქტომბრის შემქნელია, საბჭოების დაფუძნების მიზეზი. სწორედ ამიტომ იყო, რომ ლენინის სიკვდილს მტრები აღტაცებით შეხედენ, რადგან ვერ წარმოედგინათ, თუ რომ ლენინის სიკვდილის შემდეგ კომუნისტური პარტია უთავბოლოდ არ გაიფანტებოდა, საბჭოები არ გაქრებოდა, რევოლუცია არ განისვენებდა.

რისთვის მოსდიოდათ და მოსდით შეიძლება ასეთი აზრი დღესაც ბევრს?—მიტომ რომ პიროვნების წინ დაყენებით მათ დაავიწყდათ მასა, მხედველობიდან გამოეპარათ ის ძალა, რომელმაც წარმოშვა ლენინი, აღჭურვა ის წარმოუდგენელი ძლიერებით და თვის ბელადთა გაზადა.

ლენინის პიროვნება მკიდროთაა დაკავშირებული (ნამდვილად განუყრელია) ოქტომბერთან. ლენინი ოქტომბრის პირმო შეილია, მისი ვარსკვლავია. ბრძოლა ოქტომბრისთვის არის ბრძოლა ამავე დროს ლენინის უამრავ მასების ბელადთ, საუკუნის გენიათ გადაქცევისთვის.

განვიხილოთ მოკლეთ ყველასათვის ცნობილი ბრძოლა ოქტომბრისთვის და ლენინის როლი მასში.

როგორ გაიმარჯვა ოქტომბერმა, როგორ მოხდა ეს მსოფლიო „სასწაული“?

როგორც ვსთქვით ზემოთ, ლენინი ბურჟუაზიის სასწაულთმოქმედათ მიაჩნდა და ამიტომ ლენინის წინააღმდეგ ბრძოლა სხვა მხრივ ვერ მოეხერხებინათ, გარდა იმისა, რომ მოითხოვდნ მის თავიდან მოშორებას, რუსეთიდან განდევნას და წარმოუდგენელ ჩირქს სცხებდნ, ცილს სწამებდნ მას.

აი რას სწერდა ერთ-ერთი კადეტური ჟურნალი 1917 წლის ივნისში: „უკანასკნელი დღეების ამბები ამტკიცებენ ცალკე პიროვნებათა მასსაზე ავადმყოფურ ზეგავლენის განსაკუთრებულ შემთხვევას, რომლის შემდეგ არ შეიძლება რთქვას რაიმე კარლეილის¹⁾ თეორიის (პიროვნებათა მნიშვნელობის შესახებ ისტორიაში) წინააღმდეგ. როგორც არ უნდა იყოს, აქედან ერთი რამ უეჭვოა, რომ მასთან საბრძოლველად, როგორც ყოველივე მავნე მოვლენასთან, არ არის უფრო გადამწყვეტი საშუალება, ვინემ ასეთ პიროვნებათა დატყვევება“.

ამას სწერდა კადეტური ჟურნალი „ტრიბუნა“ ლენინის ორი თვის ჩამოსვლის შემდეგ რუსეთში. ამასვე ლაპარაკობდა რუსეთის ბურჟუაზიის ბელადი მილიუტოვი (რომ არ ვილაპარაკოთ მენშევიკებზე და ესერებზე) თავის 3⁻ ივნისის სიტყვაში: „...ლენინი და ტროცკი კვლავ ქადაგებენ მავნე აზრებს და მათი ამბავები, რომელთაც უკვე მიუძღვით დანაშაული სისხლის სამართლის კოდექსის ყველა მუხლების ძალით, დასეირნობენ თავისუფლად და შემოაქვთ სენი რუსეთის საზოგადოებაში და რუსეთის არმიაში. ჩვენს მთავრობას უნდა

¹⁾ კარლეილი — ცნობილი ინგლისელი ისტორიკოსი და ფილოსოფოსი (1793—1881), რომელიც თავის ნაწარმოებში „გმირები“, იმ აზრს ატარებდა, რომ კაცობრიობას ამოძრავებენ გმირები, რომელთაც მიყვება მასსა-ო.

უსურვოთ, რათა ოდესმე ლენინი მისი ამხანაგებით გაეგზავნოს იქ, სადაც იმყოფება კოლიშკო¹⁾.)

რა იყო მიზეზი ლენინის წინააღმდეგ ასეთი გალაშქრების და მისი ასეთი შეფასების?

თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, სახელდობრ აპრილის პირველ დღეებში ლენინი დაბრუნდა რუსეთში და შეუდგა ჩვეულებრივ საქმიანობას. ამავე თვეში შემდგარ კომუნისტურ (მაშინ ბოლშევიკურად წოდებულ) პარტიის კონფერენციაზე მან წამოაყენა **ცნობილი თეზისები** დროებითი მატყუარა მთავრობის (ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული-მენშევიკურ ბლოკის) წინააღმდეგ საბრძოლველად და ნამდვილი რევოლუციონური მთავრობის, პროლეტარული ხელისუფლების დასამყარებლად.

ლენინმა ამით, როგორც ბელადმა, უჩვენა ბრძალის სწორი გზა პარტიას, რომელიც წინ უძღოდა არსებული მდგომარეობით აღმოცენებულ მასსას, მუშათა და გლეხთა მრავალ მილიონებს. ლენინმა თავისი თეზისებით დასახა მომავალი მუშაობის და ბრძოლის პროგრამა, გამოიმუშავა საიმედო ტაქტიკა და ამგვარად გზა გაუწია პარტიის სახით ბრძოლისთვის მოწყურებულ მშრომელ ხალხს.

რას ლაპარაკობდა ლენინი?

ლენინი, როგორც რევოლუციონური მარქსისტი, ვერ შერიგებოდა თებერვლის რევოლუციით შექმნილ მდგომარეობას, მენშევიკების და ესერების ცდას—დაემყნათ რუსეთში წვრილ-ბურჟუაზიული სოციალიზმი. ლენინი რუსეთის მუშის და გლეხის კოალიციას თავად-კაპიტალისტთან, კლასიური ბრძოლის მიჩქმალვას, კლასთა წინააღმდეგობის შერიგების სურვილს წინააღმდეგ და მოითხოვდა დაკვირვებულ მუშაობას არსებულ პირობებში მეორე დასრულებული რევოლუციის მოსამზადებლად. მენშევიკების ყოველივე ცდას მარქსიზმის ბურჟუაზიის იდეოლოგიასთან შე-

რიგებისას, ლენინი უწოდებდა აშკარა მოლაღატეობას და მარქსიზმის, როგორც მუშათა კლასის მოძღვრების შეურაცყოფას, ანუ როგორც იტყოდა ხშირად, „გაუპატიურებას“.

ლენინი არ ქმნიდა რაიმე სასწაულს, არამედ, ეყრდნობოდა რა ძლიერ პარტიას და მასის განუსაზღვრელ თანაგრძნობას, დარწმუნებული იყო, რომ გაიმარჯვებდა. ლენინის მიზანი ამ მომენტში იყო—დაწყებული ბრძოლის ბოლომდე მიყვანა, მშრომელთა განთავისუფლების დაგვირგვინება, სათანადო პირობების მომზადებით დროებითი მთავრობის დამხობა. ლენინს მიყავდა მასსა ძალაუფლების დაპყრობისავე, სწამდა რა, რომ მას შეინარჩუნებდა რუსეთის მუშა და გლეხი და ამზადებდა პირობებს მისთვის—აი სწორედ ამიტომ იყო ლენინი რეალური პოლიტიკოსი და არავითარ შემთხვევაში ავანტიურისტი.

ამაშია ლენინის უდიდესი დადებითი თვისება, როგორც ბელადის.

ლენინი ებრძოდა არსებულ ხელისუფლებას პარტიით, მასით, რუსეთის მუშებით და გლეხებით, სხვა საშუალება ბრძოლის ლენინს არ გააჩნდა და არც უნდოდა. ლენინი სწორად აფასებდა, ალღოს უღებდა ძალთა განწყობილებას მაშინდელ რუსეთში დასტიკიურ ამბოხებას, რევოლუციონურ ბრძოლას აძლევდა კანონიერ გზას, სწორ კალაპოტს.

ლენინს მისი მოწინააღმდეგეები ებრძოდნენ სულ სხვა საშუალებით—ეს იყო არა მასის ჩამოშორება, არა ბრძოლის ნამდვილი იარაღის ხელიდან გამოტაცება, არამედ დევნა და ცილისწამება. **რისთვის?**—იმიტომ რომ, მილიუკოვები უაღრესად ცდებოდნენ, როდესაც იმ რევოლუციონურ ვულკანს, რომლის აღმოხეტქა მზადდებოდა რუსეთში, აწერდნენ ლენინს და მის ამხანაგებს და ამავე დროს ვერ აუფასებდნენ საქმის ნამდვილ ვითარებას, ვერ ამჩნევდნენ რუსეთის მუშათა და გლეხთა უკმაყოფილო მასას, რომელიც ზურგს უმაგრებდა ლენინს და მის პარტიას და რომელიც თვითვე ამზადებდა აღშოთების და რევოლუციის საშინელ ვულკანს.

ამიტომ ოქტომბერი არა ლენინის, არამედ მშრომელი მასის შემოქმედების ნაყოფია, ხოლო ლენინი ამ ნაყოფის მომკელია. სხვა მხრივ ლენინის პიროვნების შეფასება, მისი დაკავშირება ოქტომბერთან შემცდარია, მილიუკოვისებურია—არა მარქსისტულია.

¹⁾ კოლიშკო ცნობილი მწერალი იყო, რომელიც „აიანი“-ს და „სერენი“-ს ფსევდონიმით სწერდა პეტროგრადის გაზეთებში მთავრობის საწინააღმდეგო წერილებს, რისთვისაც ის დატყვევებული იქნა.

რას ეყრდნობოდა ლენინი ოქტომბრის მზადებაში?—ნამდვილ, შეუბღალავ რევოლუციონერ მარქსიზმს. რა მხრივ ამართლებდა ამ ბრძოლას გამარჯვების იმედით მარქსიზმი? —აი რა მხრივ.

პირველი — მარქსიზმი ლაპარაკობს: „...ერთგვარი ბედი ყველა რევოლუციების, რომ სხვა და სხვა კლასთა კავშირი, რომელიც განსაზღვრულ (კურსივი ჩვენია—დ. გ.) საფეხურზე ყოველთვის შეადგენს ყოველი რევოლუციის აუცილებელ პირობას—არ შეიძლება იყოს ხანგრძლივი. როგორც კი საერთო მტერი დამარცხებულია, გამარჯვებულები იყოფიან სხვა და სხვა ბანაკათ და ერთი მეორის წინააღმდეგ მიმართავენ იარაღს. ეს სწრაფი და გამაღებელი განვითარება კლასიურ ანტაგონიზმის ადასტურებს საზოგადოების სხვა და სხვა ჯგუფების ინტერესების შეუთრგეבלობას.“¹⁾

ლენინი ხედავდა, რომ თებერვლის რევოლუციით საერთო მტერი—თვითმპყრობელობა დაამარცხა რუსეთის საზოგადოების სხვადასხვა კლასების და ჯგუფების კავშირმა, ხოლო რამდენათ ეს მტერი დამარცხებულია, იმდენათ ეს კავშირი სუსტდება, იშლება და მასში შემაღალი ჯგუფები, მარქსის სიტყვებით რომ ვთქვათ, ერთი-მეორის წინააღმდეგ მიმართავენ იარაღს. რუსეთის მუშის და გლეხის კავშირი რუსეთის ბურჟუაზიასთან იმდენათ იყო საჭირო, რამდენათ ისიც ებრძოდა ტახტს და მიისწრაფოდა რესპუბლიკისაყენ. მას შემდეგ კი რაც ეს მისია შესრულებული იქნა, გაერთიანებულმა ძალებმა აღავსეს თვითმპყრობელობა, ამის შემდეგ უკვე კავშირი რუს მუშასა და ბურჟუას შორის შეუძლებელი იყო.

მარქსის ეს ზემოთ მოყვანილი დებულება რამოდენიმე ათეული წლის შემდეგ გამართლდა რუსეთის თებერვლის რევოლუციის ამ მაგალითით.

მეორე—„პრაქტიკულმა რევოლუციონერმა გამოცდილებამ დაამტკიცა ის თეორეტიული მოსაზრება, რომელსაც მივყავდით დასკვნამდე, რომ ჯერ უნდა დადგეს წვრილ-ბურჟუაზიული დემოკრატიის რიგი მანამდე, სანამ კომუნისტური მუშათა კლასი დაარწმუნდებოდეს, რომ შეუძლია ძალა-

უფლების დაპყრობა და დამკირავებლობის იმ სისტემის დამსხვრევა, რომელიც აჩერებს მას ბურჟუაზიის ბატონობის ქვეშ.“²⁾ (კურსივი ჩვენია—დ. გ.) რა არის ლენინის მთელი მოღვაწეობა ოქტომბრამდე, თუ არა გამართლება ზემოთქმულის. მენშევიკურ-ესერული ბლოკი რუსეთში, რომელიც დამყარდა თებერვლის რევოლუციის მეორე დღესვე, იყო მეტი არაფერი, თუ არა წვრილ-ბურჟუაზიული დემოკრატიის რიგი და ბოლშევიკური პარტიის მზადება—კომუნისტურ მუშათა კლასის დარწმუნება ძალაუფლების დაპყრობის და დამკირავებლობის სისტემის მოსპობაში.

ეს—მეორე ანდერძი მარქსის, რომელიც საცესებით გამართლდა ლენინის საქმიანობით.

მესამე—„რევოლუციაში, ისე როგორც ომში, ყოველთვის მხნედ უნდა აწარმოო შეტევა და უპირატესობა დამცემის მხარეზე; რევოლუციაში, ისე როგორც ომში, საჭიროა სითამამე (прик) გადამწყვეტ მომენტებში (კურსივი ჩვენია—დ. გ.) ყოველივეთი, როგორც თანასწორი არ უნდა იყოს ძალები“, ან კიდევ: „რევოლუციაში ვისაც უპირავს გადამწყვეტი პოზიცია და ისე უშვებს იმას ხელიდან, რომ არ გასინჯა მტრის ძალები—აუცილებლათ ღირსია მოლაღატის სახელის. რადგან დადებით რევოლუციის გზაზე, იმოქმედეთ უდიდესი გამბედაობით, როგორც დამცემი მხარე. თავდაცვითი მდგომარეობა ასეთ დროს არის სიკვდილი ყოველი შეიარაღებული აჯანყების.“³⁾ შეადარეთ ეხლა ყოველივე ეს იმას, რასაც ლენინი მოქმედებდა ოქტომბრის დღეებში, მისი ბრძოლა როგორც მუშათა კლასში, ისე შიგ თვით პარტიის ხელმძღვანელ ორგანოში (მაშინდელ ცეკაში) ოპორტუნისტურ მშვიშარობასთან, რომ დარწმუნდით თუ როგორ შეასხა [ხორცი ლენინმა მარქსის თეორიას. აქედან აშკარაა, თუ რამდენათ უტყუარია დებულება, რომ ლენინიზმი არის მარქსიზმი მოქმედებაში, ბრძოლაში, პირდაპირ შეტაკებაში ბურჟუაზიასა და პროლეტარიატს შორის.

ეხლა დაუგდოთ ყური თვით ლენინს იმის შესახებ, თუ რა არის მისი პარტიის გამარჯვების პირობები: „რომ ჩვენს პარტიაში არ ყოფილიყო უსასტიკესი, ქვემარტად რკინი-

¹⁾ იხ. კ. მარქსი. „რევოლუცია და კონტრ-რევოლუცია გერმანიაში“. გვ. 47. (რუსული გამოცემა).

²⁾ იხ. კ. მარქსი. „კომუნისტების პროცესიკენში“.

³⁾ იხ. კ. მარქსი. „რევოლუცია და კონტრ-რევოლუცია გერმანიაში“. გვ. 118.

სებური დისციპლინა, მისთვის თავდადებით მზარი რომ არ დაეჭირა მუშათა კლასს, ე. ი. იმას, რაც ამ კლასში აზროვანი, პატიოსანი, თავდადებული და გავლენიანი და რასაც შეუძლია უმეტაუროს ან გაიტაცოს ჩამორჩენილი წრეები—ისე ბოლშევიკები ვერ შერჩებოდნენ ხელისუფლებას. ამ გამარჯვების მთავარი მიზეზთაგანი აგრეთვე იყო ის, რომ ბოლშევიზმი ჯერ კიდევ 1914 წლის ბოლოდან მოკიდებული დაუნდობლად ააშკარაებდა სოციალ-შოვინიზმს და „კაუტსკიანელობი“-ს სიფლიდეს, სისაძაგლეს და სასიზღროებს, მასსა კი შემდეგ საკუთარი გამოცდილებით თანდათან რწმუნდებოდა ბოლშევიკების შეხედულებათა სიმართლეში.

თავისი ძლევაშისილი ბრძოლა პარლამენტარული (ფაქტიურად) ბურჟუაზიული რესპუბლიკის და მენშევიკების წინააღმდეგ ბოლშევიკებმა ძალიან ფრთხილად დაიწყეს; ისინი ამ ბრძოლას ამზადებდნენ არა ისე უბრალოდ,

როგორც ბევრს წარმოუდგენია დღეს ევროპასა და ამერიკაში. ხსენებულ ხანის დამდეგს ჩვენ არ მოუწოდებდით მთავრობის დამხობისათვის, არამედ ვარკვევდით მისი დამხობის შეუძლებლობას, თუ წინასწარ არ შეიცვლებოდა საბჭოების შემადგენლობა და სულისკვეთება. ასეთი ფრთხილი, საფუძვლიანი, წინდახედული და ხანგრძლივი მზადების ტაქტიკა რომ არ გვეწარმოებია, ჩვენ ვერ გავიმარჯვებდით 1917 წლის ოქტომბერში და ვერც შევინარჩუნებდით ამ გამარჯვებას.¹⁾

აი ასეთია ოქტომბრის წარმოშობის პირობები და ასეთი ღვაწლი მიუძღვის ლენინს ამ დიად ისტორიულ მოვლენაში, როგორც მასების კოლექტიური ნებისყოფის, სურვილის და მისწრაფების გამომხატველს, როგორც ნიჭიერ სარდალს და გმირს ოქტომბრისას.

¹⁾ იხ. „მემარცხენეობის“ საყმაწვილო სენი კომუნიზმში“. კურსივი არ — ლენინისაა, დანარჩენი ჩვენია — დ. გ.

„ლენინი იმპერიალიზმს უწოდებდა „მომაკვდავ კაპიტალიზმს“. რატომ? — იმიტომ რომ იმპერიალიზმს მიყავს კაპიტალიზმის წიაღში აღმოცენებული მოწინააღმდეგე ძალები უკანასკნელ წერტილამდე, უკიდურეს საზღვრებამდე, რომლის იქეთ იწყება რევოლიუცია.“

ი. სტალინი (ჯუღაშვილი).

ლ. ავჯიშაძე.

ახალგაზრდათა მოძრაობის საპირობები და ლენინი.

ვლადიმერ ილიას-ძის ძლიერ იშვიათად უტდებოდა ახალგაზრდათა მოძრაობასთან შეხედრად, მაგრამ მაინც მოგვცა მან ნათელი, მოკლე და ახალგაზრდათა პროლეტარულ ორგანიზაციების მოღვაწეობის არსებითი მხარის განმსაზღვრელი, მკაფიოდ ჩამოყალიბებული პროგრამები და ამოცანები. უეჭველია, რომ ვლადიმერ ილიას-ძის შეხედულებანი ახალგაზრდათა მოძრაობაზე, როგორც ლენინიზმის გამოყენებაზე განსაზღვრულ დარგში, მის მიერ მრავალჯერ აზრის გამოთქმა ამ საკითხის შესახებ წარმოადგენენ ახალგაზრდათა

მოძრაობის თეორიის საძირკველს და საფუძველს. დიდი ხანია დროა, რათა მომხდარიყო შეკრება და სისტემაში მოყვანა ლენინის იმ შენიშვნების, სიტყვების და სტატიებისა, რომელნიც შეეხებოდა ან უახლოვდებოდა ახალგაზრდობის კავშირების მოღვაწეობის ფარგლებს.

ლენინის ნაწერებში საკმაოდ მოიპოვება მასალა, რომელიც უშუალოდ ეხება ამ საკითხს. მაგალითისათვის ავიღოთ ვლადიმერ ილიას-ძის სტატია, რომელიც მოთავსებულია თხზულებათა კრებულის მე-II ტომში და შეე-

ხება სახალხო განათლების საკითხებს. თავის მოღვაწეობის ჯერ კიდევ დასაწყისში, 90-ე წლებში, ილიჩი აყენებს საკითხს კლასობრივ სკოლის შესახებ, მოხარდთა მონაწილეობის შესახებ წარმოებაში, აშკარად და გაბედულად აღნიშნავს სოციალისტურ პოლიტიკის ხაზებს სახალხო განათლების საქმეში. თავის პირველ ბროშურაში ლენინი დიდ ხანს ჩერდება თეორიის და პრაქტიკის თანაშეფარდების საკითხის გაშუქებაზე—ამ ძირითად ანდერძზე ახალგაზრდობისადმი „შეუძლებელია იყოთ იდეური ხელმძღვანელი ზემო აღნიშნულ თეორიულ მუშაობის გარეშე, ისე როგორც შეუძლებელია იყოთ ხელმძღვანელი, თუ ამ მუშაობას არ მიმართავთ საქმის მოთხოვნილები-

საქენ, თუ ამ თეორიის შედეგებს არ გაავრცელებთ მუშებს შორის და არ დაეხმარებით მათ ორგანიზაციებს“¹⁾.

„მეცნიერების პირდაპირი ამოცანა მარქსის შეხედულებით იმაში მდგომარეობს, რომ მივსცეთ ბრძოლის კემპარტიკი ლოზუნგი, ე. ი. შევსძლოთ ობიექტიურად წარმოვიდგინოთ ეს ბრძოლა, როგორც საწარმოო ურთიერთობათა განსაზღვრული სისტემის ნაყოფი, შევსძლოთ ამ ბრძოლის აუცილებლობის გაგება. მისი შინაარსის, მსვლელობის და განვითარების პირობების გაგება“. ასე სწერდა ლენინი 1894 წელს. ამის ნათელ მაგალითს, თვალსაჩინო დამტკიცებას წარმოადგენს მთელი მისი ცხოვრება.

თ ა ვ ი I.

ბურჟუაზიულ და პროლეტარულ ახალგაზრდათა მოძრაობა.

1. კლასი, პარტია, კლასის ახალგაზრდობა.

ყველაფერი მიმდინარეობს, იცვლება. ერთი თაობის ადგილს იკერს მეორე თაობა, მიდის მარქსი, ჩნდება პლენანოვი, კაუცკი, მიდიან ისინიც, მოდის ლენინი, და იქმნება ასეული ათასი ლენინელი... ყველა მიმდინარე საზოგადოებრივ მოვლენებს, მათი ფორმების ცვალებადობას, მათი გზების განვითარებას საფუძვლად უდევს კლასთა ბრძოლა, რომელიც წინა რიგში აყენებს და ქმნის მეტბოლ კლასების ბელადებს და ხელმძღვანელებს. ზოგი კლასი პირველ ხანებში წინა რიგში აყენებს დიდ ფილოსოფოსებს, ბრწყინვალე სარდლებს, ფართე შემოქმედებით დაჯილდოვებულ მოღვაწეებს,—და კვდება. პუანკარეების, კერზონების და დაქირაებულ მაკდონალდების საშუალებით იწყებენ ხალხის მართვა-გამგეობას. ზოგი შემოქმედებითი ალღოს მეოხებით ითვისებს და ისისხლობრცებს ყველა იმას, რაც კი კაცობრიობამ შექმნა, მიდის აზრის, ცოდნის, ადამიანის არსებობის ცდის ახალ მწვერვალებისაკენ და ამ მსვლელობის დროს აყენებს წინა რიგებში ლენინს, რომელიც სიმბოლიურად წარმოადგენს მსოფლიოს დიდ მომავალს. და ისეთი კლასიც, როგორიც პროლეტარიატია, მარქსის დაკარგვით მთელი თავით ძირს იწევს, ლენინის დაკარგვით ობლ-

დება. მიდიან პიროვნებანი, კლასთა ბრძოლა კი ჯერ-ჯერობით რჩება. ვინაიდან შესაძლებელია ახალი ლენინები, რომელნიც სადღაც იზრდებიან, შესძლებენ თავიანთი ძალების გამოყენებას პირველ უკლასო საზოგადოების დადებითი შემოქმედებითი მოღვაწეობის ფარგლებში. ბრძოლა თავდება და მას აწარმოებენ კოლექტივები, მასების უფართოესი გაერთიანებანი, რომელნიც ქმნიან თავიანთ კლასობრივ ორგანიზაციებს—კავშირებს, საზოგადოებებს, კოოპერატივებს და, ბოლოს, თავის ფრიად ნათელ, ძლიერ და დამთავრებულ ორგანიზაციას—პარტიას.

პარტია არის შედეგებული ნებისყოფა, აზრი, კლასის მოქმედება, მისი არსი, მისი პრაქტიკული ბელადი და ორგანიზატორი. მას მიჰყავს თავისი კლასი ისტორიულ მსვლელობის ყველა ბილიკებით, რჩეულთა, „ფანატიკოსების“, „უტოპისტების“ წრიდან იგი იზრდება და ხდება მრავალრიცხოვანი გუნდი, მილიონიანი არმია. ყველა ეს ამ ჟამად საკოველთაოდ ცნობილია, გასაგებია, ეს თითქმის ყველასათვის თავის თავად იტულისხმება. მაგრამ ხომ ვლადიმერ ილიას-ძის მხოლოდ ოცდაათწლიანმა მოღვაწეობამ მოგვცა, ერთის მხრივ, პარტიის როლის თეორეტიული გაგების საშუალება, მეორე მხრივ, შექმნა ამ იდეიის

¹⁾ ნ ლენინი, „რა არ-ს ხალხის მეგობრე“, გვ. 169.

პრაქტიკული დადასტურება და განხორციელება—ბოლშევიკებ—ლენინელთა კომუნისტური პარტია. არასოდეს და არსად დედამიწაზე არ ყოფილა არაფერი ჩვენი პარტიის მზგავსი, არც ერთ კლასს თავის განვითარების უბრწყინვალესს მომენტებში, არც ერთს რევოლუციას არაფერი ამის მზგავსი არ ჰქონებია და არ უნახავს. მართალია, მათ ლენინი არ ჰყოლიათ...

შრომის საზოგადოებრივმა განაწილებამ შექმნა კლასები. საზოგადოებრივი განვითარება მუდამ ხელახლად წარმოშობს ამ კლასებს და რიცხოვნად და თვისებრივად სცვლის თანაშემწარდებს მათ შორის. აღამიანთა მასები, რომელთაც აქვთ ერთნაირი დამოკიდებულება თავიანთ არსებობის პირობების საზოგადოებრივ წარმოებასთან. იქცევიან კლასებად, რომელნიც შეიცნობენ თავიანთ თავს და ცოტათი თუ ბევრად გეგმაშეწონილად, ორგანიზაციულად იბრძვიან თავიანთი საერთო ინტერესებისათვის. კლასობრივი პიქოლოგია, ცდა, იდეოლოგია წარმოიშობიან კლასის, როგორც საზოგადოებრივი ჯგუფის წარმოშობასთან ერთად. და თუ „კლასი თავის თავად“ ყოველდღიურად მექანიკურად წარმოიშობა, „კლასი თავისთვის“ მკაცრად უნდა იბრძოდეს თავისი იდეოლოგიის წარმოშობისა და შემდეგი განვითარებისათვის.

ასეთი თვალსაზრისით უნდა მიუდგეთ ყოველგვარ მოძრაობას ახალგაზრდათა შორის, ვინაიდან იგი ყოველთვის თავისი ობიექტური მნიშვნელობით წარმოადგენს ამა თუ იმ კლასის იდეოლოგიურ წარმოშობის პროცესს, ე. ი. მისთვის ახალ მუშაკების შექმნას, იმ მუშაკების, რომელნიც შესცვლიან მას, „კლასის თავის თავად“ გაჟაროებას და გამაგრებას. ვლადიმერ ილიას-ძე ახალგაზრდობის „პოლიტიკაში“ ჩაბმის საკითხის განხილვის დროს ტყუილად ხომ არ უსვამდა ხაზს „პოლიტიკაში მონაწილეობის მიღების კანონიერებას“ და ამტკიცებდა, რომ „ყოველგვარი, თუნდაც „ნაადრევი“ ჩაბმის გაკიცხვა არის პირობა-ნიკოზა და ობსკურანტიზმი“¹). ახალგაზრდობა წარმოადგენს თავის კლასის ძირითად და მუდმივ აუხს, იგი განუწყვეტლივ ავსებს მას. მოზარდნი დღეს იბრძებიან და ქაბუკობენ; ხვალ კი უკვე თვითონ ზრდიან შთამომავლო-ც. ამიტომ თვითვე უნდა ის, რომელიც აწა-

გრძის და ამოშვიგზს თავის იდეოლოგიას. რომელიც იბრძვის მთელი თავისი კლასის, მისი ყველა ჩამორჩენილი ფენების შესაგრებად, არ შეუძლია ყურადღება არ მიამქციოს ახალგაზრდობის აღზრდას.

ვლადიმერ ილიას-ძემ ახალგაზრდათა კავშირების ამოცანები ჩამოაყალიბა ერთ სიტყვაში—**უნდა ისწავლოთ**. მაგრამ ახალგაზრდობა სხვა და სხვა გვარია, მისი სწავლა და მეცადინეობა სხვა და სხვა გვარი იქნება. მეფის რუსეთი თითქმის სრულიად არ იცნობდა ახალგაზრდათა მოძრაობას. რევოლუციის შემდეგ ბურჟუაზიული ორგანიზაციები ჩამოხმენ ისე, რომ დროებით აყვავებაც ვერ მოასწრეს.

აღსანიშნავია, რომ ახალგაზრდათა ორგანიზაციები ყოველ კაპიტალისტურ ქვეყანაში შეგვიძლია გავყოთ ორ კატეგორიით—ბურჟუაზიულ და პროლეტარულ ჯგუფებად, რომელთა შორის იმყოფება გარდამავალი. წვრილ-ბურჟუაზიული კავშირები. ეს დაყოფა ხდება არსებითად იმ კლასობრივ ხაზის მიხედვით, რომელიც ჰყოფს პარტიებს ერთ-მანეთისაგან. დამახასიათებელი და დამადასტურებელია ის გარემოება, რომ თითქმის ყველა პოლიტიკურ პარტიას მოეპოება თავისი, ან მის გავლენის ქვეშ მყოფი ახალგაზრდათა ორგანიზაცია.

2. ბურჟუაზიული ახალგაზრდათა მოძრაობა.

მაგრამ მხედველობიდან არ უნდა გაუშვათ ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი მომენტი. ბურჟუაზიული ახალგაზრდათა ორგანიზაციები წარმოადგენენ ბურჟუაზიის ახალგაზრდობის აღზრდის საერთო სისტემის ერთ-ერთ რგოლს. სკოლა, უნივერსიტეტი, ეკლესია, პრესა—ასეთია მისი სხვა შემადგენელი ნაწილები. ამას ეწინააღმდეგება ერთი შეხედვით ის გარემოება, რომ ორგანიზაციათა მთელი რიგი სრულიად არ აყენებს თავის წინაშე გარკვეულ, კლასობრივ-განსაზღვრულ ამოცანებს: თვითგანვითარება, სპორტი და ექსკურსიები, ხშირად კი ბურჟუაზიული საზოგადოების ზნეობის და მორალის შმაგური უარისყოფა, შმაგური პროტესტები მის წინააღმდეგ, დაბრუნება ბუნებისადმი, ჩამოყალიბებული ოცნება ახალ აღამიანზე—უმეტეს შემთხვევაში ასე გამოიყურება არაპროლეტარული კავშირების

¹ ნ. ლენინი, ახალგაზრდობა, გვ. 47.

უმრავლესობის პროგრამა კაპიტალისტურ ქვეყნებში. მაგრამ ეს წინააღმდეგობა მოჩვენებითია. ისეთი პუნქტებზე, როგორც არის თვითგანვითარება, გაჯანსაღება, სპორტი — შეჩერება არ მოგვიხდება.

თვითგანვითარება, ინტელიგენტური ინდივიდუალიზმი, ჩეხოვის გმირებისებური გაყინვა, წყნარი იდიოტიზმი, ტოლსტოვისებური არაწინააღმდეგობა ბოროტისადმი თუ მებრძოლ კოლექტივის დისციპლინით გაწრთვნილ წევრის მებრძოლი აქტიურობა? თვითგანვითარება? რა მიმართულებით? წვრილ-ბურჟუაზიულ მოხელედ, საზიზღარ ფილისტერად, რომელიც წარმოადგენს მორჩილ პატარა ბოროტს საზოგადოებრივ ან სამეურნეო მექანიზმის უცხო, გაუგებარ მექანიზმში, დილეტანტად თუ უკეთეს შემთხვევაში ცხოვრებაში გამოუყენებელ ცოდნით აღჭურვა.

უფრო საინტერესოა საკითხი ანტიბურჟუაზიულ ამბოხების შესახებ. გ. ვ. პლესხანოვი შეჩერდა ამ საკითხზე და ანალიზი გაუკეთა რომანტიზმის სოციალურ ფესვებს საფრანგეთის ლიტერატურაში მე-19-ე საუკუნის დასაწყისში. უიდეო ბურჟუაზიულ ცხოვრების მოსაწყენ პროზას, ადამიანის ექსპლოატაციის საზიზღარ სისიშვლეს და ფულებს, ფულებს და მხოლოდ ფულებს არ შეეძლოთ დაეკმაყოფილებიათ მაშინდელი ჯერ კიდევ ახალგაზრდა და ძლიერი ბურჟუაზიის რამდენიმე ღრმად მოაზროვნე წარმომადგენლები. ამას გარდა ჯერ კიდევ იყვნენ საფრანგეთის დიდი რევოლუციის თანამედროვენი, იგი ყველას თვალწინ უდგა. ბურჟუაზიული ახალგაზრდობა განსაზღვრულ ასაკამდე ეხვეოდა პასიურ ანარქიზმის, „წმინდა“ ხელოვნების სამოსელში, აღადგენდა ხოლმე ძველს, ნუგეშს პოულობდა მორიგ „ზეკლასიურ“ ფუსფუსში. კიდევ უფრო გასაგებია ეხლა სუბიექტიურად გულწრფელი და რამდენიმე სიმპატიური ძიებანი ახალი ადამიანისა, ახალი მორალისა. ბურჟუაზიული კულტურა ლპება, იშლება, იგი მძიმე უღლად აწევს ყოველრე ახალს, ახალგაზრდას და ცოცხალს.

ცინიზმი საფუძვლად დაედვა ბურჟუაზიის არა მარტო საზოგადოებრივ საქმიანობას, არამედ ფესვები გაიდგა მან თვით პირად დამოკიდებულებაშიც. აქ ადგილი არ არის შევჩერდეთ „ევროპის დაღუპვაზე“. ასეულ წლებით გაბატონებულ კლასის სამარცხვინო

გაკოტრების მთელ სიღრმეს ჩვენ ფიზიკურად შევიგრძნობთ ბურჟუაზიულ ქვეყნების ზერელე გაცნობით. მაგრამ მაინც როგორია ამ „ადამიანის ძიების“ საზოგადოებრივი აზრი? პროლეტარულ ახალგაზრდობისათვის ეს არის ფრიად მავნე კონტრ-რევოლუცია, ვინაიდან იგი აქ იმალება მიმჩქმალავ „ლამაზ“ ფრაზეზში. ბურჟუაზიული და განსაკუთრებით წვრილ-ბურჟუაზიული ახალგაზრდობისათვის ეს არის გარდამავალი საფეხური ან იმედების სრულ გაცრუებისაკენ და სკეპტიციზმისაკენ, ე. ი. საბოლოო ანგარიშში ბურჟუაზიულ ზეინდივიდუალიზმისაკენ, ან იგი არის გარდასვლა პროლეტარიატის თვალსაზრისზე. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საერთოდ სუბიექტიურად თუ ობიექტიურად ანტიპროლეტარულ ახალგაზრდობის მოძრაობაში აშკარა კლასობრივი ფაშისტური ორგანიზაციები სულ უფრო და უფრო მეტად სქარბობენ.

ამგვარად, ბურჟუაზიულ ახალგაზრდობის მოძრაობა არსებობს ბურჟუაზიულ საზოგადოების საფუძველზე, რაც ჩვენ უკვე ავლენიშნეთ ზემოდ; იგი წარმოადგენს ბურჟუაზიის, როგორც კლასის, ორგანიზაციების საერთო სისტემის შემადგენელ ნაწილს. თუ იგი სათანადოთ არ არის დაკავშირებული სხვა ბორბლებთან და მოძრაობაში მომყვან ღვედებთან, ამაში ზედმეტჯერ გამოიხატება კაპიტალისტური საზოგადოების ანარქია.

წარმოიდგინეთ კაპიტალიზმი, რომელშიც არ არის დარჩენილი წინა კაპიტალისტური საზოგადოების ფორმების პირველი ნაშთების დიდი რაოდენობა; ასეთ წრეში ახალგაზრდათა მოძრაობა, როგორც ბურჟუაზიული ახალგაზრდობის დამოუკიდებელი ორგანიზაცია სკოლასთან ერთად, არ შეიძლება არ გაქრეს. ვინაიდან რომ სკოლა ასე უჩვეულოდ უკან არ ჩამორჩენოდა განვითარების საერთო მსვლელობას, რომ წმინდა ბურჟუაზიულ სკოლის რეფორმატორების იმედები განხორციელებულიყო, იმ შემთხვევაში მოქმედების სკოლა, შრომის სკოლა, რომელიც აგებულია მოწაფეთა ფართე თვით-მოქმედებაზე, მშვიდათ და შეუმჩნევლათ გამოგლეჯდა საძირკველს ახალგაზრდობის ბურჟუაზიულ კავშირებიდან. ახალგაზრდობის მოქარბებული ძალები, მისი მკუხარე ენერგია, რომელიც ეძებს და ვერ პოულობს გამოსავალს, მისი მსოფლმხედველობის და ჰორიზონტის გაღრმავებისა და გაფართოვე-

ბის მოთხოვნები იპოვნიდა ადგილს და სამოქმედო ასპარეზს იქ—რომელიმე დიუის ან ლაის მიერ თეორიულად აგებულ სკოლაში. რაშია განსხვავება ახალგაზრდობის პედაგოგიურ აღზრდასა და ახალგაზრდათა მოძრაობას შორის? პირველი წარმოადგენს ახალგაზრდობაზე ზეგავლენის სისტემას, ვისიმე და რისიმე ორგანიზაციას. მეორე არის ახალგაზრდობის თვითორგანიზაცია, მისი თვითაღზრდა, ბურჟუაზიულ ახალგაზრდობისათვის ბურჟუაზიულ საზოგადოების ფარგლებში, რომელიც საესებით წარმოსადგენია. ესეც ხომ ბურჟუაზიულ ახალგაზრდათა უმთავრესი ნაწილი ამა თუ იმ ფორმით წარმოადგენს სკოლის დამატებას, არსებითად ვითარდება მასთან ორგანიზული დაკავშირებით, იმყოფება სახელმწიფოს მფარველობის ქვეშ. პროლეტარულ ახალგაზრდობისათვის საზოგადოთ სკოლას არასოდეს არ აქვს ასეთი მნიშვნელობა, მისი ცხოვრების ძირითად შინაარსს წარმოადგენს შრომა და არა სწავლა. მისი მოძრაობა იზრდება ბრძოლის ნიადაგზე ბურჟუაზიულ სკოლის წინააღმდეგ, ¹⁾ რამდენადაც კარგად არ უნდა იყოს მოწყობილი პედაგოგიურად ეს სკოლა. ²⁾

3. ახალგაზრდათა მოძრაობის მნიშვნელობა პროლეტარიატისათვის.

პროლეტარულ ახალგაზრდათა მოძრაობა თავისი წარმოშობით, თავისი ისტორიული როლით, თავისი მუშაობის თვით შინაარსით ძირითადად განსხვავდება ბურჟუაზიულ ახალგაზრდობის ორგანიზაციებიდან. ძირითადი ფაქტორი, რომლის მეოხებით აღმოცენდა ახალგაზრდათა სოციალისტური მოძრაობა, არის კაპიტალისტური წესწყობილება, და მხოლოდ კაპიტალიზმის თანდათან სიკვდილის პრო-

ცესში პროლეტარულ რევოლუციის შემდეგ მუშათა კლასის ახალგაზრდათა მოძრაობის წინანდელი ფორმები თანდათან გაქრებიან. ახალგაზრდათა პროლეტარული მოძრაობა იზრდება მუშათა ახალგაზრდობის კაპიტალისტურ დამონების ნიადაგზე, მის მატერიალურ მდგომარეობაზე, ბურჟუაზიულ საზოგადოების საერთო პირობებზე, რომელნიც მას მძიმე ულად ადევს კისერზე—ცუდი და ფრთაშეკვეცილი განათლებისა და მილიტარიზმის ნიადაგზე, რომელიც მთელი თავისი სიმძიმით აწევბა მშრომელ ახალგაზრდობას; ამგვარად პროლეტარულ მოძრაობის ძირითად ამოცანას ბურჟუაზიულ საზოგადოების პირობებში წარმოადგენს ბრძოლა ამ საზოგადოების რევოლუციონური გარდაქმნისათვის, კაპიტალისტურ წესწყობილების დამხობისათვის. ამ საერთო და ძირითად ამოცანას ემორჩილება მუშაობის მთელი შინაარსი, მისი ფორმები, ეკონომიური ბრძოლა იმდენადვე, რამდენადაც თვით განათლების წრეები და კლუბები.

მისთვის მისი ორგანიზაციის, მისი მოძრაობის როლი ბევრჯერ უფრო მეტად ძლიერი და მნიშვნელოვანია, ვიდრე ბურჟუაზიულ ახალგაზრდობისათვის. ბურჟუაზიას აქვს ასეული საგანმანათლებლო დაწესებულებანი და ყოველგვარი საშუალებანი ახალგაზრდობაზე გავლენის მოსახდენათ, —ამიტომ პროლეტარიატისათვის მისი ახალთაობის თავისუფალ ორგანიზაციას აქვს განსაკუთრებული მნიშვნელობა, ვინაიდან ახალგაზრდათა პროლეტარული მოძრაობა პროლეტარიატისათვის, როგორც კლასისათვის, მისი იდეოლოგიური რეპროდუქციის ³⁾ თვალსაზრისით, წარმოადგენს ისეთი ძლიერი იარაღის ნაწილობრივ შეცვლას ბურჟუაზიის ხელში, როგორიც არის სკოლა.

ამით აიხსნება ვლადიმერ ილიას-ძის განსაკუთრებული ყურადღება ახალგაზრდათა ორგანიზაციებისადმი. ამხანაგი ლ. ბ. კამენევი სწერს: „ვლადიმერ ილიას-ძე მეოცნებე არ არის; მაგრამ თუ იგი რამეზე ოცნებობს, მხოლოდ ამ ახალ თაობაზე, მუშათა ახალგაზრდობაზე“...

ჯერ კიდევ პარტიის მეორე ყრილობაზე ლენინის მიერ წარმოდგენილ რეზოლუციაში, რომელიც შეეხება მოსწავლე ახალგაზრდო-

¹⁾ მთელი ძველი სკოლა, რომელიც მთლიანად გაკლენილი იყო კლასობრივი სულით, აძლევდა ცოდნას მხოლოდ ბურჟუაზიის ბავშვს, თვითფული მისი სიტყვა ბურჟუაზიულ ინტერესების დასაცვლად იყო გადამახინჯებული. ამ სკოლებში მუშების და გლეხების ახალგაზრდა თაობას იმდენად არ ზრდიდნენ, რამდენად მაზინჯებდნენ იმავე ბურჟუაზიის ინტერესების სასარგებლოთ. (ლენინი. ახალგაზრდობა, გვ. 50).

²⁾ ყველასათვის ცნობილია, რომ ყოველგვარი სასკოლო რეფორმატორობა უფრო ძუნწად და უფრო ნაკლებად ვრცელდება დაბალ, პროლეტარულ სკოლაში.

³⁾ რეპროდუქცია — აღდგენა (воспроизведение).

ბას, ნათქვამია: „პარტიის ყველა ორგანიზაციებმა ყოველგვარი დახმარება უნდა გაუწიონ ახალგაზრდობას, მისი ორგანიზაციულად მოწყობის მისწრაფებაში.“¹⁾

ფრიად სერიოზულ მომენტებში ილიჩი მუდამ იგონებდა ახალგაზრდობას და მიუთითებდა მასზე. „გაბედულათ შექმენით ახალი გუნდები, გაგზავნეთ ისინი ბრძოლაში, მოაგროვეთ მებრძოლები უფრო მეტად მუშათა ახალგაზრდობისაგან“ — სწერს იგი 1905 წლის რევოლუციის გაჩაღების დროს.²⁾ ოქტომბრის წინ მომავალ ბრძოლის სტრატეგიული გეგმის შედგენის დროს იგი სწერს ცენტრალურ კომიტეტს: „გამოყავით ყველაზე უფრო გამბედავი ელემენტები (ჩვენი „დამრტყმელები“ და მუშათა ახალგაზრდობა, აგრეთვე საუკეთესო მატროსები).“³⁾

ცნობილია ის გარემოება თუ რა დიდ მნიშვნელობას აძლევდა ანტიიმპერიალისტულ ბრძოლის საკითხში საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის მთელი მემარცხენე ფრაქცია ლენინის მეთაურობით ახალგაზრდათა ორგანიზაციებს... „ახალგაზრდობის ორგანიზაციების დაშლამ მთელ გერმანიაში, რომელიც შედგება მოყვა ახალი კანონის შემოღებას (20 წელზე ნაკლებ ახალგ. კავშირებში შესვლის და კრებებზე დასწრების აკრძალვას), ფრიად გააძნელა ანტიიმპერიალისტული აგიტაცია გერმანიაში“ — სწერს ლენინი, არჩევს რა ანტიიმპერიალისტულ ტაქტიკას საერთაშორისო სოციალ-დემოკრატიაში.⁴⁾ იმავე სტატიიდან ჩანს, რომ ლენინი მართლაც თვალყურს ადევნებდა ახალგაზრდობას... „სპეციალური ანტიიმპერიალისტული პროპაგანდა დასტურდება და მართლდება არა მარტო პრინციპიულად, არამედ მას ადასტურებს მნიშვნელოვანი ისტორიული ცდაც. ამ მხრივ ყველა ქვეყნებს უსწრებს ბელგია. ბელგიის მუშათა პარტიამ, ანტიიმპერიალისტების იდეების საერთო პროპაგანდის გარდა, მოაწყო სოციალისტურ ახალგაზრდობის ჯგუფები სახელწოდებით — „ახალგაზრდა გვარდია“. ერთი და იმავე ოლქის ჯგუფები შედიან საოლქო ფედერაციის შემადგენლობაში; ყველა საოლქო ფედერაციები, თავის მხრივ ერთდებიან ნა-

ციონალურ ფედერაციაში „მთავარი საბჭოთაი“ სათავეში. „ახალგაზრდა გვარდიელთა“ ორგანოები (La caserue, Le conserit და სხვა) ვრცელდებიან ათი ათასობით. ამ ფედერაციებს შორის ყველაზე უფრო ძლიერია ვალონის ფედერაცია, რომელიც შეიცავს 62 ადგილობრივ ჯგუფს და ათი ათას წევრს: სულ „ახალგაზრდა გვარდია“ შესდგება ამ ქაზად 121 ჯგუფისაგან.

და უკვე რევოლუციის შემდეგ ვლადიმერ ილიას-ძე შეუწყვეტლად დახმარებას უწევდა რუსეთის ახკომკავშირის მისი მოღვაწეობის ყოველ ეტაპზე, აძლევდა მას სახელმძღვანელო ღირებულებებს, დიდ დროს ანდომებდა ახკომკავშირის საქმეებს.

4. საკითხის დაყენება ახალგაზრდათა მოძრაობის ადგილისა და პროლეტარულ ორგანიზაციათა სისტემის შესახებ.

ვლადიმერ ილიას-ძე ყოველთვის გვასწავლიდა, რომ საჭიროა მუდამ ცვალებადობაში მყოფ პირობების კონკრეტული ანალიზი, და ამის მიხედვით ლოზუნგების მუდმივი გადასინჯვა — თვითმუშაი ცალკე ლოზუნგი უნდა იქნეს გამოყოფილი განსაზღვრულ პოლიტიკურ მდგომარეობის განსაკუთრებულ პირობებიდან⁵⁾ — მუშაობის ორგანიზაციულ ფორმებიდან, მისი შინაარსიდან და სხვა. მხოლოდ საერთო პირობებთან დაკავშირებით შეიძლება გავიგოთ ვლადიმერ ილიას-ძის ესა თუ ის შეხედულება, რომელიც შეეხება ახალგაზრდობას. შევჩერდეთ იმ საკითხის გარჩევაზე, რომელიც შეეხება ახალგაზრდობის კავშირების დამოკიდებულებას „მოზრდილ“ მუშათა ორგანიზაციებთან: „...ახალგაზრდობის კავშირების საორგანიზაციო თვითმოქმედებას ჩვენ უმკველად უნდა დაუჭიროთ მხარი და არა მარტო იმიტომ, რომ ამ დამოუკიდებლობისათვის იბრძვიან ოპორტუნიისტები, არამედ საქმის არსებითი მხარის გამო.“⁶⁾ — სწერს ლენინი 1916 წელს, არჩევს რა ჟურნალს „ახალგაზრდათა ინტერნაციონალს“. თითქმის ეს არის ბოლშევიზმის ძირითადი საორგანიზაციო პრინციპების დარღვევა, რომელიც ყოველთვის იცავდა

1) ლენინი. ახალგაზრდობა. გვ. 9.

2) თხზულებათა კრებული. ტ. VI. გვ. 106.

3) თხზულებათა კრებული. ტ. II. ნაწილი I. გვ. 104.

4) ახალგაზრდობა. გვ. 24.

5) ლენინი. თხზულებათა კრებული. ტ. მე-XIV. ნაწ. მე-2. გვ. 12.

6) ლენინი. ახალგაზრდობა. გვ. 21.

პარტიის უპირატესობას მუშათა კლასის ყველა ორგანიზაციებზე. მაგალითისათვის ავიღოთ თუგინდ დისკუსია პარტიისა და პროფკავშირების ურთიერთობის შესახებ, დისკუსია, რომელშიდაც ჯერ კიდევ შორეულ წარსულში გამოაშკარავდა მეორე ინტერნაციონალის რევოლუციონური და ოპორტუნიტული ფრთები. შევჩერდეთ უფრო ვრცლად ამ პირველ საკითხის გარჩევაზე, რომელსაც აქვს უმთავრესი მნიშვნელობა ახალგაზრდობის ორგანიზაციებისათვის. ჩვენ შეგვიძლია ეს საკითხი შემდეგ ნაირად ჩამოვაყალიბოთ: რა ადგილი

უქირავს ახალგაზრდათა მოძრაობას პროლეტარიატის კლასობრივ ორგანიზაციების სისტემაში? საკითხი ბუნებრივად ორ ნაწილად იყოფა—ხელისუფლების პროლეტარიატის მიერ დაპყრობამდე და მას შემდეგ. როგორც ცნობილია, ხელისუფლების გადასვლა პროლეტარიატის ხელში ძირითადად ცვლის მუშათა ორგანიზაციების არსებას და ორგანიზაციულ ჩამოყალიბებას. ეს მთლიანად და სავსებით შეეფარდება აგრეთვე ახალგაზრდათა კავშირებსაც.

თ ა ვ ი II.

ახალგაზრდათა მოძრაობის არსებითი მხარე და მისი ადგილი პროლეტარიატის კლასობრივ ორგანიზაციათა სისტემაში.

5. დასავლეთის ახალგაზრდობის მოძრაობა ომამდე და ომის შემდეგ.

ძირითადად სავსებით სწორი იქნებოდა თუ ახალგაზრდათა მოძრაობის ისტორიას დასავლეთში განვიხილავდით, როგორც რუსეთის ახკომკავშირის წინა ისტორიას, ე. ი. როგორც პროლეტარულ ახალგაზრდობის მუშაობის პირობებს პროლეტარიატის დიქტატურამდე, —რუსეთის ახალგაზრდათა მოძრაობას კი, როგორც საერთაშორისო ახკომკავშირის საერთო დღეს, ე. ი. პროლეტარულ ახალგაზრდობის მოღვაწეობის პირობებს მუშათა სახელმწიფოში. მხოლოდ ახალგაზრდათა კავშირების განვითარების ამ არსებითად ერთიან ჯაჭვის განხილვიდან შეიძლება დავასკვნათ და წესიერად გადავჭრათ ახალგაზრდათა მოძრაობის ძირითადი საკითხები.

მიუხედავად იმისა, რომ ახალგაზრდობის სოციალისტური კავშირები აღმოცენდნენ უფრო ადრე, მათი ისტორია იწყება 1890 წლების დასასრულიდან და მთავრდება 1914 წლით. ახალგაზრდათა მოძრაობა აღმოცენდა და განვითარდა მეორე ინტერნაციონალის ეპოქაში, და მიუხედავად იმისა, რომ იგი ვითარდებოდა მარქსის ინტერნაციონალის ტრადიციების გარეშე, მუშათა მოძრაობის დამკირების, კაპიტალისტთან შეგუების და ნამცეცებისათვის ბრძოლის პირობებში, მიუხედავად ყველა ამისა, სწორედ ამისი წყალობით ახალგაზრდათა მოძრაობა მრავალ ქვეყ-

ნებში იღმა სოციალ-დემოკრატიის უკიდურეს მარცხენა ფლანგზე. იგი ვითარდებოდა და იზრდებოდა თავის ნაციონალურ პარტიებთან ბრძოლაში, მიუხედავად იმ შმაგურ წინააღმდეგობისა, რომელსაც უწყევდა პარტია მას თავისი ხელმძღვანელ ორგანიზაციების სახით და განსაკუთრებით თავისი ოპორტუნიტული ფრთის სახით. მეორე ინტერნაციონალში ერთადერთ ნაციონალურ მასშტაბში ორგანიზაციულად შეკავშირებულ ლოდიკურად მოაზროვნე მარქსისტულ ჯგუფს წარმოადგენდა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული ბოლშევიკური ფრაქცია. მაგრამ მას არ ჰქონდა შესაძლებლობა ახალგაზრდათა მოძრაობაში აქტიურად მიეღო მონაწილეობა.

ახალგაზრდათა ორგანიზაციების თანმიყოლილი რევოლუციონური ხასიათი განსაკუთრებით გამომჟღავნდა მსოფლიო ომის დროს, როცა ახალგაზრდათა კავშირების უმეტესობა და მათი საერთაშორისო წარმომადგენლობა—ახალგაზრდათა ინტერნაციონალი აშკარად წინააღმდეგა ოფიციალურ პარტიებს. მუშათა ორგანიზაციული მოძრაობის ოპორტუნიტული ხასიათის მიზეზები და ისტორიული ფესვები აღნიშნულ პერიოდში ყველა სათვის ცნობილია. „ოპორტუნიზმი აღმოცენდა ათწლეულების განმავლობაში კაპიტალიზმის განვითარების იმ ეპოქის განსაკუთრებული თავისებურებით, როცა პრივილეგიურ მუშათა ფენის შედარებითი მშვიდი და კულტურული არსებობა „აბურქულებდა“ მათ, ად-

ლევდა მათ წამოეცემა მათი ნაციონალურ კაპიტალის მოგებიდან, აშორებდა მათ განადგურებულ და ლატაკ მასის გაჭირვებისაგან, ტანჯვისაგან და რევოლუციონურ განწყობილებისაგან.¹⁾ ლენინი მესამე ინტერნაციონალისათვის ბრძოლის დროს მუდამ ხაზს უსვამდა იმ გარემოებას, რომ სოციალიზმის გავრცელება ომის წინ მოხდა ოპორტუნიზტების წყალობით; იგი აღნიშნავდა მემკვიდრეობითი კავშირს მუშათა მოძრაობის მემარჯვენე ფრთისა და სოციალ-შოვინიზმის შორის. „ოპორტუნიზმის გადასვლა იმპერიალიზმში“, აი როგორ დაახასიათა ლენინმა მეორე ინტერნაციონალის ეპოქა.²⁾

6. ახალგაზრდათა კავშირები არიან მემარცხენეების ცენტრი.

მრავალ ქვეყნებში ახალგაზრდათა მოძრაობა შეიქმნა მაშინ ცენტრი პარტიის ყველა მემარცხენე ელემენტებისათვის, რომელიც იბრძოდნენ სოციალ-გამყიდველების პარტიულ პატარა თავების წინააღმდეგ. „ისტორია არასოდეს არ დაივიწყებს იმ გარემოებას, რომ ყველა ქვეყნების პარტიებში ახალგაზრდობამ პირველმა გამოუცხადა ბრძოლა ოპორტუნიზმს და რომ ჩვენ დიდი დახმარება გავკიწია ახალგაზრდობის ენერგიამ ჩვენ მიერ მოპოვებულ გამარჯვებაში“ — სიტყვა ამხ. ზინოვიევისა ახალგაზრდათა კომინტერნის მეორე კონგრესზე.

არ ჩერდებოდა რა საკითხზე იმის შესახებ, თუ რამდენად შეეგუებოდა ეს ახალგაზრდათა კავშირების თვითარსებობას, მიისწრაფოდა რა მემარცხენეთა საორგანიზაციო ცენტრის მოსპობისაკენ, სოციალ-დემოკრატიული პარტიების უმრავლესობა გერმანიის პარტიის მეთაურობით იბრძოდა ახალგაზრდათა ორგანიზაციების სრულ დამორჩილებისათვის პარტიებისადმი. ლენინი მხარს უჭერდა ახალგაზრდათა ორგანიზაციების საორგანიზაციო დამოუკიდებლობას, ვინაიდან პარტიებისაგან დამოუკიდებლობა (საორგანიზაციო-ფორმალური) უზრუნველყოფდა მოძრაობის კლასობრივ

რევოლუციონურ ხასიათს.³⁾ მაგრამ ლენინი საპეციალურად ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ მისთვის ახალგაზრდათა კავშირების საორგანიზაციო დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლა გამომდინარეობს თვით საქმის არსებიდან, ე. ი. არა მარტო პოლიტიკურ მოსაზრებებიდან მემარჯვენეთა წინააღმდეგ საბრძოლველად, არამედ ახალგაზრდათა ორგანიზაციების მოღვაწეობის თვით ხასიათისაგან და შინაარსისაგან. მართლაც, რას იძლეოდა პრაქტიკაში ახალგაზრდათა კავშირების დამორჩილება პარტიებისადმი? — ახალგაზრდათა კავშირების მოსპობას, ზრუნვას ახალგაზრდობის შესახებ, ნაცვლად თვით ახალგაზრდათა მოძრაობისა, წვრილმან მეურვეობას მასზე. რაში მდგომარეობდა ლენინისათვის საქმის არსებითი მხარე? ამაზე პასუხი შეიძლება მხოლოდ რუსეთის ახკომკავშირის მესამე ყრილობაზე წარმოთქმულ მისი სიტყვის გარჩევით.

7. ახალ საზოგადოებას აშენებენ ახალი ადამიანები ძველი გამოცდილების საფუძველზე.

ჩვენ ზემოთ დავინახეთ, თუ რა დიდ მნიშვნელობას აძლევდა ლენინი ახალგაზრდათა კავშირის მოღვაწეობას.

მაგრამ განსაკუთრებით სერიოზულად მიუღდა ლენინი ახალგაზრდათა კავშირებს სოციალურ რევოლუციის შემდეგ. წინანდელ მუშაობის ნაცვლად, რომელიც მიმართული იყო ძველი საზოგადოების დასარღვევად, გამარჯვებულ პროლეტარიატის წინაშე სდგება აღმშენებლობის ამოცანა. მაშინ, როცა „ძველი ჩვენ გვიპყრობს, ათას ხელებით გვიჭერს და არ გვაძლევს წინმსწდლობის საშუალებას, ან გვაიძულებს გადავდგათ ეს ნაბიჯები ისე ცუდად, როგორც ჩვენ ვშვრებით“,⁴⁾ მებრძოლთა ფსიქოლოგია ჯერ კიდევ ძველი ამოცანების კალაპოტით მიმდინარეობს; ამასთან ერთად სოციალიზმის შენება გვიხდება არა იდე-

1) ლენინი. Против течения. გვ. 163. იხ. იქვე ამ თემაზე სტატია „იმპერიალიზმის და სოციალიზმის გათიშვა“, გვ. 530.

2) ლენინი. თხზულებათა კრებული. ტ. XVI. გვ. 274.

3) ჩვენ ხაზს უსვამთ აქ იმ გარემოებას, რომ ლენინი იბრძოდა ახალგაზრდათა კავშირების სწორედ საორგანიზაციო დამოუკიდებლობისათვის; იგი ყოველგვარი საშუალებით ილაშქრებდა უმცირეს პოლიტიკურ ბუნდოვანობისა და ტაქტიკურ გადახვევის წინააღმდეგ ახალგაზრდათა მოძრაობაში. (იხილე ვლადიმერ ილიას-ძის უკვე ზემოდ მოყვანილი სტატია „Интернационал молодежи“. 1916 წ.).

4) თხზულებათა კრებული. ტ. XVI.

ალურ კომუნისტებთან, არამედ „ისეთ ადამიანებთან, რომელნიც აღზარდა კაპიტალიზმმა, გააფუჭა და გარყვნა მან ისინი, თუმცა სამაგიეროთ კაპიტალიზმმა ისინი გამობრძმედა ბრძოლაში.“¹⁾

„სოციალიზმის აღმშენებლობის სიძნელე სწორედ იმაშია, რომ ჩვენ გვიხდება სოციალიზმის შენება კაპიტალიზმის მიერ შერყენილ ელემენტების საშუალებით.“ ამიტომ ახალგაზრდობის აღზრდა, მისგან შეგნებულ მუშაკების გამომუშავება, რომელნიც მზად იქნებიან ახალ ამოცანების გარდასაწყვეტად, პოულობს პირველხარისხიან მნიშვნელობას. სწორედ ამიტომ ლენინმა თავისი სიტყვა ახკომკავშირის ყრილობაზე დაიწყო იმით, რომ აღნიშნა ის ბუმბერაზული პასუხისმგებლობა, რომელიც ახალგაზრდობას აწევს და ამიტომ აქცევს იგი განსაკუთრებულ ყურადღებას სწავლას.

8. კავშირი და ლენინის სიტყვა მესამე ყრილობაზე.

ფრიად საგულისხმოა, რომ თითქმის სრულიად ვერ გაიგო მაშინ კავშირმა ვლადიმერ ილიასძის სიტყვა. ჩვენ ვცხოვრობდით სამოქალაქო ომის ციებ-ცხელებით, ვიყავით მორიგი ლოზუნგებით გატაცებული—სხვადასხვა გვარად გვესმოდა ისინი, ვფიქრობდით მობილიზაციებზე და ფრონტებზე, დღითი-დღე ველოდით მსოფლიო რევოლუციას—და უეცრად გამოჩნდა ილიჩი—ლენინი; და უეცრად იგი ზრუნავს სწავლაზე, წერა-კითხვაზე, სისუფთავეზე, საკმლის განაწილებაზე, ბოსტნებზე და ისევ სწავლაზე. ჩვენ ძველი სკოლის დანგრევას ვლამობდით. ჩვენში სკარბობდა კომუნისტური მედიდურობა, რომელიც, მართალია, აღმოცენებული იყო კომუნისტურ გატაცების საფუძველზე, იგი კი ძველ სკოლას, მართალია, ტყავს აძრობს, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მაინც გვეუბნება: „ამოაჩიეთ იქედან ის, რაც საჭიროა კომუნიზმისათვის.“ მხოლოდ ეხლა უკვე განვლილ გზის პერსპექტივაში თვითეული ახკომკავშირელისთვის გასაგები ხდება ლენინის დებულებანი. მე ამჟამად მკაფიოთ მაგონდება ის უკმაყოფილება, რომელიც გამოიწვია ყრილობის მონაწილეებ-

ში ლენინის სიტყვამ, ცალკე ამხანაგების ნაწილობრივი გაკვირვება და რეპლიკები იმის შესახებ, რომ თვით ლენინს ალლო ვერ აუღია ახალგაზრდათა მოძრაობისათვის, ჩვენ მაშინ ჯერ კიდევ მთლიანად და საესებით ვიმყოფებოდით სამხედრო კომუნიზმის ეპოქაში, ილიჩი კი, ცხადი იყო, უკვე განვითარების ახალ გზებს ეძებდა. ოქტომბერში გამოვიდა იგი ჩვენს ყრილობაზე, ნოემბერში იგი აყენებს პარტიის წინაშე საკითხს კონცესიების შესახებ, მარტში კი პარტია ლენინის მოხსენების თანახმად შეათე ყრილობაზე გადადის ახალ ეკონომიურ პოლიტიკაზე, მხოლოდ ამ პოლიტიკის შუქზე, მოძრაობის გარდატეხის და კრიზისის პირობებში ყველასათვის გასაგები შეიქნა ლენინის დირექტივა.

9. მასების ისტორიული გამოცდილება.

თუ ყურადღებით შევისწავლით ლენინის ნაწერებს, იმ შემთხვევაში ჩვენს წინაშე უნებლიეთ დაიბადება ყველა ამ სტატიებში და სიტყვებში გატარებული აზრი მასების ისტორიულ გამოცდილების შესახებ პრაქტიკაზე. „უნდა გვახსოვდეს, რომ პოლიტიკურ გაცხოველების ერთ წელიწადს პროლეტარიატს შეუძლია დახელოვნდეს რევოლუციონურ აჯანყების საქმეში უფრო მეტად, ვიდრე მყუდროების ხანის რამდენიმე წლის განმავლობაში,“—სწერს ლენინი 1902 წელს. „რევოლუციის ხანა არის ხალხისათვის საგნობრივ გაკვეთილების ხანა“. „რევოლუცია გვასწავლის. ჩვენი საქმეა უკანასკნელ წვეთამდე გამოვიყენოთ მისი გაკვეთილები,“—ასე ამთავრებს თავის სტატიას სახელწოდებით „Революция учит“ 1905 წელს. „სოციალ-დემოკრატებმა საარჩევნო კამპანიის დროს უნდა აუხსნან მასებს პარტიის სასტიკი და წესიერი განსხვავება“—სწერს იგი 1907 და 1908 წლებში. ანტირელიგიური პროპაგანდის საკითხის განხილვის დროს ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ საკითხის არსებითი მხარე „მასების რევოლუციონურ-საზოგადოებრივ პრაქტიკაშია“, და არა განმანათლებელ წიგნაკში და ათეულ ლექციებში.²⁾ რევოლუციის დასაწყისიდან კი ვლადიმერ ილიასძის თითქმის თვითეული სიტყვა და სტატია აუცილებელ საჭიროებათ

¹⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. XVI.

²⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. VI, გვ. 283.

თვლის, რომ „უნდა ვასწავლოთ ხალხს, საზოგადოების ქვედა ფენებს სახელმწიფოს მართვა-გამგეობა არა მარტო წიგნის საშუალებით, არამედ ყველგან დაუყონებლივ პრაქტიკაზე გადასვლით, მასსების გამოცდილების გამოყენებით.“¹⁾ „გამოცდილება საუკეთესო დამწერველია ბოლშევიზმის მუშებში და გლეხებში,“ — ლენინის ეს აზრი უდევს საბჭოთა სახელმწიფოს მთელ აღმშენებლობას საფუძვლად. ლენინმა განახორციელა პროლეტარიატის დიქტატურის ლოზუნგი, მან იპოვნა მისი ისტორიული ფორმები — საბჭოები. საბჭოებამდე შეძლო მისვლა მხოლოდ იმ ადამიანს, რომელიც უსაზღვროდ ენდობოდა მასსების ისტორიულ ინიკიატივას და მათი სწავლის საუბრად სდებდა პრაქტიკას, უშუალო მონაწილეობას პრაქტიკულ აღმშენებლობის მუშაობაში. სწორედ აქედან მიუღდა ლენინი ახალგაზრდათა მოძრაობას. ამოკანა სწავლაში მდგომარეობს. მაგრამ კომუნიზმის შესწავლა რომ მდგომარეობდეს მხოლოდ იმის შეთვისებაში, რაც კომუნისტურ შრომებში და წიგნაკებშია მოთავსებული, იმ შემთხვევაში ძალიან ადვილად შეგვეძლო კომუნისტურ მწიგნობრების ან მკეხარების მიღება.²⁾ მთელი საკითხი იმაშია, თუ როგორ უნდა ვისწავლოთ.

10. ალზრდა და ბრძოლა.

„ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი მხოლოდ მაშინ გაამართლებს თავის წოდებას, თუ იგი თავისი სწავლის, ალზრდის, განათლების თვითოეულ ნაბიჯს დაუკავშირებს ყველა მშრომელების საერთო ბრძოლას მასში მონაწილეობის მიღებით ექსპლოატაციის წინააღმდეგ“³⁾ და იგი ერთბაშად გვიჩვენებს პატარა პრაქტიკულ ღონისძიებათა მაგალითზე, თუ როგორ უნდა მუშაობა. ალზრდა ბრძოლის საფუძველზე, ბრძოლაში, ბრძოლას საშუალებით — აი კომუნისტური პედაგოგიკის საფუძველი, რევოლუციონურ ახალგაზრდათა მოძრაობის საძირკველი.

11. თეორიის შესწავლა პრაქტიკის საფუძველზე.

მაგრამ ლენინი მუდამ ხაზს უსვამდა იმ გარემოებას, რომ მარტო ცხოვრების გამოც

დილება და პრაქტიკული მონაწილეობა მუშაობაში საკმარისი არ არის. ეს არის მთავარი, ძირითადი, მაგრამ არა ერთადერთი მხსნელი საშუალება. „თეორიის უქონლობა გვართმევს არსებობის და რევოლუციონურ მიმართულების უფლებას და აუცილებლად უქადის მას ადრე თუ გვიან პოლიტიკურ გაკორებას.“⁴⁾ უდიდესი ნაწილი ბროშიურისა „Что делать“ — ამ უდიდეს ბოლშევიკურ ნაწარმოებისა, რომელსაც ყოველთვის უბრუნდებით და მომავლშიაც დაუბრუნდებით ლენინის ტაქტიკის საფუძვლების გაგების მიზნით, — იხილავს საკითხს სოციალიზმისა და მუშათა მოძრაობის ურთიერთობის შესახებ. ლენინი ამტკიცებს, რომ თვით მუშათა მოძრაობა, როგორც ასეთი, ე. ი. რომელიც დაინტერესებულია მხოლოდ ეკონომიური ბრძოლის საკითხებით, რომელიც ქმნის თავის ორგანიზაციებს ამქრის, პროფესიონალური ტიპის მიხედვით, შესაძლებელია განვითარდეს და შეიქნეს განსაზღვრულ მომენტამდე მხოლოდ ტრედ-უნიონისტური და არა სოციალდემოკრატიული მოძრაობა. „ყველა ქვეყნების ისტორია მოწმობს, რომ მხოლოდ თავისი ძალებით მუშათა კლასს შეუძლია გამოიმუშაოს მხოლოდ ტრედ-უნიონისტური შეგნება, ე. ი. რწმენა იმის შესახებ, რომ აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს კავშირებში გაერთიანება, ხაზინებთან ბრძოლის წარმოება, მთავრობის იძულება, რომ მან გამოუშვას მუშებისათვის ესა თუ ის საჭირო კანონები.“⁵⁾ მუშათა სტიქიური მოძრაობა თავის თავად არ მისულა სოციალიზმამდე, საზოგადოებაში არსებულ კლასობრივ წინააღმდეგობათა ნათელ გაგებამდე და თავისი თავის შეცნობამდე არა მხოლოდ როგორც გაყვლეფილი მელითონები და ფეიქრები, არამედ აგრეთვე როგორც საზოგადოებრივი კლასი, ის კლასი, რომელიც უნდა გაუძღვეს წინ ხალხის ფართე მასებს. „დამოუკიდებელ თვით მუშათა მასების მიერ მათი მოძრაობის მსვლელობის პროცესში გამოუმუშავებულ იდეოლოგიაზე ლაპარაკი კი შეუძლებელია“, — ასე სწერს ლენინი.

სოციალიზმი აღმოცენდა კაცობრიობის ცოდნის უღრმესი შესწავლისა და კლასობრივ შეჯახების საფუძველზე, მაგრამ მუშათა მოძრაობასთან, კლასთან შესაღებ-

¹⁾ თხზულებათა კრებული. ტ. XIV. ნაწ. I გვ. 88.

²⁾ ახალგაზრდა. გვ. 50.

³⁾ იქვე.

⁴⁾ თხზულებათა კრებული. ტ. IV.

⁵⁾ თხზულებათა კრებული. ტ. V. გვ. 141.

ლათ, რომელიც ისტორიის მთელი მსვლელობით შექმნილია სოციალიზმის, როგორც თავის კლასობრივ იდეალის შესაცნობათ, იგი იყო მხოლოდ უტოპიური, უნაყოფო ოცნება. მხოლოდ მათი შედეგების პროცესიდან გამომდინარეობს თანამედროვე სოციალიზმი.

ასეთ მდგომარეობაში იმყოფება საქმე მთელი პროლეტარიატის მიმართ. ძირითადად იგივე შეგვიძლია ვთქვათ ცალკე პიროვნების შესახებ. კლასობრივ ბრძოლის თეორიულ გაგების გარეშე, მარქსისტულ საძირკვლის გარეშე, რომელიც აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს მუშათა მოძრაობის თვითეულ შეგნებულ მონაწილესათვის, შეიძლება გამოუშვადეს მხოლოდ ვიწრო პრაქტიკით, რევოლუციური მთელი თავისი არსებობით, ვინაიდან ცალკე ნაბიჯების, ხვეულების, მიღწევების და დაქვეითების, კომისიების და სხდომების მიღმა, იგი დაკარგავს განვითარების პერსპექტივას. პრაქტიკულ მუშაობის ცალკე ხეების მიღმა იგი ვერ ამჩნევს ბუმბერაზ ტყეს, რომლისაგან იზრდება კაცობრიობის სოციალიზმი. მისი მუშაობის ხვალისდელი დღე მას საშუალებას არ აძლევს დაინახოს თავისი კლასის ხვალისდელი დღე, ჯდა ამ ხვალისდელი დღით გააშუქოს ყოველი თავისი საქციელი, მთელი თავისი როგორც საზოგადოებრივი, ისე პირადი ყოფა-ქცევა. მოვიგონოთ, თუ როგორ დაუპირდაპირა ლენინმა ერთმანეთს ტრედ-უნიონის მდივანი და სოციალისტ-პოლიტიკური ბელადი.

„...სოციალიზმი მას შემდეგ, რაც ის შეიქმნა მეცნიერება, მოითხოვს, რომ მას ეპყრობოდენ ისე, როგორც მეცნიერებას, ე. ი. რომ იგი უნდა იქნეს შესწავლილი“. ლენინის ეს ფრაზა, რომელსაც მუდამ მაღლა ეჭირა გაღრმავებულ თეორიულ მუშაობის დროშა მებრძოლ მატერიალიზმის ნიშნით, კეშმარიტად წარმოადგენს კომუნისტურ ახალგაზრდობისათვის საღმრთო მცნებას. ვინაიდან „კომუნისტათ შეიძლება გახდეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც გაამდიდრებ შენს მესხიერებას ყველა სიმდიდრეთა ცოდნით, რომელიც გამოიმუშავა კაცობრიობამ“. ნუ გაშინებთ კომუნისტური მჭიგნობრები. თქვენი მუშაობის საფუძვლად, კომუნისტური აღზრდის საფუძვლად უნდა იყოს დადებული პრაქტიკული მონაწილეობა ბრძოლაში, მაგრამ გაუღინეთ თეორიით და ფუნქციონალად გააღრმავეთ

ვეთ მთელი თქვენი პრაქტიკა, — ასე ეუბნებოდა ლენინი ახალგაზრდობას. „მთელი საქმე იმაშია, რომ არ უნდა დამაყოფილდეთ იმ ცოდნით, რომელიც გამოიმუშავა თქვენში წინანდელმა გამოცდილებამ, არამედ აუცილებლად უნდა წახვიდეთ უფრო შორს, აუცილებლად უნდა მოისურვოთ უფრო მეტის გაკეთება, უნდა გადახვიდეთ აუცილებლად უფრო ადვილი ამოცანებიდან უფრო ძნელზე“. ¹⁾ წინმსვლელობისათვის აუცილებლად საჭიროებას წარმოადგენს წესიერი თანაშეფარდება თეორიასა და პრაქტიკას შორის. პროლეტარულ ახალგაზრდათა მოძრაობისაგან (რომელიც თავდადებულად იბრძოდა საერთო პროლეტარულ რიგებში, იზრდებოდა კლასობრივ ბრძოლის ნიადაგზე, იპყრობდა და გარდაქმნიდა ძველ სკოლას. ყოველგვარი საშუალებით ცდილობდა შეეთვისებია კაცობრიობის მიერ დაგროვილი გამოცდილება) მოელოდა ლენინი თეორიისა და პრაქტიკის შედეგებს, მასში ის ხედავდა ახალი თაობის ცოცხალ განხორციელებას, იმ თაობის, რომელიც „თავიდან იცილებდა თეორიასა და პრაქტიკას შორის არსებულ ძველ განხეთქილებას, იმ ძველ განხეთქილებას, რომელიც წარმოადგენდა ძველ ბურჟუაზიულ საზოგადოების უსაზიზღრეს დამახასიათებელ თვისებას“. ²⁾

12. აქტივობა და თვითმოქმედება პრაქტიკულ მუშაობის მეთოდი და საფუძველია.

ლენინი მოითხოვს კლასთა ბრძოლაში მონაწილეობის მიღებას; და იგი მუდამ მოითხოვს თვითეულისაგან ფრიად აქტიურ მონაწილეობას, ყველა მისი ძალების და შესაძლებლობის გამოყენებას მუშაობაში. მეორე მხრივ, იგი ყოველთვის მოითხოვდა ორგანიზაციისაგან, რომ-მას ყველა თავისი აქტიური მუშაკები გამოეყენებია, მიეცა მათთვის კონკრეტულ პრაქტიკულ ამოცანათა მთელი რიგი. „ახალგაზრდობის მასსა, რომელიც ეხლა იწყებს მუშაობას, უნდა იქნეს დაყენებული პრაქტიკულ სამუშაოზე, რომელიც ჩვენში ძალიან მივიწყებულია, შედარებით სტუდენტე-

¹⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. XV.

²⁾ ახალგაზრდობა, გვ. 50.

ბის წრეში მუშაობასთან, რომელსაც ოპტიმისტურად უწოდებენ პროპაგანდას ჩვენში¹⁾ — სწერს ლენინი ჯერ კიდევ ძველ „ისკრა“-ში. საყოველთაოდ ცნობილია აზრთა ის სხვადასხვაობა, რომელიც გამოიწვია რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის პირველმა პარაგრაფმა და რომელიც შეიქნა გაყოფის საბაზი მეუმრავლესეებათ და მეუმცირესეებათ. მარტოვის აზრით ის უნდა ითვლებოდეს პარტიის წევრად, ვინც პარად დახმარებას უწევს მას. ლენინის აზრით კი პარტიის წევრად შეიძლება ჩაითვალოს ის, ვინც რეგულარულად პირადად მონაწილეობას ლებულობს ორგანიზაციაში. ლენინი აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომ „ჩვენი მოძრაობის ერთ-ერთ ძირითად პოლიტიკურ და საორგანიზაციო ნაკლად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ ჩვენ არ ძალგვიძს ყველა ამ ძალების მუშაობაში ჩაბმა“ (აქ ლაპარაკია „ახალ ძალების, გიგანტურ მასების“ მოძრაობაში ჩაბმის შესახებ, იმ ძალების, რომელნიც არიან ახალი თაობის განათლებულ კლასების საუკეთესო წარმომადგენლები და სხვა. ლ. ა.) და გვიჩვენებს მივცეთ ყველას შესაფერი სამუშაო.²⁾

ყველას უნდა მიეცეს შესაფერი სამუშაო — ამას მოითხოვს ლენინი აგრეთვე ახალგაზრდათა მოძრაობისაგან, რომ ბრძოლაში მონაწილეობა არ იქნეს გაგებული, როგორც ფორმალური მონაწილეობა ამა თუ იმ ორგანიზაციაში, ამისათვის საჭიროა „მშრომელ ახალგაზრდობის თვითმოქმედების“ ყოველგვარად გამოყენება. თუ ლენინი მუდამ ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ მხოლოდ იგი არის მტკიცე, რაც ბრძოლით არის მოპოებული მასების მიერ, რაც შესისხლბორცებულია მათ მიერ და ხდება მასების მიერ დაგროვებულ ცდების გარდაქმნა იდეურ საუნჯეთ ახალ ისტორიულ მოქმედებისათვის,³⁾ იგი მასების ამ გამოცდილებას საფუძვლად უდებს მათ **ორგანიზაციულ თვითმოქმედებას**. ახლომკაცში უნდა იყოს მასიური

ორგანიზატორი არა მარტო თავისი წევრების, არამედ მშრომელ ახალგაზრდობის ფართე მასებისა. „არ შეიძლება დაბადება ბებელად; ბებელი უნდა შეიქმნეს. ბებულები არ გამოდიან მზა-მზარეული, როგორც მინერვა იუპიტერის თავიდან, არამედ იქმნებიან პარტიისა და მუშათა კლასის მიერ“ — სწერს ლენინი 1909 წელს. და იგი მუდამ ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ „რევოლუციონური გამოკდილება და ორგანიზატორული ნიჭი შეძენილი თვისებებია. ოლონდ იყოს სურვილი და მისწრაფება ასეთ თვისებების გამოსამუშავებლად: ოლონდ იყოს დეფექტების შეგნება, რომელიც რევოლუციონურ საქმეში უდრის ნახევრად გამოსწორებას.“⁴⁾ ამისათვის საჭიროა ახალგაზრდობის ფართე თვითმოქმედება, რომელიც უზრუნველყოფს მის მუდმივ პრაქტიკულ მონაწილეობას მუშათა კლასის ცხოვრებაში და ბრძოლაში, სწავლა ამ ბრძოლაში, თეორიის და პრაქტიკის შეერთება.

„ჩვენში თვითმოქმედება დარჩა დროისა და სივრცის გარეშე, ყოველდღიურ პრაქტიკულ მუშაობის გარეშე. იგი მთელი მუშაობის მეთოდებიდან გარდაიქცა რალაც ცალკე, ზემოდან გატარებულ საორგანიზაციო ღონისძიებად“ — სწერდა ამხანაგი ლ. შაკინი 1922 წლის დასაწყისში⁵⁾. ლენინისთვის კი გარდამწყვეტი მნიშვნელობა ქონდა საკითხს იმის შესახებ, რომ მისკმოდა შესაძლებლობა მქუხარე. მდულარე, მაძიებელ ახალგაზრდობას თვითონ მისულიყო იმ დებულებამდე, რომელთაც ლენინი სთვლიდა სწორად. **მისთვის მნიშვნელოვანი იყო ის, რომ სოციალიზმის თეორიული საფუძვლები, პარტიის ტაქტიკური ღოზუნგების გაგება შეთვისებულ იყოს ახალგაზრდობის მიერ სერიოზულ მოფიქრებისა და დამუშავების გზით, მაგრად იქნეს შეგრძნობილი მის მიერ.** ამიტომ იბრძოდა ლენინი ახალგაზრდობის კავშირების ოპორტუნისტულ პარტიებისადმი დაქვემდებარების წინააღმდეგ.

(დასასრული იქნება)

¹⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. IV.

²⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. V, გვ. 189.

³⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. XI.

⁴⁾ თხზულებათა კრებული, ტ. V, გვ. 143. აგრეთვე ტ. IV (დეკემბერი 1901 წ.).

⁵⁾ „Юный коммунист“, №1 — 2 1902 წ.

ბ. გოზიკი.

პლენანოვი და ლენინი.

რა აზრი აქვს ლენინის დაპირდაპირებას პლენანოვისადმი?

ლენინის გარდაცვალება მთელი თავისი სიმძაფრით ისევ აყენებს საკითხს მისი შედარების შესახებ დიად წინამორბედთან, მასწავლებელთან, შემდეგ კი—სასტიკ პოლიტიკურ მოწინააღმდეგესთან — გ. ვ. პლენანოვთან. პლენანოვი—რუსეთის რევოლუციონერ მარქსიზმის მამამთავარი, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციის პირველი დამაარსებელი, და ლენინი—კაცობრიობის ისტორიაში პირველ ძლევამოსილ პროლეტარულ რევოლუციის ბელადი და დამაარსებელი სოციალ-დემოკრატიულ რიგებიდან გამოსულ კომუნისტურ პარტიისა, რომელიც სათავეში უდგას მთელ მსოფლიოს რევოლუციონერ მოძრაობას; პლენანოვი, მეორე ინტერნაციონალის ერთი უდიდესი თეორეტიკოსი. ბელადი და ლენინი, დამაარსებელი, ხელმძღვანელი მე-III ინტერნაციონალის; პლენანოვი, რომელმაც მთელი თავისი სიცოცხლე რუსეთში პროლეტარულ რევოლუციის ქადაგებას და მის იდეურ მომზადებას შესწირა, აღმოჩნდა მის მოწინააღმდეგეთა რიგებში, მაშინ როდესაც ლენინისათვის ეს რევოლუცია მისი 25 წლის თავდადებული, შეუდრეკელი მოღვაწეობის განხორციელება იყო. დაბოლოს პლენანოვი, ყოფილი რევოლუციონერი ინტერნაციონალისტი, რომელიც მსოფლიო ომის დროს სოციალ-პატრიოტი ხდება და ბრალს სდებს ლენინს სამშობლოსადმი ლალატში; პლენანოვი მარტოა, თითქმის მივიწყებული გარდაიცვალა სწორედ იმ დროს, როდესაც დაიდვა ბრესტის ზავი, რომელიც მას სამარცხვინოდ ეჩვენებოდა და ამ დროს დაიწყო ლენინის ხელმძღვანელობით საბჭოთა რუსეთის გმირული ბრძოლა ყველა მის შინაურ და გარეშე მტრებთან; და ლენინი, გარდაცვალებული მას შემდეგ, როდესაც ამ საბჭოთა რუსეთმა გაიმარჯვა ყველა ფრონტებზე, გარდაცვალებული ანტანტის ორ სახელმწიფოთა მიერ საბჭოთა კავშირის ოფიციალურ ცნობის წინა დღეებში; ლენინი, რომლის სიკვდილმა ასეთი უძლიერესი გამოძახილი ჰპოვა არა

მარტო რუსეთში, არამედ მთელ მსოფლიოში, გამოძახილი, რომელიც ჯერ კაცობრიობის ისტორიას არ ახსოვს.

აი ორ პოლიტიკურ კარიერის ის დაპირისპირება, რომელიც აზრად მოუვა კაცს რუსეთის უახლოეს ისტორიაში ამ უდიდეს სახელების შედარების დროს.

რა იყო მათში საერთო? რათ ითვლება ლენინი ან რად თვლის იგი თავის თავს ყოველთვის პლენანოვის მოწაფედ და მის მიერ დაწყებულ საქმის გამგრძელებლად? წინააღმდეგ, რა ანსხვავებდა მათ ერთმანეთისაგან და ანსხვავებდა ისე, რომ უდიდეს რევოლუციის მომენტში, რომელსაც ორივენი მთელ თავიანთ სიცოცხლეში უცდიდნენ და ამზადებდნენ, ისინი რუსეთის საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვა და სხვა, თითქმის მოპირდაპირე პოლიუსებზე აღმოჩნდნენ? 1917 წ. ზაფხულს, როდესაც ლენინი ივლისის დღეების შემდეგ უკვე იმალებოდა და მას კერენსკის მთავრობა დაეძებდა, პლენანოვი, ეს ოდესღაც რევოლუციონერი მარქსისტი, შეურიგებელ კლასიურ ბრძოლის მქადაგებელი, რატომ მოუწოდებდა კერენსკის მიერ მოწვეულ „სახელმწიფო თათბირზე“ პროლეტარიატს და ბურჟუაზიას სოციალურ მშვიდობიანობისაკენ? დაბოლოს, რას წარმოადგენდნენ პლენანოვის და ლენინის პიროვნული თავისებურებანი ანდა როგორი იყო მათი ურთიერთი დამოკიდებულება მათი მოღვაწეობის სხვა და სხვა პერიოდში?

აი საკითხები, რომელზედაც ჩვენ შევეცდებით მოკლედ პასუხის გაცემას.

რა ქონდათ საერთო ლენინს და პლენანოვს?

პლენანოვიც და ლენინიც, ორივე ბრწყინვალე და მებრძოლი მატერიალისტ-დიალექტიკები, დარწმუნებული მარქსისტები იყვნენ, რომელთათვის თეორია არა უბრალო მორთულობას და გარეგან დამატებას წარმოადგენდა მათი პრაქტიკულ მოღვაწეობის მიმართ, არამედ ამ მოღვაწეობის თვით არსებას, ასე ესთქვათ, „სულს“. ორივე ისინი შეურიგებელ-

ნი იყვნენ იმ თეორიის ყველა და ყოველგვარ მოწინააღმდეგეებთან, რომელსაც ისინი ერთად-ერთ სწორ თეორიად აღიარებდნენ.

პლენანოვი თავის პარტიულ ამხანაგს რუს. სოც. - დემოკრატიულ მუშათა პარტიიდან ა. ბოგდანოვს „ბატონს“ უწოდებდა, ვინაიდან ბოგდანოვი თავის ფილოსოფიურ შეხედულებებში მარქსის და ენგელსის მოწინააღმდეგე იყო. ვინც მატერიალიზმის წინააღმდეგი იყო, მას პლენანოვი ამხანაგად უკვე არ თვლიდა, რანაირი რევოლუციონერიც არ უნდა ყოფილიყო იგი აზროვნების სხვა დარგებში.

შემდეგ როგორც ლენინი, ისე პლენანოვი, ზედმიწევნით იყენებდნენ საზოგადოებრივ მოვლენების მარქსისტულ ანალიზს მომავლის განსაკუთრებულად. სწორედ მან ოთხმოციან წლების ბნელ ხანაში იწინასწარმეტყველა, რომ რუსეთში კაპიტალიზმის აუცილებელი განვითარება გამოიყვანს ახალ პოლიტიკურ ძალას — რევოლუციონერ პროლეტარიატს, — რომელშიაც რევოლუციონური ინტელიგენცია გამოხატავს დასაყრდნობს თავის მოღვაწეობისათვის — ო. პარიზში 1889 წ. მეორე ინტერნაციონალის კონგრესზე მან წარმოსთქვა ცნობილი წინასწარმეტყველური სიტყვები, რომლებმაც ბევრი განცვიფრებაში მოიყვანა: „რუსეთში რევოლუციონური მოძრაობა გაიმარჯვებს მხოლოდ როგორც მუშათა რევოლუციონური მოძრაობა. სხვა გამოსავალი ჩვენ არ გვაქვს და არც შეიძლება იქნეს-ო“. და ბოლოს, პლენანოვს ზოგჯერ ცალკე პოლიტიკურ მოღვაწეთა და პარტიების განვითარების განკუთრების უნარიც ქონდა. ე. ი. მას თუმცა ნაწილობრივად ქონდა ის ნიჭი, რომლითაც ლენინი სრულყოფილად იყო დაჯილდოებული.

პლენანოვმა „ისკრა“-ში დაბეჭდილ თავის წერილში სათაურით „მე-XX საუკუნის მიჯნაზე“ იწინასწარმეტყველა ის მომავალი ქარბუქი და ის შინაგანი ბრძოლა სოციალიზმში, რომელიც მიიყვანს ორ მებრძოლ სოციალისტურ პარტიის შექმნისაკენ: სოციალისტურ „მთის“ და სოციალისტური „ეირონდის“, რაც საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ენიდან თარგმნით ნიშნავს გაბედულ და შეურიგებელ რევოლუციონერებს ერთის მხრივ, და ზომიერ, მერკვე „შემთანხმებლებს“ — მეორეს მხრივ, და, რასაკვირვე-

ლია, მთელი მისი სიმპატიები პირველთა მხარეზე იყო.

თუ ჩვენ გავიხსენებთ ლენინის წინასწარმეტყველებას, რომ სოციალისტების რიგებში იდეური განხეთქილება და ორგანიზაციული ბრძოლა წარმოშობს რევოლუციის ხანაში სოციალიზმის შეგნით სამოქალაქო ომსო, მაშინ შეფარდება ამ პირთა სრული იქნება. ამასთან ერთად პლენანოვი, მზავსად ლენინისა, დიდი მომხრე იყო „მთის“ რევოლუციონერ ტაქტიკის, ე. ი. იაკობინელთა პარტიის საფრანგეთის რევოლუციის დროს, და ამ რევოლუციის ასი წლის თავის აღსანიშნავად დაწერილ წერილში მთლიანად ამართლებდა იაკობინელების მიერ შემოღებულ ტერორს. მართალია, იგი ამასთან ფიქრობდა, რომ პროლეტარული რევოლუცია „აღბად არ იქნება სასტიკი“ — ო, ვინაიდან „მუშათა საქმის გამარჯვება იმდენად უზრუნველყოფილია თვით ისტორიის მიერ, რომ მას არ დასჭირდება ტერორისათვის მიმართვა“ — ო.

მაგრამ, როგორც სჩანს, პლენანოვმა ვერ გაითვალისწინა ის ცოფიანი წინააღმდეგობა, რომელსაც ბურჟუაზია და მის მიმყოფი წერილობითი და ინტელიგენტური ფენები გაუწევდნენ ნამდვილ, ჭეშმარიტ პროლეტარულ რევოლუციას. ყოველ შემთხვევისათვის ის იქვე უმატებდა: „რასაკვირველია, ბურჟუაზიული რეაქციონერები კარგს იზამენ, თუ შეეცდებიან არ მოხდნენ ძლევაშისილ პროლეტარიატის რკინისებურ ბრწყალებში. ისინი გონიერად მოიქცევიან, თუ პირველ რევოლუციის მონაქმნულ შეთქმულებას არ წაბაძევენო. „ომი, მაშომი“ — სამართლიანად ამბობს ანდაზა, და ბრძოლის გადამწყვეტ მომენტში შეიძლება, შეთქმულებს ცუდი ამბავი დაატყდეს“ — ო.¹⁾

ცნობილია აგრეთვე პლენანოვის შეხედულება რუსეთში რევოლუციონერ პარტიის მოქმედების შესახებ ამ პარტიის გამარჯვების შემდეგ. იგი სთვლიდა, რომ პარტიისათვის „რევოლუციის სიკეთე“ „უმაღლესი კანონი“ უნდა იყოსო. ამიტომ მან ანგარიში არ უნდა გაუწიოს დემოკრატიულ ფორმლობას და არ უნდა დაავადმყოფდეს დემოკრატიულ ფეტიშიზმით (კერპთთაყვანისმცემლობით). თუ რევოლუციის ინტერესებმა მოითხოვეს, მას შეუძ-

¹⁾ თხზულებები პლენანოვისა, ტ. IV, გვ. 64.

ლია გარეკოს რევოლუციისადმი მტრულად განწყობილი პარლამენტი და მოუსპოს ბურჟუაზიას პოლიტიკური უფლებები, ერთი სიტყვით, მოიმოქმედოს ის, რაც ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ჩაიდინეს ბოლშევიკებმა ლენინის ხელმძღვანელობით. და პლენანოვი რევოლუციონურ დიქტატურის ხასიათზე და უფლებებზე ამ შეხედულებისა იყო თეორიაში თავის სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე.¹⁾

წლების განმავლობაში ჟურნალი „ისკრის“ და „ზარის“ ხანაში პლენანოვი და ლენინი მტკიცედ ებრძოდნენ ლიბერალებსაც, „ნაროდნიკებსაც“ და ოპორტიუნისტებსაც თვით სოციალ-დემოკრატიულ წრეში. ერთ უმნიშვნელოვანეს ორგანიზაციულ საკითხის, „ლიკვიდატორობის“ საკითხის გამო ლენინი და პლენანოვი ისევე დაუახლოვდნენ ერთმანეთს და ისევე ერთად მიიტანეს იერიში ამ ახალ ოპორტიუნიზმის წინააღმდეგ. „ლიკვიდატორობა“ ეს იყო მენშევიკების ნაწილების ცდა სტოლცინის რეაქციის ხანაში გაეუქმებიათ არალეგალური პარტიული ორგანიზაციები.

რატომ გახდა პლენანოვი ლენინის მოწინააღმდეგე?

რატომ მოხდა, რომ პირველ რევოლუციის და შემდეგ მსოფლიო ომის ხანაში და 1917 წლის გადამწყვეტ მომენტებში პლენანოვი და ლენინი ასე სასტიკად დაშორდნენ ერთმანეთს?

ლენინის მთავარი თავისებურება მდგომარეობდა ღრმა რევოლუციონურ და შეურიგებელ თეორიის ასეთივე შეუბრალებელ რევოლუციონურ ტაქტიკასთან შეერთებაში მაშინ, როდესაც პლენანოვი მთელი თავისი მარქსისტულ პერიოდის განმავლობაში იყო მხოლოდ მწერალი, პოლემისტი და თეორეტიკოსი, და ასეთივედ დარჩა; მასთან ერთად ის დაშორებული იყო რუსეთის 35 წლის განმავლობაში. რევოლუციონურმა მარქსიზმმა იგი რევოლუციონურ თეორიის სფეროში მომავალ რევოლუციის თეორიის დიდ მოაზროვნედ გახადა. მაგრამ ეს რევოლუცია მას მაინც რამოდენიმედ მკრთალ ხაზებში ეხატებოდა.

მან თავისი მარქსისტული მსოვლმხედველობა შეიმუშავა მეორე ინტერნაციონალის წარმოშობის წინ. იმ ეპოქაში, როდესაც პარიზის კომუნის გმირული ბრძოლის უკანასკნელი გამოცხადი გაისმა, როდესაც ევროპისათვის დადგა „მშვიდობიან განვითარების“ ხანგრძლივი ხანა ომის და რევოლუციის გარეშე, როდესაც სოციალისტების მთელი ყურადღება მიქცეული იყო პარლამენტარულ ბრძოლაზე.

პლენანოვი, გახდა თუ არა მარქსისტი, გაიმიჯნა მაშინათვე როგორც რევოლუციონურ „ნაროდნიკობისაგან“, რომელსაც უწინ თვითონ იზიარებდა, ისე ტერორისტულ „ნაროდოვოლცებისაგან.“ ხოლო ახალი, უშუალო რევოლუციონური პრაქტიკა კი მას არ ქონდა. ამიტომ, როდესაც რუსეთში დადგა წინა რევოლუციონური და რევოლუციონური ეპოქა, ე. ი. დაწყებული პარტიის მეორე ყრილობიდან, როდესაც არა მარტო სწავლის და კრიტიკის, არამედ მოქმედების დრო დადგა, პლენანოვი დაიბნა, დაიწყო მერყეობა, აღმოაჩნდა რევოლუციონურ გაბედულების და განჭკრეტის უქონლობა. ამ მხრივ არა პლენანოვი, არამედ ლენინი მისდევდა მარქსის ნამდვილ ანდერძს, მოქმედებდა რა ფრანგულ ანდაზის მიხედვით: „თუ ბოთლი ლენინოთი გახსნილია, იგი უნდა დაილიოს.“ იარაღის აღება არ იყო საჭირო, ბუზღუნებდა პლენანოვი ენევიდან მოსკოვში 1905 წ. დეკემბრის აჯანყების დამაცხების შემდეგ, როდესაც რევოლუციონური სულისკვეთება ქვეყანაში ჯერ კიდევ არ იყო დამცხრალი.

მარქსს პარიზის კომუნის შესახებ არასდროს არ უწერია ასე, თუმცა მას კარგად ესმოდა, რომ ეს გმირული ცდა არ შეიძლებოდა გამარჯვებით დაგვირგვინებული ყოფილიყო. წინააღმდეგ, ის ამხნეებდა კომუნარებს მათ ბრძოლის დროს და აღტყინებით ადიდებდა მათ დამარცხების შემდეგ. ლენინმა სასტიკად გაილაშქრა პლენანოვის წინააღმდეგ მის მიერ დეკემბრის აჯანყების დაფასების გამო, და 16 წლის შემდეგ კი მან უფრო სასტიკი იერიში მიიტანა ყოფილ გერმანელ კომუნისტის პ. ლევის წინააღმდეგ იმის გამო, რომ უკანასკნელი გამხრწნელი კრიტიკით გამოვიდა გერმანიაში კომუნისტურ აჯანყების ცდის მომენტში.

პლენანოვის ყალბი, არა სწორი ტონი რევოლუციების დროს კიდევ იმით აიხსნება;

¹⁾ იხილეთ გორვეი: „Первый русский марксист Плеханов“, გვ. 49.

რომ მას არ ქონდა ის ინსტიტუტური წინაღ-გრძნობა იმ გენიალური ცოდნის, რაც მომავალ დიად ამბების მიძინებულ ჩანასახების განქვერტას შესაძლებლად ხდის. ერთი სიტყვით, პლენანოვს არ ქონდა ის თვისებები, რომელნიც ასე დამახასიათებელია ლენინისათვის და რომელთა გარეშე შეუძლებელია ნამდვილ ისტორიულ გენიოსის გამოაშკარავება. მე მახსოვს, თუ რამდენად გამოაცა ერთმა ფრაზამ ლენინის ცნობილ სიტყვაში. რომელიც წარმოსთქვა მან 1917 წლ. 4 აპრილს პეტერბურგის საბჭოს ყველა სოციალ-დემოკრატთა კრებაზე. ამ ფრაზის შესახებ მე შემდეგ არსად წამიკითხავს: „ევროპაში მუშათა კლასს ჯერ კიდევ ღრმა ძილით სძინავს. სხვა და სხვა ქვეყნების სოციალისტების მხოლოდ პატარა ჯგუფები დგანან ნამდვილ რევოლუციონურ პოზიციაზე, მაგრამ ისინიც თავის უმრავლესობით ციხეებში არიან ამომწყვედულნი“. და მიუხედავად ამისა, ამბობდა ლენინი, ომის აუცილებელი ლოლიკა მიიყვანს ამ მძინარე მასებს აჯანყებამდე.

იმას, რასაც არ ამჩნევდა პლენანოვი პატრიოტულ ბურჟუასიდან და იმპერიალისტურ რეაქციის ბორკილებსაგან, ინტერნაციონალურ კლასიურ გრძნობის გაღვივებას, — ამას ხედავდა და გრძნობდა ლენინი.

რით იღვა ლენინი პლენანოვზე წინ?

ამას გარდა ლენინი გამოიბრძმედა სულ სხვა ისტორიულ ეპოქაში და სხვა საერთაშორისო პირობებში, ვიდრე პლენანოვი. ის პლენანოვზე 14 წლით¹⁾ უმცროსი იყო და ისტორიულ სარბიელზე გამოვიდა მაშინ, როდესაც დასავლეთში თვალსაჩინოდ აღინიშნა კაპიტალიზმის განვითარების ახალი ფაზა — **იმპერიალიზმი**. ეპოქა მისი მსოფლიო ბატონობისა, რუსეთში კი 80 წლებში ჩამქრალი ბრძოლა თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ, განახლდა, გაფართოვდა პროლეტარიატის კლასიური ბრძოლა. ამიტომ იმ დროს, როდესაც პლენანოვი უკვე დასრულებული კაცი იყო

მეორე ინტერნაციონალის მემარცხენე ხელმძღვანელთათვის დამახასიათებელ ფსიქოლოგიით, რომელიც დასავლეთ ევროპაში გამოშვებულ კლასიურ ბრძოლის ფორმებს აღარ სცილდებოდა, ლენინს გამოუმუშავდა უფრო ფართე და ღრმა სოციალ-პოლიტიკური პორიზონტი, გაიწვრთნა მისი რევოლუციონური ნებისყოფა და მოხდა მისი რევოლუციონური ენერგიის კონცენტრაცია.

წინააღმდეგ პლენანოვისა ლენინი თავიდანვე დიდ ყურადღებას აქცევდა კაპიტალის მტაცებლურ მსოფლიო როლს, ყურადღებას აქცევდა ეროვნულ საკითხს, რომელსაც, ისე როგორც იმპერიალიზმს, მან სრულებით ახალი გაშუქება მისცა; მაგრამ, განსაკუთრებით ლენინს, წინააღმდეგ პლენანოვისა, აინტერესებდა **გლეხობა**, რომელიც დასავლეთში თითქმის დიდ ისტორიულ გზიდან დაშორებულად იდგა, რუსეთში კი, ისევე როგორც ევროპის კაპიტალის მიერ კოლონიად გადაქცეულ აღმოსავლეთის ქვეყნებში, მოწოდებული იყო დიდ რევოლუციონურ როლის შესასრულებლად. ლენინი სწორედ გახდა გახრწნილ იმპერიალიზმის ეპოქის პროლეტარიატის და გლეხობის ბელადი.

ლენინის დამახასიათებელ თვისებას წარმოადგენდა, როგორც ვიცით, მისი მტკიცე, ურყევი **ნებისყოფა**, აგრეთვე მთელი პიროვნების განმაცვიფრებელი მთლიანობა. იგი დარწმუნებული იყო თავის თავში, საკუთარ ძალაში, თავის სიმართლეში, და შესაძლებელია, თავის ისტორიულ მოწოდებაშიც, რომელსაც აფარდებდა პროლეტარიატის ისტორიულ ამოცანებთან. ყველა ეს თვისებები ლენინს ბელადად აქცევდნენ მაშინ, როდესაც პლენანოვს სწორედ ეს ბელადის თვისებები აკლდა. ნებისყოფის სიძლიერე და ლოლიკური სიმტკიცე, რომლითაც ლენინს თავისი შეხედულებები გაყავდა, აღმოჩნდნენ მისი პლენანოვთან თანამშრომლობის დასაწყისშივე. როგორც ვიცით, რუსეთის სოც.-დემოკრატიულ მუშათა პარტიის პირველი აგრარული პროგრამა, რომელიც მოითხოვდა გლეხებისათვის 1861 წ. ჩამორთმეულ „ჩამონაკრების“ დაბრუნებას, წამოყენებული იყო ლენინის მიერ. ამ პროგრამამ გამოიწვია პლენანოვის და „ისკრის“ სხვა რედაქტორების წინააღმდეგობა; მიუხედავად ამისა ლენინმა თავის ლოლიკის და ნებისყოფის სიძლიერით შესძლო იგი

¹⁾ აქ სხვათა შორის ლირსია ალენიწნოთ საინტერესო ქრონოლოგიური ცნობები: რუსეთის საზოგადოებრივი აზროვნების ისტორიის ხუთი უდიდეს მოღვაწეთა: ბაკუნინის, ჩერნიშევსკის, მიხაილევსკის, პლენანოვის და ლენინის დაბადების წლები დაშორებულია ერთმანეთს სრული თოთხმეტ-თოთხმეტი წლით (1814, 1828, 1842, 1856, 1870).

„ისკრის“ ყველა რედაქტორებისათვის თავზე მოეხვია. ორი წლის შემდეგ ეს პროგრამა მიღებულ იქნა პარტიის მეორე ყრილობის მიერ.

ლენინი ზედმიწევნითი ორგანიზატორიც იყო. მან მთელ რიგ წლების განმავლობაში შესძლო თანდათანობით შეერჩია და დაეახლოვებია ბოლშევიკების ის ძირითადი ჯგუფი, რომელთაგან აღმოცენდა კომუნისტური პარტია. პლენანოვი კი 1903 წელს ლენინთან განხეთქილების შემდეგ განმარტოებით რჩებოდა, ან და გარშემო თავს უყრიდა ისეთ პირებს, რომელთაც არავითარი კვალი არ დაუმჩნევიათ პოლიტიკურ ცხოვრებაზე, ან ისეთებს, რომელნიც, მზავსად ყოფილი ბოლშევიკ ალექსისნისკისა და ბევრ სხვათა, პირდაპირ კონტრ-რევოლუციის ბანაკში სამუდამოდ გადაეშვენ.

იმავე დროს პლენანოვი ახალგაზრდობას, რომელთანაც მას საქმის დაკავება უხდებოდა, თავის უპირატესობას აგრძნობინებდა და ეს სიშორის, სიცივის ატმოსფერას ჰქმნიდა პლენანოვის დამოკიდებულებაში მის გარშემო მყოფ პარტიის ახალგაზრდა წევრებთან. წინააღმდეგ, ლენინი უკვე მაშინაც, როდესაც აღიარებული ბელადი იყო ბოლშევიკური ფრაქციისა, მარტივად და უბრალოდ მიუდგებოდა უმცროს ამხანაგებს; არ ზოგავდა არც ძალას, არც დროს, რათა გაეფანტა მათი იჭვები და რყევის მიზეზები.

პლენანოვის და ლენინის მაგალითზე საცნებო მტკიცდება ანდაზა, რომ სტილი ადამიანია, ე. ი. ადამიანის სტილში, მის ლაპარაკის, წერის მანერებში გამოკრთის მისი ხასიათი. პლენანოვი **მწერალი იყო მოწოდებით**, მწერალი უფრო, ვიდრე პოლიტიკური მოღვაწე. ამიტომ მის ნაწერებში ხშირად ლამაზი ფორმა და მოსწრებული სიტყვა ფარავდა შინაარსს, რაც ერთნაირ უსიამოვნების გრძნობას იწვევდა მკითხველში. აი როგორ აღწერს ამ შთაბეჭდილებას ლ. დ. ტროცკი:¹⁾ „მთელი თავისი სიძლიერით და დიდებით მხოლოდ ერთხელ ვნახე და მოუსმინე პლენანოვს: ეს იყო 2-ე პარტ. ყრილობის (ივლისში 1903 წ. ლონდონში) საპროგრამო კომისიაში... კამათის დროს იგი შეუდარებელი და...

შეუბრალებელი იყო. ყოველ წამოყენებულ საკითხს იგი მთელი თავისი ცნობილი ცოდნით უდგებოდა და მსმენელებსა და თვის ოპონენტებსაც არწმუნებდა იმაში, რომ საკითხი მხოლოდ იქიდან იწყება, სადაც შესწორების ავტორები მის დამთავრებას ფიქრობდნ...“

ლენინის სტილი სრულ წინააღმდეგობას წარმოადგენს პლენანოვის სტილთან. მასში არ არის არავითარი ხელოვნური „სილამაზე“, არავითარი თეატრალიზა, არავითარი განსაკუთრებული მანერები და მიდგომა. როგორც ადამიანებთან და პარტიებთან დამოკიდებულებათა დროს ლენინს აინტერესებდა მხოლოდ საქმის **არსება** (სხვათა შორის **არსება** ლენინის ერთ-ერთი საყვარელ სიტყვათაგანია) და არა მისი ფორმა, ისე თავის ნაწერებში და სიტყვებში იგი მისდევდა არა ფორმას, არამედ შინაარსს და მხოლოდ ერთ მიზანს ისახავდა: **დააჯეროს** მსმენელები ან მკითხველები. და სწორედ ეს აღვზნებული სურვილი — **დააჯეროს** ლენინის ნაწერებს თავისებურ ფორმას, განსაკუთრებულ სტილს ანიჭებს, რომლის შესწავლა მადლიერ ამოცანას წარმოადგენს სპეციალისტებისათვის ენის და ლიტერატურის დარგში. ხშირი ხაზგასმით, ერთი და იმავე სიტყვების განმეორებით, განსაკუთრებით ერთი და იმავე განმარტების სხვა და სხვა ზედსართავ სახელებში ხმარებით ლენინი მსმენელთა და მკითხველთა თავში თითქოს ჩაქუჩით არკობს, უდებს თავის აზრს. მისი სიტყვის პერიოდები თითქოს აძინებენ აუდიტორიის უკანასკნელ კრიტიკულ იჭვს, ორატორის რკინისებურ ლოლიკით უკვე დაშლილს, და ამასთან ერთად ამოძრავებენ მას ერთის გრძნობით და ნებით.

მიუხედავად ლენინის და პლენანოვის ხასიათის სხვა და სხვაობისა მაშინაც, როდესაც მათი შეხედულებები ძალიან დაშორდნ ერთმანეთს, ისინი ერთმანეთს პატივსა სცემდნენ და ერთი-მეორის ძალას აფასებდნ. დამახასიათებელია ამასთან, რომ თუ ევროპელი და ესტეტი პლენანოვი ხშირად ლენინს უყურებდა როგორც „ბარბაროსს“, როგორც „შავ მიწის ძალას“ (черноземная сила), ლენინი სიხარულით აპატიებდა პლენანოვს მის ხასიათის წერილ თვისებებს, თავყანსა სცემდა მის ჰუმუსს და ცოდნას (რაც, რასაკვირველია, არ უშლიდა შეკამათებოდა პლენანოვს ფილოსოფიის დარგშიც, თუმცა ამ

¹⁾ „Под знаменем марксизма“, 1922 წ.

უკანასკნელში გიორგი ვალენტინეს-ძე უგვირგვინო მეფედ გრძნობდა თავს) და უდიდესად აფასებდა მის თანამშრომლობას. როდესაც 1905 წ. ზაფხულს, მენშევიკთა შენევის კონფერენციის შემდეგ, პლენაროვსა და მათ შორის ორგანიზაციულ საკითხის გამო განხეთქილება მოხდა, ლენინმა სცადა, მართალია უშედეგოდ, მასთან კავშირის გაბმა; და როდესაც 1910 წ. ის ისევ დაშორდა მენშევიკებს „ლიკვიდატორობის“ გამო და რამ-

დენიმე წლის სასტიკ ბრძოლის შემდეგ პირველმა გაუწოდა ბოლშევიკებს შერიგების ხელი, ის მიღებულ იქნა ლენინის მიერ, როგორც საპატიო სტუმარი და მოკავშირე. და ყოველთვის, როდესაც პარტიის წინაშე დაისმებოდა იდეურ ოპორტიუნიზმთან ბრძოლის ამოცანა, ლენინი იგონებდა პლენაროვის დიად დამსახურებას მარქსისტულ თეორიის დამუშავებაში და სიამოვნებით მიმართავდა მის ავტორიტეტს.

„...მაგრამ ბურჟუაზიის ხელისუფლების დამხობა და პროლეტარიატის ხელისუფლების დამყარება ერთ ქვეყანაში ჯერ კიდევ არ ნიშნავს სოციალიზმის გამარჯვების უზრუნველყოფას. სოციალიზმის მთავარი ამოცანა — სოციალისტურ წარმოების ორგანიზაცია — ჯერ კიდევ წინ რჩება. შეიძლება თუ არა ამ ამოცანის გადაწყვეტა, შეიძლება თუ არა მივალწიოთ სოციალიზმის საბოლოო გამარჯვებას ერთ ქვეყანაში, თუ რამდენიმე მოწინავე ქვეყნის პროლეტარები არ დაგვენხმარებიან? — არა, არ შეიძლება. ბურჟუაზიის ჩამოსაგდებად საკმარისია ერთი ქვეყნის ძალების ამოძრავება, — ამას გვიმტკიცებს ჩვენი რევოლიუციის ისტორია. სოციალიზმის საბოლოო გამარჯვებისათვის, სოციალისტურ წარმოების ორგანიზაციისათვის, ერთი ქვეყნის ძალების ამოძრავება, განსაკუთრებით ისეთი გლეხური ქვეყნის, როგორიც არის რუსეთი, უკვე საკმარისი არ არის. ამისათვის აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს რამდენიმე მოწინავე ქვეყნის პროლეტარების ძალთა ამოძრავება. ამგვარად, სხვა ქვეყნებში რევოლიუციის განვითარება და მისთვის ხელის შეწყობა წარმოადგენს გამარჯვებულ რევოლიუციის უსაჭიროეს ამოცანას. ამიტომ გამარჯვებული ქვეყნის რევოლიუცია უნდა უცქეროდეს თავის თავს არა როგორც დამოუკიდებელ ერთეულს, არამედ როგორც დამხმარე ძალას, როგორც საშუალებას პროლეტარიატის გამარჯვების დასაჩქარებლად სხვა ქვეყნებში“.

ი. სტალინი (ჯულაშვილი).

ა. ბეჭაშვინსკაი.

პარტბილეთი.

არიან მოხუცი, მოხუცი დედები...
დეე, ჩვენ ბრძოლაში ყველანი ვწყდებოდეთ—
ხსოვნას, სადაც მეხია ასობით,
მაინც უალერსებს იმათი სიტბო.
სანკიულოტის დედას შენ ის არ მოგაგონებს,
თითონ რომ მოაქვს ვინტოვკა და პლაკატი,
ის უფრო მხდალია
და ას გადატრიალებაზე მეტად აღონებს,
რომ ურჩმა ვაჟიშვილმა რძე არ დალია.

დედა—
მას მხოლოდ შენზე ფიქრი რჩება სასიამოვნო —

ძუძუს ბავში ხარ თუ ოცზე მეტის,
თვალები შიშით საცხაა მუდამ
და ფიქრობენ ბედზე. შვილის ბედზე.

დედა—
ის ქვრეტს ყოველთვის
ჩვენ ხედრს საშინელს, ათეულებით.
მას ვერ გაუგია რომ სხვა გზას ველით,
ათეულ მხეცებით განათებულს.
მახსოვს, ვაჯავრებდით დედას, ვიფიცებდით,
რომ აღარ ვიზამთ ასეთს მეორეთ,
მახსოვს, ძმასთან ერთად ჩემი შვილდ-ისარით —
კედელზე დავხვრიტეთ მეფის პორტრეტი.
მახსოვს, სიმშოილობა ერთი საათით,
ეს იყო პროტესტი, თუმც მოხსნეს უცებ,
ასეთი გაფიცვა მანამდეც ვცადეთ.
როცა ჩამოგვართვეს პაპიროსები.
მე გავიხარდე, ტიროდა დედა.

— დააკვდა წიგნებს, დაეწვა, დამპირდა,
მაგრამ მშვიდდებოდა, როცა ხედავდა,
რომ ეკონომიკური ფხიზელ წიგნს: „კაპიტალს.“

ჩემო დედუკო! შენ ასე გეგონა,
გამოფხიზლდებოდი ასეთი წიგნებით,
მე კი მიტაცებდა ყოველი სტრიქონი,
ყოველი სიტყვა მათრობდა მიგნებით,
და ეხლა ვიკმარე მეც გაკვეთილი,
დედების სადავეს მოვევლე არულით
შევები ქვეყანას და შენაც დედილო!
მე მთვრალი ქვეყნის მფლობელთა სისაზღუ-
ლით.

და... მოსვენებით ველარ ვიქნებით,
მე შენი ბავში გაზაფხულზე ცოცხალ-გონება
მთვრალი სიკბატუკით, სულ უბრალო კაცურ
ფიქრებით,

მე სამუდამოთ გამაფხიზლეს იმ სტრიქონებმა
დღეს შემოძლია შევბედო მედგრათ.
ჩემ წინ ყველაფერი საბურავს იხსნის,
ეხედავ ქარხანას, სიხარულს მომდგარს,
ოქროში მოჩანს წვეთები სისხლის.
„სადავე მაგრათ“, ბევრია ისეთი —
მზემ გადაადნო ქარხნის კედელი,
ქვეყნის მფლობელთა სიბრძნით ფხიზელი,
შევები ქვეყანას და შენაც დედილო.
და ამას წინათ ჩავედი დედასთან,
ახალი სახლიდან, უჯრედის სახლიდან —
საბრალო მოხუცი ველარც კი ამწვდა,
უფრო თვალები, ხელები დალილი.
იგივე ალერსი, იგივე წუხილი:
— ზურს მოუმატეს, ძაფებს და ჭიქებსაც —
სადილზე, ხანდახან მამა გადუბრის,
მსჯელობა მაღალ პოლიტიკაზე.
დედა კი ისევ: რძე, კვერცხი, ყავა
და იშვიათად ბუტბუტკ მოდევს:
— შვილო, მე თითონ-ბოლშევიჩკა ვარ

კომუნისტობა კი არასოდეს.
 ხან სახე სიმორცხვით გაუბრწყინდება,
 როცა კუთხეში ძველებს მილამბავს,
 არ აღმომაჩნდა თურმე წინდები
 და გულ ნაწყენი, ჩვილივით ამბობს:
 „სულ კითხულობდი თუმცა კაპიტალს,
 ვერ შეიძინე, ჩემო მეგობარო,
 ეს ერთი საქმე როგორ გაგიტანს,
 იყავი პარტიაში. ეხლა გეყოფა.
 ჩამოდი ჩვენთან, შეილი ხარ მგონი,
 შეიდი წელიწადი დაკარგე ტყვილათ,
 ჩამოხვალ, ისევ ეხარშოთ საპონი
 თავი დაანებ რაღაც პარტბილეთს“.
 და ერთხელ ჩემი ძმის დახმარებით,
 მან მოიპარა ჩემი პარტბილეთი—

პირველი ფიქრი: „დაემარხო ბარემ,
 სახე გაუნათლდა ახალი იმედით.
 მოხუცის თავი მკერდზე მივიკარ,
 ძლიერი მკლავით შევიღმა თავხედმა:
 — დედა, შენ გესმის ხმაური იქაც.
 — იქ რა გუგუნებს კეთილო დედა.
 და ის წავიდა, ის წუხდა ჩემთვის,
 ვერ დაინახა, მას კარგი უნდა,
 ის აღბად კიდევ შეშლილათ ჩამთელის,
 მას ფიქრით მთვრალი ვგონივარ მღლამ
 ის ვერ გაიგებს, მოხუცი დედა,
 ჩვენ მაჯის ცემას და ბრძოლას ამაყს,
 რა იცის დედამ, რომ პარტბილეთი
 მე გულით დამაქვს.

ნათარგმნი ჟ. ლ.

„ახალგაზრდა პოეტს ბეზიმენსკის, რომელიც ბევრით დავალებულია ვაიბაქოვსკზე, კომუნისტური მსოფლმხედველობის გამოხატვა უფრო სოცხალი აქვს; ბეზიმენსკი არ მოსულა კომუნიზთან ჩამოუხალიგებულ პოეტათ, არამედ სულიერად დაიბადა მასში.“

ლ. ტროცკი.

კაკა-იჭრელა.

„22000“

(ძღვნათ საქ. ახალგ. ლენინურ კომკავშირს).

სდგას ისე,—
როგორც ფარაონი.
სუნთქავს სიცოცხლით!
ვულკანის ფაფარს მოწყვეტილი
ფოლადის გული...
სდგას, როგორც ბედი
და იმედი
საქართველოსი.
„თებერვლის“ ცეცხლის მაჯისცემით
აფეთქებული...
დაღარულ სახეს,
სისხლიანი საუკუნებით,—
ფარავს:
ლიმილით,
ბრძოლის სუნთქვით,
ბრძოლის ხალისით.
შრომობს
და
იბრძვის
მანქანების აგუგუნებით!!!
მკერდზე სახელად აკერია
რისხვა:
ტფილისი...
ფართვა კალთა,—
სიყვარულით უმხურვალესი.
ბევრს ენატრება დაშორებულს:
ძუძუ მშობელის!
დედავ ტფილისო! —
შენი კოცნა უმცინარესი
დარჩება გულში:
ბოროტების,
მტრობის
მგმობელი...
ო, შენი ნება
თუმცა გაჰყიდა ბევრჯერ
იუდამ,—
მაინც ტკბილია
უნახესი
შენი აღერსი...
მკვობრებს ჰკოცნი,
მოღალატეს

აშინებს მუდამ
ჭალარა ხმალი
მილიონჯერ გადანალესი.
ვიცი:
რომ სევდა ცრემლიანი
აწი არ მოვა.
რევოლუციას
გაგიუებით
ვუკოცნი ტუჩებს!
მან ხომ—
ტფილისსაც
სისხლიანი ძუძუ აწოვა.
მან ხომ—
გულ-მკერდი შეუღება
ტფილისის ქუჩებს...
...
მე:
შვილი
სოფლის,
მღუმარების,
განმარტოების
შენ შემიფარე.
მაზიარე:
ქალაქის გუგუნს...
და
ეხლა სიზმრად მაგონდება:
ისლის ქოხები,—
როცა:
მზე ველზე თამაშობდა
ხანჯლებით ლეკურს!..
ქარხნის კედლებში,
მუდამ მახსოვს
შრომით დათენთილს:
ზამთრის ღამეში
მოჰყვებოდა ბებია ზღაპარს,—
როცა:
ბუხარში ადუღებდენ
კარდალით
ღერღილს
და
ცეცხლის პირზე

მოუთმენლად ველოდით
ვახშამს...

ეხლა კი სოფელს
ესიზმრება:

ლამე ქაჯეთის.

ქარი დაჰრილი

ორლობეში

ძალღივით ღრინავს.

ამოდის მთვარე

როგორც:

თეთრი გობის ნატეხი

და

ქრისტესავით წამებული

დაეძებს ბინას...

...მაგრამ,

მე მინდა

მაინც ვიყო შვილი ტფილისის.

და მანქანებში

ფოლადივით

მწამს:

ჩემი ძალა.

ვიცი:

ვარ დიდი შემოქმედი

ამ საუკუნის.

და სოფლის ნაზი

მყუდროება

არ მინდა,

არა!...

ტფილისი იტევს

თავის გულში

ყველა სახელებს.

ჩემი სახელი:

ახალგაზრდა კომკავშირელი...

მე ვარ მშრომელი,

ბრძოლის ცეცხლი

მუდამ

მახელებს!...

შრომის ზეიმში

მე საკუთარ მომავალს ველი...

ჩემი წარსული:

მზის სხივებში ამონაწერი,—

როგორც:

ფოთოლი შემოდგომის

იკრიცებოდა.

ქობის კედლებში:

სისინებდა

ქარი აესული!

ქარი აესული

ზუზუნებდა

გაშლილ ეზოდან...

მახსოვს:

სიმშვილი ღამეებით

გადათელილი,—

როცა პატარა:

ვოცნებობდი

ქადის ნატეხზე

და

დედის გული

მწუხარებით გადასერილი,—

ცრემლებით სავსე,

მოწყვეტილი

ეკიდა ჰერზე...

მამის პროფილი:

სიზმარივით

ერთხელ მინახავს,

როცა:

მიჰყავდათ

ძალის ძალად

საღლაც შეკრული...

— რისთვის? —

— არ ვიცი.

მოგონებას არ შეუნახავს.

ამბობენ:

იყო მთავრობაზე აჯანყებული.

გულს

დაეკიდა მამის სახე

უსაყვარლესი.

და

მისი ხსოვნა

მატირებდა მუდამ ულევო.

ცრემლიან თვალებს

ვერ აშრობდა

დედის ალერსი

და ჩემი კენესა

მიტიროდა წინ ფარდულებით...

მაგრამ,

კუნთებში ათამაშდა

ჩვიდმეტი წელი,

და

მომეჩვენა

ულვაშების აბიბინება.

ვნახე:

ვინ იყო ხელმეორედ

დედის მკყრობელი.

და

ტუჩებს დასცდა:

ბრაზიანი,

მწარე —
 გინება...

 მახსოვს:
 ის იდგა თმაგაშლილი,
 ვით
 შუა ღამე.
 ასი ქმრის კოცნა
 ნაფარდობდა
 მიმქრალ ტუჩებთან
 და გულს აპობდა
 ალესილი
 კვლავ სითამამე!
 ენება დაცლილი:
 ჩამცქეროდა
 თან:
 ჩურჩულებდა:
 „შეც
 „მყაედა მამა,
 „უძლეველი რკინის რაინდი.
 „და
 „მან პირველმა გააქენა
 „თეთრი მერანი,
 „მაგრამ დაისრეს.
 „საჩუქარი იყო სიკვდილი.
 „და
 „დავრჩი ობლად.
 „დათენთილი ყრუ ხეტილით.
 „შემდეგ:
 „ჩემ სხეულს
 „არ უნახავს აქ მოსვენება.
 „მე ვითხოვ შველას!
 „მომარჩინეთ.
 „მე მტკივა გული!
 „დასერილ გულზე
 „მილიონი ნაკვალეზია.
 „და მეჩვენება
 „ავი მტერი—აბჯარასხმული“.
 მაგრამ:
 ჩემ თვალებს
 სიძულვილი გადაეკიდა.
 ძნელია:
 საქმის გადაწყვეტა
 ლამიან დილით!—
 და
 ალესილი ხანჯლის წვერი
 მალლა აფრინდა...
 რადგან ვიწამე:
 დედაჩემის შველა სიკვდილით!

შპვე:
 კალთაში რბოდენ
 სისხლის ნაკადულები.
 მეგონა მკვლარი.
 მაგრამ,
 მოხდა ფერის ცვალება.
 მოკვდა:
 სიბერე.
 საუკუნე ავი ზმანებით
 და
 დარჩა დედა:
 ახალგაზრდა, ცისფერ თვალება.
 ეს
 იყო მისი გამარჯვება.
 ჩემი ზეიმი.
 და
 მის ძუძუებს დავეწაფე,
 მეტი სიამით.
 იგი გადარჩა!—
 გაიმართა ბედი ირიბი.
 და
 კვლავ შეირბა
 საროს ტანი
 შინდისფერ კაბით...

 ეხლა:
 როდესაც ჩაიფერფლა
 სევდა,
 ნალველი,—
 და
 გამარჯვება აინაკვეთა
 მზის ნაკადებით,
 აღისფერ დროშას
 წაეწერა ჩემი სახელი,—
 და
 რისხვით ისმის!
 მტრების გულში
 ცეცხლის დანთებით.
 ის
 მე ვიყავი:
 რომ დავსთხარე
 წარსულს თვალები.
 ის
 მე ვიყავი
 „სიხარული და გაქანება“.
 ხალხს:
 ეხლაც ახსოვს
 აფეთქება ყველა ღმერთების,—

ობიან რწმენის
უფსკრულეში ათამაშება.
არ დაბინდდება
მზე კომუნის
არას დროს ღრუბლით!
რადგან:
დაიპყრობს
კომკავშირი ყველა მწვერვალებს...
...მისი რწმენაა:
ამართული ლენინის შუბლი.
ის დაუჯერებს:
სიკედილამდე:

ლენინის თვალებს...
ავტარიშხალდეთ რაინდებო!—
გმირულ ანთებით, —
ბრძოლის ხალისი
რკინის გულში
რომ არ დაბერდეს!
წინ კომკავშირო!—
სისხლის ფერი ბაირაღებით, —
რომ:
ერთხელ კიდევ საუკუნე
აოქტომბერდეს!!!!

ჩინეთი-ქალაქი

(ბორის პილნიაკის რომანიდან „შიშველი წელი“)

ლამით მოსკოვში, ჩინეთ-ქალაქში, ჩინურ ზღუდეს იქეთ, ქვის ქუჩაბანდებში, ალაყაფის კარებს ქვეშ, გაზის ფარნებში არის ქვის უდაბნო, დღისით ჩინეთ-ქალაქი ბობოქრობდა მილიონ ცილინდრიან ადამიანებით და ყოველგვარ მილიონ ნივთებით, კაპიტალებით, გამჭრიახობით, ტანჯვით, სიცოცხლით, — მთლად ცილინდრიანია, ნამდვილი ევროპაა პორტფელით. ლამით კი ქვის ქუჩაბანდებიდან და მოედნებიდან ქრებოდნენ ცილინდრიანები, არ სჩანდა ადამიანი და მისი ხმა არ ისმოდა, დაძრწოდნენ ძაღლები და მუქად ანათებდნენ ფარნები ქვებს შორის, და ზარიადიეში (Зарядье) იშვიათად მიმოდიოდნენ ადამიანები, როგორც ძაღლები. და მაშინ ამ უდაბნოში გამოძვრებოდა მოედნებიდან, ალაყაფის კარების ქვემოდან — ის ჩინეთი უცილინდრო, ცისქვეშა იმპერია, რომელიც არის საღვთო აღმოსავლეთში, დიდ ჩინურ ზღუდეს იქეთ უცქერის დედამიწას ბედითი თვალებით, რომელნიც რუსეთის ჯარისკაცის მახარების ფოლაქს გვანან. ეს არის ერთი ჩინეთ-ქალაქი (Китай-Город).

და მეორე. ნიქნი ნოვგოროდში, კანა-ვინში, მაკარიის იქეთ, სადაც მაკარიაში უდიდესი საჯდომით ჯდებოდა იგივე მოსკოვის

დღის ილინკა, ნოემბერში, სექტემბრის მილიონ ფუთების, ბოჭკების, ცალების, არშინების და მანეთებზე, ფრანკებზე, მარკებზე, სტერლინგებზე და სხვებზე გადაცვლილ საქონლის შემდეგ, — ოქტომბრის ქეიფის შემდეგ ფარდის ქვეშ, სადაც ლენინო, ხიზილალა, ვენეციები „ევროპიული“, „თათრული“, „ჩინური“ და ლიტრობით სპერმატოზოიდები იყო მოზღვაებული, როგორც ვოლგა, ნოემბერში კანა-ვინში, თოვლში, ჩაქედილ რიგებიდან, სადაც ადამიანი არ კაჟანებდა, იცქირებოდა თვალების მაგიერ ჯარის კაცის ფოლაქებით — ეს იყო ლამის, მოსკოვის და ქვის ზღუდეს იქეთ დამალული ჩინეთი. იდუმალობა, უცნაურობა. უცილინდრო. თვალების მაგიერ ჯარის კაცის ფოლაქები.

ის — მოსკოვის ლამ-ლამობით, საღამოდან დილაამდე. ეს ზამთრობით, ნოემბრიდან მარტამდე ვოლგის ტალღები დაფარავენ კანა-ვინს და წაიღებენ ჩინეთს კასპიისაკენ.

და მესამე ჩინეთ-ქალაქი.

აი, ხევი, ფიქვები, თოვლი. იქ შემდეგ — სალი-კლდეები, ტყვიის ცა, ტყვიის ქარი. თოვლი ფხვიერია, და მესამე დღეა ქარი ჰქრის: — ეს ნიშანია, რომ ქარი არის თოვლი. მარტი, არ ბოლავენ მილები. სდუმს ბრძმედი.

დადუმებული არიან ამქრები, ამქრებში არის თოვლი და ჟანგი. ფოლადისებური სიჩუმეა. და გამურულ ამქრებიდან, ჟანგიან მკედარ მანქანებიდან, — გამოიკტირება ჩინეთი, იცინის, როგორც ჯარის კაცის ფოლაქებს შეუძლია სიცილი. დადუმებული არიან ფრეზერები და აიაქსები. ჰიდრაულური პრესი არ კენესის ჩვეულებრივად — ნაია-ევაკ-ნაჩ-ევაკ. საგლინავ განყოფილებაში დაჟანგულ ზოდზე დევს ქერა თოვლი — ზემოდ მინები ჩამტვრეულია. საბრუნარო ჩამქრალია მთელი ლამეობით, საქვაბოში სტვენს ქარი და წყვიდადი. ჩამოსახმელიდან, რომელსაც ყუმბარამ მოსკამა კუთხე, მარტენიდან, გაციებულ საცეცხლურებიდან — ამყად გამოიყურება ჯარის კაცის ფოლაქები, დიდ-ყურებიანები, უცილინდროები.

— იქ, ათასი ვერსის მანძილზე, — მოსკოვში ომისა და რევოლუციის წისკილის ბუმბერაზულმა ქვებმა დაფქვა ილინკა, და ჩინეთი გამოძვრა ილინკიდან. ცოცხით წავიდა...

— სად...

— მიცოცდა ტაეჟევამდე.

— სტყუი. სტყუი. სტყუი-იი.

თეთრები წავიდნენ მარტში, და ქარხანას დაუდგა მარტი.

თეთრები წავიდნენ საარტილერიო ბრძოლით, ყველა ტყეში გაიქცა თეთრი ჟამის შიშით, მხოლოდ წითელი არმია, დახეულ მაზარებში, პატარა ჯგუფებით — და ათასობით — აწევბოდა და აწევბოდა წინ. დიდხანს თეთრების შემდეგ სამექანიკო-შემკრებ განყოფილებაში, ქარში კრანზე ეკიდა ადამიანი. რომელიც გვერდებით იყო წამოცმული მასზე, მალაროებში კი ყელამდე წყალი იდგა, და დალურჯებული ცხედრები ცურაობდნენ შიგ. მარტის ქარი ღრიალებდა ბუქით და სკამდა ოკოლს, მარტის თოვლიდან ხეში ქარხნის ირგვლივ და ტყეებში ირგვლივ — ქარის მიერ შექმულ თოვლიდან — მოსჩანდა ადამიანის ხელები, ფეხები, ზურგები, რომელნიც შექმულნი იყვნენ უკვე არა ქარის მიერ, არამედ ძალების და მგლების მიერ. მარტის ქარში — არსებითად ობლად — ხმაურობდნენ ტყეის-მფრქვეველები და ქშინავდნენ ზარბაზნები ისე, თითქოს მოხუცი სატაკუნებელით ბუზებს იჭერს კედელზე.

— მიცოცდა ტაეჟევამდე...

სტყუი სტყუ-უი. სტყუი-იი...

მიუკიბავ-მოუკიბავად. ქარხანა საოცრად ადვილად აღორძინდა ეკონომიურ აუცილებლობის გამო. წავიდნენ თეთრები, და შიშის შემდეგ ტყეებიდან დაბრუნდნენ მუშები, და მუშებს საქმელად არაფერი ჰქონდათ. აი ყველაფერი. ხელისუფლება რვაჯერ შეიცვალა, მუშებს დარჩათ მხოლოდ ერთი დედა — მანქანა. ქარხანაში არ იყო ხელისუფლება, მუშებმა დაარსეს კოოპერატიული ამხანაგობა. ქარხანაში არ იყო სათბობი მასალა, მალაროებში წყალი იყო: ქარხანას იქეთ იყო ორდინინების ცხენების ქარხანა, ჰიპოდრომის ქვემოდა ნახშირის შრეები მიდიოდა, — დაიწყეს უიარაღოდ აქ ნახშირის თხრა, ნახშირის კოქსად გაკეთების დრო არ იყო, და თუჯის ჩამოსახმამი ამუშავეს ანტრაციტზე. მანქანები გაფუჭებული იყო, პირველად დაიწყეს მუშაობა საიარაღო ნაწილში. არ იყო ფულეები მუშების მისაცემად, — და დაადგინეს თვითელს მისცენ თვეში ერთი ფუთი ზოდი, რომ გააკეთონ გუთნები, ცულები, ცელები, — საქონელზე გადასაცვლელად. ქარხანა თვით აღორძინდა, თვით შეისხა ხორცი. განა ეს პოემა არ არის ასჯერ უფრო დიადი, ვიდრე ლაზარეს აღდგენა. არხიზო არხიზოვი და ეს ინჟენერი, ფლასიანი, ცხერის ქურთუკში და სამყურთან ქუდით, ამგვარი გამოთქმით — ტარა-რამ (რევოლუცია ტარა-რამ, აურზაური ტარა-რამ, თეთრები მოვიდნენ ტარა-რამ, რვა ხელისუფლება შეიცვალა, რვა ტარარამი: პირველი ტარარამი, მეორე, მესამე), — არხიზო არხიზოვი და ეს ინჟენერი ქარხანაში, ამქრებში, მალაროებში ერთი კუთხიდან მეორეს აწყდებოდნენ, სალამოთი კი კანტორაში ბუმბერაზულ პროექტს სწერდნენ — იმუშავებდნენ კალიბრებს და ნორმალიზაციის საზღვრებს. ქარი ფანტავდა მარტენის შავ კვამლს და ბრძმედი ქშინავდა ლამ-ლამობით. ამქრიდან მოისმოდა რკინის ღრქიალი, მოკვდა ფოლადის სიჩუმე. შეუძლიათ „ენეგრიულად ფუქციობა“.

მომუშავე ქარხნების სიაში, რომელიც ჰქონდა ჩვენი მძიმე ინდუსტრიის გასაცნობად შემდგარ ექსპედიციას, ტაეჟევი არ იყო აღნიშნული. ექსპედიციამ შემთხვევით შემოიარა ტაეჟევიში, — ლამით მიემზავრებოდა, არ ფიქრობდა გაჩერებას და დაინახა ანთებული ბრძმედი, და გაჩერდა. და იპოვნა ტაეჟევი — ერთი უცხოთავანი...

— იქ ათასი ვერსის მანძილზე, მოსკოვში რევოლუციის წისქვილის ბუმბერაზულმა ქვამ დაფქვა ილინკა, და ჩინეთი გამოძვრა ილინკიდან, ცოცვით წავიდა...

— სად...

— მიცოცდა ტაეფეამდე...

— სტყუი. სტყუ-უი. სტყუუ-იიი.

დღისით მოსკოვში, ჩინურ ქალაქში ოინ-ბახობდა ცილინდრიანი, ფრაკში და პორტფელით ხელში—და ღამით მას სცვლიდა ჩინეთი, ცისქვეშა იმპერია, რომელიც არის დიდ ჩინურ ზღუდეს იქეთ, უცილინდროთ, თვალების ნაცვლად ჯარისკაცის ფოლაქებით. მერე რა, —ნუთუ ჩინეთი შესცვლის თავის თავს ცი-

ლინდრით ფრაკში და პორტფელით... განა მესამე არ მოდის შესაცვლელად, ის, რომელსაც—

— შეუძლია

ენგერიულად ფუქციობა. ბუქი. მარ-ტი. აჰ. როგორი ბუქია, როცა ქარი არის თოვლი. შოოიაია, შოოიაია, შოოოოიაია... გვიუ, გვაუ. გააუ... გვიიუუ. გვიიიუუუ... გუ-ეუ-ზზ... გუ-ეუ-ზზ... გლავბუმ. გლავ-ბუმ... შოოიაია, გვიუუ, გლაუუ გლავბუმ... გუ-ეუზ... აჰ, როგორი ბუქია. როგორი ბუქიანობა... რაკა-რგი-ა...

ტყავის ქურთუკები

„ვინაიდან უკანასკნელნი იქნებიან პირველნი“.

(ბორ. პილნიაკის*) რომანიდან „შიშველი წელი“)

ორდინინების სახლში. აღმასკომში (აქ თანჯრებზე არ იყო გერანი)—იკრიბებოდნენ ზედა სართულში ტყავის ქურთუკებიანი ადამიანები, ბოლშევიკები. აი ისინი, ტყავის ქურთუკებში გამოწყობილნი, თითოეული მათგანი ახოვანია, ტყაოსანი, მშვენიერი, თითოე-

ლი კაცია. და ხუჭუჭი თმა რგოლად არის ჩამოწოლილი კეფაზე ქუდს ქვემოთ, თითოეულს ლოყის ძვალი დაკიმული აქვს, ტუჩებთან ნაოქები აქვს. თითოეულ მათგანს უთოსებური მოძრაობა აქვს. ისინი არიან ფხვიერ, გაფშეილ რუსულ ხალხოსნობის წიალიდან შერჩევის ნიადაგზე წარმოშობილნი.

ტყავის ქურთუკებიანები არიან, ვერ დაალობ მათ. აი ასე გვინდა, აი ასე გვსურს, აი ასე დავალაგეთ—და გათავდა.

პეტრე ორეშინმა, პოეტმა, მართალი სიტყვა:—„დატაკებს ან თავისუფლება, ან—სახრჩობელა...“ არხიპო არხიპოვი დღითი იჯდა აღმასკომში, ქალაღდებს სწერდა. შემდეგ დაეხეტებოდა ქალაქში და ქარხანაში—კონფერენციებზე, კრებებზე და მიტინგებზე. როცა ქალაღდებს სწერდა, წარბებს იმუხუნინდა (და წვერი ოდნავად აწეწილი ქონდა), კალამი ხელში ეჭირა, როგორც ნაჯახი. კრებებზე ხმარობდა უცხო სიტყვებს, ამბობდა ასე:—ენგერიულად, ლიტეთონოგრამა. ფუქცია, ბუჟდეტი,—რუსულ სიტყვას морыт-ს! გამოსთქვამდა ხოლმე:—марыт. ტყავის ქურთუკიანი, წვერიანი. რო-

*) პილნიაკი ახალი დროის ცნობილი რუსი მწერალია, მან გაითქვა სახელი საუკეთესო ნაწარმოებით „შიშველი წელი“, რომელიც აგვიწერს მეტად ფერადი ხაზებით სამოქალაქო ომის დროინდელ სურათს და „შიშველი წელი“ ერთ-ერთი საუკეთესო ნაწარმოებია, რომელიც კი დაიწერა ოქტომბრის შემდეგ.

აი რას ლაპარაკობს ამხ. ტროცკი პილნიაკის შესახებ:

„პილნიაკს ზოგიერთი თავისი განსაკუთრებული თვისებებით შეუძლია გაშიწვიოს გულისწყრომა: მეტად დიდი სიმწარე ეტყუება დიდ საკითხებში, გადამეტებული მანჭიობა, ზედმეტი ღირიზში, თითქმის სანაყში დანაყული... მაგრამ პილნიაკმა შესამჩნევად დაგვანახა სამაზრო-გლეხურ რევოლუციის კუთხე. გვიჩვენა „მეშინიების“ მატარებელი, ჩვენ პილნიაკის წყალობით დავინახეთ ისინი ვაცილებით უფრო მკაფიოდ და საგრძნობლად, ვიდრე ვხედავდით მათ აქამდე“.

გორც პუგაჩოვი.—სასაცილოა.—და უფრო მეტად სასაცილოა.

არხიზო არხიზოვი იღვიძებდა განთიადზე და მალულად, რომ არავის დაენახა: წიგნებს იზეპირებდა, კისელიოვის ალგებრას, კასტიაკოვსკის ეკონომიურ გეოგრაფიას, მე-XIX საუკუნის რუსეთის ისტორიას (გრანატის გამოცემულს), მარქსის „კაპიტალს“, ოზეროვის საფინანსო მეცნიერებას, ვეიცმანის ბუხჰალტერიის კურსს, გერმანულ ენის თვითმასწავლებელს—და იზეპირებდა კიდევ გაეკინის მიერ შედგენილ რუსულ ენაში შემოსულ უცხო ენების სიტყვათა ლექსიკონს.

ტყავის ქუროთუკები.

ბოლშევიკები. ბოლშევიკები.—დიახ. ასე.

—აი რა არის ბოლშევიკი.

თეთრები მარტში წავიდნენ და მარტის პირველ დღეებშივე მოსკოვიდან მოვიდა ექსპედიცია, რომ გაეგოთ, რა მოუვიდა ქარხნებს თეთრებისა და ზღვის გრიგალის შემდეგ. ექსპედიციაში იყვნენ ლითონის განყოფილების სამრეწველო ბიუროს, მუშათა და გლეხთა ინსპექციის, სრულიად რუსეთის ცაკის და სხვადასხვა ორგანიზაციების წარმომადგენლები—ყველა სპეცები:—კრებაზე საოლქო ქალაქში აღნიშნულ იქნა, როგორც ორჯერ ორი, რომ ქარხნების მდგომარეობა კატასტროფიულზე უფრო უარესია, რომ არ არის არც ნედლი მასალა, არც სამუშაო იარაღები, არც მუშათა ხელი, არც სათბობი მასალა, და შეუძლებელია ქარხნების ამუშავება. შეუძლებელია. მე, ავტორი, ამ ექსპედიციის მონაწილე ვიყავი, ექსპედიციის უფროსი იყო კ. ლუკიჩი. როცა მატარებელში ბრძანება გასცეს მოემზადებულყავით წასასვლელად (მატარებელში კი ვიყავით ჩვენ ვინტოვკებიანი გუნდი). მე, ავტორი, ფეიქრობდი, რომ ისევ უკან მოსკოვში დავბრუნდებით, რაკი არაფრის გაკეთება არ შეიძლებოდა. მაგრამ ჩვენ წავედით ქარხნებში, ვინაიდან არაფერია ისეთი, რომლის გაკეთებაც არ შეიძლებოდეს, — ვინაიდან შეუძლებელია, რომ არ გაეკეთოთ. წავედით იმიტომ, რომ არა სპეცმა ბოლშევიკმა კ. ლუკიჩმა ფრიად მარტივად განსაჯა: რომ გაკეთებული იყოს, მაშინ გაკეთებაც არ არის საჭირო, ხელი კი ყველაფერს გააკეთებს.

ბოლშევიკები.

ტყავის ქუროთუკები.

„ენეგრიული ფუტკიცობა.“ აი რა არის ბოლშევიკები. და ეშმაკმა წავიღოთ თქვენ ყველანი,—გესმით თუ არა, წყალნარევო ღვინო...

მაღარო ნომერი 3, ტაევევოს ქარხანაში. 320 საენის სიღრმეში, ე. ი. სამ მეოთხედ ზერსზე მიწის ქვეშ, აფეთქებდნენ საღალუმე ლულებს. მხვრეტელები ციბრუტით ხვრეტდნენ—წელამდე ცხელ წყალში—შრის ტანს, ციბრუტით ხვრეტდნენ; ამფეთქებლები საღალუმე ლულებში სდებდნენ დინამიტს და აფეთქებდნენ საღალუმე ლულებს 320 საენის სიღრმეში. წყალში, როგორც მდულარეში მკერდამდე. ამფეთქებლებს წყალში, უნდა მოედებნათ ზონარი, საღალუმე ლულა, უნდა ჩაეყვინათ წყალში, ვაზნები ჩაერჭოთ ლულაში, ვაზნებისათვის გაეკეთებიათ ფისტონი მრგვინავი ვერცხლის წყლით და გუტაპერჩის პატრუქით, უნდა აფეთქებულით ეს ვაზნები, თხუთმეტი, ოცი. სიგნალი ქვემოდან ზემოთ.

— მზადა ვართ.

სიგნალი ზემოდან

— მზადა ვართ.

სიგნალი ქვემოდან

— ვაფეთქებ.

სიგნალი ზემოდან

აფეთქე.

ერთი მეორეზე ინთებიან პატრუქები, ერთი მეორეზე შიშინობენ და სტვენენ ცეცხლის ლურჯი ენები წყალზე და იყვინთებიან გუტაპერჩის მილში, რომელიც იმყოფება წყალის ქვეშ. ცეცხლის უკანასკნელმა ლურჯმა ენამ დაიშინა და ჩაყვინთა წყალში. ჩახტა ბადიაში. ქვემოდან სიგნალი მისცა: ასწიე.

ესწიე—და ბადია წვიმაში, წყვდიადში, სტვენით, წამში შვიდი საენის სიჩქარით (საზღვარი, რომ არ მოკედეს) მოჭრის ზემოდ, სიკვდილიდან სინათლისაკენ. და ძირს სკდება დინამიტი:—პირველი, მეორე, მესამე.

მაღაროს ნომერი 3, 320 საენის სიღრმეში ლალუმ აფეთქებდა ორი.

— მზადა ვართ.

— მზადა ვართ.

— ვაფეთქებ.

— ვაფეთქებ.

ერთმა მეორეზედ ადრე გაათავა პატრუქების ანთება, ჩაჯდა ბადიაში. მეორემ ანთა უკანასკნელი პატრუქი (აშინინდნენ, ჩაყვინ-

თეს წყალში ცეცხლის ლურჯმა ენებმა), ხელი სტაცა თოქს.

— ასწიე მარდათ.

ფეხი წაუბორძიკდა მეორეს თუ მემანქანემ დაიჩქარა, — წვიმაში, წყვდიადში, სტენით გაექანა ბადია, — მეორე დარჩა ძირს და უკანასკნელმა ცეცხლმა ჩაყვინთა წყალში.

და პირველმა მისცა სიგნალი ქვემოდან ზემოდ:

— შესდექ. დაუშვი ქვემოლ.

ბადია შეშფოთდა წყვდიადში, ჩამოეკიდა წვიმაში.

— დაუშვი ძირს.

და მაშინ მეორემ მისცა სიგნალი.

— ასწიე ზემოდ, — ვინაიდან რატომ უნდა მოკვდეს მეორე.

— დაუშვი ძირს. — ეს არის პირველი.

— ასწიე ზემოდ, — ეს არის მეორე.

და ბადია შეშფოთდა წყვდიადში. თვითელი სწირავდა თავის სიცოცხლეს — ძმი-სათვის, აი აქ 320 საენის სიღრმეში. სადაც სიკვდილი და დასაფლავება ერთდროულია.

მემანქანემ ალბად გაიგო რა ხდება მაღაროში. სიკვდილის სისწრაფით ჩააგდო მექანიკმა ბადია ძირს და სიკვდილის სისწრაფით ამოიტანა მექანიკმა ბადია ზემოდ — დინამიტის გრგვინვაში ძირს, სიკვდილში. და ზემოდ — სამივეს, მექანიკს, და ამფეთქებლებს, პირველს და მეორეს: — მოესურვათ — ლენის დაღევა. აი სწორედ იმიტომ, რომ მაშინ არ იყო არავითარი რევოლუცია, — სადაც შეიძლებოდა „ენეგრიულად ფუტკიობა.“

ტყავის ქურთუკები. ბოლშევიკები.

ორდინინების სახლში, სალამოს საერთო საცხოვრებელ ოთახში ეგორ სობაჩკინმა წაღები გაიხადა, ხელით ფეხის თითები ტკბილად დაიზილა, კრაოტზე აცოცდა ოთხ ფეხზე შემდგარი, როგორღაც ელექტრონის ლამპას დაუახლოვდა, დიდხანს იკითხა ბროშურა. შემდეგ მიმართა მეზობელს, რომელიც „Известия“-ში იყო ჩათულები:

— როგორ ფიქრობ, ამხანაგო მაკაროვ, აღამიანთა ცხოვრებას არსი განსაზღვრავს თუ იდეა? მაგრამ რომ ვსთქვათ, იდეაშიც ხომ არის არსი.

მ. პრუდჟისკი 28 ი. საბლანა.

ერბეს და კომპანიის საქმე*)

(რომანი)

(დასასრული)

წინა თავების მოკლე შინაარსი.

მოსკოვში დატუსაღებულია ერბე. მას უნახეს შიფრიანი წერილი. შიფრი ორმაგი მნიშვნელობისაა. გამომძიებელი კოსტინი ახერხებს მის წაკითხვას. საქმის სათავე გადადის საზღვარ-გარეთ. ანდრეი და სერგეი მიემგზავრებიან გამომძიებლებათ ბათომში. ისინი მიემგზავრებიან, როგორც ელლინთა საზოგადოების წარმომადგენელი. გზა სავსეა თავ-

გადასავალით. შეხვედებიან ინგლისის ნალმოსანს, აღმოაჩენენ პილენკოვოს სანაპიროებს, სადაც ფოთის მაგივრათ — თეთრები. ფოთში სერგეის ატუსაღებენ, მაგრამ ის თავისუფლდება. ბათომში ანდრეის იცნობენ, ის გარბის თბილისში. სერგეი ბოქსის საშუალებით გაინთავისუფლებს თავს ოფიცრებისაგან და გაიქცევა ავტომობილით. შოფერი „შინაური“ აღმოჩნდება.

ბათომში, ანდრეი გაზეთში მოთავსებული სტატიის მიხედვით იცნობს

*) გაგრძელება იხ. „ახალგაზრდა ლენინელი“

კომუნისტს. მათ შორის ფრთხილი საუბარია და ანდრეი ეცნობა არაღვალისა. იმავე დღეს მას საშუალება ეძლევა ყური დაუგდოს ორ ოფიცრის საუბარს და ის მათ იხდის თანამშრომლებათ. დუქანში ანდრეი შემთხვევით, კითხულობს ზიფურიან წერილს: — მარია 14—1 მარინის ქუჩა. ის ქირაობს იქ ოთახს და გებულობს შეთქმულობის შინაარსს.

სერგეი ანდრეის ხედება ბოქსიორთან (რომელსაც უნახავს საშა სტუკოვი) და ისინი იმუშავენ შემდეგი მოქმედების გეგმას. ამ დროს საშა სტუკოვი პოლკოვნიკ ვოიტინსკისთან დაპატიჟებული ებმება მახეში — ძლივს ინთავისუფლებს თავს, გარბის და თან მიაქვს საყურადღებო დოკუმენტები.

ამავე დროს ინგლისელ გენერალ კუკოლისთან მოდის ვრანგელის ოფიცერი საიდუმლო ცნობებით. საშა სტუკოვს, რომელიც აცილებდა ოფიცერს შოფერის სახით, საშუალება ეძლევა ნავთსადგურზე მოგროვილ ხალხში ხელი ეკრა მისთვის, რომელსაც პორთფელი გადაუვარდებოდა წყალში და მას იღებს „ჩენი მენავე“.

მტრის გეგმების ჩასაშლელათ სტუკოვი და ლეონიდი, სერგეის თანხმობით, გადასწყვეტენ ააფეთქონ ნავთის ბაქები. განზრახვა მათ სისრულეში მოყავთ.

ბათუმის სადგურზე ესერი კატია ცნობილობს ყალბ ბოქსიორ სერგეის და

თავის თანამგზავართან ერთად დაუწყებს მათ დევნას.

სერგეი და ვალიკო ახერხებენ დამალვას... ვალიკო კორნოლოველის სახით აცილებს ვოიტინსკის და ის აძლევს მას დავალებას ნოვოროსიისკში შეთქმულობის ქსელებით.

ანდრეი განაგრძობს ბათუმში მუშაობას და ითრევს ერთ ახალ მომუშავე ბიქტორ სტრეპეტოვს.

მოთხრობის მეცხრე თავიდან მოქმედება გადადის მოსკოვში. მიშა უთვალთვალეს შეთქმულს სტოლეშნიკოვზე, ის დაქრილათ შეპყრობილი კვდება. ტანკვეთის დროს აღმოაჩენენ მის მიერ გადაყლაპულ ტილოს ნაგლეჯს.

სრულიად რუსეთის მთავარი შტაბის ბიბლიოთეკის გამგე, თეთრ-გვარდიელთა წამებით დატანჯული, აპირებს საიდუმლო დოკუმენტების გაცემას.

ამ დროს ვალიკო აღწევს განსაკუთრებულ დანიშნულების მიღებას ვოიტინსკისაგან და მიემგზავრება მოსკოვში კირიაკოპულოსთან წერილით — თეთრ-მწვანე ბანდების შეტევების გეგმით „მგლის-ალაყაფე“.

ნოვოროსიისკში ვალიკო ხედება კირიაკოპულოს. ფიქტიურად იტუსალებს თავს, ხოლო გამომძიებლათ დანიშნული კირიაკოპულო მას ანთავისუფლებს და ორივე მიემგზავრებიან ბანდების შესახედრათ. ორივე ცალ-ცალკე მიზნებით.

მეთორხმეტი თავი მოცემულია შემოკლებულათ

შეასვენა თუ არა ცხენები, ვალიკო მოემზადა გასამგზავრებლათ და მხოლოდ საღამოს მოხვდა გელენჯიკში. კლიაჩკოსთან ერთად მას მთელი ღამე მოუხდა ტელეფონის აპარატთან ჯდომა. განკარგულებები მიცემული იყო. „მგლის ალაყაფე“, სადაც იკრიბებოდნენ მწვანეები, ყოველ მხრივ გარშემოტყმული იყო ჯარებით. დილაზე ადრინათ ტელეფონზე მომუშავე კითხულობდა ცნობას:

— წამოყვანილია ტყვეთ 643, მოკლულია 158, დაჭრილია 235. მწვანეთა ბინადრობის რაიონში შეპყრობილი საექვო პირი მოწმობების მიხედვით კირიაკოპულო, რომელმაც დააპირა გაქცევა, მოკლულია.

შავი ზღვის ნაპირას მაღლობზე გელენჯიკში — „მსხვილი კონცხის“ სახელწოდებით იდგენ კლიაჩკო და ვალიკო.

პირამდი პურით ავსებულ ტაქსაზე შემჯდარი ბერძენი ხმა-მაღლა ყვიროდა:

— პური თავდება... პური თავდება.

დაიწყო გელენჯიკური საუცხოვო დილა. ორსართულიან თეთრი სახლიდან, სადაც მოთავსებული იყო „მორპუნქტი“, გამოცვივდნენ მოკლე შარვლიანი ახალგაზრდები. ცოცხალი, ძლიერი სიმღერები, რომელნიც წკრიალებდნენ დილას, სასიამოვნოთ სცემდნენ ვალიკოს და კლიაჩკოს განწყობილებებს ტაქტით.

— აი რას ნიშნავს „მგლის ალაყაფი“, მეგობარო ვალიკო, — და თან დაღლილი თვალებით, რომელშიდაც ელავდა მხიარული, ცოცხალი ცეცხლი, გახედა ზღვაში ჰორიზონტთან მდებარე პატარა წერტილს. — ასეთივე „მგლის ალაყაფთან“ უნდა მიიმწყვდოო და დაეღლიტო მოსკოვის „წარჩინებულნი.“

XIII

კვანძი ბამოიხსნა

სამხედრო კომისარი გაშეშებული იყო. წითელი ლაქები საშინლათ აუთამამდა სახეზე. დაბოლოს მან ძლივს წამოიძახა:

— აი თურმე რა! დიახ, დიახ. გასაგებია ეხლა ყველაფერი, გასაგებია!

— რა არის თქვენთვის, ამხანაგო, გასაგებები? — ირონიულათ კითხა კოსტინმა.

— წარმოიდგინეთ შკაფი დაკეტილია ყოველთვის. უნებართვით ვერაფერ ვერ შემოვა. ნოვიკოვი?

— დაანებეთ თავი ნოვიკოვს. ის ჩემ მიერ დატუსაღებულია თვალის ასახვევით.

სამხედრო კომისარმა ხელები გაშალა, მის სახეზე აღიბეჭდა გაუგებრობა. კოსტინმა უნებურათ გაიღიმა.

— მართლა, ნოვიკოვის შესახებ მე მაქვს სწორი ცნობები. ის არაფერ შუაში არ არის. რაც შეეხება თქვენი დაწესებულების დანარჩენ თანამშრომლებს, აი მათ შესახებ კი არა ვარ სრულიად დარწმუნებული.

— ამ შემთხვევაში მე არაფერი არ მესმის.

— ამით ჩვენ არაფერი გვეშველება. ნოვიკოვამდი ვინ განაგებდა არქივს?

სამხედრო კომისარმა გაიღიმა.

— იმის შესახებ არ გვკირდება თავის შეწუხება. აქ ჩვენ გვყავს ბებერი პოლკოვნიკი. სული სხეულში ძლივს უმაგრდება. კურდღელივით მფრთხალია, იმავე დროს ის ავით იყო და ყველა საქმეები ჩემი თანდასწრებით ჩააბარა.

— დიდი ხანია რაც ავით გახდა?

— აი ქურდობის რამოდენიმე დღის წინათ.

კოსტინმა და სერგეიმ ერთმანეთს გადახედეს.

როდესაც სამხედრო კომისარი წავიდა, კოსტინი მიუბრუნდა სერგეის.

— შენ რას იტყვი.

— ვიტყვი, რომ ბოროტგამხრახველები მოქმედებენ სისწორით. საუცხოვოთ ცოდნით ოთახების მდებარეობა. ვილაცამ „მისცა საქმე“. ხოლო შენი თეორია იმის შესახებ, რომ ყოველ ბოროტმოქმედებას თან სდევს ისეთი მოქმედება, რომელიც სპობს ყოველგვარ კვალს და რომ საქმე აქედან უნდა დავიწყოთ, საუცხოვოთ მტკიცდება.

— არა, რას სთვლი შენ აქ მაგდაგვარ მოქმედებათ?

— მოხუცის მოულოდნელი ავით გახდომა. უნდა დავატუსალოთ ეხლავე, სანამ გვიან არ არის.

— არა ძმაო, შენ ძლიერ ჩქარობ, მას მხოლოდ ოთახის მეზობელი უნდა შევეუცვალოთ. შენ ამას იხამ?

— კარგი, გავაკეთებ. მართლა, რა შთაბეჭდილება მოახდინა შენზე ეკატერინა დიმიტრიევნამ.

— კეკიანი ქალია. მეშინია კი. ზედმეტი ხომ არაა...

— რა გინდა ამით სიტყვა?

— ჯერჯერობით არაფერი. მაგრამ ძლიერ მეეჭვება იმ ქალის დაქინება. ყოველთვის ერთ წერტილს სცემს.

სახელდობრ რომელს?

— მას მხოლოდ აინტერესებს რევოლუციის ბელადებზე თავდასხმების საქმე... მართლა, ხვალ მე ვფიქრობ ზოგიერთ რამეების გაგებას. მე განგებ არ გამოვართვი ქალს მისამართი, მაგრამ, რასაკვირველია, ჩემათ გავიგე. მინდა უეცრათ ვეწვიო. ეს ფსიქოლოგიაზე ძლიერ მოქმედებს. ხოლო ფსიქოლოგიით ქალებს გვერდს ვერ აუვლი, ხომ იცი.

სერგეევმა იკვნეულათ თავი გაიქნია.

მეორე დღეს კოსტინს ტელეფონით შეატყობინეს, რომ „სახლის დიასახლისი“ და ის გაემგზავრონ „სადარბაზოთ“.

— შეიძლება? — დაარახუნა მან ცნობილ არტისტ იუშინის ერთ-ერთ ოთახზე.

— შემოდით.

კატია შეკრთა და გაყვითლდა.

— თქვენ, მერე როგორ?

— აქვე ახლოს მივდიოდი და გადავწყვიტე თქვენი ნახვა. პრეტენზიები ხომ არა გაქვთ?

— არა... გთხოვთ დაჯდეთ.

ერთი წუთის შემდეგ კატია დაიმორჩილა თავი და მთელი სახე გაუბრწყინდა ანგელოზური ღიმილით.

ის ახლოს მიუჯდა კოსტინს.

— მაინც თქვენ ძლიერ სწრაფად, ქალის თვალები იღიმებოდენ, თითქოს ამბობდენ: „ვიცი რაც ვაუბატონი ბრძანდები“, მხოლოდ ხელი, რომელშიდაც ეჭირა თაიგული, კანკალებდა.

— უბრალოდ—უთხრა კოსტინმა—სრულიად ჩვეულებრივია, რომ მე ვიცი ყველა ჩემი ნაცნობების მისამართები.

მან გააბოლა ჩიბუხი და თან ათვალერებდა ოთახს. მისი ყურადღება მიიპყრო საფერფლემ და არა იმდენათ საფერფლემ, როგორც იმაზედ შემჩნეულმა რაღაცამ.

განაგრძობდა რა საუბარს, მან შეუმჩნევლათ ახლოს მოიწია საფერფლე. შემდეგ მშვიდათ აიღო ზედ დადებული პაპიროსის ნამწვი და დაუწყო თვალიერება.

— მაშასადამე, თქვენ ამბობთ, პროვინციაში აქტიური მუშაობა არ სწარმოებს—ამბობდა ის და თან გაკვირვებით ათვალერებდა პაპიროსზე ინგლისურ წარწერას.

კატია შეხედა შეშინებული თვალებით. მაგრამ შიში იმ წამშივე ჩაკლა თავის თავისუფალი სიცილით. მთელი სხეულის გრაციული რხევით მან ამოიღო კაბის ჯიბიდან ლურჯი კოლოფი.

— ხომ არ გსურთ ინგლისური პაპიროსი. დღეს ქუჩაზედ ვიღაც ბავში ყიდდა.

კოსტინი უნებლიეთ აღტაცებაში მოვიდა გაბედულ და ჟინიან მოწინააღმდეგით.

ხუთი წუთის შემდეგ ის გამოემშვიდობა ქალს და გამოვიდა.

— მომეტებით თვალყური ადევნეთ იუშინის ბინას—მოკლეთ უბრძანა მან აგენტს. შემდეგ ის სწრაფად გამოემგზავრა შინისაკენ, სადაც მას უტდიდა სერგეევი.

— გაგიჯონია თუ არა, —კითხა მან სერგეევს —რო? მოსკოვის ქუჩებზედ შეიძლებაოდეს ნამდვილი ინგლისური პაპიროსის ყიდვა?

— არა. მერე რა?

— ბევრი არაფერი, მაგრამ ის მიყრუებული მაზრა, სადაც იმყოფებოდა ეკატერინა დიმიტრიევნა, რ. ს. ფ. რ-ს რუქაზე აღნიშნული არ არის: და მან გაუწოდა სერგეევს პაპიროსი.

— ამისთანა პაპიროსები აქვს?

— დიახ.

— მოიცა... მე სადღაც მინახავს ამგვარი პაპიროსები... აჰა, მაგონდება. სკრიპკის დამკვერელ იანკოვიჩის საღამოზე. მან ბათომიდან ჩამოიტანა რამოდენიმე კოლოფი და უმასპინძლებოდა თავის ნაცნობებს.

— ბათომიდან, —კინალამ შეხტა კოსტინი —სკრიპკის დამკვერელი ბათომიდან, ინგლისური პაპიროსები და სოფლის მასწავლებელი ქალი, აჰაა...

— კი, მაგრამ იმ ქალმა მე გამაცნო იანკოვიჩი, შეიძლება მან ისე შემთხვევით მისცა მას რამოდენიმე კოლოფი პაპიროსი.

— კი, მაგრამ რა შუაშია მაშინ პაპიროსების გამყიდავი ბავშვი.

ჩამოვარდნილი სიჩუმე დაარღვია შემოსულმა მეშიფრემ.

— რადიო დეპეშა ნოვოროსიისკიდან. სომოვის შიფრი.

— აჰა, კომკავშირელნი, აი რა გვკირდება ჩვენ ეხლა—წამოიძახა კოსტინმა.

დეპეშაში ეწერა:

„გაემგზავრა მოსკოვში ორი თეთრ-გვარდიელი: სკრიპკის დამკვერელი იანკოვიჩი და ქერა კატია. მომაქვს ფოსტა. თეთრების ნიშნები. ვიქნები შვიდში. მორევი.“

მორევი? ვინ არის?

—დათქმული ხელმოწერაა. შიკრიკი მოდის... გაეცი განკარგულება თვალყური ადევნონ გამოჩენილ მუსიკოსს.

კოსტინის ხმა ისმოდა ფოლადივით. თვალები უელავდა. ლოყები აუწითლდა.

— ყოჩაღ, კომკავშირელნო! —ამბობდა აღელვებული ოთახში სიარულის დროს. —რომ ისინი არა, ჩვენ დიდხანს დაგვკირდებოდა წვალება.

შვიდამდის კიდევ ოთხი დღე დარჩა და კოსტინმა გადასწყვიტა კატისთვის ხელი არ ეხლო და ნაცნობობა არ შეეწყვიტა. სერგეევი ურჩევდა ყოფილიყო უფრო ფრთხილი.

— კარგი, ვნახოთ—უპასუხა კოსტინმა, —მე მას ისეთი წინადადებით შევკერავ, რომ ის ამ საქმეს გადასდებს.

კატისთან შეხვედრის დროს ის ეუბნებოდა:

— ხედავთ, ეკატერინა დიმიტრიევნა, რომ ყოველი ჩვენი ცდა თეთრების აღმოჩენის აქავე უშედეგოთ ჩატარდა. მოგცემთ თქვენ ნიშნებს ჩვენიანებთან, თქვენ გამოკდი-

ლი ადამიანი ხართ, ძველი კავშირი გაქვთ. რას იტყვით?

ნიშნების ხსენების დროს კატია გამოცოცხლდა, მაგრამ თავი რომ არ გაცეცა, ითხოვა ორი დღის მოცდა.

კოსტინმა დაუნიშნა შეხვედრა სამი დღის შემდეგ. ვალიკოს ჩამოსვლამ უცბათ გამოაშკარავა მთელი ექვები და საკითხები. ის შემჩნევლათ დაესწრო კონსტინის და კატიას საუბარს, დაესწრო ვალკის კონცერტს და მოუთმენლათ იმეორებდა:

— ეს ისინი არიან. ისინი, სტაცეთ ხელი, თორემ გაიქცევიან!

მაგრამ კოსტინი არ ჩქარობდა, მან იცოდა რას აკეთებდა. ვალიკომ შეიარა კატიათან, კატიას ის ნახული ყავდა გენერალ დრაცენკოსთან ბათომში.

მან საიდუმლო სახით გადასცა პაროლი და მოუყვა დავალებების შესახებ, უცბათ გაიგო მოსკოვის საქმის ვითარება.

— ინსტრუქციებიან პაკეტს მე თქვენ მოგიტანთ ამ დღეებში, ის მე კონსპირატიულ ბინაზედ მაქვს.

კატია გააგზავნა ლენინგრადში და ტულაში ორი აგენტი, რომელთაც შეუმჩნევლათ გაყვეს კონსტინის თანამშრომლები და მათი ბედი უკვე გადაპირილი იყო.

დარჩა გამოურკვეველი კაზანის ნიშნები. სადაც მთავარ როლს ასრულებდა ვილაც ექიმი. ვალიკო გულმოდგინეთ იმუშავებდა ინსტრუქციებს კაზანისათვის. კატიას ნაადრევად მიაჩნდა კაცის იქ გაგზავნა. ერთ-ერთი ასეთი საუბარი მიმდინარეობდა მოლაყბე ვალკის თანდასწრებით.

— ძლიერ სახელდახელო კია—აგებდა ვალიკო ანკესს—ექიმის ნიშნებში ყოლა. პაციენტის სახით ხომ ყველას შეუძლია მივიდეს.

— მე სრულიადაც არა მსურს მასთან პაციენტათ მისვლა—ჩაიცინა კატია.

— ის ხომ „ქირურგია“—გაღიხარხარა ვალკამ. არას დროს არ უფიქრია, რომ არ შეიძლება ქირურგათ ყოფნა არა მარტო უნივერსიტეტის გაუთავებლად, არამედ ერთხელაც არ უნახავს, თუ როგორ აკეთებენ ოპერაციებს. ხა...ხა...ხა... მე მგონია, რომ ის ისეთივე წარმატებული მუსიკოსი იქნებოდა, როგორც მე.

— და მეც ის როგორ...—დაიწყო ვალიკომ.

— ჯერჯერობით ჰოსპიტალშია. აუარება სიკვდილის შემთხვევები იყო. როგორ ფიქრობ, კატია, მან ჩვენზე უფრო მეტი წითელი არამზადები გააგზავნა საიქიოს?

— თითქმის, მაგრამ ჩვენ უფრო საყურადღებო საქმე გვაქვს. კოსტინი დამპირდა ხვალ მომცეს თავის ბათომის ნიშნები, დოკუმენტები და ფული. ეს იქნება ჩვენი უკანასკნელი შეხვედრა, როგორც იმან სთქვა. და მე ხვალ მას...

— კი, მაგრამ შეიძლება, რომ ეს სხვას დავავალოთ—შეაწყვეტინა ვალკამ.

— არა, ამას თვით მე ჩავიდნენ,—გესლიან სიცილით წარმოსთქვა კატია—ხვალ ნიშნების გადმოცემის შემდეგ. თქვენ ხომ მოამზადეთ ბინა?

კოსტინთან თათბირობდნენ. ყაზანში გაგზავნილ იქნენ სერგეი და მიშა ყალბი ექიმის დასატუსაღებლათ. კატიას და კოსტინის პაემანის ადგილი გარშემორტყმული იყო წითელ არმიელთა რაზმით და კატია დაატუსაღეს. ჯიბეში უნახეს რევოლვერი. იმ ღამეს დატუსაღებულნი იყვნენ ორგანიზაციის ყველა ხელმძღვანელები და მოხუც ბიბლიოთეკარს კიდევ ერთხელ მოუხდა შეხვედრა ნათესავთან.

ერბეს ჯგუფი დაარღვიეს და რამოდენიმე ხნის შემდეგ მიღებული რადიო ამბობდა:

„აფეთქებულია თეთრების გემი „რუს“ ამაფეთქებელი ყუმბარებით. ვრანგელი. დესანტი შეჩერებულია ორი თვე. ვოიტინსკი თანაშემწეებით მიემგზავრება კონსტანტინოპოლს. სომოვი სტრელბიკი“.

ანდრეის მიერ შესრულებული იყო კოლოსალური შრომა ამ გემის ასაფეთქებლათ.

ამგვარათ ერთ-ერთი მთავარი ძარღვი „ერბეს საქმის“. რომელიც მიისწრაფოდა დესანტის ორგანიზაციისაკენ, გაწყვეტილ იქნა ანდრეის მოხერხებულ და გაბედულ მოქმედებით.

* *

ტრაპიზონის ერთ-ერთ ვიწრო და დაკლანილ ქუჩაზე, რომელიც საზღვრავდა ზღვის ციკაბო ნაპირს, მერცხლის ბუდედავით

ნახ. ნადარეიშვილის

გადმოიყურებოდა ოსმალური ყაფახანა. აივანზე იჯდა ხუთიოდე რუსი.

— მე კიდეც ვფიქრობ მუხტარ-ბეის დარწმუნებას, რომ გადმოგვცეს რადიო — სთქვა ერთმა მათგანმა.

— საერთოდ აქ დასარწმუნებელი არაფერი არ არის. ის უფრო ფორმალობას ეტანება.

მეგობრები ჩუმად განაგრძობდნენ სამხრეთის ზღვის ცქერას, რომელიც გადაშლილიყო მათ წინაშე აელვარებული შუადღის მზით. ზოგიერთები ეწეოდნენ ნერგილეს. დანარჩენები პატარა ჭიქებიდან სვამდნენ ყავას და აყოლებდნენ ყინულივით ცივ წყალს.

— სერგეი, მომეცი ერთი ღურბინდი, ეს რომელი იტალიური გემი დგას რეიდზე?

ხუთი წუთის შემდეგ ღურბინდმა შემოიარა ხუთი წყვილი გამჭრიახი თვალი.

— ეშმაკმა კი წაიღოს. ეს მართლა ვოიტინსკია.

— მარცხნივ კი უგრიუმოვი. შეხედე, როგორ პოეტურად დაყრდნობია მოაჯირს.

— აქ მთელი ხროვა ყოფილა...

— გარბიან... მთელი ზედა ფენები შეკრებილა.

— ალბათ ვალიკომ თავისი გაიტანა, თავისუფლად სთქვა ანდრეიმ და ყავა მოსვა.

როგორ გზადდებოდა ოქტომბერი

(ჯონ რიდის წიგნიდან: „ათი დღე რამაც შესძრა ქვეყნიერება“).

ჯონ რიდის წიგნი: „ათი დღე, რამაც შესძრა ქვეყნიერება“, იძლევა ჭეშმარიტ და შეუდარებელი სიცოცხლით დაწერილ მოთხრობას აწ განვლილ ამგებობას, რასაც უაღრესი მნიშვნელობა აქვს იმის განსაზღვრად, თუ რა არის პროლეტარული რევოლუცია, რა არის პროლეტარიატის დიქტატურა.

ნ. ლენინი.

ოქტომბრის 30-ს, ტროცკისთან შეთანხმებით, მასთან მოსალაპარაკებლად მე შევედი ერთ პატარა ცარიელ ოთახში, რომელიც სმოლნის ზედა სართულში იყო მოთავსებული. ტროცკი ოთახის შუაგულს იჯდა უბრალო სკამზე ცარიელი მაგიდის წინ. ბევრი გამოკითხვა არ დამჭირებია. ტროცკი ერთი საათის განმავლობაში ლაპარაკობდა.

მისი ლაპარაკის შინაარსი აქვე მომყავს მისივე საკუთარი სიტყვებით.

„დროებითი მთავრობა სრულიად უღონოა. ხელისუფლების სათავეში სდგას ბურჟუაზია, მაგრამ ამ გარემოებას რიდე აქვს გადაფარებული — ფიქტიური კოალიციით ობორონცებთან. გლეხები „ბუნტობენ“, რადგანაც დაილანენ მიწის მოლოდინში. რუსეთში მშრომელთა მასას გული აქვს გატეხილი მთავრო-

ბაზე. ასეთი ბურჟუაზიული დიქტატურის განგრძობა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სამოქალაქო ომი ასტყდება. კორნილოვის მეთოდი ერთად-ერთია. რომლის მეოხებითაც ბურჟუაზიას შეუძლიან გამგებლობა. მაგრამ საკმე ის არის, რომ ასეთი ძალა ბურჟუაზიას აღარა ჰყოფნის. არმია — ჩვენსკენაა. შემთანხმებლებმა და მშვიდობისმყოფელებმა — სოციალისტ-რევოლუციონერებმა და მენშევიკებმა — დაჰკარგეს ყოველი გავლენა, რადგანაც ბრძოლა გლეხთა და მემამულეთა შორის, მუშათა და კაპიტალისტთა შორის, ჯარისკაცთა და ოფიცერთა შორის ისე გამწვავდა და შეურიგებელი გახდა, როგორც თავის დღეში არა ყოფილა. მხოლოდ ხალხის მასების გაერთიანებულ გამოსვლას, მხოლოდ პროლეტარული დიქტატურის განხორციელებას შეუძ-

ლიან დააბოლოოს რევოლუტია და იხსნას ხალხი...

„საბჭოები უალრესად სწორე და შესაფერი წარმომადგენლობაა ხალხისა თავისი საუკეთესო რევოლუტციონური გამოცდილებით, მიზნით და იდეით. ისინი პირდაპირ ემყარებიან არმიას—სანგრებში, მუშებს—ფაბრიკებში, გლეხებს—მინდვრად და ამიტომ განასახიერებენ რევოლუტციის ხერხემალს.“

„ხომ სკადეს ხელისუფლების შექმნა უსაბჭოებოდ და შეიქმნა მხოლოდ უილაჯობა. ამ ჟამად ყოველგვარი კონტრ-რევოლუტციონური პროექტი რუსეთის რესპუბლიკის საბჭოს ტალანებში იჩეკება, კადეტების პარტია—საომრად დაწყობილი კონტრ-რევოლუტცია. მეორეს მხრით—საბჭოები იცავენ ხალხის საქმეს, ამ ორ ბანაკთა შუა არც ერთი ჯგუფი არ მოიპოვება ისეთი, რომელსაც სერიოზული მნიშვნელობა ჰქონდეს... ეს იქნება უკანასკნელი და გადამწყვეტი ბრძოლა. ბურჟუაზიული კონტრ-რევოლუტცია აწყობს ყველა თავის ძალას და ელოდება ხელსაყრელ წამს, რომ დაგვეცეს. ჩვენი პასუხი მტკიცე იქნება. ჩვენ დავემთავრებთ მუშაობას, რომელიც ძლიერ-ძლივობით დაიწყო მარტში და რომელმაც წინ წაიწია კორნილოვის საქმის პროცესში“.

მერე ტროცკი გადავიდა ახალი მთავრობის საგარეო პოლიტიკაზე.

„პირველი ჩვენი აქტი იქნება—მიმართვა—ყველა ფრონტზე წინასწარი ზავის ჩამოგდების შესახებ და საერთაშორისო კონფერენციის მოწვევის თაობაზე—ზავის დემოკრატიული პირობების განსახილველად...“

ვიდრე იმის მოლოდინში იყვნენ, რომ ბოლშევიკები ერთ მშენიერ დღეს ანახდებულად გამოვიდოდნენ ქუჩებში და ვინც თეთრ საყლოიანი მოპხედებოდათ ტყვიას დაუშენდნენ.—ნამდვილი აჯანყება სულ უბრალოდ და ყველასათვის ცხადად დაიწყო.

დროებითი მთავრობა აპირებდა პეტროგრადის გარნიზონის ფრონტზე გაგზავნას.

პეტროგრადის გარნიზონში ითვლებოდა სამოც ათასამდე ჯარისკაცი, რომელთაც რევოლუტციაში თვალსაჩინო როლი ითამაშეს: მარტის რევოლუტციის დიდებულ დღეებში სწორედ ამით გადახარეს ისტორიის სასწორის აბრა, შექმნეს ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭოები და კორნილოვი პეტროგრადის ბჭეთაგან უკუაქციეს.

ამ ხანში ჯარისკაცთა უმრავლესობა უკვე ბოლშევიკურად იყო განწყობილი. როდესაც დროებითმა მთავრობამ ქალაქის ევაკუაციაზე ლიწყო ლაპარაკი,—პეტროგრადის გარნიზონმა უპასუხა: „თუ უნარი არა გაქვთ ქვეყნის დაცვისა,—შეჰქარით ზავი; თუ ზავის შეკვრა არ შეგიძლიანთ—წაეთრიენით: დაუთმეთ ადგილი ხალხის მთავრობას,—ის მოახერხებს ერთსაც და მეორესაც“...

სჩანდა, რომ ყოველგვარი ცდა აჯანყების მოსახდენად მთლად იმაზედ იყო დამოკიდებული, თუ პეტროგრადის გარნიზონი როგორ მოიქცეოდა.

30-ს პეტროგრადის ყველა პოლკის მიტინგზე გამოტანილი იყო შემდეგი რეზოლიუტცია:

„**პეტროგრადის გარნიზონი აღარა სცნობს დროებითი მთავრობას. ჩვენი მთავრობა—პეტროგრადის საბჭოა. ჩვენ დავემორჩილებით მხოლოდ პეტროგრადის საბჭოს ბრძანებას, მისი სამხედრო-რევოლუტციონური კომიტეტის მიერ გამოცემულს“.**

სამშაბათს, ნოემბრის 6-ს, ქალაქი აღელვა კედლებზე გამოკრულმა აფიშამ, რომელსაც ხელს აწერდა პეტროგრადის მუშათა და გლეხთა დეპუტატების საბჭოს სამხედრო-რევოლუტციონური კომიტეტი:

„**პეტროგრადის მცხოვრებთ!**

„მოქალაქენო, კონტრ-რევოლუტციამ მაღლა ასწია თავისი ბოროტგანმზრახველი თავი. კორნილოვისტები აწყობენ თავიანთი ძალების მობილიზაციას სრულიად რუსეთის საბჭოთა ყრილობის გასარეკად და დამუფძნებელი კრების ჩასაშლელად. თანაც „პოგრომ-შიკებს“ შეუძლიანთ შეაგულიანონ პეტროგრადის მცხოვრებნი სისხლისღვრისათვის. პეტროგრადის მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭო თავის ხელთ იღებს რევოლუტციონური წესიერების დაცვას ქალაქში კონტრ-რევოლუტციონური და „პოგრომული“ გამოსვლებისაგან.“

„მოქალაქენო, მოგიწოდებთ—დაიცვათ მშვიდობიანობა და იქონიოთ ხასიათის სიმტკიცე. წესიერებისა და რევოლუტციის საქმე ძლიერ ხელთაა...“

3-ს ბოლშევიკების ბელადებს მეორე ისტორიული კარდახშული სხდომა ჰქონდათ. ამის შესახებ ცნობა ზალკინმა გადმოცა. იქვე ტალანში ვიცდიდი. გამოვიდა ვოლო-

დარსკი და მიაშობო რაც მომხდარიყო.

ლენინმა თურმე სთქვა: „ნოემბრის 6-ი ჯერ კიდევ აღრე იქნება სამოქმედოთ: აჯანყებისათვის საჭიროა სრულიად რუსეთის საფუძველი, ხოლო 6-ს ყველა დელეგატი როდი იქნება ყრილობაზე მოსული. მეორეს მხრით ნოემბრის 8 უკვე დაგვიანებული იქნება მოქმედებისათვის. ამ დროისთვის ყრილობა უკვე მოეწყობა და დიდი, ორგანიზაციულად დალაგებული, კრებისათვის ძნელი იქნება სწრაფ და გადაჭრილ ღონისძიებათა მიღება. ჩვენ უნდა ვიმოქმედოთ 7-ს — ყრილობის გახსნის დღეს, — ისე, რომ შეგვეძლოს ვუთხრათ მას: აჰა, ხელისუფლება! აბა, რას უზამ?“

ზემო სართულის ერთ-ერთ ოთახში იჯდა თხელი პირისხიანი, გრძელთმიანი კაცი, ოდესღაც მეფის არმიის ოფიცერი, შემდეგ რევოლუციონერი და განდევნილი, — ვინმე ანტონოვ-ოვსიენკო, მათემატიკოსი და მექანიკი. იგი დიდი გულმოდგინებით იმუშავებდა დედა-ქალაქის ხელში ჩაგდების გეგმას.

ორშაბათ დილით, ნოემბრის 5-ს შევიარეთ მარინსკის სასახლეში, რათა გვენახა, რა ხდებოდა რუსეთის რესპუბლიკის საბჭოში. მხურვალე კამათი იყო ტერეშჩენკოს საგარეო პოლიტიკაზე. აქა-იქ გამოხმაურებად გაიგონებდით ზოგ რამეს ბურჟუაზიის საჭმის შესახებ. დიპლომატები, იტალიის ელჩის გარდა, ყველანი იქ იყვნენ...

ჩემი შესვლის დროს მემარცხენე სოციალისტ-რევოლუციონერი კარელინი ხმამაღლა კითხულობდა ლონდონის გაზეთის „ტაიმსის“ მეთაურს, რომელშიაც ნათქვამი იყო: „ბოლშევიზმის საწინააღმდეგო წამალი — ტყვიანია!“ კარელინი მიუბრუნდა კადეტებს და შესძახა: „სქვენც ასე გგონიათ?“

ხმები მარჯვენა მხარიდან: „დიად, დიად!“

— დიად, ვიცით, ასე ფიქრობთ, — უპასუხა მხურვალედ კარელინმა, — მაგრამ გაბედულება არა გაქვთ ეს წამალი იხმაროთ.

ბოლშევიკების ადგილები დარბაზში ცარიელი იყო და ეს დაცარიელება იმ დღიდან დაიწყო, როცა მათ საბჭო დასტოვეს და თან წაიღეს სიცოცხლე და მოძრაობა. კიბეზე რომ ჩამოვდიოდით, გვრძნობდით: მიუხედავად იმისა, რომ მხურვალე კამათი იყო, — ვერც ერთი ცხოველყოფილი ძახილი ვერ შეიკრებოდა გარედან ამ მაღალ და ცივ დარბაზში და რომ

დროებითმა მთავრობამ ავირია განიცადა იმავე ომისა და ზავის კლდეზე, რაზედაც დაიმსხვრა მილიუტოვის სამინისტრო.

ტალანში პროფესორ შაცკის შევხდი, წითური სახის პატრონს და სერთუკში კონტად გამოწყობილს. პროფესორ შაცკის თელსაჩინო გავლენა ჰქონდა კადეტების პარტიის მეთაურ წრეში. შევეკითხე — რას ფიქრობთ მეთქი ბოლშევიკების გამოსვლის შესახებ, რაზედაც ასე ბევრს ლაპარაკობენ. მხრები აიშემუშნა და წაიბუზღუნა:

— პირუტყვები არიან, — მიპასუხა მან, — ვერ გაბედავენ და თუ გაბედეს — ფიცხლავთავს იქით ვუკრავთ, საცა ზათი ადგილია. ჩვენის აზრით, ეს ამბავი ურიგო არ იქნებოდა. რადგანაც უტყველია მარცხი მოუვათ და დამფუძნებელ კრებაში არავითარი ძალა აღარ ექნებათ.

გარედ დასავლეთის ცივი ნოტიო ნიავე ჰქროდა და ტალახნარევი სისველე ჩექმაში აღწევდა. იუნკეთრა ორმა ასეულმა გაიარა მოსკოვის ქუჩით. მიდიოდნენ მწყობრად თავიანთ გრძელ შინელებში და თანაც რიხიანად ძველი დროის სიმღერას გაჰკიოდნენ. სწორედ იმისთანას, რასაც ჯარისკაცი მეფის დროს მღეროდნენ ხოლმე.

პირველ გზაჯვარედინზე შევნიშნე, რომ მილიციელები უკვე ცხენებზე შეესხათ და რევოლვერებით შეეიარაღებინათ: ყველას ახალ-ახალი რევოლვერის ბუდე ეკიდა. იქვე იდგა პაწია ჯგუფი, რომელიც მილიციელებს ათვალიერებდა. ნევის პროსპექტის კუთხეში ლენინის ბროშურა ვიყიდე: „შეინარჩუნებენ თუ არა ბოლშევიკები სახელმწიფო ხელისუფლებას?“ ამ წიგნში ერთი მარკა გადავიხადე, რაც ხმარებაში იყო ხურდა ფულის მაგიერ.

ჩვეულებისამებრ ტრამვაის ვაგონები ხლაზენით მიცურავდა: თანაც ვაგონები ისე იყო დაზუმული გარედან ჩამოკანჭურებული მოქალაქეებით და ჯარისკაცებით, რომ ამის დამნახავ აკრობატს თეოდორ შენტს შურით ზაფრა აეშლებოდა. ტროტუარის გასწვრივ მაიელი რიგი დეზერტერები, ფორმაში გამოწყობილნი, პაპიროსსა და „სემიჩკას“ ჰყიდდნენ.

ნევის პროსპექტის გაყოლებით, ცრიაგ ბინდ-ბუნდში, ხალხის ბრბო ტრიალებდა და ერთმანეთს ახლად გამოსულ გაზეთებს სტაცებდა: ხოლო ხალხის გროვა აქა-იქ კედლებ-

ზე და სხვა მოსახერხებელ ადგილას უხვად გამოკრულ მოწოდებებსა და პროკლამაციებს კითხულობდა, რაც ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა, გლეხთა ორგანიზაციებისა, „ზომიერი“ სოციალისტური პარტიებისა და საარმიაო კომიტეტების სახელით იყო გამოშვებული. ყველა ამ პროკლამაციაში წყველაც იყო, მუქარაც იყო, ხვეწნაც იყო ჯარისკაცების მიმართ, რომელთაც მოუწოდებდნენ შინ მსხდარიყვნენ და მთავრობისათვის დაეჭირათ მხარი.

ჯავშნოსანი მძიმე-მძიმედ მიმოვიდოდა ქუჩაში და იქაურობას მთლად აყრუებდა თავის გამყინავი სიგნალით.

ყოველ კუთხეში, ყოველ გაშლილ ადგილას მჭიდროდ შედედებული ხალხის გროვა გარს ეხვეოდა ხელების ქნევით მოკამათე ჯარისკაცთა და სტუდენტებს. ღამე სწრაფის სვლით მოიპარებოდა. სუსტად ბუტუბუტოდა ქუჩაში შორი-შორს მდგარი ფანრები. ხალხის გროვა ტალღასავით განუწყვეტლივ ხან ზედ ასკდებოდა რომელსამე ადგილს, ხან უკუმიქცეოდა. პეტროგრადში ყოველთვის ასეა ხოლმე არეულობის წინ.

ქალაქი თრთოდა ნერვებაშლილსავით რაიმე მძაფრი ხმაურობის გამო, მაგრამ ბოლშევიკების ჩამი-ჩემიც არ ისმოდა. ჯარისკაცი ყაზარმებში იყვნენ. მუშები — ქარხნებსა და ფაბრიკებში...

ყველა ტელეფონი გადაჭრილი იყო, მაგრამ კავშირი ფაბრიკებსა და ყაზარმებთან სამხედრო ტელეფონით ჰქონდათ. გამოგზავნილ წარმომადგენელთა და კომისართა ნაკადი არა სწყდებოდა და გაუთავებელი რბენა იყო კიბეზე. კარებთან ათობით მოხალისენი ელოდებოდნენ ბრძანებას ქალაქის ამა თუ იმ ადგილას გასაგზავნად. ერთმა მათგანმა, რომელიც ბოშა ჰკავდა, ხოლო პორუჩიკის ფორმაში კი იყო, ფრანგულად წარმოსთქვა: „ყველაფერი მზად არის, რომ ერთი ხელის გაქნევაზე მსწრაფლ დაიძრას“.

გაიარა პოდვოისკიმ. ხმელ-ხმელი კაცია, წვერიანი. სწორედ იმის თავში აღიძრა აჯანყების სტრატეგია; გამოჩნდა ანტონოვი, წვერ-გაუპარსავი, ქუჩყიანი საყელოთი, თითქმის მთვრალი უძილოდ გატარებული ღამეებისაგან; ჯარისკაცი კრილენკო, მუდამ მომღიმარე, ოთხკუთხიანი სახით; ჩვეულებად აქვს ხელის ქნევა და ნერვიულად ლაპარაკი; დიბენ-

კო — წვერულვაშოსანი ბუმბერაზი, სათნოიანი სახით, — ასეთი იყო აწინდელისა და მომავლის ხალხი.

მოსკოვის ქუჩის და ნევის პროსპექტის კუთხეში ჯარისკაცთა რაზმი — ხიშტებ-წამოცმული თოფებით — აჩერებდა ყველა კერძო ავტომობილს, გადმოსხავდა მგზავრებს და ავტომობილებს ზამთრის სასახლეში ჰგზავნიდა. აუარებელი ხალხი მოგროვილიყო ამ ამბის საცქერლად. არავინ იცოდა ვისი მომხრენი იყვნენ ეს ჯარისკაცები, მთავრობისა თუ სამხედრო-რევოლუციონური კომიტეტისა.

იქნებოდა დილის 4 საათი, რომ ქვემო სართულში ზორინი შემხვდა მხარზე თოფ-გადადებული. „ჩვენ უკვე დავიწყეთ, — სთქვა მან დამშვიდებით და კმაყოფილებით. — უკვე შევიპყართ იუსტიციის მინისტრის ამხანაგი და სარწმუნოების საქმეთა მინისტრი. სარდაფში გვყვანან. ერთი პოლკი ტელეფონის სადგურის დასაქერად მიდის, მეორე — ტელეგრაფისა, ხოლო მესამე — სახელმწიფო ბანკის. წითელი გვარდია უკვე გამოსულია“.

სმოლნის კიბე-დან, ცივ, გათოშილ სივრცეში, დღეს პირველად დავინახეთ წითელი გვარდია, — ერთ ადგილას თავმოყრილი ბიჭები, რომელთაც მუშური ტანისამოსი ეცვათ და ხელში თოფები ეჭირათ. ერთმანეთს ნერვიულად ესაუბრებოდნენ.

შორიდან, დასავლეთისაკენ გაჭიმულ შენობათა სახურავების გადაღმა, მოისმოდა ხშირი თოვის ხმა, — იქ, სადაც იუნკრები ლაშობდნენ ნევაზე ხიდის გახსნას, რათა ხელი შეეშალათ ვიბორგის რაიონის მუშების და ჯარისკაცებისათვის საბჭოთა ძალებს ქალაქის ცენტრში შეერთებოდნენ. კრონშტადტის მეზღვაურნი კი სცდილობდნენ ამ ხიდის კვლავ შეკერას.

ჩვენს იქით მთლად გაჩაღებული უზარმაზარი სმოლნი ფუსფუსებდა და ხმაურობდა ვით ბუმბერაზი რამ საუფუტკრე.

ოთხშაბათს, ნოემბრის 7-ს, ძალიან გვიან ავუქეი. პეტრე-პაველს ციხიდან შეუდღის ზარბაზანმა დაიქექა, როდესაც მე ნევის პროსპექტით მივიდიოდი. ნესტიანი ცივი დღე იყო. სახელმწიფო ბანკის წინ, გამოხურულ ალაყაფის კარებთან, რამდენიმე ჯარისკაცი იდგა თოფზე ხიშტებ წამოცმული.

— რომელი ბანაკისა ხართ? — ვკითხე მე, — მთავრობისა?

— მთავრობა აღარ არის, — მიპასუხა ერთმა მათგანმა. — მაღლობა ღმერთს!

ამის მეტი ვერა გავივე რა იმათვან...

ნევის პროსპექტზე ტრამვაი დადიოდა. კაცები, ქალები, ბავშვები მტევნებივით ეკიდნენ ვაგონებს, საცა კი შეიძლებოდა. ღუქნები ღია იყო. ქუჩაში მოსიარულე ბრბოს უფრო მეტი სიმშვიდე ეტყობოდა, ვიდრე წინა დღით. კედლები აქრელებული იყო წინა ღამეს გამოკრული აუარებელი მოწოდებებით აჯანყების წინააღმდეგ. მოწოდებები მიმართული იყო გლეხებისა, ფრონტზე მყოფ ჯარისკაცებისა და პეტროგრადის მუშებისადმი.

ბოლშევიკების გაზეთები დაბეჭდილი იყო უშველებელი ფურფლებზე, რაც „რუს-

კაია ვოლია“ — ს შენობის დაქერის დროს ჩამოერთმიათ. ყველა ფურცელი იწყებოდა უშველებელი ასოებით დაბეჭდილი ლოზუნგით:

„ხელისუფლება მთლად მუშათა, ჯარისკაცთა და გლეხთა საბჭოს! — ზავი, პური, მიწა!“

ამასობაში ზარბაზნების დარბაისლური მიყრუებული ხმა არ განელებულა. დელეგატები კი ერთმანეთს გამალიზიანებული სიტყვებით ეკრთიმლებოდნენ.

ამრიგად, ზარბაზნების ზათიან ხმაურში, წყვდიადის გარემოცულობაში, მძულვარებისა და შიშის წიაღში, გიჟური გაბედულების ატმოსფეროში იბადებოდა ახალი რუსეთი.

ჰ. ლუარსაბაძე.

რუსეთის ლიტერატურული სინამდვილე

პროლეტარული პოეზიის სიამაყენი (ა. ბეზიმენსკი და ა. ჟაროვი).

პროლეტარული პოეტი-მწერალი — ეს არც ჩინია და არც პოზა: აკეთო ის, რაც გასურდეს და ელოდე პატივისცემას, ლიტერატურულ პატივს. პროლეტმწერალი ისაა, რომელიც თემის გაქანებისას არ გვაბრუებს ათას მსუბუქ და საკიოსკო ფრაზებით: პროლეტმწერალი ისაა, რომელიც ოფლიან მასსასთან მჭიდროთაა დაკავშირებული: იკერს მის რიტმს, ხალხისათვის (მუშა-გლეხთათვის ვ. ლ.) ჰქმნის. ე. ი. მუშათა ყოფა-ცხოვრების ფერადებით ახდენს თვის შემოქმედებითი ენერგიის დაქიმვას და მათ შორის მყარდება საერთო ენა. პროლეტ-ლიტერატურამ უნდა მოგვცეს მუშათა ყოფა-ცხოვრების, რევოლუციის რიტმის როგორც განმანადგურებელი, ისე აღმშენებლობითი სახეები.

დღეს პროლეტარული პოეტები რაღაც გაურკვეველ მასას დაემსგავნენ. მათი საქმიანობა ე. წ. სკოლებად დაყოფას არ გასცილებია... და ზოგიერთებმა კი თავიანთი მხატვრული გაქანება ინდივიდუალისტურ-ანარქისტულ ხაზებით წარმართეს.

სამწუხაროდ პროლეტპოეტების ერთმა ჯგუფმა („კუზნიცა“) წარსულის რიტმით და

მუსიკით დაიწყეს ექსკურსიები ზეცაში, დაშორდნენ ხმელეთს (მაგ. „გერასიმოვი, ობრადოვიჩი, კირილოვი, სადოფიევი, არსკი და სხვ.) და იმის მაგივრად, რომ მოეცათ გამართლებული და ხერხემალ მაგარი პოეტური „საგნები“, უსინათლოსავით ხელების ფათური დაიწყეს სივრცეში.

ისინი მიილტვიან ვარსკვლავებისაკენ, ულოლიკონი ეძებენ მასში ლოლიკას, ეჯახებიან ვენერას, ვერ ამჩნევენ რა რკალებ გაშლილ ხმელეთის ოფლიან სინამდვილეს... „Мы шагаем через незнание к солнечным лучам“. ისინი სთესავენ მზეს, მიილტვიან ეთერში და შენობებს აგებენ:

ჩვენ მზეებს ვსთესავთ.

მზის შუქებით ვანათებთ ქაოსს.

მსოფლიო ღამის უფსკრულებზე

ვაგებთ ხიდებს!..

მეორენი გატაცებულნი არიან ანარქისტული მიდრეკილებებით, რასაც თან ერთვის უცნაურო პოეტური თქმა (ესენინი, შერშენევიჩი, კუზნეცოვი და სხვ.). მათი პოეტური-ანარქისტული მიდრეკილებანი „ბუნებრივია“ იმდენად, რამდენადაც ეს პოეტები მოვიდნენ რე-

ვოლიუციასთან, მიიღეს იგი. და რევოლ. რიტმის შედუნებასთან ერთად დაიწყეს უკან დახევა. მათთვის რევოლიუციაში მშობლიური გამოდგა მხოლოდ დინამიური დასაწყისი. სწორედ რევოლიუციაზე და არა რევოლიუციისათვის.

საბედნიეროთ ამ ტალღას აწვება ჯგუფი „ოკტაბრ“-ი და „На посты“, რომელნიც რევოლიუციაში დაიბადნენ. რევოლიუციის წითელ ყუმბარების აღში მიიღეს ნათლობა, ამ ჯგუფის წევრები „ბოლშევიკები“ არიან, პოლიტიკური იარაღის გვარდიიდან და სწორედ ამაშია მათი განსაკუთრებული ძალა. ამ გაერთიანებაში შედიან შკულევი, ბენდი, ბეზიმენსკი, ლიბედინსკი, ლელევიჩი, ჟაროვი და მრავალი სხვა. ესენი არ არიან ინტელიგენციიდან გამოსული „თანამგზავრები“, რომელნიც სულ „სადგურისაკენ“ გაიქურებიან: ისინი რევოლ. ცეცხლის ენებშია შეჭმენს, ფრონტების და ლოზუნგების წარღვნამ გადმოანთხია: ესენი პლაკატს არ ჰქმნიან, არამედ ჭეშმარიტ პროლეტარულ ტილოს. ამიტომ საჭიროდ მიგვაჩნია მივცეთ ჩვენს ახალგაზრდა მკითხველებს ამ პოეტებზე ნათელი წარმოდგენა.

ამ წერილში შევეცებით მხოლოდ ბეზიმენსკის და ჟაროვს, ესოდენ მსხვილ და ფესმაგარ ფიგურებს თანამედროვე რუსულ პოეზიაში.

ბეზიმენსკი ალექსანდრე

თანამედროვე მუშურ-გლეხური რუსეთის დიდი პოეტია: მშრომელი ხალხის „კომსომოლის შემოღლილი მესაყერი“ და ამავე დროს დიდი ლიტერატურულ პრეტენზიების მატარებელიც.

რევოლიუციონურმა გრივალმა და ელვამ მის ძარღვებში და ნერვებში გაიარა; და სწორედ შიტომ მოგვცა რევ. ყოფის მშობლიური მხატვრული სახეები. წინააღმდეგ უმრავლესობის უფერულ სახეებისა.

ბეზიმენსკის ფურცლები დამძიმებულია შავი მასკით, წითელ დროშებით განათებულ ჯავშნოსნებით. „კომსომოლით“, წითელი არმიით, „ჩეკათი“ და სხვ., რითაც ადვილად ჩაესწვდებით მის შემოქმედებით განწყობილებათა რგოლებს. ბეზიმენსკის შემოქმედებას საერთოდ ერთგვარი სადაობა ახასიათებს. სადაობის მომენტი მისთვის საშუალებაა გამოკვეთილ გაქანებულ

და აზრიან სახეების შესაქმნელად და წერის დროს დიდ ეკონომიასაც იჩენს. ერთის შეხედვით მისი პოეზია შეიძლება უბრალო პარტიულ ამღერებათ მოგეჩვენოთ, ხოლო ოსტატურ წყობად; ნამდვილად კი მისი პოეზია დაშორებულია უბრალოებას და მდიდარიცაა როგორც შინაარსით, ისე ყოველი გადახრის აწონ-დაწონით.

მიუხედავად იმისა, რომ ამხ. ბეზიმენსკის ლიტერატურული ტრადიცია გამომდინარეობს უიტმენიდან, ვერჰარენიდან, უფრო კი მაიაკოვსკიდან, მისთვის ფუტურისტების ტენდენცია უცხოა, ვინაიდან ჩვენი პოეტი უმოძრავს ცოცხლად ჰქმნის, მაგრამ მაინც უნდა ითქვას, რომ ბეზიმენსკი ყველაზე ახლოს მაიაკოვსკისთან სდგას.

ამ „სიახლოვის“ გამო შესაძლებელი იყო ბეზიმენსკი თავის პირველ ხაზებიდანვე განყენებისაკენ გადახრილიყო, მაგრამ ეს არ მოხდა, რადგანაც ბეზიმენსკის და მაიაკოვსკის „დასაყრდნობები“ სხვადასხვა გამოდგა (ამ შემთხვევაში დანარჩენი პრ. პოეტები, რომელნიც ცდილობენ მოგვცენ რევოლიუციონური ყოფის ძლიერი სახეები, მოვალენი არიან ისწავლონ ბეზიმენსკისაგან მიდგომა რთულ და ე. წ. საპასუხისმგებლო თემებისადმი, კერძოდ საქართველოს „პროლეტარულმა პოეტებმა“ — ვ.ლ.)...ახალგაზრდა პოეტს ბეზიმენსკის, რომელიც ბევრით დავალებულია მაიაკოვსკზე, კომუნისტური მსოფლმხედველობის მხატვრული გამოხატვა უფრო ცოცხალი აქვს; ბეზიმენსკი არ მოსულა კომუნიზმთან ჩამოყალიბებულ პოეტად, არამედ სულიერად დაიბადა მისში“ (ლ. ტროცკი).

მაიაკოვსკიმ საღამო მისცა სოც. რევოლიუციას, ბეზიმენსკი კი რევოლიუციის ცეცხლის ენაა და მისი ნატეხი.

რაც შეეხება იმას, რომ ბეზიმენსკი განიცდიდეს მაიაკოვსკის ფუტურისტების გავლენას, როგორც ასეთს, სწორედ არაა, მაიაკოვსკი სინამდვილეს ანარქისტული სულით უდგება, იგი ახლოს სდგას ე. წ. „საბჭოთა ანარქიზმთან“. მაიაკოვსკი რევოლიუციაში ეძებს ინდივიდუალისტური პრობლემის გახსნას; ბეზიმენსკი კი ყოფას ორგანიზაციულ-კომუნისტური დასაწყისით უდგება; გავლენა მხოლოდ აწეულ ნოტების გადმოღებაშია, მართალია, ბეზიმენსკი და მაიაკოვსკი „ლექსის ზომით“ ერმანეთს ენათესავენ, მაგრამ არ გამომდინარეობს რომ

ბეზიმენსკი მაიაკოვსკის თანამგზავრია, როგორც ეს ერთ საჯარო მოხსენებაზე განაცხადა კრიტიკოსმა შკლოვსკიმ. არც ისაა მართალი, რომ მაიაკოვსკიმ და პასტერნაკმა მოგვეცეს ახალი ფორმა, ვინაიდან თვით მაიაკოვსკი პუშკინის დიდი მიმდევარია.

ასე რომ ბეზიმენსკი რ. კ. პ. წევრი და მშრომელ რუსეთის საყვარელი პოეტი, რომლის ყოველ აკივლებაში მილიონ მშრომელების ენერგია და გადავარდნა სჩანს, თავის დანიშნულების სიმაღლეზე სდგას. ვინც რა უნდა სთქვას მასზე, მაგრამ გრძნობიერი ბეზიმენსკი დარჩება, რომლისათვისაც ყველაფერია პროლეტარიატი, რ. კ. პ. და მისი პოეზიის გამარჯვების თავდებია ის გარემოება, რომ მისი ლექსებით საზრდოობს რუსეთის მუშურ-გლეხური მასა და ახალგაზრდა გვარდია. ბეზიმენსკის ცხოვრება სწამს, ის მისადმი გულცივად არ არის განწყობილი, არამედ უყვარს ცხოვრება, მოძრაობა:

ჭეი! თქვენ, ვინ იცით,
ვის გინახავთ,—
ცხოვრების გემო,
აჰ! რა კარგი ხარ,
რა ტკბილი ხარ,
ცხოვრებავე ჩემო!

აი ბეზიმენსკის „ლირიული“ განცდა:
დღე, ჩვენმა მტრებმა იყვრონ ჩვენზე;
ცივი აქვთ გული!

დღე, ნურც იწოდონ მათ: პოეტი,
ხომ სულ ვართა;
დღეები ზამთრის თეთრს სუდარაში,
ანდა ზაფხულის
გახურებულ მწვანე სამოსში, —
—ისინი უნდა ვაძულოთ
იშრომონ ჩვენთვის.

პოეტისათვის სასაცილოა, როცა წითელ არმიას ვერ ამჩნევენ და მილიციაშიც ვერ ხედავენ რევოლიუციას...

გვეყვარა:
ზეცა და საგანთ სიბრძნე!
მოგვეცით მეტი,
უფრო მეტი — სადა ლურსმანი;
წაიღეთ ზეცა! მოგვაშორეთ;
ბრძენი საგანი!
მოგვეცით მიწა, —
და ცოცხალი ადამიანი!.

ბეზიმენსკი, ამხ. ტროცკის თქმით. „ლებულობს რევოლიუციას მთლიანად ყველა ჩვენ პოეტებისაგან განსხვავებით, რომლებსაც კი უწერიათ რევოლიუციაზე, რევოლიუციისათვის, იგი ყველაზედ უფრო ორგანიულადაა დაკავშირებული რევოლიუციასთან, იგი ოქტომბრელია. იგი

ხომ „კომსომოლის“ შეუცვლელი მესაყვირეა: ვის არ წაუკითხავს მისი პოემა „კომსომოლია“, სადაც კომკავშირი მთელის პრაქტიკით და პერსპექტივებით მშობლიურ სტრიქონებშია მოცემული. კომკავშირელის ახალი სახე კი მოგვცა პოეტმა „პეტრე სმოროდინ“—ში!) სმოროდინი — ახალგაზრდა მუშა, ცხოვრებაში გამობრძმედილი, ყველაფერი გამოსცადა, იყო ფრონტებზეც, ეხლა კი ის კომკავშირის ცეკაშია...

„აი იგი კაბინეტშია. მუშა. კომკავშირელი. კომუნისტი. აწერს სმოროდინი ანკეტაში მიძიმე ვინტოვკის მაგიერ უჭირავს ქალაღდი, კალამი. კვლავ სხდომები, სკოლები, ცეკას პლენუმი, ორგბიურო. აი ახლა უმიზეზოთ რაღაცაზე ილანძლება, აფურთხებს, დედის გინებით ავსებს დაწყველილ წლების სიჭუჭყეს. აი იგი ყოველთვის ჩვენ წინაა, აფორიაქებული, გინებით, ბრაზით, ცოდვებით — ცოცხალი“.

დღეს კი რეგ. გამართლებული მუშა „მეცნიერების გრანიტს ღრღნის“.

თუ წინად „ბოსიაკური ფსიქოლოგიით“ დაძრწოდა ლუკმის საშოვნელად, დღეს იგი „პრედგუბჩეკაა“ და სხე.

რაც შეეხება მის ლექსებს „ვალინკებზე“ და „ქუდზე“, ეს ახალი ყოფის გამწვავებული შეტაკებაა ძველ ტრადიციულ ყოფასთან.

ბეზიმენსკიმ სამოქალაქო ომების პერიოდში მიიღო ორდერის წარდგენისას „ქუდი“, წითელი ქუდი... ამ ლექსს ბეზიმენსკი სიმბოლიურად ატრიალებს და მარჯვე პათოსით აბოლავენებს:

მოვა დრო და
ჩვენ წარუდგენთ,—
არა ქუდზე —
მსოფლიოზე.

ალსანიშნავია, რომ ბეზიმენსკში რევოლ მოტივებთან ერთად ეხედებით აღმშენებლობით, შემოქმედებით მოტივებსაც:

მე კი მივდივარ
და მაფიქრებს დაბეჯითებით, —
საბჭოთა ქვეყნის
საქონელის ღირებულება...

იცის, რომ მოვა და აყვავდება გაზაფხული მის გარეშე, მაგრამ იცის, რომ არის კიდევ სხვა გაზაფხული. რომელიც მის გარეშე არ მოვა... „и надобно ей не огня, А тока“.

1) პეტრე სმოროდინში ა. ლ. კ. კ. ცეკას ყოფილი პასუხისმგ. მდივანია. 3. ლ.

ბეზიმენსკი მშრომელი ინტელიგენცია, რ. კ. პ. წევრი, რომელმაც თავის პარტიულეთთან ერთად გადაიტანა რეპრესიები და აფეთქებების მთელი ხანა. მისი „პარტიულეთი“ დიდებული ლექსია... „არიან ძველი, დედები“.

აქ ლირიულ ხაზებშია მოცემული ბებერ დედაზე (რომელიც ბოლშევიკია და კონუნისტი არაა) და თვისი ბავშობის წლების მოგონებანი!! აგონდება პოეტს, თუ რამდენი წვალება მიაყენა საყვარელ დედას:

მახსოვს, ვაჯავრებდით დედას, ვიფიცებდით, რომ აღარ ვიზამთ ასეთს მეორეთ, მახსოვს, ძმასთან ერთად ჩემი შვილდ-ისარით — ედელზე დახვრიტეთ მეფის პორტრეტი.

მახსოვს, სიმშვილთა ერთი საათით, ეს იყო პროტესტი, თუმცა მოხსნეს უცებ, ასეთი გაფიცვა მანამდეც ვცადეთ. როცა ჩამოგვართვეს პაპიროსები.

მე გავიხარე, ტირიდა დედა.

— დააკედა წიგნებს, დაეწვავ, დამიბრდა.

მაგრამ მშვიდდებოდა, როცა ხედავდა, რომ ვკითხულობდი ფიხელ წიგნს: „კაპიტალს“.

დაბრუნებულ შვილს დედა მიმართავს, თავის საყვარელ შვილს: კმარა; მოდი ჩვენთან. ძვირფასო შვილო; მოკალი საუკეთესო შვიდი წელი, მოხვალ და დაიწყებ საპნის კეთებას... გადავდე ბილეთი... და ერთხელ დედა პარტიულეთს აცლის და მალავს... მაგრამ პოეტი მოწყენით დასძენს:

ის ვერ გაიგებს, მოხუცი დედა,

ჩვენ მაჯის ცემას და ბრძოლას ამას.

რა იცის დედამ, რომ პარტიულეთი

მე გულით დამაქვს.

მისი „Из записок комсомольца“, „კომსომოლია“-ს¹⁾ ერთგვარ დამატებას წარმოადგენს, რაც არ ჩამოუტრიახებია მეორეს.

„Чумазные (сыны чумазных),

Станковые (сыны станков)

Несем мы в жизнь десятки разных,

Невиданных, чумазных олов.

Их корень—в наше сердце вкован

(А корни сердца—в Р. К. П.)

Они пришли к нам с миром новым,

Рождающимся

В борьбе.

აქ განცდაა ყრილობაზე დაშვების საკიროებისა, ყრილობის სიძლიერის.

Для нас теперь понятно ей всех посланиц:

„Мне не выдаст—учрасред не сдает“.

Миры живут в словах—„рабфак“,

„свердловец“.

А мир миров есть в слове
И партс'езд“.

Бубнет. Галдеж. Какой-то парень
Орет пространству и стене,
Что где-то там неправ Бухарин
И в таясах окостенея...

— Полит отчет Чека... Читает... Читает ...
Не Ленин..

Есть тишина, есть в жизни тишина,
Как очередь
К Ленинскому трубу.

კომკავშირული აღფრთოვანებულია პარტიულილობით... იგი აფეთქდება ბარიკადებზე პარტიულ საქმისათვის... მომავლისათვის...

ყველა მზათ არის,—ტვირთი ატაროს.

სალამი! —სალამი პარტიულ ყრილობას!

ვიცი: სიმწარე ამ ბოლო წლების

კვლავ ამოავსებს წარსულის საფლავს.

დიდის ინტერესით იკითხება მისი პოემა „ქალაქი“, სადაც მოცემულია ქალაქის წარმოშობა, გადავარდნა, ორგია, მეფის დაცემა. შიგ გამართლებული თქმები და შედარებებია. ქალაქი შენდება:

„აქლერდენ მავრთულები გრამაფონთან

ხმაშეტკბილობით,—

— მათ რომ მთელი დღით იხრიალონ არ მოსწყინდებათ.

მოესმა „allo?“ უსინათლოს მდგარს ტელეფონთან

იგივე ქალიშვილს, როგორც ყოველგან...

სახეები მარჯვია, აი მაგალითად:

„რბოდა ქალაქი დიქალაქში თმა გაწეწილი. — პორტრეტით ხელში სამეფროვან ბაირალბით.

ანდა კიდევ:

„ომი დაფარულ ტანჯვებისათვის.

ხალხს იზიდავდა,—მირეკვდა შინელიანებს...“

ამით დამთავრებულად ჩაეთვლიდით ბეზიმენსკზე ლიტერატურულ ინფორმაციას, მაგრამ არ იქნებოდა სრული, რადგანაც საჭიროა შეტანა პოეტის მიერ „ლენინის“ განცდისა, გამოტირებისა, რასაც ყველაზე კომუნისტურად და ყველაზე ინტიმურად ბეზიმენსკი მიუღდა დიდ ლენინს—ულიანოვს. ავიღოთ მისი „მშრალი“ ლექსი „ამხანაგი ლენინი“, რომელიც დაწერილია ლენინის სიკვდილის წინ. საინტერესოა, როგორ უდგება აქ მარქსისტი ბეზიმენსკი ლენინს. პოეტის აზრით „ლენინი უაზროა მეშვების გარეშე, —უაზროა იგი ხალხის გარეშე, მისი წარმოდგენა შეუძლებელია მოძრაობის გარეშე, მისი ყოფნა

¹⁾ „კომსომოლია“-ს, ნაწყვეტა და „საომაბრი ლენინური“ ჩვენს ჟურნალში იყო დაბეჭდილი.

უზარა შრომის გარეშე“. მართალია, ლენინი—
ეს ძირითადი წონაა რ. კ. პ., მაგრამ მასში
პოეტი ამხანაგის მეტს არაფერს ხედავს:

ჩვენთვის არ არის ის ძვირფასი, ვით პიროვნება,
ჩვენთვის არ არის ის ძვირფასი, როგორც გენია.
ის სიმბოლოა:

„მე არა ვარ, ვიცი, ლენინი.

„მაგრამ ლენინში უსათუოდ ჩემი სახეა.“

ბეზიმენსკი შეილება ზედმეტად ჰფიქრობს:

ჩვენ ვიცით: სხვების ჭეშანჭმულობით

ჩვენი შეილება არ გაივლიან.

ისინი წაველენ მხოლოდ შრომის გზით,—

და მტკიცე ნებათ შეჯგუფდებიან,

ლენინის ტენიის მძლე ნაწილებმა—

„ჩვენ შევიძლია“ უნდა სთქვან რისხვათ.

მათ უნდა ჰქონდეთ სისხლი მჩქეფარე; —

რომ სამუდამოდ გულში დაეაწყნათ

ცეცხლის მთოველი ლენინის გული...

ლენინის სიკვდილი... მოსკოვი... კრემ-
ლი... 21 იანვარი, 24 წ. გორკა მუდამ დარ-
ჩება ტრალიკულ დატად საერთაშორისო რევ.
პროლეტარიატის კალენდარში. აქედან პოეზია
გადადის ლენინის სიკვდილის ნოტებზე... ბევ-
რი სატრაურო ლექსი დაიბეჭდა... დაიწერა და
ბევრიც ზეპირსიტყვიანობათ დადის მშრომელ
მოსახლეობაში... ტანჯვა დიდია, განცდა უზარ-
მაზარი... ბეზიმენსკიც, ცხადია, ამაზე არ შე-
ჩერდებოდა და თავისებურად გამოიტირა ლე-
ნინი; დაობლდა რ. კ. პ., დაობლდა საერთა-
შორისო მშრომელი მასა... ამაზედ ჩაფიქრე-
ბული, მაგრამ მუდამ გადავარდნილი ბეზიმენ-
სკი ეკითხება თავის მშობლიურ პარტიას
(„Партийный билет № 224332“¹⁾) — ლექსში:

„მუშის ხელები მთელ მსოფლიოს აფორიაქებს
— მითხარ პარტიავ რა დაკარგე, მითხარ რას
იმეძბა?!

მწუხარე ხმებმა მ-პასუხეს:

— ეძებთ პარტიბილეთს...“

(აქ პარტიის ტრალედიანა დაკარგულ
პარტიბილეთზე, ილიჩზე...)

ჰეი! პარტიავ გაიგონე, მე შენ მოგმართავ.

შენ გესალმება: შრომის შეილი, მუშა დაზგიდან!

და მე პირველი, მე მივდივარ საბჭოთ ქვეყნიდან.

ჰეი! პარტიავ გაიგონე, ვიძლევი აღთქმას:

განვლენ თვეები და ათასი პარტიბილეთები

შეცვლიან სწრაფად აქ დაკარგულ ლენინის ბი-

ლეთს.

ასეთია ლენინის დიდებული გამოტირე-
ბა ა. ბეზიმენსკის მიერ, რომელიც მხოლოდ

ვ. მაიაკოვსკის თუ ჩამოუვარდება განცდით
და შესრულებით. აქ წმინდა მუშური განცდაა,
რომელიც ნაკლის შევსებას იმედოვნებს ათი-
ათას ახალ ლენინელთა რიგებით — „ლენინის
გაწვევით“.

ალსანიშნავია მისივე პოემა „Городок“;
დღეს ეს თემა იშვიათია, აქ მიდგომა არა
ჰგავს ბრიუსოვის და სხვების მიდგომას. მო-
ცემულია ძველი პროვინციალური ქალაქი,
რომელიც პროვინციალური სიცოცხლითა
დღეს. აქ „ბალებიცაა აზნაურთა საკრებუ-
ლოში“, ოფიცრებიც გამოუცვლელ „ფეიე-
ბით“, „დეზების და პავონების“ გმირები...
პოეტს კარგად აქვს დაჭერილი მომავლადი
კლასის გადავარდნა.

მთელი ღამე იცეკვს აზნაურთა საკრე-
ბულოს პარკეტზე და, როცა რიყრაყზე სახლე-
ბისაკენ ბრუნდებოდენ, „მოცეკვავენი ხელა-
დენ ხალხს, რომელთაც დაჭრილები მოჰყავდათ
სადგურიდან“; მათ მხოლოდ „ნაბიჯს მოუჩქა-
რეს“ და „შეშინებულნი ტყვიაზე ფიქრობ-
დენ“. ხოლო მეორე დღეს ხელახლა „на ули-
це красуясь... разносит прапор наш, вол-
нуясь, солдатиков, не взявших честь“... იწ-
ყება ომი... პოემაში სამწუხაროდ არაა გაშუ-
ქებული მისი დაბოლოვებითი მომენტი: რე-
ვოლუციის გამარჯვება სამ სტრიქონშია მო-
ცემული: „так городок проснулся без пи-
рия“. ასეთი მოვლენა კი შემოქმედებითი ენერ-
გიის დაღვევის მომასწავებელია და არა სიტყ-
ვის ეკონომიის გამართლება.

დასასრულ „Стихи о сыне“. აქ მო-
თავსებულია რვა ლექსი, რომელიც 1918 წ.
დაწერილი. ეს კრებული ყოველგვარ მხატვრულ
ლირებულების გარეშე სდგას; ისე კი საინტე-
რესოა იმდენად, რამდენადაც აქ ისახება ახა-
ლი კომუნისტური მიდგომა ბავშვებთან. ალ-
ბათ თავის ლექსების ამ ციკლს „ლექსები
შვილზე“ მალე გაამაგრებს.

სამწუხაროა ის, რომ ბეზიმენსკის შე-
მოქმედება — მომავლის შემოქმედება არაა, შე-
იძლება აქ იყოს მისი სიძლიერეც და სი-
უსუსტეც.

ალექსანდრე ჟაროვი

მიუხედავად იმისა, რომ როგორც ბეზი-
მენსკის, ისე ჟაროვის შემოქმედების ობიექტიც
„კომსომოლია“, რევ. ყოფა, იგი მისგან გან-

¹⁾ ლენინი - ულიანოვის პარტიული ბილეთის
№ იყო 224332 - ვ. ლ.

სხვაგვარად განსაკუთრებული სინაზით და მოხ-
დენილობით. ქაროვი 20 წლის კომკავშირელი
პოეტი, რომლის ლექსებიც გაზეირებული
აქვთ „ფლოტის ძმებს“. ქაროვს აწვალეს
ცოცხალი და სველი თანამედროვეობა. ქარო-
ვი გატაცებულია (როგორც ბეზიმენსკი) ცხოვ-
რების ყოველი ფაქტით — არის ეს 16 ოქტომ-
ბერი,¹⁾ 3 სექტემბერი თუ 1 მაისი. ქაროვი
განსაკუთრებით დასაფასებელია მით, რომ მი-
სი პოეტური რაკეტები არ ატარებენ ფელე-
ტონურ ხასიათს, რაც ხშირად ემართება დ.
ბედნის; ქაროვი პოეტად რჩება თემის და-
წურვამდე. მისი რევ. აზროვნება უფრო ინ-
ტიმურია და უფრო თბილი, ალბად მიტომ,
რომ იგი ლირიკოსია (მისი ლირიკა დაშორე-
ბულია რომანტიულობას — ვ. ლ.) რაზედაც არ
უნდა სწერდეს იგი, ყოველთვის გრძნობთ სა-
ხეების სიმშვენიერეს, სილალეს: „ლედოხოდი“
იქნება, ზამთრის სასახლე თუ ლექცია. სხვა-
თა შორის თავის „ლექციაზე“ ხსნის იმ უფ-
სკრულს, რომელიც არსებობს ჩვენსა და ძველ
პროფესორას შორის, რომელნიც საათობით
ჩაგვიჩინებენ გაზაფხულზე და კაცობრიობის
გაზაფხულზე კრინტს არა სძრავენ; მაგრამ ეს
არაფერია.

„და პროლეტარი პროფესორი

„რევოლუციის, —

„კაცობრიობის გაზაფხულზე

„მოჰყვება ამბავს.

ქაროვისთვის უჯრედი ყველაფერია, მას უყ-
ვარს კომკავშირის უჯრედი.

მე კი შენთან ვარ, ჩემო უჯრედო!

მოხსენებაზე — მეგობართ შორის.

მესმას: „მსოფლიო“ „სტესის პრობლემა“

ცხარე კითხვები მახვილი ფიქრის.

დილით კი ქუჩებს, როცა დაუბრუნ

ფართო მოედნებს, — მზიარულ სახით

ყურში მიწივის: ლაზოვსკი, ვარდინ,

რადევი, კონი და კოლნტაი...

მისთვის სიცოცხლე — ეს მომავალია, მო-
მავლისათვის არის დაკიმული მისი ნერვები
და ენერგია:

მე; დელეგატი ციური რაზმის,

და გაზაფხულის ცეკის წვერი ვარ.

მე მზე ვარ ეხლა, და თავმჯდომარე

ძირს დედამიწის, მაღლა ღრუბლების!

ამ ორ ლექსში არაა ინდუვიდუალიზმი,
არამედ ქაროვისებური ძლიერების განცდაა,
იგი დელეგატია მომავლისათვის, გაზაფხულის-
თვის.

ისმინეთ ზამთრის სასახლეებო!

თავიდან თოვლი გადაიყარეთ.

— ამხანაგებო, ყველა მიტინგზე!

პირველი კითხვა: კვლავ გაზაფხულზე.

კომკავშირი წითელი ფლოტის შეფია.

კომკავშირელთა ბრიგადები იგზავნება მე-
ზღვაურებათ ფლოტში...

დღეს ვართ ყველანი მეზღვაურები.

ზღვის ქარბუქია ჩვენი ცხოვრება!

და ამ დღეების მკვეთრი ნათელი

შორეულ ქვეყნებს ეამბოვება!

მაშ, მედგრად გმირულ ასიმღერებით!

ტალღა ბობოქრობს, ცას ემუქრება!...

— დღეს ვართ ყველანი მეზღვაურები

ზღვის ქარბუქია ჩვენი ცხოვრება!...

ქაროვისათვის ქარხანა „უდიდებულესი“

და „უქალწულესია“. უყვარს ოფლის სუნი და
შრომის რითმები... საინტერესოა მის მიერ
მოცემული ქარხნის მოძრაობითი სახე:

„В чаду грохочущих варечий,

В вигзагах молний и лучей

Горит завод широкоплечий

Румянцем алых кирпичей.

პოეტი რევოლუციის ნერვია, იგი ღმ-
ლერს ოქტომბერს: „გამაგრდა ოქტომბერო!“
მას სურს მსოფლიოს გასაბჭოება, რაც დი-
დის განცდითა აქვს მიღებული ლექსში
„პეტროგრადი“.

„Крепись, Октябрь!

Стучи зубами льда,

Гриви гровой под ветровой плетью!

От новых дней не скряться никуда;

За ними толпами возмнутся столетья!

Крепись Октябрь!

В двадцать седьмом году

Под песенный и дружелюбный рокот

К тебе волхвами красными придут

Австралия,

Америка,

Евроси!

Греми с Российского материка,

Мобилизуй в мирах растущий гомон!

Перед огнем рабочих баррикад

Как выстоять, кому нибудь другому?..

იგი მოუწოდებს ყველას ამისკენ:

„Знай братишка: и я, и ты,

Встоим под пулеметным градом!

რადგან დღეს დღეობით ვერ მოვიმკით
ნათესს, ამიტომ პოეტი ამბობს:

„Все равно: не успею я

Кренко на плечи жизни усесться,

Выдут дочери и сыновья

Владетели дорогого наследства“.

ამჟაზაა რუსი მწერალი გვერდს ვერ
აუვლიდა სოფელს. ა. ქაროვმა მოგვცა სოფ-

¹⁾ 16 ოქტომბერს 1922 წელს რ. ა. ლ. კ. კ.
მიიღო შეფობა წითელ ფლოტზე.

ლური სახეები, სალამოს მკრძნობიერი ჰანგები და სოფელში სამკითხველოში „ბუხანინის და ჰუბობრაჟენსკის“ კომ. ანბანის საკითხი. ლექსში „Спросонья“ მას ყოველთვის ეჩვენება პუშკინი და მიმართავს:

„Пушкин, в любимой твоей отчизне,
Где гарц-вали Онегин и Ленский,
Свет там иначе миллионы жизней,
В дружбе станка и страды деревенской:
Думал ты, что в проклятых и славе
Серп в колосьях, в огни желтоок
Над Московским заводом возглавит
Мирового восхода восток“.

ასეთია ა. ჟაროვის ჯერ ნორჩი, მაგრამ მკვრივი და მკრძნობიანე პოეზია, პოეზია განცდისა და რვე. თავდავიწყების... იგი გამართული კომპაქშირელი ლირიკოსია, შორს

მდგომი ყოველგვარი რომანტიულ და თეატრალურ ეფექტებისაგან; იგი რევოლუციონანა რევოლუციისათვის, მისთვის არ არსებობს რევოლუციაზე მაღალი და ესთეტიური ცნება.

ჟაროვის მიერ ლენინის გამოტირება კი რამოდენიმედ უფერულია, კარგია მხოლოდ შემდეგი:

„от горящей дымом революции
Отшел великий кочегар.“

ამით ვათავებთ ბეზიმენსკზე და ჟაროვზე, იმ პოეტების პოეზიაზე, რომელთათვისაც უცხოა ყოველგვარი გადაზრები და რომელიც ყველა პოეტებისაგანაც მოითხოვენ:

„Откиньте небо, стирайте вещи.
Давайте вмятку и живых людей“.

მ. ბაქაძე,

ხელოვნება და მარქსიზმი

მარქსიზმი, რომლის თეორეტიკულმა საფუძვლებმა ბრწყინვალე გამართლება მიიღო ოქტომბრის პროლეტარულ რევოლუციაში, წარმოადგენს ერთადერთ მეცნიერულ სისტემას, რომელიც სავსებით არკვევს სოციალურ და გონებრივ მოვლენათა რ.ს.ულ წყებას.

ხელოვნება, მხატვრული თქმა, ცხადია, არ შეადგენს გამონაკლის ამ საერთო წესთან...

ამ წერილის მიზანია შესაძლებლობის ფარგლებში გადაშალოს მკითხველის წინაშე, თუ როგორ უყურებს ხელოვნების პრობლემებს მარქსიზმი: რა არის ხელოვნება, როგორი დამოკიდებულება არსებობს ხელოვნებასა და ეკონომიკას შორის, ემორჩილება თუ არა ხელოვნება კლასიურობის პრინციპებს და სხვ.

რა არის ხელოვნება?

მუშა ქმნის სხვა და სხვა საგნებს, ტანსაცმელს, მანქანებს; გლეხს მოყავს პური, აშენებს ორფხე და ოთხფხე საქონელს, — ყველა ესენი, ცხადია, სასარგებლო და აუცილებელია საზოგადოების არსებობისთვის. მაგრამ საკი-

თხავია: რას ქმნიან მწერლები, მუსიკოსები, მხატვრები, სკულპტორები, არქიტექტორები? რისთვის ესაჭიროება ისინი საზოგადოებას? სად არის მათი წარმოების პროდუქტი? აძლევს თუ არა ისინი მუშას და გლეხს შედეგათ რაიმეს სოციალურად სასარგებლოს, აუცილებელს?

ამ კითხვებს წინასწარ უნდა უპასუხოთ დადებითად, რომ ხელოვნებას არ ქონდეს სარგებლობა, არ მოითხოვდეს მას აუცილებლობა, მაშინ რათ იქნებოდა ასე უამრავი ხალხი გატაცებული მით.

რას იძლევა ხელოვნება?

დავიწყოთ ცოცხალ, მარტივ მაგალითით.

რუსეთის ცნობილი მწერალი გლეხ უსპენსკი თავის ნარკვევში „გამაოსწორა“—ში მოგვითხრობს. თუ როგორ იწვა უიმედო განწყობილებით მოცული თავის ცივ და საშინელ სადგომში „ღმერთისგან“ და ადამიანისგან უყურადღებოთ მიტოვებული მასწავლებელი ტიაპუშკინი. ოდესღაც ის მსახურობდა აღმზრდელათ მემამულესთან, იყო პარიზში, ინახულა ლუვრი და იქ დაინახა ვენერა მილოსელის ქანდაკება. ეხლა კი მოულოდნელათ

ძველი ხელოვნების ამ ნიმუშის მოგონებისაგან მის აზროვნებაში წარმოიშვა ცოცხალი მგრძნობელობა იმისა, რომ მისი სული გამოსწორდება და ეს მშვენიერი, მომხიბვლელი ვენერა მილოსელი, რომლის დახვეწულ თმებში მან დაინახა რუს გლეხის „კუდრები“ წარმოუდგენლად მომჯადოებელი აღმოჩნდა.

ვენერა მილოსელმა მასწავლებელ ტიაპუშკინს მოულოდნელათ მისცა სულის შეება და გაბედულება თავის გარშემო გამეფებულ სოციალურ უსამართლობის წინააღმდეგ საბრძოლველათ. მშვენიერების შეგრძნობა-განცდა შეიქნა უდიდესი სოციალური აქტი საბრალო მასწავლებლისთვის.

რათ მოხდა, რომ, როდესაც სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა მაქსიმ გორკი თავის მოთხრობებით მუშების, გლეხების „ყოფილ ადამიანების“ და სხვების შესახებ, მხოლოდ მაშინ ალაპარაკდა მათ მიმართ რუსეთის საზოგადოება, თითქოს პირველად გაიგეს და იგრძენეს ისინი ცოცხალ არსებათ?

როგორ მოიმოქმედა ეს გორკიმ?

მოვიგონოთ სურათი, რომელსაც მწერალი გვიხატავს მოთხრობა „ცოლ-ქმარი ორლოვები“-ში. ქმარი ორლოვი სცემს თავის ცოლს სარდაფში და „გააფთრებული მოყვარული ყოველგვარი მომხდარის“ სენკა ჩიეიკი, რომელიც ყურს უგდებდა მომხდარ ფაქტს, სარდაფის ფანჯრიდან უამბობს ყოველივე ამას თავმოყრილ მეგობრებს, რომლებსაც „უყვართ უფასო გართობა“. ამბავის მოყოლის შემდეგ ხალხი სწრაფად იშლება და ორლოვები მათ წარმოდგენაში კარგავს ყოველგვარ ინტერესს.

მერე რა. შეიძლება მაქსიმ გორკის ხელოვნება მოქმედობს ჩვენზე მხოლოდ ჩხუბის, უთანხმოების სურათების უბრალო გადმოცემით? არა, სენკა ჩიეიკის გადმოცემა, — ჯერ კიდევ მთლიანად ხელოვნება არაა, ეს უბრალო გადმოხატვაა, ფოტოგრაფია ცხოვრებიდან: ხელოვნება თავისთავად რაღაც მეტს წარმოადგენს. და გორკის ხელოვნებაც მეტად ყოველმხრივად მოქმედებს. წაიკითხეთ ხსენებული მოთხრობა და თქვენს წინაშე სრულიად ახალი სახეებით აღსდგება ცოლ-ქმარი ორლოვების ცხოვრება და თვით ჩხუბის მომენტიც მოახდენს თქვენზე უღრმეს შთაბეჭდილებას, იმიტომ რომ ხელოვნებამ მხატვრულ გაერთიანებაში თქვენ გიჩვენათ

ადამიანი და მისი ცხოვრება მთელი თავისი სიგრძე-სიგანით: ორლოვების სოციალური სიღარიბე, მონობა და სხვ.

„ნაცნობ, მიჩვეული ნაკადით მიმდინარეობს ჩვენს გარშემო დღით-დღე ცხოვრება; და თვით მაშინაც კი, როდესაც ტყდება ის, ინგრევა მისი ყველაზე უფრო მტკიცე საფუძვლები, — ჩვენი შემეცნება, ჩვენი გრძნობები აუცილებლათ რჩება უკან თავის განვითარებაში. ისინი არ შეეფერებიან ახალს. ჩვენ კიდევ ვიმყოფებით წარსულის მფლობელობაში. ჩვენს თვალებს არ შეუძლია განსკვრიტოს, დაიჭიროს გრგვინვაში, ცვალებადობაში დასაბადებელი ქეშმარიტი მხატვარი ცხოვრების ამ შეჩვეულ სიჭრელეში და თავბრუდამხვევ ქარიშხალში, თავის მხატვრულ თვალებით, თავის სმენით, თავის „შინაგანობით“ სწვდება იმას, რასაც ჩვენ ვერ შევამჩნევთ, გვერდს აუვლით და ვერ დავიმახსოვრებთ; გარშემო გაბნეულ თვისებებს, ხასიათს, ის აგროვებს ერთად და მათგან შემდეგ გამოყოფს დამახასიათებელს. ასე იქმნება ოცნებაში დაწმენდილი, დახვეწილი ცხოვრება, ცხოვრება უკეთესი, ვინემ ის არის და უფრო რეალური, ვინემ ის არსებობს სინამდვილეში და მაშინ მხატვართან ერთად ჩვენც გვსურს დაეინახოთ ის, რის მახლობლათ ჩავვარდით, მაგრამ ვერ ვამჩნევდით, მაგრამ რაც ჩვენს გარშემო დიდი ხანია იყო ან მწიფდებოდა საგნებით.“

ასეთია საერთო ფორმულა ხელოვნების და მხატვრულ ნაწარმოების შექმნის. და როდესაც ზევით ვლაპარაკობდით მაქსიმ გორკის შესახებ, სწორედ ეს უკანასკნელი მომენტი იყო მასში მოცემული უდიდესი გაქანებით და დიდი ცოდნით. მისმა სურათებმა იმიტომ ააღელვა რუსეთის საზოგადოება, რომ მასში მოსჩანდა დასაღუბად გამზადებული ორლოვების, კონოვალოვების, სატინების სახეები (ესენი გორკის მოთხრობების გმირების სახელებია — შ. რ.-ი.)

ამნაირათ ხელოვნების თითოეულ ქეშმარიტ ნაწარმოებს მოაქვს ჩვენთვის ცოცხალი სახეები, ახალის შემცნობა, რომელზეც ჯერ კიდევ არ ვიცოდით, ვერ ვგრძნობდით მის სიღრმეს.

ხელოვნებას, ისე როგორც მეცნიერებას, ერთი და იგივე საგანი აქვს: ცხოვრება, სინამდვილე. მაგრამ მეცნიერება საგანს შლის სხვადასხვა ნაწილებათ, ხელოვნება კი — აერთიანებს. მეცნიერება განყენებულია, ხელოვნ-

ნება — კონკრეტული. მეცნიერება იმცნობს ცხოვრებას მიხედვრათა დახმარებით, ხელოვნება — სახეებით, ამბობს ამხ. ვორონსკი. ან კიდევ, როგორც აღნიშნავს ანატოლ ლუნაჩარსკი: „სინამდვილე შეიძლება შემცნობილ იქნას მეცნიერების მეოხებით, რომელიც ცდილობს იყოს სწორი და ობიექტიური; მაგრამ მეცნიერული შემცნობა განყენებულია, არაფერს არ ეუბნება ადამიანის გრძნობას. მაშინ როდესაც, რომ ქეშმარიტად შევიმცნოთ, მივხედეთ მოცემულ მოვლენას, საჭიროა არა მარტო გვექონდეს მასზე მსჯელობა წმინდა გონებრივი წესის, არამედ განუმარტოთ მის — დამი განსაზღვრული, როგორც ამბობენ, უღრმესი, ე. ი. მორალური და ესთეტიური დამოკიდებულება“.

შეიძლება, მაგალითად, იცოდეთ რუსეთის გლეხობა სტატისტიკურ გამოკვლევებით, მაგრამ სულ სხვა საქმეა იცოდეთ ის გლეხ უსპენსკის და სხვა ნაროდნიკ ელექტრისტების ნაწარმოებით.

აიღეთ ისეთი უდიდესი სოციალური მოვლენა, როგორიცაა ბატონ-ყმობა საქართველოში. ჩვენ შეგვიძლია გავეცნოთ მას წმინდა მეცნიერული წყაროებით, მაგრამ ვიღებთ და ვკითხულობთ ილია ჭავჭავაძის „გლახის ნამბობს“, „კაკო ყაჩაღს“, დანიელ კონქაძის „სურამის ციხეს“ და აქ, მიუხედავად იმისა, რომ ვერ ვხედავთ ეხლა ამ მოვლენას, ვითვითებთ მას უფრო სრულად, ნათლად და ღრმად, ვიცნობთ ბატონ-ყმობის სოციალურ არსებას და სხვ.

ან კიდევ. სამოქალაქო ომო რუსეთში. მე წავიკითხე მის შესახებ რამოდენიმე საგაზეთო წერილი, მაგრამ ის დარჩა სინამდვილის სქემით, განყენებულაით, მშრალ ნაგლეჯათ, მეორე მხრივ-აიღეთ ამავე ფაქტისთვის ვსევლოდ ივანოვის „პარტიზანები“, „ბრონეოვზი“, ბორის პილნიაკის „შიშველი წელი“, ტარასოვ-როდინოვის „შოკოლადი“, „ლინევი“, იური ლიბედინსკის „ნედელია“, ლიუბა სიეფულინას „პერვენი“ და თქვენს წინაშე წარმოსდგება კლასთა ბრძოლის ცოცხალი სურათები.

როდესაც ვსწავლობთ ქართულ ლიტერატურას, განა ამით უფრო სრულად, მთლიანად არ ვეცნობით ქართველი ხალხის ისტორიას, ცხოვრებას? განა ლირიკაში, პროზაში არ ვკითხულობთ მის ავტობიოგრაფიას? დიახ,

ვეცნობით და მეტად დასრულებული ფორმაშია, რადგანაც ხელოვნება გვაძლევს იმას, რაც უკვე მომწიფდა სინამდვილეში.

ხელოვნება და საწარმოო ძალები.

რით განისაზღვრება ხელოვნება თავის განვითარებაში?

როგორია მისი დამოკიდებულება საზოგადოებრივ განვითარებასთან?

კარლ მარქსი თავის ცნობილ ფორმულაში ამბობს:

„თავის ცხოვრების საზოგადოებრივ მიმდინარეობაში ადამიანები დგებიან განსაკუთრებულ, მათ ნებისყოფისაგან დამოუკიდებელ ურთიერთობაში — წარმოებითი ურთიერთობაში, რომელიც შეეფარდება მათი მატერიალური საწარმოო ძალების განვითარების განსაკუთრებულ საფეხურს. ამ წარმოებით ურთიერთობათა კრებული ჰქმნის საზოგადოების ეკონომიურ სტრუქტურას, რეალურ საფუძველს, რომელზედაც ამართულია უფლებრივი და პოლიტიკური ზედნაშენი და რომელსაც შეეფარდება საზოგადოებრივი შეგნების განსაზღვრული ფორმები. მატერიალური ცხოვრების წარმოების წესი თავისებურათ ჰქმნის სოციალურ, პოლიტიკურ და საზოგადოთ სულიერ ცხოვრების პრაცესს. ადამიანთა შეგნება კი არ განსაზღვრავს მათ მდგომარეობას, პირიქით, მათი საზოგადოებრივი მდგომარეობა განსაზღვრავს მათ შეგნებას“.

ჯეულამ იცის, რომ საზოგადოების ეკონომიურ საფუძველზე დამყარებული უდიდესი ზედნაშენი თავის შინაგან მოწყობილობით, თავის სტრუქტურით საკმარისად რთულია. აქ არის მატერიალური ნივთებიც (იარაღი, ინსტრუმენტები და სხვ.); აქ არის აგრეთვე ადამიანთა სხვადასხვანაირი ორგანიზაციები; აქ არის იდეების და სახეების სისტემატიური შეხამება, აქვე არის გაბნეული უსისტემო აზრები, გრძნობები და სხვ.

ამნაირათ, მარქსიზმის, როგორც კაცობრიობის, საზოგადოების განვითარების მეცნიერულ თეორიის თანახმად, ხელოვნება უპირველეს ყოვლისა არის საწარმოო ურთიერთობის განსაზღვრული ზედნაშენი. ამ უკანასკნელის განვითარებას შეეფარდება ხელოვნების განვითარებაც.

ხელოვნების ზედნაშენობა საწარმოო ძალებისადმი იტევს **იდეოლოგიურ** გამოხატულებას.

თუ რა კონკრეტული კავშირი არსებობს ხელოვნებასა და საწარმოო ძალებს შორის, იმის ნათელსაყოფად მივმართოთ ფაქტებს.

უშუალო კავშირს ხელოვნებასა და საწარმოო ძალთა შორის ნათლად ვხედავთ ცივილიზაციის პირველ საფეხურებზე. იმ დროინდელ ადამიანის საწარმოო მოქმედება პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს მის მსოფლმხედველობაზე და ესთეტიურ გემოვნებაზე.

ხელოვნების უძველესი სახე იყო: ცეკვა, მუსიკა და პოეზია, რომლებიც ურთიერთში მტკიცეთ იყო შერეული. განწყობილების მთლიანობა რაიმე მოქმედებისადმი—აი, რა იყო მათი პირვანდელი მიზანი. ასეთია მაგ.: ზოგიერთ ველურ ტომების „ბუმბის ცეკვა“, „შემაშინებელი სამხედრო ცეკვა“ და სხვ., რომლის ასრულების დროსაც მღერიან და ტაშს უკრავნ, ხოლო შემდეგ პირველყოფილ საკრეშ ინსტრუმენტებსაც ახმარებენ.

რელიგიის განვითარების შემდეგ, მაგ.: მუსიკა, ცეკვა და სხვ. უმთავრესად ემსახურებიან კულტის მოთხოვნილებებს. ეგვიპტეში მბრძანებელი კლასები მუსიკიდან ემნიდნენ „მისტიურ“ სახეებს, ის გადაქცეული ჰქონდათ „ღვთიურ“ საიდუმლოებათ, ქურუმები იკვნენ მეცნიერ-მუსიკოსები. რელიგიური მუსიკა მათთვის წარმოადგენდა ყველაზე უმთავრესს, პირიქით, დაზავებული კლასები ანვითარებდნენ მუსიკას „სახლში ან მიწდორში“. ასევე იყო ასურეთ-ბაბილონში, რომლებიც ყველაზე უფრო მეტად ომობდნენ. მათი მუსიკა ატარებდა უმთავრესად სამხედრო და სამხედრო-რე-რელიგიურ ხასიათს. უძველესი მუსიკალური ნაწარმოებები ბერძნებს ჰქონდათ შრომის, სამწყვსო და შემდეგ სამხედრო სიმღერები.

უფრო პრაქტიკული სახე ჰქონდა ხელოვნების სხვა დარგებს. მაგ., არქიტექტურა. პირველად ეს ნიშნავდა მხოლოდ მატერიალურ-ეკონომიურ თვალსაზრისით საჭირო შენობების აგებას. „ბერძნული ტაძრები და გოთური თაღები—ეს მხოლოდ მკვიდრი, ხანგრძლივი განმეორებაა სასარგებლო ხის შენობებისა... ყველა ეს მშენიერი ფორმები გან-

ვითარდენ საერთო და კერძო შენობებზე და მხოლოდ შემდეგ დაიწყო მათი გრანდიოზულათ ხმარება რელიგიურის მიზნითო“—ამბობს ჯონ რესკინი. ეგვიპტეში შენობების დახრილი კედლების ურყევი ტიპი შედეგი იყო ნილოსის ადიდებისა. ასეთი კედლები უკეთ ეწინააღმდეგებოდნენ წყლის მოწოლას.

აქ მოყვანილ ფაქტებში მთელი სიცხადით ისახება საწარმოო ძალების და ხელოვნების დამოკიდებულება.

თანამედროვე განათლებულ საზოგადოებაში, რომელიც გაყოფილია ორ შეურიგებელ კლასად, საწარმოო ძალების, ეკონომიკის უშუალო გავლენა ხელოვნებაზე ერთი შეხედვით შეიძლება ვერ შევნიშნოთ, რადგანაც საზოგადოებრივი ცხოვრება უდიდესათ გართულდა, გამრავალსართულდა და აქ მოსაშვალეობის როლს ეკონომიკასა და ხელოვნებას შორის ასრულებს კლასიური ფსიქოლოგია. და როდესაც მოვახდენთ ხელოვნების ამ თუ იმ ნაწარმოების გარჩევას საზოგადოებრივ სტრუქტურასთან დაკავშირებით (რაც აუცილებელია ნაწარმოების და თვით შემოქმედის გავებისათვის), მაშინ ნათელი იქნება აუ რა არსებითი კავშირი არსებობს თანამედროვე განათლებულ საზოგადოებაში ხელოვნებასა და საწარმოო ძალებს, ეკონომიკას შორის. ამ შემთხვევაში დიდ დახმარებას გაგვიწევს კ. მარქსის და ფრ. ენგელსის „საფუძვლები“ და „ზედნაშენები“, რომლის საერთო ფორმულა შემდეგში მდგომარეობს:

1) **საწარმოო ძალთა მდგომარეობა.**

2) მისგან განსაზღვრული **ეკონომიური** დამოკიდებულება.

3) **სოციალ-პოლიტიკური წყობილება**, რომელიც გაიზარდა მოცემულ „საუფლებზე“.

4) ნაწილობრივ უშუალოდ ეკონომიკისაგან და ნაწილობრივ კი მასზე აღმოცენებულ **სოციალ-პოლიტიკურ წყობილებით** განსაზღვრება **საზოგადოებრივ ადამიანის ფსიქოლოგია**.

5) სხვა და სხვა **იდეოლოგიები** სახავენი თავის არსებაში ამ ფსიქიკის თვისებებს.

ეს ფორმულა საკმაოდ ფართეა, რომ შესაფერისი ადგილი მივსცეთ ისტორიულ განვითარების ყველა „ფორმას“.

აი, საერთო დებულება, რომელიც კონკრეტულად გვეჩვენებს ხელოვნების დამოკიდებულების სხვა და სხვა ხასიათს საწარმოო ძალთაგან პირველყოფილ და განათლებულ საზოგადოებაში.

პილსუტა უნიონია-ფილსუტა

„მარქსი ფიქრობდა, რომ ფილოსოფოსებმა საკმაოდ განმარტეს ქვეყანა და იგი ამოცანას ხედავდა მის გარდაქმნაში. მაგრამ თვითონ მან—გენიალურმა წინამორბედმა ამ დრომდე ვერ მოაღწია. ძველი ქვეყნის გარდაქმნა ეხლა სწარმოებს ენერგიულად და მის პირველ მუშაკს წარმოადგენდა ლენინი. მისი ინტერნაციონალიზმი არის პრაქტიკული შეფასება და პრაქტიკული ჩარევა ისტორიულ მსვლელობაში მსოფლიო მასშტაბით საერთაშორისო მიზნების განსახორციელებლად. რუსეთი და მისი ბედი წარმოადგენს ამ ბუმბერაზულ ისტორიულ შეჯახების ერთ-ერთ ელემენტს, რომლის შედეგისაგან დამოკიდებულია კაცობრიობის ბედი“.

ლ. ტროცკი.

გ. მჭაშვილი.

მსოფლიო ოქტომბერი

Мы никогда не были так близки к международной революции, как теперь, и никогда не были в более опасном положении, как теперь.

Ленин.

რევოლუციონური ბრძოლის, სოციალური მოძრაობის ბუნება თავისი მიზნებით, ამოცანებით და დანიშნულებით ხასიათდება. მეორე მხრივ მისი დამახასიათებელი ნიშანი სამოქალაქო ომში, საზოგადოებრივ კლასებისა და ჯგუფების შეიარაღებულ შეტაკებაში გამოიხატება. ეს ორი ძირითადი მომენტი—მიზანი და მიზნისათვის სისხლის ღირსება—მთლიანად ამოსწურავს 'სოციალისტურ' რევოლუციის შინაარსს.

საკითხის ამ ნიადაგზე დასმა ჩვენ გვაძლევს დიდი ოქტომბრის სწორი დახასიათების საშუალებას. ოქტომბრის რევოლუცია არის ერთ და იმავე დროს **სოციალისტურიც**

და **საერთაშორისოც**. რომ იგი სოციალისტურია, ამაში დარწმუნებულია თვით მილიუკოვის ტიპის რეაქციონერიც. დღეს უკვე იშვიათად მოიპოვება მოაზროვნე, რომელიც რუსეთის ბოლშევიზმის პრაქტიკას, ოქტომბრის გადატრიალების სოციალ-პოლიტიკურ შედეგებს სოციალისტურ მოძრაობათ არ ნათლავდეს, პროლეტარული მასშტაბით არ ზომავდეს. ორიოდვე თვის წინეთ ცნობილი კერენსკის გაზუთი „Дни“ აცხადებდა: „ჩვენ (ესერები—გ. მ.) იმიტომ კი არ ვებრძვით კომუნისტებს, რომ ისინი ბურჟუაზიულ გზას ადგანან. ჩვენ უნდა ვიბრძოლოთ მათ წინააღმდეგ, რადგან სოციალისტური და კომუნისტური ექსპერიმენტები

თანამედროვე რუსეთისათვის ნაადრევია, და, მაშასადამე, მიუღებელი“. რუს ერების ეს „აღსარება“ ერთობ მნიშვნელოვანია. ის დამახასიათებელია ყველა ბურჟუაზიულ და წვრილ-ბურჟუაზიულ მიმდინარეობის. ცხადია, არც მენშევიკებსაც გააჩნიათ განსხვავებული თვალსაზრისი. მათი პოლიტიკური ფიზიონომია აშკარა იყო ყოველთვის. ისინი იბრძოდნენ რუსეთის ბურჟუაზიული რევოლუციისათვის, დემოკრატიზმისათვის. ახლა იბრძვიან სოციალიზმისა და დიქტატურის უარყოფისათვის. მაშასადამე, ოქტომბრის სოციალისტური ხასიათი, კომუნისტური ბუნება ნამდვილი მიზეზი, რომელიც იწვევს ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ მიმდინარეობათა დაპირისპირებას საბჭოთა ხელისუფლებასთან.

რაში მდგომარეობს დიდი ოქტომბრის პროლეტარული მნიშვნელობა

ამ კითხვაზე ამხ. ლენინი გადატრიალების მეორე დღესვე—ოქტომბრის 26-ს—ასეთ პასუხს იძლეოდა: „ჩვენ გვექნება საბჭოთა სახელმწიფო, ხელისუფლების ჩვენი საკუთარი ორგანო, ბურჟუაზიის ყოველგვარ მონაწილეობის გარეშე. გაძვალტყავებული მასები თვითონ ქმნიან ხელისუფლებას. ძირბუდნიანად აღმოიფხვრება ძველი სახელმწიფოებრივი აპარატი და შეიქმნება მართვა-გამგეობის ახალი აპარატი, საბჭოთა ორგანიზაციების სახით. მოისპობა ჩაგრულ ერების მონობა, დაიშხვრება ძველი მთავრობების მუხანათური, იმპერიალისტური პოლიტიკა“. აი მოკლეთ, მაგრამ მთლიანად ოქტომბრის პროგრამა. ის ეყრდნობა ორ უმთავრეს მოთხოვნილებას: ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებრივ ფორმის პროლეტარულ ფორმით—საბჭოთა სისტემით—შეცვლას, მაშასადამე, მშრომელი მასის პოლიტიკურ დიქტატურას და დამონაგებულ ხალხების ეროვნულ თავისუფლებას. ეს ორი მოთხოვნილება ძირითადი საფუძველია რევოლუციონურ პროლეტარიატის სოციალისტურ მოძრაობის.

საკითხის წამოყენება ერთი საქმეა, ხოლო მისი გადაწყვეტა—კიდევ მეორე. ოქტომ-

ბრის რევოლუციის მთელი სიძლიერე და ისტორიული მნიშვნელობა სწორედ იმაში გამოიხატება, რომ მან წამოაყენა მშრომელი მასის განთავისუფლების ამოცანა ბურჟუაზიულ კლასების ბრწყალებისაგან და კიდევაც გადაჭრა იგი პრაქტიკულ ცხოვრების სინამდვილეში. ოქტომბერმა სისრულეში მოიყვანა, ხანგრძლივი სამოქალაქო ბრძოლებით, დაჩაგრული კლასებისა და ხალხების სასიცოცხლო მიზნები: გაანადგურა სახელმწიფო შენობის ბურჟუაზიული მექანიზმი, ასი პროცენტით მოსპო შეძლებულ საზოგადოებრივ ფენების პოლიტიკური უფლებები, ჩააბა მშრომელი მასის პროლეტარულ სახელმწიფოს სოციალ-ეკონომიურ მშენებლობაში და განთავისუფლა წვრილი ერები ტყვეობიდან. ყოველივე ეს ცარიელ, უშინაარსო სიტყვები არაა. სინამდვილე, ფაქტური მდგომარეობა, „შიშველი ქეშმარიტება“ მოწმობს ამას. რევოლუციონურ ბოლშევიზმის და შეგნებულ მუშათა კლასის შვიდი წლის დაუღალავმა საქმიანობამ გაამართლა ამხ. ლენინის წინასწარმეტყველება: „რუსეთი „ნეპ“-ური მაინც იქნება სოციალისტური“.

ოქტომბრის საერთაშორისო ხასიათი

მაგრამ განსხვავებულ საზომით უდგებიან ოქტომბრის საერთაშორისო ხასიათს. მის მნიშვნელობას საზღვრავენ საბჭოთა კავშირის ფარგლებით. ერთის შეხედვით ეს ასედაც გვეჩვენება. მსოფლიო რევოლუციამ ველარ იფეთქა. ბურჟუაზიული ევროპა სიცოცხლეს განაგრძობს. საბჭოთა რევოლუცია მსოფლიოს ერთ-მეექვსედით შემოიხლუდა. შვიდი

წლის თავზე ბურჟუაზიის საშინელ რეაქციას ვეჯახებით. უეჭველია, თანამედროვე საერთაშორისო ვითარების სხვადასხვა მომენტები მარტივ გონების ადამიანს საშუალებას უქარგავს მსოფლიო ოქტომბერზე იქონიოს გარკვეული, დასაბუთებული წარმოდგენა.

რევოლუციონურ მოძრაობის შინაარსი, მისი საერთაშორისო ხასიათი ტერიტორიით,

მიწა-წყლით არ შემოიფარგლება. საფრანგეთის 1789 წ. რევოლუცია იყო მსოფლიო მნიშვნელობის. მისი მესვეურები კიდევაც აშკარად აღიარებდნენ, რომ ამ რევოლუციის დროშა არის საერთაშორისო, ყველა ხალხებისა და სახელმწიფოების. ჩვენ კი ვიცით ისტორიიდან, რომ საფრანგეთის რევოლუცია პრაქტიკულად არ გაშლილა დედამიწის-ზურგზე მთელი თავისი სიგრძე-სიგანით. მართალია, ნაპალეონმა სცადა ევროპის სახელმწიფოების „გადემოკრატიება“, მაგრამ ცდას გადაეღობა წინ სერიოზული დაბრკოლება, სერიოზული რეაქციონური ძალები. ამის შედეგი იყო ელენეს კუნძულის გამოცხადება ნაპალეონის საბრძანებლო „სახელმწიფოდ“. მსგავსი მაგალითია აგრეთვე პარიზის კომუნა. 1871 წ. საფრანგეთის დედაქალაქის მუშებმა პროლეტარული დიქტატურის ლოზუნგი წამოაყენეს. მებრძოლი კომუნარები პარიზის მშრომელი მასების მოძრაობას საერთაშორისო რევოლუციის ნიშნის ქვეშ ატარებდნენ, კომუნას საერთაშორისო ხასიათს აძლევდნენ. ჩვენ ისიც ვიცით, რომ კომუნარების მოძრაობა პარიზის კედლებს აღარ გაშორებია, კომუნა დამარცხდა გალიფეების ხიშტებით.

საფრანგეთის როგორც პირველი, ისე მეორე რევოლუცია საერთაშორისო რევოლუციად იწოდებოდა. ქონდათ ამის საბუთი და უფლება? უეჭველად ქონდათ. ორივე მოძრაობა ისახავდა არა „კუთხურ“, არამედ საქვეყნო მიზნებს, სცილობდა გადაეწყვიტა, ყოველშემთხვევაში — წამოეყენებია საერთაშორისო, ყველა ერებისა და სახელმწიფოებისათვის საინტერესო ამოცანები. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ამოცანა მდგომარეობდა ფეოდალიზმის კაპიტალიზმით შეცვლაში. ძველ კულტურას, დახვეწებულ სოციალ-ეკონომიურ სისტემას ებრძოდა ახალგაზრდა, სიცოცხლის ენერგიით აღსავსე, ცხოვრების განვითარებასთან შეფარდებული წყობილება — კაპიტალისტური კულტურა. ასეთ ბრძოლის მომწიფებული ნიშნები უხვად მოიპოვებოდა ევროპის ყველა სახელმწიფოებში, პირველ რიგში — გერმანიაში, ინგლისში, იტალიაში და მაშინდელ რუსეთში. მაშასადამე, საფრანგეთის ბურჟუაზიულმა რევოლუციამ წამოაყენა მთელი ქვეყნის ბურჟუაზიის მოთხოვნილება და ამიტომაც მისი ხასიათი და მნიშვნელობა იყო უსათუოდ საერთაშორისო. ამავე ნიადაგ-

ზე სდგას საკითხი პარიზის კომუნის შესახებაც. კომუნამ ახალი აზრი წამოაყენა: კაპიტალიზმის შეცვლა სოციალიზმით. ამ აზრს დასტრიალებს დღესაც არა მარტო პარიზის მუშათა კლასი, არამედ მთელი მშრომელი კაცობრიობა. ამიტომაც შეგვიძლიან სრული უფლებით უწოდოთ პარიზის კომუნის მოძრაობას საერთაშორისო მოძრაობა. მას ქონდა მტკიცე ეკონომიური საფუძველი, სათანადო პოლიტიკური სარჩული.

ოქტომბრის რევოლუცია, როგორც სოციალისტური მოძრაობა, არის საერთაშორისო მნიშვნელობის, მსოფლიო ხასიათის. ჯერ კიდევ 1905 წლის რევოლუციის შესახებ სწერდა პაულ ლაფარგი: „გადატრიალება, რომლის მოხდენას სცდილობს რუსეთის ხალხი, სრულებით არ ჰგავს არც ერთ იმ გადატრიალებებს, რომლებიც დღემდე ნაცადია მსოფლიოს მიერ. ამ რევოლუციის მსოფლიო მნიშვნელობა ყველასათვის ნათელია. რუსეთის რევოლუცია არის პირველი წმინდა და განსაკუთრებით პროლეტარული რევოლუცია. იგი ებრძვის არა მარტო თვითმპყრობელობას, რომელსაც აქვს მხოლოდ ადგილობრივი ხასიათი, არამედ კერძო საკუთრებასაც, კაპიტალიზმს, რომელიც წარმოადგენს მსოფლიო მოვლენას“. ასე ამბობდა მარქსისტი ლაფარგი დაახლოებით 20 წლის წინეთ ცნობილ წერილში, რომელსაც ქონდა მეტად საინტერესო სათაური: „რუსეთის რევოლუციის მსოფლიო მნიშვნელობა“.

მართლაც, ოქტომბრის გადატრიალებამ გამარჯვების პირველ დღესვე წამოაყენა ევროპის რევოლუციის საკითხი. რევოლუცია ევროპაში, ყველაზე ადრე ინგლისში — აი, პრაქტიკული ამოცანა, რომლის გადაწყვეტა ფართო გზას უხსნიდა აგრეთვე თვით საბჭოთა რევოლუციის შემდეგი განვითარებასაც. ოქტომბერმა უმთავრესად ამ მიზნით წარმოშვა ახალი საერთაშორისო ორგანიზაცია — კომუნისტური ინტერნაციონალი. უკვე ხუთი წელია კომინტერნი აფრქვევს პროლეტარულ რევოლუციის სხივებს ევროპისა და მთელი ქვეყნის ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებში. მაგრამ, როგორც აღნიშნა აშხ. ტროცკიმ, ევროპის „რევოლუციის საკითხი ამ ეამადაც პრაქტიკულად გადაწყვეტის პროცესშია, მსვლელობაში“.

რა უზლის ხელს „მსოფლიო ოპტიმიზმის“?

რაა ის ძალა, რომელიც აფერხებს, აძნელებს, ამძიმებს საერთაშორისო რევოლუციის საქმეს? ამ კითხვებზე შეიძლება ორგვარი პასუხის გაცემა. პირველი: მსოფლიო რევოლუციის „ტორმაზი“ სოციალ-რეფორმისტულ, მენშევიკურ, მეორე ინტერნაციონალის პარტიებში უნდა ვეძიოთ. მეორე: დიდტანიან სახელმწიფოების კაპიტალისტური ბურჟუაზია ხმარობს ეკონომიკურ მნიშვნელობის ღონისძიებას, რომლის საშუალებით შესაძლებელი ხდება რევოლუციონერ მოძრაობის მაჯისცემის შეწყვეტა, მოდუნება. პირველი სუბიექტიური ხასიათისაა, მეორე — ობიექტიურის.

დღეს არავისათვის არ წამოადგენს საიდუმლოებას II ინტერნაციონალის აშკარა მოღალატური, გამცემლობითი მოღვაწეობა. მეორე ინტერნაციონალი ებრძვის პროლეტარიატის დიქტატურას, საბჭოთა წყობილების აზრს, მასის რევოლუციონერ, ანტიპარლამენტარულ ბრძოლის მიზანშეწონილებას. ევროპის მენშევიკურ-რეფორმისტული პარტიები წმინდა ბურჟუაზიულ შეხედულებებით კეზბავს მშრომელი ხალხის ფართო ფენებს. ომმა გაანადგურა „კულტურა“, ეკონომიკა, დაარღვია სახელმწიფოების ნორმალური სამეურნეო ცხოვრება — ამბობენ ევროპის „სოციალისტები“. სოციალიზმი შედეგია სიმდიდრის, დოვლათიანობის, კულტურის. დღეს ასეთი არ არსებობს, მაშასადამე, შეუძლებელია სოციალიზმის შესახებ ლაპარაკი. რა გზით შეიძლება „ძველი კულტურის“ აღდგენა? — კლასთა თანამშრომლობით, დემოკრატიზმით, ბურჟუაზიის თაოსნობით და ბატონობით. ასეთია მეორე ინტერნაციონალის სახარება. სამწუხაროდ, მას კითხულობს რამოდენიმე მილიონი მუშა, წევრი მენშევიკურ ორგანიზაციების. შედეგი ცხადზე უცხადესია: ევროპის მუშათა კლასის საგრძნობი ნაწილი, სოციალ-რეფორმისტების წყალობით, ღრმად ჩაიძირა ბურჟუაზიულ განწყობილების ტბაში. საესკებით მიუდგომლად, საესკებით ობიექტიურად უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპის კაპიტალისტებმა II ინტერნაციონალის სახით მონახეს დასაყრდნობი ძალა, რომლის საშუალებით მოსახერხებელი და შესაძლებელი შეიქნა რევოლუციონერ მოძრაობის შეჩერება, დრო-

ებით შეფერხება, შესუსტება. II ინტერნაციონალი მარჯვენა ხელია ბურჟუაზიის, მსოფლიო მძარცველების ორგანიზაციის — ერთა ლიგის. ევროპაში მუშათა მოძრაობის „ბელადები“ უსირცხვილოდ, წარბშეუხრელად თანამშრომლობენ ბურჟუაზიულ ორგანოებში, სახელმწიფოებრივ აპარატში, კაპიტალისტურ პრესაში. ბურჟუაზიაც მიდის „დათმობაზე“ — უარს არ აცხადებს „მუშათა მთავრობის“ შედგენაზე. ამის მაგალითი ჩვენ ინგლისში მივიღეთ. ინგლისის ლორდებმა და კაპიტალისტებმა სხვისი ხელით მოსწყვიტეს ეკალი: მაკდონალდს გააკეთებინეს ის, რისი ვაკეთება, სისრულეში მოყვანა ვეღარ შესძლეს ლორდ ჯორჯებმა და კერზონებმა. „მუშათა მთავრობის“ შემთხვევები მოსალოდნელია მომავალშიაც. ისინი მოწმობენ შემდეგ გარემოებაზე: „მუშათა მთავრობები“ მაჩვენებელია მშრომელი მასის რევოლუციონერ განწყობილების — ერთის მხრივ, და ამ განწყობილების საშოშივე ჩაკვლის, ჩაღრჩობა-ჩაქრობის — მეორე მხრივ. ბურჟუაზია „უკან“ იხევს სტრატეგიულად, რომ გაიმარჯვოს ტაქტიკურად. II ინტერნაციონალის პარტიები გაჩენილია ბურჟუაზიის ბატონობის გახანგრძლივებისათვის. რომ არ არსებობდნენ ისინი, ბურჟუაზია გამოიგონებდა და გააჩენდა მათ. მსოფლიო რევოლუციის ტემპის შესუსტებაში საკმაო წილი მიუძღვის ევროპის სოციალ-რეფორმისტს, II ინტერნაციონალს, მოკლეთ — საერთაშორისო მენშევიზმს.

უფრო სერიოზული და გადამწყვეტ მნიშვნელობის მქონეა მეორე პირობა — ობიექტიური მიზეზი. ევროპის „გამარჯვებული“ სახელმწიფოების ბურჟუაზიული კლასები მეტად მნიშვნელოვან ხერხს ხმარობენ. მაგალითისათვის ავიღოთ ინგლისი, თანამედროვე ევროპის „მბრძანებელი“. ინგლისის რევოლუცია ნიშანი იქნება მსოფლიო რევოლუციის.

ამის შესახებ სწერდნენ ჯერ კიდევ მარქსი და ენგელსი. დღევანდელი ინგლისი უალრესად განვითარებული კაპიტალიზმის ქვეყანაა. იქ მცხოვრებთა 62%, პროლეტარული ელემენტია. ნახევარის აუკუნის წინეთ მარქსი სწერდა კუგელმანს — ინგლისი სოციალისტური, რევოლუციის წინააღმდეგ იმყოფებო-

პროლეტარიატი ყველაზე უფრო აქტიური მატარებელია სოციალისტური შეხედულების. მაშ რა უშლის ხელს ინგლისის რევოლუციას? — ის ტაქტიკა, რომელსაც ძლევამოსილი კაპიტალი მიმართავს. ინგლისის ბურჟუაზია მეტად მოქნილ პოლიტიკას აწვითარებს. ის „უთმობს“, „ღმობიერად“ ეპყრობა თავის ქვეყნის პროლეტარიატს. მუშებმა მოითხოვეს „თავისი“ მთავრობა — ბურჟუაზიამ „დაუთმო“ მათ.

სამართლიანად აღნიშნა ამბ. ვარგამი: ევროპის კონტინენტის მუშებთან შედარებით ინგლისის მუშები არიან უზრუნველყოფილ მდგომარეობაშიო. მართლაც რა საერთოა გერმანელ მუშის ეკონომიურ პირობებსა და ინგლისის მუშის ეკონომიურ პირობებს შორის? პირველი ლებულობს 1¹/₂ მარკას დღეში, მეორე — 4-ს. პირველი მუშაობს 10—12 საათს, მეორე 6—8 საათს. რით აიხსნება ასეთი მდგომარეობა? — ობიექტიური პირობით: ინგლისის ბურჟუაზიას გააჩნია კაპიტალის გაძლიერების ორგვარი წყარო — საკუთარ „სამშობლოს“ პროლეტარული მასისის შრომის ექსპლუატაცია და — უმთავრესად კოლონიალური ქვეყნები. კოლონიალური პოლიტიკა ყველაზე უფრო ხელსაყრელი, რეალური ნაყოფის პოლიტიკაა საერთოდ მეტროპოლიის კაპიტალისტებისათვის. ინგლისში სულ 50 მილ. მცხოვრებია დაახლოებით. მაგრამ ბურჟუა-

ზიულ-იმპერიალისტური ინგლისი ბატონობს უამრავ კოლონიებზე, მათ შორის შორეულ ინდოეთზე, სადაც სცხოვრობს დაახლოებით 400 მილიონი სული. ინგლისის კაპიტალისტის ინდოეთის ეკონომიური სიმდიდრე და მშრომელი მასისა წარმოადგენს ზრდისა და განვითარების მნიშვნელოვან მოვლენას. ამიტომაცაა, ინგლისის ბურჟუაზია „იხვეს“ ინგლისის პროლეტარიატის წინაშე კოლონიების მშრომელი ხალხის გაძვალტყავების ხარჯზე. „შინ ზარალი, გარედ მოგება“ — აი რით შეიძლება დახასიათდეს არა მარტო ინგლისის, მთელი ევროპის საფრანგეთის, იტალიის, ისპანიის, ბელგიის, აგრეთვე ამერიკის და იაპონიის კაპიტალისტების მდგომარეობა თანამედროვე გაშმაგებული კოლონიალური პოლიტიკის პირობებში. კოლონიების ჩამოცილება, განთავისუფლება ხერხმალ გაძლიერებულ სახელმწიფოების რკინის მუხრუჭისაგან უაღრესად რევოლუციონური ფაქტია, რომელიც ობიექტიურად შეუქმნის ევროპის ბურჟუაზიულ ქვეყნებს ლოლიტურ წრეს, გამოუვალ ჩიხს. ინგლისის, საფრანგეთის და სხვ. სახელმწიფოების კაპიტალის მომწყვდევა საკუთარ ქვეყნის ფარგლებში არის ძირითადი მიზეზი, საერთაშორისო რევოლუციის გამომწვევი და ხელის შემწყობი. ბრძოლა კოლონიების განთავისუფლებისათვის არის ერთსა და იმავე დროს რევოლუციონური და საერთაშორისო მნიშვნელობის.

ოქტომბერი აღმოსავლეთში.

ოქტომბრის მამოძრავებელმა ძალებმა მთელი თავისი ყურადღება მიაქციეს სააზიო პოლიტიკას. ისინი მიადგნენ ევროპის რევოლუციის პრობლემის გადაწყვეტას ჩაგრულ ხალხების ამოძრავებით. ამ გზას დაადგა კომუნისტური ინტერნაციონალი. არსებულ საერთაშორისო ვითარებაში ეს გზა არის შედარებით ყველაზე უფრო გეგმაზე წყნად, სტრატეგიული, მოგძო, მაგრამ სწორი და საიმედო. ჯერ კიდევ ნაპალეონიც სცდილობდა ინგლისის დამორჩილებას წინა აზიის, სპარსეთის და ინდოეთის დაპყრობით. ოქტომბერმა აიღო სწორი მიმართულება და ამ მიმართულებით განაგრძობს მუშაობას დღესაც.

ღირებულების ხელახალი გადაფასება ხშირად ჩვენს წინაშე მკაცრად წამოიჭრება. გაამართლა ისტორიამ ოქტომბრის მიდგომა

საერთაშორისო რევოლუციის ციხე-სიმაგრეებისადმი? არის თუ არა განმთავისუფლებელი მოძრაობა კოლონიალურ ხალხებში? როგორია საერთაშორისო რევოლუციის პერსპექტივა? ამ კითხვებზე ჩვენ დღეს, ოქტომბრის შვიდი წლის თავზე, გადაჭრით დადებითად უნდა ვუპასუხოთ. უკანასკნელი წლების პრაქტიკამ მთელ მსოფლიოს დაანახა, რომ დაჩაგრულ კოლონიალურ ხალხებში ფესვები ღრმად აქვს გადგმული თავისუფლებისათვის ბრძოლას და ამ ბრძოლის გამარჯვებით დასრულების შეგნებას. რევოლუციონური მოძრაობის ზრდა ინდოეთში საკოველთაოდ ცნობილი ამბავია. უკანასკნელი შვიდი წლის განმავლობაში ინდოეთის მშრომელმა მასებმა გაიღეს ათეული ათასი მსხვერპლი, შექმნეს თავისუფლებისათვის ბრძოლის მდიდარი ფაქტები და ისტო-

რია. ამ ქამადაც ინდოეთის პროლეტარული ჯგუფები განაგრძობენ მუშაობას. თვით ობიექტური მდგომარეობა, ინდოეთის ეკონომიური ნაციონალიზაცია უწყობს ხელს გმირული ბრძოლის წარმატებით დასრულებას. მეტროპოლიის კაპიტალი ფაქტურად სისტემატიურად იდეენება ინდოეთის საზღვრებიდან. ინდოეთში დავაყვაცდა ეროვნული მრეწველობა, წარმოება, ნაციონალური კაპიტალი. ინგლისის ბანკირები კარგავენ ეკონომიურ ბა-

ტონობის ბაზას ინდოეთის ტერიტორიაზე. ცხადია, ისინი დაკარგავენ პოლიტიკური ბატონობის საშუალებასაც. ასეთივეა მდგომარეობა ყველა დანარჩენ კოლონიებშიაც. მაროკო უკვე აუმხედრდა, აუჯანყდა ისპანიის იმპერიალისტურ ბურჟუაზიას. აშკარაა, კოლონიების რევოლუციონურ მოძრაობას აქვს ღრმა ეკონომიური სარჩული, ამდენადაც მისი დასრულება არის ისტორიული აუცილებლობა.

დღევანდელი ევროპა და მსოფლიო ოქტომბერი

კერძოთ თანამედროვე ევროპაში შექმნილი მდგომარეობა არაა სასოწარმყვეთი და სავეალალო. პირიქით, ევროპის სოციალ-პოლიტიკური კრიზისი დღეს მოსჩანს მთელი თავისი სიკბადით და გარკვეულობით. ბურჟუაზიული ევროპა საკუთარი ფეხით აცოცდა რევოლუციის მთის მწვერვალზე. ფაშიზმის გამოსვლა და „გაძლიერება“, გენ. დოუესის გეგმა გერმანიისათვის, „მუშათა მთავრობის“ დამარცხება ინგლისში — აი ფაქტები, რომლებიც ბევრს ლაპარაკობს მსოფლიო ოქტომბრის სასარგებლოდ. თანამედროვე ევროპა წარმოადგენს ორ ზღვარს — რევოლუციას და რეაქციას. საშუალო ძალები გაქრა. ორი ბანაკი უშუალოდ დაუპირისპირდა ერთმანეთს. ბურჟუაზია იკრებს ღონეს, ახდენს ძალების მობილიზაციას. რეაქციაც მძიმეწარებს. რაა აქ ჩამაფიქრებელი? ამხ. ლენინი ამბობდა: „რამდენად ჩვენ ვუახლოვდებით საერთაშორისო პროლეტარულ რევოლუციას, იმდენად უფრო ირავდება კონტრ-რევოლუციონური ბურჟუაზია“. ან კიდევ: „რამდენად ვითარდება რევოლუცია, იმდენად მკიდროვდება ბურჟუაზია“. ევროპაში მეფობს ბურჟუაზიული რეაქცია; ეს იმიტომ, რომ იქ თანდათან იზრდება, ფეხს იკიდებს მუშათა კლასის რევოლუციონური ბრძოლა, კომუნისტური პარტიის გავლენა.

ოქტომბრის რევოლუციის საერთაშორისო მნიშვნელობა, მისი მსოფლიო დანიშნულება თითქმის მთელ დედამიწის ყოველ კუნძულში ხდება თვალსაჩინო და ხელშესახები. საბჭოთა საქსონიისა და ბაეარის, ნაწილობა-

რივად — რურის მაგალითები ამეტყველებენ იმ აზრს, რომ რუსეთის პროლეტარული რევოლუციის გავლენა საკმაოდ დიდია ევროპის მშრომელი მასის რევოლუციონურ წრეებზე. რუსული სიტყვა „Сове́т“ პოპულიარულია ევროპის, ამერიკის და იაპონიის მუშებში. მსოფლიოს მშრომელი ხალხი თანდათან ერკვევა ოქტომბრის ამოცანებში. იგი ნელს, მაგრამ მტკიცე ნაბიჯით მოდის ოქტომბრის კარებისაკენ. დამონაგებულ კოლონიალურ ხალხებში უკვე გავრცელებულია ლეგენდა: „შორს, ძლიერ შორს, ჩრდილოეთში, სადაც მზე არ ჩადის მთელი თვეების განმავლობაში, თურმე არის სახელმწიფო, სადაც არ არის ჩაგვრა, მონობა. ის არის მეგობარი წამებული ხალხების, ის არის ღვიძლი ძმა ყველა ტანჯულის, გაძვალტყავებულის, დაჩაგრულის. ვინც შევა ამ სახელმწიფოში, არ დასკირდება სმა, არ დასკირდება ჭამა, უხვად ექნება სიცოცხლის წყარო. თურმე დადგება დრო, როდესაც ჩვენ დამონაგებული ხალხები დაუმეგობრდებით იმ სახელმწიფოს და წყველა კრულვას შეუთვლით სიმშოლს, წყურვილს, სიტეტვლეს და სიღატაკეს“.

ასეთია იმპერიალიზმის უღელ ქვეშ მგმინავ მასსების „ლეგენდა“ საბჭოთა რუსეთის შესახებ. ოქტომბრის სხივები თანდათან იჭრება მთელი ქვეყნის მშრომელი ხალხის ცნობიერებაში.

ისტორია ამართლებს ამხ. ლენინის სიტყვებს:

„Большевизм стал мировой теорией и тактикой международного пролетариата“.

ს. აშალუაშვილი.

ოქტომბრის ეკონომიური წინამძღვრები და შედეგები

სად უნდა ვიპოოთ ოქტომბრის გამართლება.

ყოველი საზოგადოებრივი ცხოვრება თავის არსში იტევს—ერთის მხრივ ამ ცხოვრების მატერიალურ მხარეს—მეურნეობას, მეორე მხრივ მის ფორმალურ, გარეგან გარსს—სახელმწიფოებრივ ორგანიზაციას.

საწარმოო ძალთა განსაზღვრული საფეხური, ტექნიკის განვითარების განსაზღვრული დონე განსაზღვრავს მთელი მატერიალური კულტურის ხასიათს, ხოლო ეს უკანასკნელი თავისი მხრივ—სულიერი კულტურის სახესაც.

ნატურალური, საოჯახო მეურნეობის დროს შეუძლებელი იყო დიდი იმპერიის არსებობა თავისი ჯარით, დიპლომატიითა და სამხედრო და „სამშვიდობო“ საქმეებით.

ამ რიგათ, ამა თუ იმ სახელმწიფოებრივი ფორმის მიზეზები ქვეყნის ეკონომიურ ცხოვრებაში უნდა ვეძებოთ. რევოლუცია, როგორც საკიბლური ექსპერიმენტი (ცდა) შეიძლება მაშინ, როდესაც მომწიფებულია საამისოთ მატერიალური ნიადაგი, როდესაც მეურნეობის განვითარება, საწარმოო ძალთა შემდეგი წინსვლის საფეხური ეხეთქება მის გარეგან გარსს, პოლიტიკურ ორგანიზაციას.

ამდენათვე ოქტომბრის მიზეზები ეკონომიურ ვითარებაში უნდა ვეძებოთ. ეკონომიურ ცხოვრებაში უნდა გამოვჩინოთ ის ფაქტორები, რომელმაც წარმოშვა, განავითარა და თავის არსებობის მე-7-ე წლის ზეიმი გაამართვია ერთ უდიდეს რევოლუციას, რომელიც ისტორიაში ჩაიწერება მთელი ეპოქის დამწყებ მოძრაობათ.

პოლიტიკურ დილემანტებს უხარიათ ამ საკითხის სიბრტყეზე დაყენება. ისინი გამარჯვებულ კაცუნას სიხალისით მოგახლიან: რუსეთი ჩამორჩენილი ქვეყანაა, მასში კაპიტალიზმის განვითარებას არ შეუქმნია ძლიერი პროლეტარიატი, არც კაპიტალის დიდი დაგროვება მომხდარა, წარმოებას კონცენტრაციას ადგილი არ ჰქონია. ამიტომ რუსეთის რევოლუციას არა აქვს მტკიცე ეკონომიური საფუძ-

ველი, იგი ბოლშევიკების „ბუნტია“-ო. დღეს ასე აზროვნებენ არა მარტო ჩვენებური დილემანტები და მეშინები, პატარა კაცუნები, არამედ მთელი მეორე ინტერნაციონალიც.

რამა საქმე?—საქმე იმაშია, რომ ამ მოაზროვნეთ ავიწყდებათ (ან განგებ ივიწყებენ) ერთი პატარა კეშმარიტება. ეს კეშმარიტება იმაში მდგომარეობს, რომ თანამედროვე სახალხო მეურნეობა არ არის ნაციონალური ფარგლებით შეზღუდული. ის არსებითად საერთაშორისო ეკონომიური ცხოვრების ერთი ნაწილია, საერთაშორისო, მსოფლიო ბაზრისადმი ეკონომიური დოვლათის მიმწოდებელია და მისგან სამაგიეროს მიმღებია. ეს გარემოება კი ჰქმნის ისეთ მდგომარეობას, რომ ყოველი მნიშვნელოვანი პოლიტიკური და ეკონომიური მოვლენის შეფასების დროს ჩვენ უნდა მოვიმარჯვოთ არა რუსეთის, საფრანგეთის, ინგლისის თუ გერმანიის მეურნეობა აღებული ცალკე, არამედ უნდა განვიხილოთ მსოფლიო ეკონომიური კონიუნქტურა, მისი გზები და მიზნები, მისი ასავალი და დასავალი, აღორძინება და დაცემა მთლიანად და საერთოდ. თუ ასეთი გზა უნდა ავირჩიოთ მნიშვნელოვანი პოლიტიკური საკითხის გამოსარკვევად, ცხადია, მით უფრო სავალდებულოა ასეთი თვალსაზრისი ოქტომბრის რევოლუციის მიზეზთა გამოსარკვევად.

ჩვენ ვიცით, რომ კონკურენტული კაპიტალი თავის განვითარებაში მივიდა მონოპოლიური კაპიტალის ფორმამდე. სააქციონერო საზოგადოებანი, ბანკები, ტრესტები და კარტელები იქცა კაპიტალისტური საზოგადოების ფაქტიურ მმართველათ. ვიდრე კაპიტალისტური მეურნეობა ამზადებდა ფაბრიკატებს საშინაო ბაზრისათვის, ვიდრე მისი ექსპლოატაციის ობიექტი იყო ნაციონალური მუშათა კლასი და მისი გამსაღებელი საკუთარი სახელმწიფოს მცხოვრებნი, მანამ კაპიტალისტური მეურნეობა ემსახურებოდა თავის

ქვეყნის ეკონომიურ მოთხოვნილებებს, ან უკეთ, იგი ემსახურებოდა მოგების მიღებას თავის ქვეყნის მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების საშუალებით.

გადის დრო. კაპიტალის განვითარება იღებს ფინანსიური კაპიტალის სახეს. საჭირო ხდება არა პროდუქტების გატანა უცხო ბაზარზე, ჩამორჩენილ ხალხებში, არაედ თვით კაპიტალის გატანაც, კაპიტალის ექსპორტიც. იმპერიალიზმი, როგორც კაპიტალიზმის უახლოესი ეტაპი, როგორც საფინანსო კაპიტალის საგარეო პოლიტიკა, იჭერს მთავრეს ადგილს სახელმწიფო შეჯიბრების პროცესში მსოფლიოს ჩამორჩენ. ნაწილთა დასაპყრობათ. იწყება მილიტარიზმისა და მარინიზმის, ე. ი. ხმელეთისა და საზღვაო სამხედრო საქმის განვითარება. ხდება სახელმწიფოთა ბიუჯეტების მილიტარიზაცია. მთელი მსოფლიო ნაწილთა დაპყრობა-გადაყოვა კაპიტალისტურათ დაწინაურებულ ქვეყნებს შორის.

მონოპოლიური კაპიტალი აწესებს საბაზრო ფასებს ლონდონიდან ჩინეთში, ეგვიპტეში, ინდოეთში, კანადაში და სხვ. დამონებული ერები ხდებიან ორმაგი ექსპლოატაციის ობიექტები. მათ ხელიდან აცლიან ბუნებრივ სიმდიდრეს და ამუშავებენ საზღაპრო იაფ ფასებში, ხოლო ასალეებიბენ მეტროპოლიის საქონელს მეტად ძვირ ფასებში. ამ საშუალებით მეტროპოლიის ბურჟუაზია კოლონიების გაცარცვის ხარჯზე იმპერიალიზმის მონაწილეთ ხდის ნაციონალურ მუშათა კლასს და ანვითარებს მასში პაციფიზმს, ოპორტიუნიზმს, რეფორმიზმს. იქმნება ისეთი მდგომარეობა, რომ ჩამორჩენილ ქვეყნებში, კოლონიებში და ნახევრად კოლონიებში ჩაგვრის ინტენსივობა გაცილებით ძლიერია, ვიდრე მეტროპოლიის პროლეტარიატში. რევოლუტია კი იქ არის, სადაც მეტი ჩაგვრაა, მეტი შევიწროება და დამონება.

რუსეთი, ოქტომბრის სამშობლო, ფაქტურად ევროპის კაპიტალის ნახევარ კოლონიას წარმოადგენდა. უაზრო და უმიზნო ომი, რომელშიაც მოკავშირეებმა ჩაითრიეს მეფის რუსეთი, გამოსადეგი იყო მხოლოდ მათთვის და რუსეთის ხალხისათვის. ჩვენ ვიცით, რომ

რუსეთის არმიები ფეხშიშველი, მშიერი, ხშირად იარაღს მოკლებული თავდასხმაზე გადადიოდა საურანგეთის გენერალური შტაბის ბრძანებით, მაშინ როდესაც თვით ფრანგი ჯარის კაცები, ყოველივე საჭირო საგნებით და იარაღით უზრუნველყოფილნი, მოგერიებითი ბრძოლებს აწარმოებდნენ.

საკვირველი არ არის თუ ასეთ ქვეყანაში, დამონებულში, უაზროდ მებრძოლში და შევიწროებულში, აღსდგა ხალხი თავის უღლებათა დასაცავათ.

კაპიტალიზმის განვითარებამ, უკეთ მისმა სიბერემ გამოიწვია მსოფლიო ომი. ამავე ომმა გაანადგურა კაპიტალისტური მეურნეობა ისე და იმ გვარათ, რომ ის დღესაც ვერ უბრუნდება ძველ პოზიციებს.

ბურჟუაზიული ეკონომისტები და პოლიტიკოსებიც ვეღარ მაღავენ, რომ დაინგრა, განადგურდა და გაპარტახდა მსოფლიო მეურნეობა, რომ ევროპის ზავმა არსებითად გააღრმავა უთანხმოება სახელმწიფოთა შორის და ფაქტურად გააგძელა საომარი მდგომარეობა.

ამ ისტორიულ ვითარებაში აღმოცენდა ოქტომბერი, როგორც კაპიტალისტური მეურნეობის და საზოგადოებრივობის უარყოფა. მისი გინვითარება უზრუნველყო კაპიტალისტური ქვეყნების სამეურნეო დეპრესიამ (დაქვეითებამ—დაცემამ) და მათ შორის ურთიერთ შეურიგებელ ანტაგონიზმის არსებობამ. ეს ფაქტი გვაძლევს საშუალებას, რომ დღეს ვიდღესასწაულოთ ოქტომბრის 7-დე წლის თავი და გაცილებით მტკიცეთ ვიდგეთ საკუთარ ფეხებზე, ვიდრე გასულ წელთა განმავლობაში.

რამდენადაც კაპიტალიზმის ალორძინების ნიშნები არა სჩანს, რამდენადაც რევოლუციონური მოძრაობა პერმანენტულ (განუწყვეტლივ) მდგომარეობაშია, იმდენათ შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ ოქტომბერი უდღეურად შობილი სოციალური მოვლენა არ არის; იგი დაიბადა ჯანსაღათ და არის ყოველგვარი პირობები მისი გაზრდისა და განვითარებისათვის.

ოქტომბრის ზემოეზი პერიოდი სოციალისტური ჩვეულებების აუცილებელი პირობაა.

მაშასადამე, ოქტომბრის ნიადაგი შემზადდა კაპიტალისტური სამეურნეო ორგანიზაციის სიბერით, მისი გამოუსადეგრობით საწარმოო ძალთა შემდეგი განვითარებისათვის. ბრძოლა ახალი სამეურნეო ორგანიზაციის ფორმებისათვის დაიწყო ეკონომიურად ჩამორჩენილ ქვეყნებში, რომლებიც მძიმეთ განიცდიდნენ უცხოეთის კაპიტალის მონობას. ამ გარემოებას თავისი კვალი უნდა დაეჩინა ოქტომბრის ეკონომიკისათვის.

რევოლუციის პროცესს, სამოქალაქო ომს არ შეიძლება არ გაენადგურებია ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრება. რევოლუციამ ჯერ ომისგან მიიღო გავრანებული მეურნეობა, ხოლო შემდეგ კაპიტალისტების თავდასხმამ და მოგერიებისა და უკუგდებისათვის შეტევამ კიდევ უფრო დასცა საწარმოო ძალები.

ამის გამო მეორე ინტერნაციონალიდან გამომდგარან ბურჟუაზიის კაბინეტთა და მეფეების მთავრობათა „სოციალისტი მინისტრები“ და გვეუბნებიან, —ხომ ხედავთ, თქვენმა რევოლუციამ გაგანადგურათ, იგი ეკონომიური ცხოვრების დამრღვევ ძალათ გარდაიქცა, თქვენი ბრძოლის მეთოდები გამოუსადეგარია. ჩვენ ასეთ ბრძოლას არ ვაწარმოებთ. მშვიდობიანათ მივდივართ სოციალიზმისაკენ.

ჩვენ შეგვიძლია მიუთითოთ მათ „კომუნისტურ მანიჟესტზე“, რომელსაც ოპიკიანლურად მაინც არ უარყოვენ ისინი. იქ შემდეგი სწერია:

„პროლეტარიატი თავისი პოლიტიკური ბატონობით ისარგებლებს, რომ თანდათან წაართვას ბურჟუაზიას მთელი კაპიტალი. სახელმწიფოს, ე. ი. შეკავშირებული და გაბატონებული პროლეტარიატის ხელში თავი მოუყაროს წარმოების, შრომის ყველა იარაღს და რამდენათაც შესაძლებელია გაამრავლოს საწარმოო ძალთა რაოდენობა“.

„პირველად, რასაკვირველია, ეს შეიძლება განხორციელდეს საკუთრების უფლებასა და წარმოების ბურჟუაზიულ ურთიერთობაში მხოლოდ დესპოტიური ჩარევით, მაშასადამე, იხეთი ღონისძიებით, რომელიც ეკონომიური თვალსა-

ზრისით მიზანშეუწონლად მოგვეჩვენება, მაგრამ მოძრაობის მსვლელობაში იგი ღონისძიება თავის თავს სცილდება, იზრდება და აუცილებელ საშუალებათ ხდება მთელი წარმოების გარდაქმნისათვის.“

აქედან აშკარაა, რომ ჩვენი გზა არ აცდენია მარქსიზმს. ჩვენი ეკონომიური პოლიტიკა მეცნიერული სოციალიზმის თანახმად იყო წარმართული. ჩვენი ბრძოლის მეთოდები გამომდინარეობდა რევოლუციის სასიცოცხლო ინტერესებიდან. ოქტომბერი წარმოშვა საერთაშორისო ეკონომიური ცხოვრების განსაკუთრებულმა მდგომარეობამ, იმპერიალისტური ომის ეპოქამ, რომელიც საფინანსო კაპიტალის ღვიძლი შეილია. ოქტომბერმაც თავისი მხრივ შექმნა ეკონომიური ცხოვრების განსაკუთრებული მდგომარეობა, რომლითაც დასაწყისი მისცა სოციალისტურ ეკონომიკას.

რა არის უმთავრესი მონაპოვარი ოქტომბრის მიერ ეკონომიურ დარგში? ოქტომბრის ისტორიული მნიშვნელობა ეკონომიური ცხოვრების დარგში მასში მდგომარეობს, რომ „პროლეტარიატმა თავის პოლიტიკური ბატონობით ისარგებლა, თანდათან ართმევს ბურჟუაზიას მთელ კაპიტალს“ და სცილილბს „გაბატონებული პროლეტარიატის ხელში თავი მოუყაროს წარმოების, შრომის ყველა იარაღს და, რამდენათაც შესაძლებელია, გაამრავლოს საწარმოო ძალთა რაოდენობა“.

ოქტომბერმა, როგორც სამოქალაქო ომის დასაწყისმა, პრაქტიკულად დააყენა საკითხი მთელი ეკონომიური ცხოვრების დაპატრონების შესახებ. მუშათა კლასი ვერ მიაღწევდა სამოქალაქო ბრძოლებში გამარჯვებას, თუ ის ერთი მხრივ ბურჟუაზიას ხელიდან არ გამოაცლიდა ყველა საწარმოო იარაღს, არ მოახდენდა „ექსპროპრიატორთა ექსპროპრიაციას“, ხოლო მეორე მხრივ, თუ ის სამოქალაქო ბრძოლის საკიროების მიხედვით არ გამოიყენებდა ქვეყნის ეკონომიურ რესურსებს. მარტო ეს გარემოება საკმარისი იყო, რომ ჩვენ დავმდგარიყავით „სამხედრო კომუნიზმის“ წინაშე.

გასამართლებელია თუ არა ეკონომიური მოსაზრებით „სამხედრო კომუნიზმი“?

ზოგი ფიქრობს, რომ ის მხოლოდ პოლიტიკურ ბრძოლის პროცესის აუცილებლობა იყო, რომ ის ეკონომიურად არ შეიძლება გამართლდეს. ასეთი აზრი შემცდარია.

ეკონომიურ თვალსაზრისს თუ არ დავარქმევთ ვიწრო ანგარიშის თვალსაზრისს, ჩვენ დავინახავთ, რომ რამდენადაც „სამხედრო კომუნიზმი“ ეხმარებოდა კაპიტალისტური სისტემის მეურნეობის განადგურებას, რამდენადაც ის ნიადაგს სწმენდა, **საკუთრებისა და წარმოების ბურჟუაზიულ ურთიერთობაში... დესპოტიური ჩარევით** ახალი სამეურნეო ცხოვრებისათვის, იმდენათ ის ეკონომიურად პროგრესიულ როლს ასრულებდა, იმდენათ ის ქვეყნის ეკონომიური განვითარების ერთი უმნიშვნელოვანესი რგოლი იყო.

სამოქალაქო ომი „რევოლუციის ხარჯებს“ აფართოვებს. იგი ერთის მხრივ ანადგურებს დაგროვილ სიმდიდრეს, მეორე მხრივ ხელს უშლის ახალი სიმდიდრის დაგროვებას. სამეურნეო ცხოვრებაში **„დესპოტიური ჩარევა“**, რომელზედაც მიგვითითებდა მარქსი და ენგელსი, „ეკონომიური თვალსაზრისით მიზანშეუწონელათ მოგვეჩვენება“, რამდენადაც იგი ეკონომიური ანარქიისაკენ მიგვაქანებს. მიუხედავად ამისა ოქტომბრის განმანადგურებელი როლი არსებითად ნიადაგის გაწმენდა იყო ახალი შენობის ასაგებათ. ის გახდა „აუცილებელი საშუალება მთელი წარმოების გარდაქმნისათვის“.

მეორე ინტერნაციონალის ბანაკიდან სწორეთ აქ უშენენ ოქტომბერს. მათ გონიათ, რომ ოქტომბერი განმანადგურებელი ძალაა და არა აღმშენებელი, რეფორმისტთა და პაციფისტთა სულგრძელობა ისეთი მოკლეა, რომ მათ ვერ მოუწელებიათ არსებული ეკონომიური ცხოვრების დაშლით არ არსებული ცხოვრებისათვის გზის გაწმენდა და საწარმოო ძალთა ხელახალი განვითარების გაფართოება. როდესაც მეორე ინტერნაციონალის წარმომადგენლები გვითითებენ იმ გარემოებაზე, რომ სამოქალაქო ომის შემდეგაც შეუძლებელი გახდა საწარმოო ძალთა სწრაფი განვითარება, მათ კიდევ ავიწყდებათ ის უბრალო კემპარიტება, რომ **დღეს სახალხო მეურნეობა ვიწრო ნაციონალური ზღუდით კი არ იფარგლება, არამედ საერთაშორისო ურთიერ-**

თობით არის შეკავშირებული ერთ მთლიანობაში. თუ საბჭოთა კავშირის მეურნეობა განცალკევებული დარჩებოდა, თუ ოქტომბრის მე-7 წლის თავზე ნისლოვანი კუნძულის კონსერვატორები და ლიბერალებიც კი აუზხედრდებოდნენ მეტად სათნო სოციალისტ მაკდონალდს საბჭოთა კავშირთან ეკონომიური ურთიერთობის განმტკიცების წინააღმდეგ, ცხადია, რევოლუციონური ქვეყნები კიდევ ვერ შესძლებდნენ ეკონომიური აღმშენებლობის ფრონტზე საბოლოო გამარჯვების მიღწევას.

საშინელი ბლოკადის მიუხედავად საბჭოთა კავშირის მეურნეობის განვითარების მრედე ხაზები მაინც მალლა მიიწვეს. ჩვენი ფინანსიური და ეკონომიური მდგომარეობა დღითი-დღე გაუმჯობესებისაკენ მიდის. ახალმა ეკონომიურმა პოლიტიკამ უკვე მოამზადა ნიადაგი თანდათანობით საკუთარი თავის გაუქმებისათვის. დღეს ეკონომიური პოლიტიკის ძირითადი დებულება სახელმწიფო და კოოპერატიული წარმოება-ვაჭრობის გაძლიერებაა. ამ დარგში მიღწევები დიდია, გამარჯვების ნიშნებიც მრავალია.

თუ გადავავლებთ თვალს ოქტომბრის ეკონომიკის საერთოდ და ზოგადათ, ჩვენ დავინახავთ, რომ ის წარიმართა იმ გზით, რომელიც გათვალისწინებული ჰქონდა „კომუნისტური მანიფესტის“ ავტორებს.

ოქტომბრის რევოლუციის ეკონომიური საფუძველი არ არის ფუჟე და ცარიელი. კაცუნები, რომელთაც ეგონათ, რომ საბჭოთა ხელისუფლებამ პოლიტიკური ძალაუფლების შენარჩუნებისათვის დასთმო ეკონომიური ცხოვრების დარგში, დღეს ალბათ ხედავენ, რომ ეკონომიური დათმობა სტრატეგიული დახვევა იყო უფრო სისტემატიური ბრძოლის გამართვისათვის.

ეს ბრძოლა მიმდინარეობს დღეს. ის არც ხვალ დასრულდება. იგი კაპიტალისტური და სოციალისტური მეურნეობის ბრძოლაა, რომელიც განსაზღვრავს მთელი გარდამავალი პერიოდის ეკონომიურ სტრუქტურას.

ოქტომბრის ეკონომიკა სოციალისტური ეკონომიკის დასაწყისია. მან მოგვცა მუშათა ძალაუფლების განმტკიცების ქონებრივი ნიადაგი. მან შეაკავშირა პროლეტარიატი და გლეხობა. მან მიგვიყვანა სამრეწველო და სა-
ვაჭრო სიმაღლეების დაპყრობამდე.

7. 3 ბ.

ოქტომბერი და მეცნიერება.

1917 წლის ოქტომბერი სოციალური რევოლუციის სიმბოლოთ იქცა. ამიერიდან სიტყვა ოქტომბერი და მშრომელთა განთავისუფლება სინონიმებია.

ოქტომბრის რევოლუციას ამართლებს არა მარტო ფაქტი მშრომელი მასის ნივთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესებისა, სოციალური, ისტორიული სიმართლის აღდგენისა, არამედ ის გარემოებაც, რომ მან საშუალება მისცა პროლეტარიატს შემეცნების ჰორიზონტის გასაფართოებლად და გასაღრმავებლად, ერთი სიტყვით, შეუქმნა შესაძლებლობა ხარბად დაწაუბრებლად მეცნიერებს.

ამიტომაც წითელი ოქტომბრის შვიდი წლის თავზე ზედმეტი არ იქნება აღინიშნოს თუ რა გაცივდა მშრომელი მასისათვის ამ ფრონტზე.

აქ ისმება ორგვარი საკითხი: 1. რას წარმოადგენდა თავის თავად მეცნიერება რევოლუციამდის და ვის ხელში იყო ამ საქმის მონოპოლია, 2. როგორი მდგომარეობაა დღეს — ოქტომბრის გამარჯვების შემდეგ?

ჯერ განვსაზღვროთ თვით მეცნიერების რაობა. სინამდვილეში მოცემულია ადამიანი და ბუნება. მაგრამ ადამიანი ხომ თითონ ბუნებაა, რომელიც სკდილობს გამოიცნოს თავისი თავი და ის სამყარო, რომელიც მას გარშემო აკრავს. აქედან მეცნიერებათა მეცნიერებათ ჩაითვლება ბუნებათ მეცნიერება თავისი სხვადასხვა დარგებით. ბუნებათ მეცნიერება ყველაზე უფრო საიმედო და უტყუარ მეთოდით სარგებლობს; ის აშენებს თავის დასკვნებს ცდებზე და დაკვირვებებზე.

გარდა ბუნებისმეტყველებისა (რომლის ერთ მშვენიერ ნაწილს, სხვათა შორის, მედიცინა წარმოადგენს) არის სოციალ-მეცნიერებათა მთელი რიგი, რომელთა წინაშე პირველობა უსათუოდ ბუნებათ მეცნიერებას უნდა მიენიჭოს.

რუსეთის დიდ რევოლუციამდე საზოგადოებრივ ასპარეზზე ბატონობდნენ მემამულეები და კაპიტალისტები, ამიტომ ყველაფე-

რი ამათ ინტერესებს ემსახურებოდა: გაბატონებული კლასის ინტერესის თვალსაზრისით იზომებოდა ყველაფერი. მეშპარიტება ცხრა-კლიტულში იყო დამალული, სამეცნიერო აზრი შებოქვლილი და სულშეხუთული. განსაკუთრებით დატუქსული იყო ბუნებათ მეცნიერება, რადგან მისი განვითარება აკეცდა რელიგიას, რომლის ზეგავლენითაც დამონებული იყო მშრომელი მასის მილიონები. ხოლო რაკ მოცემული იყო მეცნიერებაში — შესაძლებლობის ფარგლებში — ის ხელმისაწვდომი ხდებოდა მხოლოდ გაბატონებული კლასებისათვის.

ოქტომბრის გრივალმა, როგორც ვიცით, დაამსხვრია ძველი ცხოვრების ზღუდეები და ახალი ცხოვრების შენებას შეუდგა. დაიწყო ღირებულებათა ხელახალი გადავსება. განთავისუფლდა ტყვეობისაგან სამეცნიერო და ფილოსოფიური აზრი. გამოაშკარავდა მთელი თაღლითობა ღვთისმეტყველთა მიერ „მირონკებული“ მეცნიერებისა.

მაგრამ მარტო ეს არ კმაროდა, საჭირო იყო ახალი ძალების გამოყვანა სამეცნიერო ასპარეზზე და სწორეთ აქ იწყება ოქტომბრის უდიდესი სამსახური მუშათა კლასის წინაშე. პირველად მთელ მსოფლიოში მუშათა კლასს საშუალება მიეცა ხარბად დაეწაფოს ნამდვილი მეცნიერული ცოდნის მიღებას, ეზიაროს საკაცობრიო კულტურის მონაპოვრებს. მუშა, რომელიც მთელი დღე შრომისაგან ოჯახში იწურებოდა და მხოლოდ სიზმარში თუ ნახავდა უნივერსიტეტის კარებს, დღეს მუშათა ფაკულტეტებზე და კომუნისტურ უნივერსიტეტებში სწავლობს. სახელმწიფო უნივერსიტეტები, სოციალისტური აკადემიები, წითელი პროფესურის ინსტიტუტი და სხვ. ხომ მუშათა წრიდან გამოსული ელემენტებითაა სავსე.

თუ უწინდელი უნივერსიტეტები მხოლოდ „მეცნიერების ტაძრათ“ იყვნენ მიჩნეული და ე. წ. „წმინდა“ მეცნიერებას ავრცელებდნენ, დღევანდელი უმაღლესი სკოლები სახელოსნოებად ხდებიან, რომლებიც პრაქტიკულად მომზადებულ ხალხს უშვებენ ცხოვრე-

ბისათვის. აქ პირველად შეუღლდა მეკნიერება ტეხნიკასთან.

ოქტომბერმა გადმოიხსროლა პაროლი: „ცოდნა ყველასათვის“²⁾, და მოჰფინა საბჭოთა რესპუბლიკების ტერიტორია საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ქსელით. ათეული მილიონები გამოაღვიძა ოქტომბრის ზარის გუგუნმა, ათეულ მილიონებს აუხილა მან თვალები, მილიონებმა უარყვეს მისტიურ-ზესთაბუნებრივ ძალთა არსებობა, გარეყეს მატყუარა მღვდლები და ეკლესიები კლუბებათ, თეატრებათ და ბიბლიოთეკა-სამკითხველოებათ გადააკეთეს.

²⁾ მაგრამ, რასაკვირველია, არა კლასიური მტრებისათვის; მათ ოქტომბერმა სიკვდილი მოუტანა.

ამაოდ ყაყანებენ მთელი ქვეყნის ფილიტერები (მეშინები), თითქოს რევოლიუციას შეეჩერებოდნენ მეკნიერების წინსვლა. ვინ მოსთვლის ჩამდენი ლაბორატორიები, სპეციალიკლევა-ძიებითი ინსტიტუტები და სხვა სამეცნიერო დაწესებულებანი მუშაობენ განახლებული ცხოვრების ფონზე. საკმარისია გადაავლოთ წიგნის ბაზარს თვალი, რომ დაჩქარდეთ თუ რა ენერგიული და ნაყოფიერია ეგ მუშაობა.

ეს გარემოება მკერმეტყველურათ ამტკიცებს, თუ რა ძლიერი ენერგია მარხია პროლეტარიატში, რომელმაც საესებით უნდა დაიკავოს ახლო მომავალში მეკნიერების მაღლობები ცხოვრების კომუნისტურად გარდაქმნელად.

„ლენინიზმის ინტერნაციონალიზმს რეკომენდაცია არ ესაჭიროება. ეს საუკეთესოდ ხასიათდება იმით, რომ მსოფლიო ომის პირველ დღეებშივე იგი შეურიგებლად გამოეყო იმ ყალბ ინტერნაციონალიზმს, რომელიც გაბატონებული იყო მეორე ინტერნაციონალში. სოციალიზმის ოფიციალური ბელადები პარლამენტის ტრიბუნიდან ცდილობდნენ შეერიგებიათ სამშობლოს ინტერესები კაცობრიობის ინტერესებთან ისე, როგორც ამას ძველი კოსმოპოლიტები შვრებოდნენ. ნამდვილად კი, როგორც ვიცით, ამით ისინი ესმარებოდნენ ყაჩაღურ სამშობლოს პროლეტარიატის ძალებით.

ლენინის ინტერნაციონალიზმი სრულიადაც არ არის ნაციონალური საკითხის სიტყვიერი შერიგების ფორმულა ინტერნაციონალურთან, არამედ იგი არის საერთაშორისო რევოლუციონურ მოქმედების ფორმულა. მსოფლიო ტერიტორია, რომელიც უჭირავს ეგრეთ წოდებულ განათლებულ კაცობრიობას, წარმოადგენს ბუმბერაზულ ბრძოლის მთლიან ასპარეზს, რომლის შემადგენელი ელემენტები არიან ცალკე ხალხები და მათი კლასები. ვერც ერთი დიდი საკითხი ვერ ჩაიკეტება ნაციონალურ ჩარჩოებში. ხილული და უხილავი ძაფები აკავშირებენ მას დედამიწის ყოველ კუთხის მრავალ მოვლენებთან. საერთაშორისო ფაქტორებს და ძალების შეფასებაში ლენინი უფრო ნაკლებად იჩენს ნაციონალურ მიკერძოებას, ვიდრე სხვა“.

ლ. ტროცკი.

„ლენინიზმმა დაამტკიცა, იმპერიალისტურმა ომმა და რუსეთის რევოლუციამ კი დაადასტურეს, რომ ნაციონალური საკითხი შეიძლება გადაიჭრას მხოლოდ პროლეტარულ რევოლუციის ნიადაგზე და მასთან დაკავშირებით, რომ რევოლუცია გაიმარჯვებს დასავლეთში, თუ იგი დაუკავშირდება ახალშენების და დამოკიდებულ ქვეყნების განმათავისუფლებელ მოძრაობას იმპერიალიზმის წინააღმდეგ. ნაციონალური საკითხი არის პროლეტარული რევოლუციის ზოგად საკითხის, პროლეტარიატის დიქტატურის საკითხის ნაწილი“.

ი. სტალინი (ჯულაშვილი).

კოსთლი.

დიდი მატერიალისტების სხოვნება და მოძღვრება

1. რა არის მატერიალიზმი.

ა) საკითხის დასმა.

თითქმის ყოველდღიურ სალაპარაკო ტერმინს შეადგენს: მე ვარ მატერიალისტი, შენ ვერ აზროვნობ მატერიალისტურად, ეს და ეს კაცი იდეალისტია და სხვ. ანდა ხშირად ლაპარაკობენ: ლენინი იყო ნამდვილი მატერიალისტი, ჩვენ როგორც მატერიალისტები ამას ვამტკიცებთ ასე და ასე... რას ნიშნავს ეს? რა არის მატერიალიზმი? ნუ თუ შეგნებულად აზროვნობს ყოველი ახალგაზრდა კომკავშირელი, როდესაც ის თავის თავს მატერიალისტს უწოდებს?

ყველა ეს საკითხები, რომ სრული გაგებით დაეამუშაოთ, ამისთვის საჭიროა ვიცოდეთ, თუ ვინ არიან მატერიალისტები, როგორ სწავლას ეწოდება მატერიალიზმი და რით განირჩევა ეს სწავლა მისი დაუძინებელი მოწინააღმდეგე—იდეალიზმისაგან. ყველა ამ საკითხებს ჩვენ გაეარკვევთ მთელ რიგ პოპულარულ წერილებში, შევისწავლით თითოეულ გამოჩენილ მატერიალისტის ცხოვრებას და მოძღვრებას და მაშინ, ცხადია, ყველასათვის ნათელი გახდება, თუ რას ნიშნავს თქმა: **მე ვარ მატერიალისტი**, და ისიც, თუ რამდენად კანონიერი და მისაღებია ეს.

მატერიალიზმი ხომ უპირველეს ყოვლისა ერთგვარი ფილოსოფიური მსოფლგაგებაა და მსოფლმხედველობა არის და ჩვენ გვგონია მართალი იყო პლეტანოვი, როდესაც ამბობდა: ვისაც ფილოსოფიის სწავლა სურს, იმან ისწავლოს რაც შეიძლება მეტი ფილოსოფიის ისტორიით. ამის თქმა შეიძლება აგრეთვე მატერიალიზმის მიმართ. ვისაც სურს საფუძვლიანად იცოდეს თუ რა არის მატერიალიზმი, მან დაუღალავათ უნდა შეისწავლოს მატერიალიზმის ისტორია. უბრალო განცხადება—**მე მატერიალისტი ვარ**—უაზრობას უდრის, თუ ამ განცხადების უკან საქმის სრული ცნობა არ იმალება.

ბ) მატერიალიზმი, როგორც რევოლუციონური სწავლა.

ყველა რევოლუციონურ და გარდასვალ ეპოქებს ახასიათებდა მატერიალისტური მსოფლმხედველობის ერთგვარი აყვავება, ამას ვერ აცდა და არც შეიძლება ამცდარიყო რუსეთის დიდი რევოლუცია. არ შეიძლება იმითომ, რომ ის იდეოლოგია, რომელიც ამ რევოლუციას ამზადებდა და რომლის დროშის ქვეშ თვით რევოლუცია მართლაც განვითარდა, თავის თავს მატერიალისტურს უწოდებდა.

საფრანგეთის დიდი რევოლუციის წინ საფრანგეთის საზოგადოებრივი აზროვნება მატერიალისტურად მომზადდა; დიდი მატერიალისტების გავლენის ქვეშ მიმდინარეობდა საფრანგეთის რევოლუცია მე-18 საუკუნის ბოლოს, ისე როგორც ინგლისის რევოლუციის იდეოლოგობი მე-17 საუკუნეში ეკუთვნოდნენ მატერიალიზმის სხვადასხვა სკოლებს. სხვა რომ არ იყოს ამ ხრივ ერთობ საინტერესო არის მატერიალიზმის ისტორიის შესწავლა. მატერიალიზმი მსოფლმხედველობა არის და ცხადია თავისებური, რადგან ისტორიულად ის თავისებურ ხანაში, სახელდობრ რევოლუციაში იბადება და ვითარდება. რევოლუცია ბრძოლას ნიშნავს და ჩვენ შეგვიძლია თამამად მატერიალიზმს **მებრძოლი მსოფლმხედველობა უწოდოთ**. თუ ხშირად მატერიალისტები უღმობელი ზიმაკრით და თითქმის უკანონოთა უარყოფენ წარსულის მეცნიერებას, ფილოსოფიას და საერთოდ მთელ მსოფლმხედველობას, მათ, როგორც მებრძოლი მსოფლმხედველობის წარმომადგენლებს, ამის სრული უფლება აქვთ. ბრძოლა რა ბრძოლა უნდა ყოფილიყო, თუ ის უკანონობას და ძალდატანებას არ იხმარდა.

მაგრამ ისტორიულად მატერიალიზმი მარტო ბრძოლის სურვილით და რევოლუ-

ციონერობით არ ამოიწურება, ის ხშირად თან ახლავს დაწყნარებულ და დამშვიდებულ მეცნიერულ მუშაობას. ჩვენ ქვევით ვნახავთ, რომ ნამდვილი და სწორი მეცნიერება, ე. ი. ბუნების უტყუარი შესწავლა პირველად იმ კაცმა დაიწყო, ვინც ფილოსოფიის ისტორიაში მატერიალიზმის მამამთავრად ითვლება.

ვ) როგორ განმარტეს მატერიალიზმი მარქსიზმის თეორეტიკოსებმა.

აქ ჩვენ შეგვეძლო ისტორიულად მოცემული პირველი მატერიალისტის მოძღვრების განხილვაზე გადავსულიყავით, მაგრამ რადგან მატერიალიზმი მრავალგვარია და ყველა სკოლას კი საკუთარი მიდგომა აქვს საკითხისადმი, ამიტომ საჭიროა ამთავითვე განვმარტოთ მატერიალიზმის ცნება განსაკუთრებული მატერიალისტური სკოლის, ჩვენს შემთხვევაში მარქსიზმის, თვალსაზრისით. მიუხედავად იმისა, რომ ფრიდრიხ ენგელსს მატერიალიზმი ერთადერთ უტყუარ მსოფლმხედველობათ და მეცნიერებისათვის გამოსადეგ მეთოდოლოგიად მიაჩნდა, ის ამბობს, რომ მატერიალიზმი მარქსამდის იყო დაუმთავრებელი და დაუმუშავებელი სწავლაო. ენგელსს აზრით ერთი რამ საერთო ჰქონდათ ყველა სკოლის და დროის მატერიალისტებს, სახელდობრ ის, რომ ისინი ქვეყნის პირველად არსებობას სცნობდნენ. აქ ენგელსი საშუალო საუკუნის ფილოსოფიაში ხმარებული ტერმინებით გადმოგვცემს საქმის ვითარებას. ენგელსი სწერს:

„მასასადამე, მთელი ფილოსოფიის უზენაეს საკითხს, აზროვნებისა და არსის ბუნებისა და სულის ურთიერთობის შესახებ, ისე როგორც ყველა რელიგიებს, თავისი ფესვები ადამიანის უმეცარ და უცოდინარო წარმოდგენებში აქვს. მაგრამ ეს საკითხი მთელი თავისი სიმძაფრით და თავისი მნიშვნელობით მხოლოდ მას შემდეგ დაისვა, როცა ევროპის კაცობრიობა ქრისტიანული საშუალო საუკუნოების ზამთრის ხანგრძლივი ძილისაგან გამოფხიზლდა. საკითხი აზროვნებისა და არსის დამოკიდებულების შესახებ, რამაც სხვათა შორის დიდი როლი ითამაშა საშუალო საუკუნოების სკოლასტიკაშიაც, ე. ი. საკითხი: რა არის პირველდასაბამი სული თუ ბუნება?

ფილოსოფოსები ორ დიდ ბანაკად გაიყვნენ იმის და მიხედვით, თუ როგორ უპასუხებ-

დნენ ამ საკითხს. ისინი, ვინც სულს ბუნების პირველდასაბამად სცნობდნენ, ე. ი. ასე თუ ისე ქვეყნის შექმნას სცნობდნენ, შეადგენდნენ იდეალისტების ბანაკს. სხვები კი, რომლებიც ბუნებაში პირველ დასაბამს ხედავდნენ, ეკუთვნოდნენ მატერიალისტების სხვადასხვა სკოლებს.

თავიანთი პირვანდელი მნიშვნელობით გამოთქმები, როგორც იდეალიზმი და მატერიალიზმი სხვას კი არაფერს ნიშნავდა და სხვა აზრით ჩვენ მათ აქაც არ ვიხმართ¹⁾.

ამ რიგით ჩვენ ეტყობილობთ თუ რას უწოდებს ენგელსი მატერიალიზს. ეს ბუნების პირველ დასაბამობის აღიარება ყოფილა, ე. ი. უბრალო ფაქტი, რომ ბუნება პირველობითი მოვლენა არის და ადამიანი კი მეორეობითი. მეცნიერულად ეს უდავო დებულებაა; თუ რომ ბუნება არ ყოფილიყო, მაშინ საიდან იქნებოდა აზროვნება. აზროვნება და ე. წ. „სული“ ხომ ადამიანის მოქმედების ნაწილია, ყოველ შემთხვევაში მისი დამახასიათებელი ცნება, ადამიანი კი თვით ბუნების ერთი ნაწილია.

ნათქვამი ცხადყოფს, რომ ე. წ. სულის პირველობის მალაჩებელნი უხეშ შეცდომაში ვარაუბიან. მეცნიერულად ეს ნათელია, ხოლო ფილოსოფიურად აქ ენგელსმა დაუშვა მკირე გაუგებრობა, რამაც შემდეგში მარქსისტებს შორის დიდი არე-დარევა და გაუგებრობა გამოიწვია. თუმცა, ვინც გულდასმით და გაგებით წაიკითხავს ამ ალავს, ეს გაუგებრობა ეკაქარწყლდება, რადგან ის, რაც საჭირო იყო, ენგელსმა აქ მართებულად იხმარა. სახელდობრ, ეს ადგილი რომ ნათელი და უდავო ყოფილიყო, ენგელსს ყოველგან სულისა და ბუნების მაგივრად გამოთქმა: **აზროვნება და არსი** უნდა ეხმარა. ენგელსმა მთელი ეს მოსაზრება სწორედ ამ ორი ტერმინით დაიწყო, რისგანაც დღის სინათლესავით ცხადია რომ, როდესაც ის ქვევით სულს და ბუნებას ხმარობს, ყოველთვის აზროვნებას და არსს და მათ ურთიერთ დამოკიდების საკითხს გულისხმობს. ენგელსი ულაპარაკოდ მართალია,

¹⁾ იხილეთ: ფრ. ენგელსი: ლიუდ. ფოიერბახი, მეხუთე გერმანული გამოცემა, გვ. 14-15. გერონტი ჭიკოძის ქართულ თარგმანში ამას უდრის გვერდი 38-39. სწორედ ეს ერთობ მნიშვნელოვანი ადგილი ქართულში ძალიან თავისუფლად არის თარგმნილი და მეცნიერული მიხმარების მიზნით თითქმის გამოუსადეგარია.

როდესაც ამბობს, რომ ყველა ეს საკითხები პირვანდელი მნიშვნელობით მხოლოდ სულის და ბუნების დამოკიდების და ურთიერთობის საკითხით ამოიწურებაო, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ იდეალისტს შეუძლია მიიღოს, რომ ქვეყანა პირველად არსებობდა, რის შემდეგ სული გაჩნდა, მაგრამ გვეტყვის იდეალისტი, ქვეყანას არ გააჩნდა საკუთარი თავის აზროვნება; ქვეყნის აზროვნება სულმა წარმოშვა და ამიტომ სული ბოლოს და ბოლოს მაინც ქვეყნის არსებობის დასაბამი შეიქმნაო.

ქვეყანა პირველად არსებობდაო — ეტყვის იდეალისტი მატერიალისტს, მაგრამ მან არ იცოდა რომ არსებობდა, ეს ცოდნა მან აზროვნების გზით მიიღო და სხვ. აქ იდეალისტური არგუმენტები ძლიერია, თუმცა ლოლიკურად ყალბი და მას სჭირია სერიოზული კრიტიკა. მეცნიერულად სრული ქეშმარიტებაა, რომ ქვეყანა უწინ არსებობდა ვიდრე ე. წ. სულიო, გეტყვის იდეალისტი, მაგრამ ამაში კი არ გედავები, არამედ იმაში, რომ ქვეყანამ მხოლოდ მას შემდეგ გაიგო საკუთარ არსებობაზე, რაც სული — ე. ი. აზროვნება გამოვიდა ასპარეზზეო. აქ იდეალიზმი თითქმის უძლევეა, მაგრამ თუ საკითხს ისე დავყენებთ, როგორც ეს ენგელსმა დაიწყო, ე. ი. მთელ სადავო საქმეს აზრის და არსის დამოკიდებულებაში გავშლით, მაშინვე ნათელი გახდება იდეალიზმის სისუსტე.

ჩვენ ამ შემთხვევაში ვალიარებთ უბრალოდ არსის აზრზე პირველობას და ვიწყებთ მტკიცებას არსიდან კი არა, არამედ აზრიდან. ჩვენ ვეუბნებით იდეალიზმს: აზრი აზროვნობს, ე. ი. ის აზროვნობს იმას, რომ ქვეყანა არსებობს, ე. ი. რაღაც არის, რომელიც დამოუკიდებელია თვით აზროვნებისაგან. დავიწყებთ თუ არა ჩვენ აზროვნებას, მყისვე იძულებული ვართ რაიმე ვიაზროვნოთ, სრული სიცარიელის აზროვნება არ არსებობს, ე. ი. ბუნება და სინამდვილე. ამ დაპირისპირებაში ნათელი ხდება, რომ აზროვნებას არ შეუძლია, ისე იაზროვნოს, თუ არა ბუნება და სინამდვილე გაიხადოს თავის სააზროვნო ობიექტად. აზროვნება თვის საკუთარ მოქმედების პირველ დაწყებისთანვე ამტკიცებს, რომ არსებობს რაღაც სხვა გვარი, მისგან დამოუკიდებელი ის რაზედაც თვითონ მუშა-

ობს, ე. ი. არსი, და სხ. და სხ. ასე, არსის პირველობის აღიარებით იჭრება აზროვნების საკითხიც და ენგელსის მიერ დაყენებული საკითხი დამაკმაყოფილებლად პასუხაცემული რჩება.

მარქსმა და ენგელსმა ეს ე. წ. არსის პირველობა მიიღეს ჰეგელის იდეალიზმის და დიალექტიკის ყირამალა დაყენებიდან და დიალექტიკისათვის რეალისტური საფუძვლების გამოიყენეს. ამ პრობლემის ფილოსოფიურად დამუშავებისათვის მათ შესაფერი გარემოება და დრო ხელს არ უწყობდათ. მათ უფრო დიდი საქმე ჰქონდათ ისტორიისაგან დაკისრებული, ვიდრე ფილოსოფიური ტრაქტატების წერა. მათი მოწაფეების წმიდა მოვალეობა კი იყო ამ საქმის სერიოზული გადამუშავება და განვითარება. მაგრამ სავალალოდ ამ დარგში სამაო კი არა თითქმის არაფერი გაკეთებულა. გიორგი პლესანოვი, ენგელსის საუკეთესო კომენტატორი (ამხსნელი) ახალს ამ საკითხის შესახებ არაფერს ამბობს და ლენინის ლაკონიური განცხადება: მატერია მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ჩვენგან დამოუკიდებლად და ჩვენს მიღმა გარემყარი არსებობსო, ათასჯერ უფრო მნიშვნელოვანი არის, ვიდრე პლესანოვის გძელი სტატიები. სამუშაო პრინციპად ჩვენ შეგვიძლია მივიღოთ ლენინის უბრალო განმარტება — **მატერიალიზმი ნიშნავს იმას, რომ ჩვენგან დამოუკიდებლად და ჩვენს მიღმა არსებობს გარემყარი.** ე. ი. ქვეყანა. ეს იქნება უნივერსალი რეალიზმის აღიარება და მეცნიერების დღევანდელი მცდელობით სავსებით გამართლებული.

ცნობილია, რომ ფილოსოფიის გაგებაში ლენინი თავის თავს პლესანოვის მოწაფეს უწოდებდა. რამოდენიმედ ეს მართალიც იყო, მაგრამ უნდა ვალიაროთ, რომ მთავარი საკითხის გადაჭრის დროს, ლენინმა რამოდენიმე საფეხურით გაუსწრო პლესანოვს. მატერიის განმარტება, რომელსაც პლესანოვი იძლევა, დღეს როგორც მეცნიერულად ისე ფილოსოფიურად მიუღებელია. განმარტება კი, რომელიც ლენინმა მოგვცა, სახელდობრ: მატერია მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ჩვენს გარეშე და ჩვენგან დამოუკიდებლად გარემყარი, ე. ი. ბუნება და სინამდვილე არსებობს, ეს განმარტება არამც თუ ჭკაუთხედიან მეცნიერული მეთოდოლოგიის, არამედ ამასვე უბრუნდება დღეს იდეალიზმის ფრონტზე დამარცხებული

ფილოსოფია. ლენინის მიერ აღებული სწორი ხაზი აიხსნება იმ გარემოებით, რომ მან სწორედ დააყენა ფილოსოფიის საკითხი მეცნიერებაში და სწორი გამოსავალიც იპოვა. ლენინი ამბობს: „თანამედროვე ფიზიკა მშობიარების პროცესშია, ის შობს დიალექტიურ მატერიალიზმს“. პლენანოვს კი ეგონა, რომ ბიოლოგიის საშოიდან წარმოსდგებოდა დიალექტიური, ე. ი. მარქსისტული მატერიალიზმის გამართლება. აქ არის დამარხული პლენანოვის შეცდომა. ბიოლოგია, ე. ი. მეტყველება სიცოცხლის ფორმების შესახებ, თუმცაღა როგორც მიდგომითი მეცნიერება მაღალი ლირებულებისა არის, მაგრამ არსებობის უმაღლესი პრინციპების, რომლის ასე თუ ისე გადაწყვეტას ვერც ერთი ფილოსოფიური სისტემა ვერ გაექცევა, ბიოლოგია ვერ იკისრებს. ამ პრინციპების გადაწყვეტა უდაოა, ფიზიკის

მეცნიერების ხელშია. და სწორედ ამიტომ მიგვაჩნია ჩვენ მართებულად ლენინის ცდა, მარქსიზმის თეორიული საფუძვლების გამაგრება ფიზიკის განვითარებიდან უნდა გახდარიყო.

ახლა ჩვენთვის უკვე შემუშავებულია განსაკუთრებული თვალსაზრისი, რომლის გათვალისწინებით მატერიალიზმის სხვა და სხვა სკოლების განხილვას დაეწევა, ე. ი. ჩვენ მივიღებთ ლენინის ფორმულას, რომ მატერია ნიშნავს ჩვენს გარეშე და ჩვენგან დამოუკიდებელი გარემუარის არსებობას. ჩვენ უნდა განვიხილოთ, თუ რამდენად ეს ფორმულა მართლდება თვით მატერიალიზმის ისტორიიდან, ე. ი. რამდენათ მატერიალიზმის განვითარებას და გაღრმავებას ამ ფორმულის სისწორისაკენ მივყევართ. დაეწყოთ.

ნაწილი პირველი: მატერიალიზმი ძველ საბერძნეთში.

ა) პირველი ფილოსოფოსები, როგორც მატერიალისტები.

ალბერტ ფრიდრიხ ლანგე, რომელმაც პირველად მატერიალიზმის ისტორია დასწერა, შემდეგი სიტყვებით იწყებს თავის ორ ტომიან შრომას: „მატერიალიზმი ისე ძველია, როგორც ფილოსოფია, მაგრამ არა მასზე უძველესი“. ამ ფრაზამ აურზაური გამოიწვია, როგორც მატერიალიზმის მომხრეებს, ისე მის მოწინააღმდეგეებს შორის. სინამდვილეში კი ეს აურზაური გაუგებრობის ნაყოფი იყო. ფილოსოფიაზე უფრო ძველი მატერიალიზმი როგორ იქნებოდა, რადგან მატერიალიზმი უკვე სისტემატიურად დამუშავებულ ცოდნას წარმოადგენს, ხოლო ცოდნა და მისი დამუშავება პირველად ფილოსოფიის ალორძინებასთან არის მჭიდროდ დაკავშირებული. მანამ, სანამ პირველი ფილოსოფოსი თავისი ქვეყნიერების დასაბამად წყალს არ გამოაცხადებდა და ამით ქვეყნის დასაბამს თვით ქვეყნიერ ძალაში არ გამოიხატავდა, აზროვნება მოცული იყო რელიგიური მითითებით, რომელიც მას არ ანებებდა ბუნება და ქვეყნიერება ისე შეემცნო, როგორც ის თავისთავად არსებობდა. ცხადია მატერიალიზმი შეუძლებელი იყო თუ ფილოსოფია არ იქნებოდა. მატერიალიზმი, როგორც ბუნების განსაკუთრებული შემეცნება, მხოლოდ

მას შემდეგ წარმოიშვა, როცა ფილოსოფიამ ბუნების ცოდნა მყარ და სისტემატიურ ნიადაგზე დააყენა.

ძველი საბერძნეთი არის ის ქვეყანა, სადაც დაიბადა ჩვენი კულტურის ყველა დარგი, ფილოსოფია, მეცნიერება, ხელოვნება, სახელმწიფოს მმართველობის ახალი ფორმები და სხვ. იქ წარმოიშვა პირველად მატერიალიზმიც, როგორც განსაკუთრებული მსოფლმხედველობა. ცნობილია, რომ ფილოსოფიის ისტორია მატერიალიზმის პირველ სისტემატიკოსად დემოკრიტს აცხადებს. ეს უდავო ჭეშმარიტება არის. ამას ჩვენ ერთი უნდა მიუმატოთ, რაიც ფილოსოფიის ისტორიკოსებს არ სურთ გაიგონ. სახელდობრ ის, რომ ფილოსოფიის ისტორია, ძალესიდან დაწყებული ვიდრე დემოკრიტის სისტემამდე, მატერიალიზმის დროშის ქვეშ მიმდინარეობს. ისეთი რთული და მეცნიერულად დამუშავებული სისტემა, როგორც დემოკრიტის მატერიალიზმი იყო, ციდან კი არ ჩამოვარდნილა, არამედ სისტემატიური ისტორიული განვითარების საშუალებით წარმოიშვა. პირველი პერიოდის ბერძენი ფილოსოფოსები, როდესაც სულზე ლაპარაკობენ, მაშინაც მათ სახეში მატერიალი სუბსტრატის (ნივთიერი საფუძველი) აქვთ. აზრი და გონება რომელსაც მათ შემოქმედებაში ცენტრალური ადგილი უკი-

რავს, ისე კი არ უნდა გავიგოთ, ვითომც აქ ინდივიდუალურ და ფსიქიურ აზრზე (ე. ი. იმ აზრზე, რომელიც ადამიანის თავის ნაყოფია), ლაპარაკი იყოს, არამედ ეს აზრი ნიშნავს მსოფლიო კანონს, რომლის მიხედვით მთელი მსოფლიო აშენებულია აზრი მსოფლიოს აზრია, ე. ი. კანონწყობილი არსებობა და სხვა არაფერი. იდეალისტური სიბრძნე იმის შესახებ, ვითომც მსოფლიოს დასაბამი რაღაც განყენებულ უმატერო სუბსტრატში ანუ სულში იყოს შენახული, უცხო იყო პირველ ფილოსოფოსებისათვის. ეს შემდეგ ფილოსოფიურ რეაქციის ნიადაგზე წარმოიშვა, იმ ფილოსოფიური რეაქციის, რომელიც ძველ საბერძნეთში პირამში შვილი იყო დემოკრატის დამარცხების და პოლიტიკური რეაქციის.

პირველი ფილოსოფოსების აზროვნება არ შეიძლებოდა იდეალისტური ყოფილიყო, რადგან თვით ფაქტი ფილოსოფიის შექმნისა ნათლად ღაღადებს ამის წინააღმდეგ. ჩვენ ვიცით, რომ თალესმა აზროვნება მითოლოგიის ხელიდან სწორედ იმით გაანთავისუფლა, რომ მან მსოფლიოს პირველდასაბამობის საკითხი თვით მსოფლიო ძალისაგან, ამ შემთხვევაში წყალისაგან, ახსნა. იდეალიზმის დებულება იმის შესახებ, რომ მსოფლიოს პრინციპი მსოფლიოს მიღმა და გარეშე არსებობდეს, ისე მიუღებელია თალესის სისტემისათვის, როგორც ყველა პირველი პერიოდის ფილოსოფოსებისათვის. ბევრი ძიება არ უნდა იმის გაგებას, რომ პირვანდელი საბერძნეთის ფილოსოფია მატერიალისტურია. თუ მას ჯერ კიდევ შეგნებულად არ წამოუყენებია მსოფლიოს აზროვნების გარეშე არსებობის შეუძლებლობის პრინციპი, მას ეს დებულება ინსტიტუტურათ ასახული აქვს. კიცობრიობის პირვანდელი ფილოსოფიური აზროვნება, როგორც მეცნიერული აზროვნება, უკამათოდ დარწმუნებულია ქვეყნის რეალურად არსებობაში და მისთვის ასეთი საქმის სადავოდ დასმას არავითარი აზრი არ აქვს. ქვეყნის არსებობა სადავო მხოლოდ მის შემდეგ შეიქნა, რაც კაცობრიობის პირვანდელ ფილოსოფიურ აზროვნებაში რეაქციის გზით ხელახლა შეიქრა დამოუკიდებელი სულის საკითხი და ამ უკულმართობიდან იდეალიზმი დაიბადა.

აქამდის კაცობრიობის ფილოსოფიურ აზროვნებას არ გააჩნდა ადამიანის და სულის თვალსაზრისი. ის ღრმა ობიექტიური იყო.

ფილოსოფია სოფისტებამდის დარწმუნებული იყო იმაში, რომ ჩვენს გარეშე და ჩვენს მიღმა არსებობს ქვეყანა, რომლის საიდუმლოება ფილოსოფიურმა ცოდნამ უნდა გაიგოს. ანტიური (ძველი ქვეყნის) მატერიალიზმის დიდი სისტემატიკოსი დემოკრიტი ღრმად იყო დარწმუნებული თავისი სისტემის ასეთ ფილოსოფიურ საფუძველში. თუ მან მატერიალიზმის განსაკუთრებული სახე ატომიზმი შექმნა—ეს უკვე იყო ახალი მეცნიერება, რომლის სახელია ფიზიკა. ფილოსოფიური საფუძვლები დემოკრიტის მატერიალიზმისა კი უკვე მოცემულია იმ რეალისტურ და ობიექტივისტურ სისტემებში, რომელიც დემოკრიტის წინამორბედ ნატურფილოსოფიას (ე. ი. ფილოსოფიას ბუნების შესახებ) ძველ საფერძნეთში ახასიათებდა.

მატერიალიზმის იდეალისტურმა კრიტიკოსებმა ვერ გაიგეს ის უბრალო დებულება, რომ მატერიალიზმი როგორც ფილოსოფიური მსოფლგაგება სულ სხვა იყო და როგორც ატომიზმი ფიზიკაში კიდევ სხვა. მატერიალიზმის პირველი ისტორიკოსი ალბერტ ფრიდრიხ ლანგე რაღაც მისტიური საიდუმლოებით თან უზიარებს თავის მკითხველებს მის ვითომცდა ახალ აღმოჩენას იმის შესახებ, რომ შესაძლებელია მატერიალისტური ფილოსოფია არსებობდეს და ის არა ატომისტური იყოს. ლანგე რომ იდეალისტური თვალმაცქვობით დაავადებული არ ყოფილიყო, დარწმუნდებოდა იმაში, რომ აქ არავითარი ბურჟუაზიული საიდუმლოება არ არის, არამედ ძალიან უბრალო და ისტორიულად სწორი საქმე. თვით მარქსისტებს შორისაც ბევრი მოიპოვება იდეალისტური სიბრძნით დაავადებული ხალხი, რომლებსაც მატერიალიზმი მხოლოდ იმისათვის მიაჩნიათ მიუღებელ მოძღვრებად, რომ ის უსათუოდ ატომიზმიაო. მარქსიზმის კრიტიკოსებისათვისაც ეს უმთავრესი არგუმენტია. შორს წასვლა საჭირო არ არის. ჩვენს ქართულ ლიტერატურაშიც მოიპოვება ასეთი ნიმუშები. ანტი-მარქსისტულ მერანზე ჯდომისას არა ერთხელ უმტკიცებია თედო ლლონტს მარქსიზმის მეცნიერული არარაობა, მხოლოდ იმ არგუმენტით, რომ ის თურმე ატომისტური სწავლა ყოფილა!

ასეთი ჯურის კრიტიკა გაუგებრობა კი არა უბრალო უცოდინარობაა. მარქსიზმს არაფერი საერთო არა აქვს ატომიზმთან. არამც

თუ მარქსიზმს, როგორც მთლიან მსოფლმხედველობას არ ესაყირობა იყოს ატომისტური, არამედ თვით მატერიალიზმი, როგორც ფილოსოფიური მსოფლგანება არ არის ატომისტური მოძღვრება. ატომიზმი მხოლოდ ერთი სახეა მატერიალიზმის მეცნიერულად დასაბუთებისათვის და არა აუცილებლად თვით მატერიალიზმი. მატერიალიზმი, როგორც ფილოსოფემა, შეიძლება დასაბუთებული იქნას სულ სხვა მიდგომით, ვიდრე ატომიზმი. ამის მაგალითებს ჩვენ უხვად შევხვდებით მატერიალიზმის ისტორიის განხილვის დროს. ყველაზე საუკეთესო მაგალითი კი გვაქვს პირველი პერიოდების ფილოსოფიურ სისტემებში ძველ საბერძნეთში, რომლის განხილვა ნათლად ასაბუთებს იმ განმარტებას მატერიალიზმის ცნებისა, რომელიც ჩვენ ლენინის წიგნიდან მოვიყვანეთ.

იმის მტკიცება კი, რომ მარქსიზმი როგორც ერთ-ერთი სახე მატერიალიზმისა ატომიზმი იყოს, არის სიბრძნე. სიბრძნევედ აცხადებს ამას ლენინიც.

მარქსიზმს სულ სხვა ხდის ანტიური ატომიზმის მონათესავე სწავლად. ეს გახლავთ მოვლენებს შორის მკაცრი მიზეზობრივი კავშირის აღმოჩენა. მიზეზობრივი კავშირის აღმოჩენა და მისი ყოველმხრივი დასაბუთება პირველად მოხდა ანტიურ ატომიზმში. მაგრამ ეს მიზეზობრიობა შემდეგში საფუძვლად დაედო მეცნიერებას საერთოდ და კაცობრიობის მეცნიერული ნაამაგარი აშენებულია მხოლოდ და მხოლოდ ამ მიზეზობრიობის კანონ-

ზე. ანტიური მეცნიერების დიდი მამამთავარი დემოკრიტი, რომელმაც ატომიზმიც და მიზეზობრიობის კანონიც პირველად აღმოაჩინა, ნამდვილი ძველი ბრძენის თავგანწირვით ამბობდა: მაჩვენეთ ერთი ახალი მიზეზი და მე იმაში გაჩუქებთ მთელ სპარსეთის სახელმწიფოსო. დიახ მიზეზობრიობის კანონის აღმოჩენა მეცნიერებაში ისეთი დიადი მოვლენა იყო, როგორც იმ დროინდელი სპარსეთის ვებერთელა იმპერიის გაჩუქება.

მარქსიზმს შეუძლია იამაყოს იმით, რომ მას მკიდრო ნათესაური კავშირი ჰქონდა დემოკრიტის კავალურ (მიზეზობრივ) მატერიალიზმთან. სწორედ ამით შეიტანა ისტორიის გაგებაში მარქსმა ახალი თვალსაზრისი, რომ მან ისტორიის მოვლენათა მსგელოებაში აღმოაჩინა რკინისებური მკაცრი მიზეზობრივი კავშირი. მარქსიზმის მატერიალიზმი უპირველესად ყოვლისა კავალურია და არა ატომისტური. რასაკვირველია, ეს არ შელახავს ატომიზმის წარმოშობის უდიდეს მნიშვნელობას მეცნიერების ისტორიისათვის, ისე როგორც არც მარქსიზმს დააკლდება იმით არაფერი, რომ ის ატომისტურია არ არის.

ეს წინასწარი მიმოხილვა აუცილებელი იყო ჩვენი ნამდვილი საქმის დაწყებისათვის. თუ რომელიმე ისტორია გსურს განიხილო, აუცილებელია წინასწარი მუშაობის გეზის აღება. თუ ეს უკვე გაკეთებულია. მხოლოდ შემდეგ შეგვიძლია გადავიდეთ პირდაპირ საქმეზე. დავიწყეთ ჩვენ დემოკრიტის ცხოვრების და მოძღვრების დალაგებიდან.

„ზოგი ფიქრობს, რომ ძირითადს ლენინიზმში წარმოადგენს გლენთა საკითხი, რომ ლენინიზმის გამოსავალი წერტილი არის საკითხი გლენობის შესახებ, მისი როლისა და ხვედრითი წონის შესახებ. ეს სრულიად არ არის მართალი. ლენინიზმში ძირითად საკითხს, მის გამოსავალ წერტილს წარმოადგენს არა გლენთა საკითხი, არამედ საკითხი პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ, მისი ბრძოლით მოპოვებისა და გამაგრების პირობების შესახებ. გლენთა საკითხი, როგორც საკითხი პროლეტარიატის მოკავშირის შესახებ მის მიერ წარმოებულ ბრძოლაში ხელისუფლების დასაპყრობათ, წარმოადგენს მეორე ხარისხოვან საკითხს“.

ი. სტალინი (ჯულაშვილი).

წერილები კომუნიზმის ისტორიიდან

ივ. კ—შვილი.

ფილოსოფოს პლატონის კომუნიზმი

(პოპულარიზებული მიმოხილვა)

რას ნიშნავს პირველყოფილი კომუნიზმი.

„არ არის იმაზე უფრო შემცდარი შეხედულება, თითქმის კომუნიზმი ეწინააღმდეგება ადამიანის არსებას, ადამიანის ბუნებას. პირიქით ადამიანი საზოგადოებრივი არსებაა და იოლად ეგუება კომუნიზმს, თუ ამ უკანასკნელს რამოდენიმე მარტივ შესაძლებლად ხდის საწარმოო დამოკიდებულება. არ არსებობს ეპოქა, რომ არ არსებობდეს კომუნიზმის ესა თუ ის ფორმები ან მისკენ სწრაფვა. კაცობრიობას თან დაჰყვა კომუნიზმი და ჩვენ დრომდე ის დარჩა დედამიწის ზურგზე დასახლებულ ხალხთა უმეტესობის საზოგადოებრივ წყობად“—ამბობს კაუტსკი.

კაცობრიობა კომუნიზმს უნდა უმადლოდეს, რომ თავის დასაბამშვე არ მოისპო; თუ არა კომუნიზმი, ისე არსებობისათვის ბრძოლაში კაცობრიობა დამარცხდებოდა, რადგან მოკლებული იყო თავდაცვის ყოველგვარ იარაღს.

როგორ შეეძლო პირველყოფილ ადამიანს, შიშველ-ტიტველს, უსუსურს გამკლავებოდა გარსემორტყმულ ურჩხვს და უსაშინელეს მტრებს,—ხელუხლებელ ბუნების მხეცებს და ფიზიკური არსებობა შეენარჩუნებია, თუ არა გაერთიანებული ძალით, ერთობით. პირველყოფილი ადამიანის საარსებო წყაროს წარმოადგენდა ხის ძირი და კანი, ნადირობა და თევზაობა, რისთვისაც საჭირო იყო გაერთიანება, საერთო ძალღონით მოქმედება; ამ შემთხვევაში საარსებო საშვალებათა—საზრდოს დაგროვება ადვილი იყო და მეტის შოვნა შეიძლებოდა, საშიშროება და ხიფათი კი ნაკლები. კერძოდ, მარტოხელად მომქმედი, ოველი მათგანი თვით შეიქნებოდა მსხვერპლი

არსებობისათვის ბრძოლაში. განა ჩვენ საუკუნემდე დარჩენილ ველურების ცხოვრების შესწავლამ სრული და ნათელი სურათი არ მოგვცა, არ დაამტკიცა, რომ კაცობრიობა თავის დასაბამში, დედამიწაზე გაჩენისას, კომუნისტური იყო; ველურების ცხოვრებას შესწავლამ დაგვანახა, რომ ისინი საერთო ძალით, თემით აწარმოებდნენ თევზაობას, ნადირობას, ტყეების გაკაფვას და მოწვას, ახალ საყენებლად გადაქცევას, არხების გაყვანას, მდინარის კალაპოტების გამაგრებას, მიწის დამუშავებას, საცხოვრებელ ბინების აგებას და სხვა. და არც შეეძლოთ სხვანაირად მოქცეულიყვნენ არსებულ პირობების გამო. ცხადია, თუ ყოველგვარი შრომა და მუშაობა საერთო იყო, შრომის ნაყოფიც საერთო იქნებოდა,—თანასწორად იქნებოდა განაწილებული თემის წევრებს შორის. არავის არ ჰქონდა უფლება ზედმეტი წაეღო, ყოველივე თანასწორად იყოფოდა, მითვისებაზე ან მოპარვაზე. ლაპარაკიც ზედმეტი იყო, რადგან სადაც არ არსებობს საკუთრება, არც შეიძლება იყოს ქურდობა, მაგრამ თუ რომელიმე წევრი მაინც გაბედავდა და გადამაღავდა ან მიითვისებდა სხვაზე მეტს, სასტიკათ დაისჯებოდა.

არავითარი საკუთრება არ არსებობდა სულ ერთია იარაღი იყო, ნივთი, სახლი, ადგილი თუ ოჯახი. კაცობრიობის განვითარების ამ საფეხურის დამახასიათებელია ერთ-ერთი თვისება, ეს არის **ქალთა ბატონობა ანუ ე. წ. მატრიარხატი**. ტომის, თემის და შემდეგში ოჯახის მართვა—გამგეობის საქმე ქალს ეპყრა ხელში, რომელიც დიდის პატივით და დაფასებით სარგებლობდა. ქალის მოვალეობას შეადგენდა აგრეთვე სურსათ-სანოვანის მარაგის შენახვა-განაწილება. მამაკაცს

საოჯახო მეურნეობის არაფერი ეკითხებოდა, მისი საქმე იყო ნადირობა და მტრის მოგერიება, თვის დაცვა. ცოლები, ქალები თემში საერთოა, არავინ იცის თავისი ცოლი, არავინ იცის კერძოთ თავისი ქმარი; შეილებმა არ იციან მამა ვინ არის, რადგან მათ შენახვა-გაზრდაზე ზრუნავს მთელი თემი, ტომი. ერთი სიტყვით პიროვნება (ინდივიდი) ჯერ კიდევ არა სჩანს, ყველაფერში თემი სჩანს, ტომი, საგვარეულო, რომლის წევრები მჭიდრო კავშირით არიან შეკავშირებული. თემია დამცველი თავის წევრების ინტერესების, პასუხისმგებელი მათ მოქმედებაში, შურის მძიებელი შეურაცყოფისათვის და სისხლის ამღები სიკვდილის შემთხვევაში.

როგორ მოისპო პირველყოფილი კომუნიზმი.

იკვლება წარმოების ფორმები, ცხოვრება ვითარდება, იკვლება საზოგადოებრივი ფორმები, თანდათან თემობრივ, კომუნისტურ წყობილებას ნიადაგი ეცლება და ადგილს უთმობს კერძო საკუთრებას. თავდაპირველად კერძო საკუთრება უსათუოდ ისეთ ნივთებზე წარმოიშვა, რომლებიც კერძოთ მოსახმარია და პატრონის მიერვე არის გაკეთებული, მაგ., იარაღი, სხვადასხვა სამკაული და სხვა. ეს ისეთი ნივთებია, რომლებიც დაკავშირებულია ამა თუ იმ კერძო პიროვნებასთან და რომელთაც სიკვდილის შემდეგ საფლავში ატანებენ მიცვალებულს.

მაგრამ საკუთრების განვითარება შეუჩერებელი წინ მიისწრაფის, მისი ფარგლები ფართოვდება, უფრო და უფრო მეტ რამეებსა ჰქვია „შენი“ და „ჩემი“, ხოლო მეჯოგეობასა და განსაკუთრებით მიწის დამუშავების შემოღების ხანაში საკუთრების სურვილი სრულ განვითარებას აღწევს. თუ დასაწყისში საკუთრება კერძო პირთან იყო დაკავშირებული და მისი გარდაცვალების შემდეგ თემის ხელში გადადიოდა, ეხლა უკვე მემკვიდრეს რჩება. შემოდის მემკვიდრეობითი უფლება, მხოლოდ ეს უკანასკნელი მოითხოვს ერთგვარ გარკვეულობას, მემკვიდრის სისწორით ცნობას, რაც მოსახერხებელია იმ შემთხვევაში, თუ არის გარკვეული კავშირი სქესთა შორის, ჩამოყალიბებული ოჯახის სახით. ისპობა სქესთა შორის თავისუფალი კავშირი, ეცემა ქა-

ლის უფლება—მატრიარხატი და ადგილს უთმობს ქორწინებას, მყარდება მამაკაცის ბატონობა ანუ პატრიარხატი. ყველაფერი კერძო საკუთრება ხდება, როგორც საწარმოვო იარაღი, ისე შრომის ნაყოფიც—პროდუქტი, მხოლოდ რაც ოჯახისა და პირად მოხმარებას აღემატება, ბაზარზე გააქვთ სხვა საქონელზე გადასაცვლელად. ასე შემოდის საქონლის მეურნეობა, რომლითაც ირღევს საზოგადოებრივ ქონებრივი თანასწორობა. საზოგადოების ნაწილი, სულ მცირე, მდიდრდება, უმეტესი ღარიბდება, ჩნდება ერთის მხრივ მდიდართა, გაბატონებულთა კლასი, მეორეს მხრივ ღარიბთა, დამონებულთა, რომელთა შორის არ აქვს ადგილი ინტერესების თანხმობას, პირიქით ინტერესთა წინააღმდეგობა ღრმავდება და უსასტიკეს გამოხატულებას და განვითარებას აღწევს ფულის ხმარების შემოღების შემდეგ. თუ მდიდართა კლასის მადას ერთგვარი საზღვარი შეიძლება დასდებოდა, როცა სიმდიდრე მხოლოდ სახმარ საგნებით განისაღვრებოდა, ეხლა, ფულის ხმარების შემოღების შემდეგ, მათ გამდიდრების სურვილს საზღვარი არ აქვს.

ძველი საბერძნეთის წყობილება.

საზოგადოებრივ განვითარების ამ საფეხურს ყველაზე ადრე საბერძნეთმა, კერძოთ ათინამ, მიაღწია. საბერძნეთში მე-5—მე-4 საუკუნოებში ქ. წ. კერძო საკუთრებას უკვე სავსებით მოკიდებული აქვს ფეხი, განვითარებულია სამოქალაქო ცხოვრება და ფულის მეურნეობა. მონობა და მონობაზე დამყარებული მეურნეობა და წარმოება ხელს უწყობს საზოგადოების ერთი ნაწილის გამდიდრებას, ფულის და მამულის მქონე არისტოკრატის შექმნას—ერთის მხრივ, ხოლო პროლეტარიატის—მეორეს მხრივ.

ისიც აღსანიშნავია, რომ იმ დროის საბერძნეთის პროლეტარიატს ჩვენი დროის პროლეტარიატთან ბევრი არაფერი აქვს საერთო. მაშინ პროლეტარიატი არავითარ ღირებულებას არ ქმნიდა, არ შრომობდა და სახელმწიფო ხარჯზე ცხოვრობდა. საზოგადოებრივ კლასთა ინტერესების წინააღმდეგობა განსაკუთრებულ სიმწვავეთ თავს იჩენს მეოთხე საუკუნის მიწურულში და მესამე საუკუნის დასაწყისში ე. წ. პელოპონესის ომის

შემდეგ, საიდანაც გამარჯვებული გამოვიდა არისტოკრატიული სპარტა და დამარცხებული დემოკრატიული ათინა. გამეფდა ოლიგარხია (ანუ არისტოკრატების, რჩეული ხალხის ბატონობა). შექმნილი საზოგადოებრივ-ქონებრივი და სახელმწიფოებრივ - პოლიტიკური მდგომარეობა ისეთი იყო, რომ მოითხოვდა არსებულ პირობების გადასინჯვას, შეცვლას და უკეთეს წყობილების აზრის ძიებას.

პლატონი.

ამ დროს, დაახლოებით 429—427 წ. წ. ქ. წ. დაიბადა საბერძნეთის გამოჩენილი ფილოსოფოსი პლატონი. პლატონი ჩამომავლობით არისტოკრატი იყო, რამაც საშვალება მისცა ადრევე დაწაფებოდა ფილოსოფიის შესწავლას და განვითარებას. პლატონი დარწმუნებული იყო, რომ არსებული წესწყობილება უფარგისია: „კერძო საკუთრებას—ამბობს ის,—სიმდიდრის და სიღარიბის წინააღმდეგობას სახელმწიფო დალუბვამდე მიჰყავს. განა სიმდიდრე და სათნოება—სიკეთე ისეთ დამოკიდებულებაში არ არიან, თითქოს ისინი სასწოროზე იდონ, ისე რომ, თუ ერთი მხარე აიწივს, უსათუოდ მეორე მხარე დაიწივს. გამოდის, რომ თუ რომელიმე სახელმწიფოში სიმდიდრე და მდიდრები ფასდება, სათნოებასა და სიკეთეს ნაკლები ფასი ედება“... „მაგრამ ამ შემთხვევაში“—განაგრძობს ის—სახელმწიფო ერთი კი არაა, აუცილებლობით ორი: ერთს შეადგენენ ღარიბები, მეორეს მდიდრები, ორივენი ცხოვრობენ ერთად ერთმანეთის მტრობაში... ბოლოს და ბოლოს მათ (გაბატონებულ მდიდრებს) საშვალება არ აქვთ ომი აწარმოონ, რადგან ამ შემთხვევაში მათ სჭირდებათ მასების დახმარება, რომლებიც მათთვის მტერზე უარესია, თუ შეი-რალეხულია. ხოლო თუ ისინი არ მოინდომებენ მასების დახმარებას, მაშინ იძულებული იქნებიან დაეყრდნონ თავის საკუთარ, ფრიად მცირე საომარ ძალებს; ესეც რომ არ იყოს, მდიდრებს არ სურთ გადასახადების გადახდა, რადგან ძლიერ უყვართ ფული“...

პლატონს არ მოსწონს არც დემოკრატიული მართვა-გამგეობა და არც ოლიგარხია. და ერთად-ერთ ხსნას, გამოსავალს შექმნილ მდგომარეობიდან კომუნიზმში ხედავს. მაგრამ პლატონის კომუნიზმი და სოციალიზმი დი-

დათ განსხვავდება თანამედროვე კომუნიზმისა და სოციალიზმისაგან. ის ეხება მხოლოდ და მხოლოდ მმართველ წრეს და არა მთლად ყველა კლასებს და საზოგადოებას. მაგრამ ვინ არის ეს მმართველი წრე? პლატონის აზრით საუკეთესო სახელმწიფო წყობილებად, მართვა-გამგეობის ფორმად უნდა ჩაითვალოს ის სახელმწიფო, რომლის სათავეში იქნებიან, რომელსაც მართავენ და განაგებენ **ფილოსოფოსები**, ბრძენები და მათი დამხმარე, თანაშემწე „დარაჯები“—მეომრები, სახელმწიფოს დამცველნი. პლატონის კომუნიზმი სწორედ ამ წრეს შეეხება, ამათთვის არსებობს.

თუ მმართველ წრეს ყოველივე საერთო არ ექნა, თუ ყოველივე საზოგადო არ იქნება, თუ მათ დასჭირდებათ დღიურ ჰირ-ვარამზე ზრუნვა, ფიქრი, ამით ერთი რომ დრო აღარ დაურჩებათ სახელმწიფოზე ზრუნვისა და მეორეს მხრივ მათ შორის ჩამოვარდება ქიშპობა, შური კერძო საკუთრების ნიადაგზე, რითაც დაზიანდება, რაც ავნებს საერთო საქმეს—სახელმწიფოს მართვა-გამგეობას და მტრისაგან დაცვას. მოუშმინოთ თვით პლატონს: „როდესაც არავეითარი კერძო არ ექნებათ, მათ (ე. ი. მმართველ წრეს, არისტოკრატებს), მოესპობათ ყოველივე საშვალება მშრომელი ხალხის შეკრწოებისა: მაშინ გაბატონებულნი მგლები კი არ იქნებიან, არამედ ერთგული დარაჯი ძალები, რომლებიც მხოლოდ მისთვის იცხოვრებენ, რომ ხალხი დაიკვან მტრისაგან და სიკეთე მოუტანონ მათ“—ო. ერთი სიტყვით, პლატონის კომუნიზმი არისტოკრატიული და ჯგუფური. გარდა მმართველ წრისა სხვებს, მიწის მუშებს, ვაჭრებს, ხელოსნებს კერძო საკუთრება ურჩებათ. პლატონის კომუნიზმით კერძო საკუთრება, ექსპლოატაცია არ ისპობა, არ მყარდება ქონებრივ-მოქალაქეობრივი თანასწორობა. პლატონის არისტოკრატობა ამას არ დაუშვებს. არა, პლატონის კომუნიზმი მხოლოდ მმართველ წრეს ანთავისუფლებს როგორც შრომისაგან, ისე არსებობისათვის ზრუნვისაგან, სხვებმა ყველამ უნდა იშრომონ, დარჩენ არსებულ მდგომარეობაში, რომ მმართველნი არჩინონ.

„პირველ ყოვლისა მათ (ე. ი. გაბატონებულ კლასს) არ უნდა ჰქონდეს პირადი საკუთრება, თუ კი შეიძლება რომ ამას როგორმე გვერდი აუაროთო—ამბობს პლატონი—არ უნდა იყოს კერძო სახლები, კერძო საწყობები

სადაც ყველა მსურველს არ შეეძლოს შესვლა. ყოველივე, რაც ეჭვრევბათ მხედრებს, რომლებიც რამდენად გულადები არიან, იმდენადვე ზომიერნი, უნდა მიიღონ სხვა მოქალაქეებისაგან, რიგ-რიგობით, როგორც ჯილდო სახელმწიფოს დაცვისათვის: მხოლოდ უნდა მიიღონ იმდენი, რომ არც ერთს არაფერი არც აკლდეს, მაგრამ არც დარჩეს მომავალი წლისათვის. მთელ ცხოვრებას ერთად უნდა ატარებდნენ და მხედრებს როგორც ბრძოლის ველზე, ისე ჩვეულებრივ ცხოვრებაში საერთო სუფრა უნდა ქონდეთ. უნდა დავარწმუნოთ, რომ მათთვის არ არის საჭირო ადამიანის ოქრო და ვერცხლი, რადგან თავის სულში ლეთიურ ოქროსა და ვერცხლს ატარებენ.“

...„თუ მათ ექნებათ საკუთარი მიწა, სახლი, ოქრო, მაშინ ისინი შეიქნებიან მხოლოდ სოფლის და თავის სახლის პატრონები და არა დარაჯები და სასტიკი დამცველნი, მეგობრები სხვა მოქალაქეებისა“...

მაგრამ, პლატონის აზრით, ცოტაა საკუთრების მოსპობა, ქონების გათანასწოლება, რომ საბოლოოდ მოისპოს მათ შორის შური და მტრობა, უთანხმოება, — საჭიროა ქალების და შვილების ერთობა.

...„ცოლები უნდა ეკუთვნოდეს ყველა ქმრებს ერთად: არც ერთი არ უნდა ცხოვრობდეს კერძოთ ვისმესთან. შვილებიც საერთო უნდა იყოს, ისე რომ მამამ არ იცოდეს თავისი შვილი, შვილმა მამა.“...

ამ შემთხვევაში პლატონს ამოძრავებს სქესობრივ შერჩევის პრინციპი. რომ სახელმწიფოს მმართველობისათვის გამოსადეგი მომავალი თაობა შეიქნას, ქალები „უნდა ბადებდნენ სახელმწიფოსათვის“ 20—40 წლებში და კაცები „უნდა ქმნიდნენ სახელმწიფოსათვის“ 30—50 წლებში. მხოლოდ ასეთი ჰასაკის ნაყოფი ბავშვები უნდა იქნან გაზრდილი.

„მძღავერები უნდა შეუერთდნენ მძღავერებს, ხოლო სუსტები — სუსტებს“... „ჯანმრთელი მშობლების ბავშვები უნდა წაიყვანონ ზედამხედველებმა აღსაზრდელ სახლში, ხოლო სუსტი მშობლების ბავშვები, დაბადებით მახინჯები, დასაფლავებული უნდა იქნან, როგორც ამას რიგი და წესი მოითხოვს, მიუვალად გიგლას“...

როგორც ვხედავთ, პლატონის კომუნიზმი ერთ წრეს ეხება, და არა მთელ ხალხს, ყველა კლასებს; ამასთან ერთად პლატონის კომუნიზმი

მუნიციპალიტეტისა და წრისათვისაც თანამედროვე კომუნიზმი კი არ არის, ე. ი. კომუნიზმი საწარმოო საშუალებათა, არამედ ეს მხოლოდ და მხოლოდ მოხმარების კომუნიზმი (коммунизм потребления). აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ პლატონი მოითხოვს დედაკაცის მამაკაცთან გათანასწორებას, ქალის ყოველგვარ საზოგადოებრივ სარბიელზე გამოსვლას, ასე გასინჯეთ, ომში, ბრძოლაში მონაწილეობის მიღების უფლებასაც კი ანიჭებს. მაგრამ არ უნდა დაევიწყოთ, რომ ეს ეხება მხოლოდ და მხოლოდ მმართველ წრის და „დარაჯების“ ქალებს.

ეხლა საინტერესოა ვიკითხოთ, თვით პლატონს მიაჩნდა თუ არა შესაძლებლად განხორციელება იმ იდეალისა, რომელიც დაგვიხატა თავის „სახელმწიფოში“, ე. ი. ჰქონდა თუ არა პლატონს სამოქმედო გეგმა ამ იდეალის განსახორციელებლად? მას თვითონ დიდად საუკუნოდ მიაჩნია ყოველივე ამის განხორციელება: „თუმცა ეს შეუძლებელია, მაგრამ საზოგადოება უმშვენიერესი იქნებოდაო“ — ამბობს ის. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ პლატონი თავის იდეებს პრაქტიკულ მნიშვნელობას არ აძლევდა. მისი აზრით, თუ სახელმწიფოს სათავეში ჩაუდგებიან ფილოსოფოსები ან მაშინდელი მეფეები და მპყრობელნი გაფილოსოფოსდებოდნენ, ბოროტება მოისპობა, და მისი იდეები ხორცს შეისხამს. პლატონს შესაძლებლად მიაჩნდა რომელიმე ძლიერ ტირანის საშვალეობი არსებულ წესწყობილების შეცვლა და ახლის დამყარება, რითაც აშკარაა ვხედავთ მისი სრული და წმინდა წყლის უტოპისტობა. მას დიდი იმედი ჰქონდა, რომ თავის იდეებს განახორციელებდა ახალგაზრდა სირაკუზელ ტირანის დიონისე-უმცროსის მეოხებით, რისთვისაც ორჯერ იმოგზაურა სირაკუზაში მაგრამ წყრომა დაიმსახურა თვისი აზრების გამო ტირანის მხრივ და ძლივს თავი დაახწია განსაცდელსა და სიკვდილს.

ასეთი ბედი ეწვია პლატონის კომუნიზმს და სხვა ამ გვარ უტოპისტებს, რომელთაც ჰგონიათ, რომ ამა თუ იმ კერძო პიროვნების კეთილ სურვილზე არის დამოკიდებული სოციალურ და საზოგადოებრივ იდეალის განხორციელება.

დღეს მეცნიერული სოციალიზმით კერძოთ პლატონის კომუნიზმი სავსებით უარყოფილია.

გეგმიური განყოფილება

ვლ. ჩაქვლი.

საგუნდოსმატყველო გეგმიარებადი პასუხრიოზის სამსახურში

რა მნიშვნელობა აქვთ საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათ.

ადამიანის ტვინის სხვადასხვა გვარ მოქმედებათა შორის არც ერთი არ არის ადამიანის ცხოვრების ისეთი გამომხატველი, როგორც მის მიერ შექმნილი საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი. ისინი იძლევიან ბუნების ძალების გამოყენების საფუძველს ადამიანის მოთხოვნილებისათვის, საფუძველს უყრიან მსოფლმხედველობას და ჰქმნიან ჩვეულებებს, რომელთაც უაღრესი კულტურული ღირებულება აქვთ. ეს ის მეცნიერებანია, რომელთა საშვალეებით ადამიანი ბუნების ძალებს იმორჩილებს და თავის საჭიროებისათვის ამუშავებს.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანის სამსახური მჭიდროთ დაკავშირებულია ხალხთა ეკონომიური ცხოვრების ძირითადი ძალების — **ენერგიის წყაროების** გამოყენებასთან, რომელნიც ამ ჟამათ ადამიანს ემორჩილებიან. ამ კავშირის ახსნა და განხილვა მოგვცემს ჩვენ მასალას იმის შესახებ, თუ როგორი მნიშვნელობა აქვთ ხსენებულ მეცნიერებათ კაცობრიობის კულტურული ზრდისათვის.

მრავალნაირია ენერგია, მაგრამ ყველას ერთნაირი ღირებულება როდი აქვს. ენერგიის წყაროს ღირებულება ერთგვარი პირობებით განისაზღვრება. ასე, ის ისაზღვრება — **პირველი მოძრაობის თვისებებით**, ე. ი. რამდენათ მოსახერხებელია მისი ერთი ადგილიდან მეორე ადგილზე გადატანა.

მეორე — **მისი მოქნილობით** და იმით, თუ რამდენათ ემორჩილება ის ადამიანის გონებას სხვადასხვა გვარ მექანიზმებში.

მესამე — **მისი მყარობით**, მუდმივობით, უცვლელობით ან სარგებლობის დროს შემთხვევითი შეწყვეტის უადგილობით და მეოთხე — **მისი ძლიერებით**.

რა იყო ძველ დროში.

უძველეს დროში ენერგიის წყაროები, რომლითაც ადამიანი სარგებლობდა, ძალიან ცოტა იყო, სახელდობრ: **წყლის ძალა, ქარის ძალა და მონობა.**

დედამიწაზე წყლის ძალა ენერგიის უდიდეს და უმნიშვნელოვანეს წყაროს წარმოადგენს, მაგრამ მისი მნიშვნელოვანი ნაწილი მიუფალ და შორეულ ადგილებზეა მოთავსებული. ამ ძალის მომეტებულათ გამოყენება შესაძლებელი შეიქნა მხოლოდ ჩვენს დროში, როდესაც აღმოჩენილია ძალის ელექტროული გადაცემა. ასეთი გადაცემით წყლის მასის ძლიერების ამოძრავება, ერთი ადგილიდან მეორე ადგილზე გადატანა შესაძლებელი შეიქნა. მაგრამ ამისათვისვე საჭიროა ენერგიის გარდაქმნის თვისებების ცოდნაც, ურომლისოთაც შეუძლებელი არის ძალების ამოძრავება.

წყლის მამოძრავებელი ძველ დროში ნაკლებათ გავრცელებული იყო, წყლის ვარდნა არ იყო სათანადოთ დაფასებული. თვით იარაღები ცუდათ მოწყობილი იყო და ამისათვის არ არის გასაკვირველი, რომ ისინი ვერ ვრცელდებოდნენ და მანქანების ძალას სცვლიდა უფრო ნაყოფიერი და მისაწდომი ცხოველების და მონების ძალა და შრომა. ამნაირათ წყლას ძალით მოცემულ ენერგიით ნაკლებათ სარგებლობდნენ ძველ დროში და ამ კადარა დროის ენერგიის წყაროებიდან წყლის ძალა (როგორც ენერგიის წყარო) უნდა გამოვრიცხოთ.

მეორეა ბუნების ძალა, რომლის შემჩნევა და გამოყენების შესაძლებლობა ძნელი არ იქნებოდა ძველ დროშიც, ასეთია მაგალითად, ქარის ძალა. ძველ დროში ქარი ხმელეთზე, როგორც ენერგიის წყარო, როგორც მამოძრავებელი ძალის მომცემი, არ იყო ცნობილი, ქარის წისკვილები უცნობი იყო როგორც აზიის ძველი მცხოვრებთათვის, აგრეთვე საბერძნეთის და რომის ხალხებისათვის. ძველი წისკვილების ნაშთები ამ ქვეყნებში არ არის ნახული და აღმოჩენილი.

სად და როგორ სარგებლობდნენ მაშინ ქარის ძალით?

ამ ძალით იმ კალარა დროს სარგებლობდნენ მხოლოდ წყალზე, მდინარეებზე და ზღვებზე. უნდა აღინიშნოს ამ ძალის გამოყენების შემთხვევითი ხასიათი და ძველი ცურვაობის, ნავოსნობის თავისებურობა. მაშინ ნავოსნობა სწარმოებდა ნაპირების მახლობლად და ისიც მხოლოდ დღისით, ღამით კი ცურვაობა სწყდებოდა და ნავეები ხმელეთზე ამოჰქონდათ. ამის გამო საცურავე იარაღებზე ნიჩბები და ადამიანის შრომა იყო საჭირო. ვაჟრების ხომალდების გარდა, რომლებსაც სამ რიგათ მოწყობილი ჰქონდათ ნიჩბები, ძველ დროში იყო ვეებერთელა ხომალდები, მაგალითად, გერონ სირაკუზელის ხომალდები (2700 ტონა წყალთმცველობის), რომელთაც სამ-სამი ანძი და ოც-ოცი წყებათ მოწყობილი ნიჩბები ჰქონდათ.

ამნაირათ ძველ დროში ქარის ძალაც საკმარისათ არ იყო გამოყენებული. ამის გამო მასაც არ აქვს დიდი მნიშვნელობა და მასაც ვერ მივაქცევთ დიდ ყურადღებას. იმ დროის ნავეები და ხომალდები უმთავრესათ ადამიანის ძალით და არა ქარის ძალით მოძრაობდნენ.

ამრიგად ზემოაღნიშნულ ენერგიის წყაროებს ორი წყარო გამოაქლდა. გამოაქლდა წყლის და ქარის ძალა. დავგრჩა მხოლოდ მესამე წყარო—**მონობა**. მაშინ ეყრება საფუძველი ძველ დროის ეკონომიური წინსვლელობის საძირკველს—ეს არის **მონების ენერგია**.

აი რა არის ძველი დროის უმთავრესი და თითქმის ერთად-ერთი ენერგიის წყარო! რა წარმოადგენს მაშინდელ მანქანას?! ამ დროს პროგრესი უმონოთ წარმოუდგენელი მიაჩნდათ. მეცნიერებიც ვერ ურიგდებოდნენ მონობის მოსპობას; მონობის მოსპობაში ისინი

ნი ხედავდნენ კულტურული და ეკონომიური წინსვლელობის მოსპობას. ასეთი შეხედულების იყო ისეთი ადამიანიც, როგორცაა საბერძნეთის უდიდესი ფილოსოფოსი არისტოტელე.

როგორ უნდა გვესმოდეს ენერგია.

როგორი ენერგიის გამოღება შეუძლია ადამიან-მანქანას?

შევჩერდეთ საშუალო ძალის ადამიანზე. ადამიანის მიერ მიღებული საკვები მასალა დღეში აჩენს სხეულში 3000—4000-მდე დიდ კალორიას. კალორია არის თბიერების ერთეული. არის დიდი და მცირე კალორია. დიდ კალორიას ეძახიან იმ თბიერების რაოდენობას, რომელიც საჭიროა ერთი კილოგრამი წმინდა წყლის გასათბობათ ერთი გრადუსით (მაგალ., 0°-დან 1°-მდე, 15°-დან 16°-მდე...). ხოლო მცირე კალორია ჰქვია იმ თბიერების რაოდენობას, რომელიც საჭიროა, რომ ერთი გრამი წმინდა წყალი ერთი გრადუსით გათბეს. მაშ, ადამიანის სხეულში დღის განმავლობაში ჩნდება 3000-4000 დიდი კალორია. ეს კი ნიშნავს თითქმის 1.500.000 კილოგრამმეტრს.

კილოგრამმეტრი არის ისეთი ძალის რაოდენობა, რომელსაც შეუძლია ერთი კილოგრამი ერთი მეტრის სიმაღლეზე ასწიოს. მაშ, 3000-4000 დ. კალ. იძლევა ისეთ ძალას, რომელსაც შეუძლია 1.500.000 კლ. გრ. ერთი მეტრის სიმაღლეზე აიღოს. აქედან თავისუფალ ადამიანს 10 საათიან სამუშაო დღეში შეუძლია გამოიღოს 290.000 კილოგრამმეტრი, რაც უდრის 8 კილოგრამმეტრს წუთში ანუ $\frac{1}{10}$ ცხენის ძალას. ცხენის ძალას ეძახიან ისეთ ერთეულს, რომლებშიც ახლანდელი ტექნიკა მამოძრავებელი იარაღების ანუ ძრავების სიძლიერეს, სიმძლავრეს ზომავს. მაშ, ადამიანს შეუძლია მის სხეულში გაჩენილ ენერგიიდან 1.500.000 კლ. მტ. გამოიღოს 290.000 კლ. მტ., როგორც მომქმედი ძალა; ამას მომქმედი ძალა ანუ ენერგია დავარქვათ. ახლა, თუ მივიღებთ, რომ ნაყოფიერი მოქმედება ადამიანი-მანქანისა უდრის მომქმედი ენერგიის და სხეულში გაჩენილ ენერგიის შეფარდებას, მაშინ გვექნება:

290.000 კლ. მტ. 100 = 19% ანუ ადამიანის 1.500.000 კლ. მ. შრომის ნაყოფიერება 19% უდრის. ეს არის

ნაყოფიერი მოქმედების ანუ ეკონომიური კოეფიციენტის მაჩვენებელი.

ვიციტ, რომ დღევანდელი საუკეთესო მანქანების ნაყოფიერი მოქმედება 19% უდრის. ისე გამოდის, რომ უძველესი და ეხლანდელი დრო ამ შემთხვევაში ერთ დონეზე დგანან. მაგრამ მეცნიერებით დადგენილი ნორმა ადამიანისთვის და მანქანისთვის, რასაკვირველია, ძველი დროის მონების მფლობელებს მხედველობაში არ ჰქონდათ მიღებული და ისინი ამ ნორმით როდი კმაყოფილდებოდნენ; ცდილობდნენ მონებისაგან მეტ ნაყოფიერ მოქმედების მიღებას. ძველი ენერგია და მისი კანონები მეცნიერების საგანს არ შეადგენდა, არამედ ის იყო ძალდატანების საგანი. მეტი ძალდატანება მონაზე—მეტ შრომის ნაყოფიერებას იძლეოდა. ამის გამო არ არის გასაკვირველი, რომ ძველი ფიზიკა არ სწავლობდა დღევანდელ ფიზიკის მთავარ საგანს—ენერგიას. ეს იყო ისეთი დრო, როდესაც ადამიანი არ ფიქრობდა ენერგიის მარაგის შემცირებაზე (ეს მისთვის წარმოუდგენელი იყო) და შემდეგში მისი სრული განადგურებაზე—საკითხზე, რომელიც ასე აწუხებს ახლა კაცობრიობას. მაშინდელი ენერგიის წყაროს—მონებს ხომ გაუნწყვეტლივ აჩენდა ბუნება და ომი!

მონები იძლეოდნენ ენერგიას.

მაგრამ მონობა მოისპო. რამ მოსპო ის? მობრუნდება თუ არა ოდესმე დედამიწაზე მონობა?

პასუხს ამ კითხვებზე საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი მოგვცემენ. ამ ეპოქაში მუშაობის სიძლიერის ერთეულად ცხენის ძალაა მიღებული. ეს ის ძალაა, რომელსაც შეუძლია ერთი წუთის განმავლობაში 75 კილოგრამი ერთი მეტრის სიმაღლეზე ასწიოს ანუ დაახლოებით 15 ფუთი ერთი ფუტის სიმაღლეზე. შეეცვალოთ ეს ერთეული ძველი დროის ძალის საზომით ანუ მონის ძალით, მონის საზომით.

როგორც ზემოთ ვსთქვით, საშუალო ძალის ადამიანს ერთ წუთში შეუძლია $\frac{1}{10}$ ცხენის ძალა მოგვცეს. მაშასადამე, ერთი მონა ერთ წუთში $\frac{1}{10}$ ცხენის ძალას იძლევა ან და ერთ წუთში 10 მონა ერთი ცხენის ძალას იძლევა.

მეცნიერების და ტექნიკის სასწაულები

სირაკუზის ვეება ხომალდები 2.700 ტონა წყალთმცველობის სამ ანძიანი და 20 რიგი ნიჩბებიანი იყო. ამ ხომალდებს მონები ამოძრავებდნენ. ეხლანდელი დიდი გემი $\frac{1}{4}$ ვერსის სიგრძისაა, 65.000 ტონა წყალთმცველობა აქვს, მანქანები კი მისი 70.000 ცხენის ძალას უდრის; ასეთი გემი 4.100 მგზავრს ღებულობს და მასზე 1.100 კაცი მსახურობს. ეს გემი ორთქლის ძალით მოძრაობს. თუ ორთქლის ძალის მონებით შეცვლა მოვინდომეთ, მაშინ გემზე მარტო მოსამსახურეების რიცხვი 700.000 ადამიანს აღემატება ($10 \times 70.000 = 700.000$). მაგრამ ადამიანის ხელის ენერგიას არ აქვს მანქანების ენერგიის მოქნილობა და სისწრაფე ძალების გარდაქმნაში და თუ მოვინდომებთ ამ პირობის შესრულებას, მაშინ კიდევ არა ნაკლები 700.000 კაცის დამატება დაგვჭირდებოდა. ასე, ახლანდელი მოზრდილი გემის ასამოქრავებლათ საჭირო იქნებოდა 1.400.000 კაცი. დაუმატოთ ამას მგზავრების რიცხვი, მთავრობა, რომელიც უსათუოდ საჭირო იქნება ასეთი მოსახლობიან გემზე, საწყობები საკვები მასალების და სხვა საჭირო ნივთების, მივიღებთ, რომ ეს გემი რალაცა უზარმაზარი შენობა უნდა იყვეს, რომელსაც თავისი მოსახლეობა ვერას გზით ვერ მოიყვანდა მოძრაობაში. ასეთი გემის ამოძრავება მონების საშვალეებით არ მოხერხდება. ერთი სიტყვით, ახლანდელი ტექნიკის ამოცანები მკვდარი მუნების ძალების დაუხმარებლათ არ გამოიყვანებიან.

ახლა წარმოიდგინეთ, რომ გაცოცხლდა ძველი დროის მეცნიერი, მან დაინახა 3.000 ან 4.000 ცხენის ძალიანი მალეტის ლოკომოტივი და მოინდომა მისი ძალის გაგება. როგორ უნდა მოიქცეს ახლანდელი ინჟენერი, რომ მან მეცნიერს კითხვაზე გასაგები პასუხი მისცეს? ძველი მეცნიერის დასაკმაყოფილებლად ინჟენერი შემდეგ ნაირათ უპასუხებს: „აი მანქანა, რომელსაც 30.000 მონა გამალებული სისწრაფით ან საათში 70-90 ვერსის სისწრაფით ამოძრავებს. მეცნიერი განცვიფრებაში მოვა, მაგრამ მისს გაკვირვებას არ ექნება საზღვარი, თუ მას ინჟენერი აჩვენებს მდ. ზამბეზის ჩანჩქერის ბიკტორიის ნაპირზე მოწყობილ ელექტროულ ნაკადის გადამცემი

მანქანების პროექტს, იმ მანქანების, რომლებიც 1.100 კილომეტრის მანძილზე ტრანსკაალში და ნატალში 250.000 ცხენის ძალას გაზენიან. პროექტზე ინჟინერი ძველ მეცნიერს აჩვენებს მათულს, რომლის საშვალეებით წარმოუდგენელ სისწრაფით 1.100 კილომეტრის ან 1.000 ვერსის მანძილზე $2\frac{1}{2}$ მილიონი მონა გადადის ყოველგვარი საკვებები მასალით, რომელიც მათი შრომისათვის არის საჭირო.

ასეთი საუბრის დროს არ არის გასაკვირველი, რომ ძველმა მეცნიერმა წამოიძახოს აღშფოთებით (რადგანაც ის ამას კეშმარიტების დაცინვით მიიღებს): ეს გონების აჯანყებაა, რომელსაც ყოველგვარი გონიერების და სიცხადის საზღვრები გადაუღახავს.

მართლაც, ბუნებისმეტყველების გონება ძველი დროის დამშვიდებულ გონების სამსჯავროს წინაშე აზრის ამბოხებაა!

კიდევ ცოტა მაგალითი გონების ამბოხებისა.

მექანიკური ენერგია, რომელსაც ეხლა ქარხნებში ღებულობენ, დაახლოებით 225.000.000 ცხენის ძალას ანუ $2\frac{1}{4}$ მილიარდ მონას უდრის, მაგრამ დედამიწაზე $1\frac{1}{2}$ მილიარდი ადამიანი სცხოვრობს.

მაშ მთელი დედამიწის მცხოვრებნი მონებათ რომ გადავაქციოთ, იმ ენერგიას ვერ მოგვცემენ, რომელსაც ახლანდელი ქარხნების მანქანები გვაძლევენ. გეოგრაფები ამა თუ იმ ქვეყნის მცხოვრებთა რიცხვის გაგების დროს მონებსაც ითვლიან. ჩვენც ასე მოვიქცეთ.

ამისათვის დღესდღეობით კაცობრიობის რაოდენობა დედამიწაზე $1\frac{1}{2}$ მილიარდი კი არა, არამედ $3\frac{1}{4}$ მილიარდი უნდა ვითვალთ. (ამ რიცხვში $2\frac{1}{4}$ მილიარდ ადამიანს მანქანების ძალა იძლევა).

თუ ადამიანს შევხედავთ, როგორც მუშა ერთეულს, მაშინ ეს ზედმიწევნით სწორი გამოანგარიშება იქნება.

მაშ ბუნებას მილიონი საუკუნეების განმავლობაში $1\frac{1}{2}$ მილიარდი ადამიანი გაუჩენია; საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანის ამბოხებულმა გონებამ ერთ ნახევარ საუკუნეში კაცობრიობას ორჯერ მეტი თანამშრომელი მოგვცა.

ამის შემდეგ შეიძლება მონობაზე ლაპარაკი? შესაძლებელია ის შემდეგში?

არა და არა. მონობა სამუდამოთ მოიხსნა. მეცნიერება მკვლარი ბუნების ძალებიდან

ჰქმნის მონებს, რომლებიც იძლევიან უსაზღვრო ენერგიას.

აი როგორ სამსახურს უწევს დღეს კაცობრიობას საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი.

როგორი იქნება მომავალში ეს სამსახური?

ჩვენ ზემოთ ვსთქვით, რომ საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანმა კაცობრიობას შესძინეს $2\frac{1}{4}$ მილიარდი მოსამსახურე, მაგრამ ეს კიდევ მთლად არ ამოსწორავს ამ მეცნიერებანის სამსახურს. ცნობილია, რომ შრომის ნაყოფიერება მარტო რაოდენობით არ განისაზღვრება. ის დამოკიდებულია აგრეთვე იმ იარაღების თვისებაზე, რომელიც შეერთებულია მამოძრავებელთან ანუ ძრავთან. ასე, მეკრავი შეიარაღებული მხოლოდ ხელებით ათჯერ ნელა კერავს, ვიდრე საკერავი მანქანით. ახლანდელი მანქანებთან შეერთებულნი მექანიკური ძრავები, რომელნიც ანაწილებენ მანქანების ძლიერებას, წარმოადგენენ ხშირათ ისეთ მონებს, რომელთაც ას-ასი ხელები აქვთ. ამის გამო ახლანდელი ტექნიკის შეფასების დროს, მისი სიძლიერის მხრივ მარტო კი არა, არამედ მოქმედების ნაყოფიერების მხრივაც, ჩვენ უნდა მივიღოთ, გამოცდილი ტექნიკების ჩვენებით, რომ აღნიშნულმა მეცნიერებანმა $2\frac{1}{4}$ მილიარდი თანამშრომელი მარტო კი არა არამედ 200 მილიარდი თანამშრომელი შეგვძინეს. ასე, დღეს კაცობრიობას სხვა და სხვა ბუნების ძალების სახით 200 მილიარდი მონა ყავს. ეს რიცხვი კაცობრიობის რაოდენობის გამომხატველ რიცხვთან შედარებით ძალიან დიდი რიცხვია, 200 მილიარდი მონა $1\frac{1}{2}$ მილიარდ ადამიანისათვის შრომობს.

აი ერთი უდიდესი მიღწევა, სასწაული. $1\frac{1}{2}$ მილიარდ ადამიანს 200 მილიარდი თანამშრომელი მისცა საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანმა. მაგრამ მარტო ამით ამოიწურება საქმე? ავიღოთ მეცნიერება—ქიმიკი. როგორი სასწაულები არ მოახდინა ქიმიკმა! რა არ ჰქნა მან! მრავალი ის ნივთიერებანი, რომელნიც ადამიანისთვის ძალიან საჭიროა და რომელთა მოპოვებას და დამზადებას დიდძალი ხალხი სჭირდებოდა, ახლა ხელოვნურათ ქიმიურ ლაბორატორიებში და ქარხნებში გაცილებით უფრო კარგ პირობებში, უფრო შეღავათიანათ და იაფათ მზადდება. ავიღოთ, მაგალითად, გვარჯილა, რომელსაც

ბლომად ხმარობენ მიწის გასანაყოფიერებლათ. წინად ის ევროპაში სამხრეთ ამერიკიდან (ჩილიდან) მოჰქონდათ, ახლა კი ის ევროპის ქარხნებში მზადდება და უფრო იაფიკად ჯდება.

აი კიდევ მაგალითი. ლურჯი ფერადის ინდიგოდან დასამზადებლათ ჩრდილო ამერიკაში დიდრონი პლანტაციები იყომოწყობილი. ამ პლანტაციების დასამუშავებლათ კი დიდძალი ხალხი იყო საჭირო, და ამერიკელებს უმთავრესათ აფრიკიდან გადაყვდათ შავკანიანები, ნეგრები, რომელთაც ყიდულობდნენ. აფრიკაში შავკანიანების ყიდვა-გაყიდვამ მძლავრად მოიღვა ფეხი და ძლიერ გავრცელებული იყო. შავკანიან მონებს აფრიკის ნაპირებიდან ასობით და ათასობით მიეზიდებოდნენ ამერიკაში. ისე გავრცელებული იყო ეს ვაზიდვა მონების ზოგ ადგილიდან, რომ თვით ოკეანის ერთ-ერთ სანაპირო ადგილს აფრიკაში „სამონო ნაპირი“ დაერქვა.

მაგრამ ხსენებული ფერადი ლაბორატორულ საშუალებით იქნა დამზადებული: მას ბუნებრივი ფერადის თვისება ჰქონდა. საბაზრო ფასი კი — ბუნებრივზე დაბალი. ამის გამო ამერიკის ვებერთელა პლანტაციებს ხელოვნურმა ფერადმა სწრაფი და მძლავრი კონკურენცია გაუწია. პლანტაციების ხანა წაეიდა. იმათმა დაჰკარგეს ყოველივე მნიშვნელობა. აღარ არის უკვე საჭირო ის აუარებელი შავკანიანი მონები, რომელნიც პლანტაციებს ამუშავებდნენ; მონები უნდა გაენთავისუფლებიათ და ისინი განთავისუფლებულნი იქნენ. მეცნიერებამ ასე შეუწყო ხელი მონობის მოსპობას. მას, მეცნიერებას მტკიცე ნაბიჯით მიჰყავს კაცობრიობა კულტურულ განვითარებისაკენ და ეკონომიურ კეთილდღეობისაკენ.

ამ მეცნიერებანმა დაუწყეს ბრძოლა მანძილსა და დროს. კიდევაც მოახერხეს მანძილების წემოკლება და ის, რაც წარმოუდგენელი იყო წინეთ, დღეს ფაქტათ იქცა. შემოკლდა მანძილები ქვეყნებთა შორის მით, რომ რასაც წინათ გადალახვისათვის წლები და თვეები სჭირდებოდა, ახლა კვირა და დღეები სჭირდება. ხალხთა ურთიერთობა მკიდრო შეიქნა; გაფართოვდა იმ ქვეყნების საზღვრები, რომლებიც ხალხთა კულტურულ განვითარებას ნაკლებ ყურადღებას აქცევდნენ.

როგორ მოხდა ყოველივე ეს?

ამის მიზეზია ის, რომ თბიერებაში აღმოაჩინეს ენერგიის წყარო.

ამისათვის საჭირო შეიქნა იარაღი **მა-მოძრავებელი** ანუ **ძრავი**, რომელიც თბიერულ ენერგიას მექანიკურ ენერგიაში აქცევს, გარდაქმნის. ამისათვის საჭიროა **კერა**, თბიერების წყარო, **გამაცივებელი** და მანქანის **შემაერთებელი ნაწილი** (ქვაბი და ცილინდრი), რომელშიაც ვითარდება და მიმდინარეობს მუშაობის დროს მუშა სხეული, **ორთქლი**. ეს უკანასკნელი აქედან გამაცივებელში შედის ანდა თავისუფლდება, გარეთ გამოდის. როგორ შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ ასეთი მანქანის მუშაობა?

ასეთი მანქანის მუშაობის პროცესი შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ, როგორც თბიერების ხარისხის ვარდნა, დაცემა. აქ მუშა სხეულმა (ორთქლმა) კერიდან ბევრი თბიერება წამოიღო, მას მაღალი ტემპერატურა ჰქონდა, მაგრამ, სანამ გამცივებელამდე მივიდოდა, თბიერების ნაწილი დაჰკარგა, გამცივებელში კი დაბალი ტემპერატურა მიიღო. გამცივებელამდე ორთქლს მთელი თბიერება ვერ მოაქვს, არამედ ნაწილი, ენაიდან მსვლელობის დროს თბიერების ნაწილი მექანიკურ ენერგიათ იქცევა, ნაწილი კიდევ იკარგება, იფანტება.

საჭირო იყო ისეთი იარაღები, რომელთაც უფრო კარგათ მოეხდინათ ენერგიის გარდაქმნა. ამისათვის მოწყობილი იქნა კარგი ძრავები, რომლებშიაც კერა ერთი და იმავე დროს არის ის ადგილიც, სადაც ტემპერატურის ვარდნა ხდება. ამით მოსპობილი იყო მანქანების ისეთი ნაწილები, რომლებშიაც თბიერება უნაყოფოდ იკარგებოდა. ასე მოხდა, რომ მეცნიერებამ თბიერების პროცესების ბუნება გაარკვია და შეისწავლა. მოგვცა საშუალება თბიერების დამორჩილებისა და მისი სარგებლიანათ გამოყენებისა. ჩვენ წინათ ავხსენით, თუ როგორ უყურებდნენ ძველ დროში, ეკონომიური წარმატების წყაროს. თვითნებობის მაგიერ შესწავლა გამეფდა და ძალადობის მაგიერ კანონიერება, მოვლენის ბუნების გარკვევა და მასთან შეფუება. ერთი სიტყვით გამეფდა კულტურული მიღებანი და ისინი კიდევაც საუკეთესოთ დაფასებულნი არიან იმით, რომ საუცხოვო შედეგები მივიღეთ და უდიდესი მიღწევანი გვაქვს.

ბუნებაში ყოველივეა, რაც ჩვენ გვკირია, მხოლოდ საჭიროა მისი შემჩნევა და აღმოჩენა. ბუნება თვითონ არ გვითითებს, არ ააშკარავებს, ასეთი მიზანი მას არ აქვს, მაგრამ თუ შეამჩნევ და გამო ყენებ, ის ხელს მოგიწყობს და შრომას არ დაგიკარგავს.

რა მნიშვნელობა აქვს კერძოთ საბუნებისმეტყველო მეცნიერებას.

ბუნება უღმობელი და დაუზოგველია სანამ მას არ შეისწავლი, მაგრამ შესწავლის შემდეგ უმორჩილესი და ლმობიერია.

თავისუფალი ბუნება ემორჩილება მხოლოდ თავის მუდმივ კანონებს, არაა ძალა მისი დამმორჩილებელი, მაგრამ არსებობს ხერხი და ბუნება ქედს უხრის იმას, ვინც ანგარიშს უწევს მის კანონებს. აქ ბუნება მოითხოვს შესწავლას, აიძულებს ადამიანს ბუნების კანონების გარკვევას და მით ადამიანს მსოფლმხედველობის ჰორიზონტს უფართოვებს და კულტურულათ ამაღლებს. საჭიროა ჩვენ ვაღიაროთ ის ქეშმარიტება, რომ ბუნება კაცობრიობის კულტურულ წინმსვლელობას დიდათ უწყობს ხელს და ეს ხდება მაშინ, როდესაც მისი ძალების კანონებს ანგარიშს უწევენ.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი დიდ ღირებულებას აძლევენ ბუნების თითოეულ თვისებას და ყოველივე იმას, რაც ამ თვისებებს შედეგათ მოყვება. მეცნიერებამ იცის, რომ ყოველივე ბუნებაში დაბადებული კაცობრიობის საკეთილდღეოთ შეიძლება იქნას გამოყენებული და ეს მოხდება იმ დროს, როდესაც ბუნების კანონების თანახმათ მოვიქცევით. ჩვენი მეცნიერება არ კმაყოფილდება იმით, რაც არის და აღვიძებს, იწვევს ცხოვრებისაკენ მოღუწებულ ძალებს და ჰქმნის ერთი მეორეზე ახალ ქვეყნებს.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი აძლევენ გონებას განცდების განუსაძღვრელ მასალას, შთაბეჭდილებათა ოკეანეს და მის ქარიშხალში და ტალღებში ისმის ხმა ადამიანის მოქმედების ასპარეზზე ცხოვრების სიმდიდრის შესახებ.

ჩვენ თანდათან ვრწმუნდებით ბუნების საშვალებათა სიუხვეში, მხოლოდ ჩვენი ცოდნა მეტად ღარიბია. ცოდნის სიღარიბე ისეთი ნაკლია, რომლის გამოსწორება შეიძლება. ამის

გამო დიდათ უნდა დავაფასოთ ყოველი ახალი აზრი, რაც მწვავე და მახვილი არ უნდა იყოს ის. საბუნებისმეტყველო მეცნიერებას არ სჩვევია შიში აზრის წინაშე და ეს უშიშრობა შედეგია ევოლუციონური, ელექტრომაგნიტური მასის და შეფარდებითი თეორიების მოულოდნელი გამოკვლევებისა, რომლებმაც ძირიან-ბუდიანათ შესცვალეს შეხედულება ნივთიერებაზე და ბუნების მოვლენათა მსვლელობაზე.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანამ გაამრავლეს დედამიწის მცხოვრებნი, მაგრამ მშრომელები საკვებს თხოულობენ. თუ დავუშვებთ, რომ ჩვენი მექანიკური თანამშრომლების ზრდა თუ გინდ უფრო ნელი ნაბიჯით წავა, ვიდრე ეს უკანასკნელ ხანებში ხდებოდა, მაშინაც დაახლოებით 1000—1500 წლის შემდეგ მათ მოელის სიმშლით სიკვდილი. ამ დროის განმავლობაში გამოილევა ქვანახშირის მარაგი, რომელიც იძლევა მათ საკვებ მასალას—ნახშირბადს და ჟანგბადს.

ვიცით, რომ იმ დროის კაცობრიობას არ ექნება საშვალება შექმნას თავისათვის საჭირო საკმაო მექანიკური ენერგია.

რას უნდა ველოდეთ მაშინ, რა მოელის კულტურას; კაცობრიობის ისტორია როგორ ნაბიჯს გადადგამს, ხომ არ მოხდება უკან დახევა?

ასეთი კითხვების დროს უნდა მოხდეს მობილიზაცია ყოველივე იმისა, რასაც შეუძლია ამ შემთხვევაში გვიშველოს, და ჩვენ ძალაუფლებით მივმართავთ მეცნიერებას და მეცნიერებაში გონების ნამუშევარს. ყოველი დადებითი, მნიშვნელოვანი უნდა იქნას შეკრებილი, ეს სამკდრო-სასიცოცხლო საქმეა. მაგრამ მეცნიერული მუშაობა ნელ-ნელა აგროვებს ყველა მასალას, რომელნიც საჭიროა გაჭირვების დროს, რომ ეს უკანასკნელი თავიდან იქნას აცილებული. და იმ დროს, როდესაც თბიერების მექანიკურ ენერგიათ გარდაქმნის შესახებ დიდ შრომას ეწეოდნენ, სწორეთ ამ დროს ენერგიის მეორე დარგში—ელექტრომაგნიტურში—იყრებოდა საძირკვლები, რომლებიც იძლევიან პასუხს თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ შემდეგ, როდესაც მექანიკურ მონებს შემოვლევით საკვები მასალა, ქვანახშირი და სად უნდა ვეძებოთ შველა. მეცნიერება უნებლიეთ აგროვებს მომავლისთვის საჭირო და მხსნელ მასალას.

პირველი შეხედვით იმ დასკვნამდე უნდა მივიდეთ, რომ ხსნა არის მექანიკურ ენერგიის ელექტრო-მაგნიტურად გარდაქმნაში, ანდა შებრუნებით და ძალების ელექტროულ გადაცემაში.

მაშ, საჭირო ენერგიას ვიპოვნით რომელიმე ამ ენერგიაში, ერთის მეორედ გარდაქმნით და საჭირო ადგილზე გაგზავნით.

აქ ჩვენ შეგვიძლია ნაყოფიერათ გამოვიყენოთ დედამიწის წყლების დიდძალი ენერგია (თეთრი ნახშირი); გადავიტანოთ ეს ენერგია იქ, სადაც ხალხის ეკონომიური მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლათ საჭიროა და მოხდეს აყვავება იმ ქვეყნებისა, რომელთაც წინათ ეკონომიური მნიშვნელობა არ ჰქონდათ. წყლების ენერგია კი უხვია, მას დაახლოებით 600 მილიონ ცხენის ძალით ანგარიშობენ. გადვიტანოთ ეს ძველი დროის საზომზე, ადამიანის ძალაზე, მივიღებთ, რომ ეს ძალა 6 მილიარდ ადამიანის ძალას უდრის. ეს მუშა ხელი შეემატება კაცობრიობას, ე. ი. ოთხჯერ მეტი დედამიწაზე მცხოვრებ ადამიანთა რიცხვისა. მაგრამ უფრო მეტათ საგულისხმო ისაა, რომ ეს 6 მილიარდი მუშები სასმელ საქმელით და ყოველივეთი უზრუნველყოფილი არიან მანამ, სანამ ცხოველყოფილი ბრწყინვალე მზე გამოგზავნის შორეულ დედამიწისათვის სინათლის სხივებთან ერთად თბიერებასაც.

ასე სდგას მექანიკურ ენერგიის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საქმე. მაგრამ მაშინ დედამიწის ნახშირის მარაგი შემოღებული გვექნება.

ამ ჟამათ, დღეს მონაპოვარ ნახშირის რაოდენობის ნახევარი მიდის მექანიკურ ენერგიის მისაღებათ და თუ გამოვიანგარიშებთ, ადვილათ გავიგებთ, რომ მექანიკურ ენერგიით იქცევა, სარგებლიანი მოქმედების დაბალი ხარისხის გამო, 20% იმ ენერგიისა, რომელიც დღეს ხალხისათვის საჭიროა და რომელსაც ნახშირი იძლევა. ხოლო რაც შეეხება დახარჯულ ნახშირის მეორე ნახევარს, ის გასათბობათ და სხვა საჭიროებებზე იხარჯება, სადაც უფრო ნაყოფიერი გამოყენებით, საჭირო ენერგიის 80% გვაძლევს.

აქედან სჩანს, რომ ნახშირი მექანიკურ ენერგიის გარდაკიდევ სხვა ენერგიასაც იძლევა და ამის გამო ნახშირის გათავებისას წამოიჭრება საკითხი კაცობრიობისათვის საჭი-

რო მარტო მექანიკურ ენერგიის მიღების შესახებ კი არა, არამედ საერთოდ იმ ენერგიების შესახებ, რომელიც და როგორიც არის საჭირო კაცობრიობის კეთილდღეობისათვის. ამ პირობებში ის დიდძალი წყლის ენერგია, რომელზედაც გვექონდა ლაპარაკი, მხოლოდ მოთხოვნილების ნახევარს დააკმაყოფილებს. წყლები არ იცვლებიან, მათი ენერგიაც უცვლელია!

მაშ, მაინც საჭიროა ახალი წყარო, ენერგია, რომელსაც ვღებულობთ ჩვენ და, რომელსაც იძლევა ნახშირი, წყალი და ქარი, წარმოადგენს მზის სხივების ენერგიას დაკერილს და დაგროვებულს ბუნების მიერ საკუთარი საშუალებებით.

ნახშირი წვით იძლევა სინათლეს და თბიერებას. ისინი მცენარემ უხსოვარ დროს მზის სხივისაგან მიიღო და აი როგორ: ოდესღაც სადმე დედამიწას დაეცა მზის სხივი; ის დაეცა უნაყოფო მიწას კი არა, არამედ მცენარის მწვანე ფოთოლს ანუ, უკეთ რომ ვსთქვათ, ქლოროფილის მარცვალს. ქლოროფილზე სხივის დაცემით თვით სხივი გაჰქრა, როგორც სინათლის წყარო, მაგრამ ის არ მოიპო. ის დაიხარჯა შინაგან შრომაზე, მან გააპო, გაჰყო და მოსპო კავშირი ნახშირბადის და ჟანგბადისა, რომლებიც ნახშირჟანგა გაზში ასე კარგად დაკავშირებულნი იყვნენ. განთავისუფლებული ნახშირბადი მცენარეს სხეულში შეუერთდა წყალს და სხვა ნივთიერებებს და ბოლო დროს მოგვცა ცილოვანი ნივთიერება, მოგვცა ყოველივე ის მასალა, რომლიდანაც შესდგება მცენარის სხეული. მაგრამ აქ ყოველგან არის გამქრალი მზის სხივი. ის კონსერვით გარდაქცეულია. გავიდა დრო, მოკვდა ოდესმე მცენარე. მისი სხეული დაიფარა დედა მიწის ქერქის ზედაფენებით. მცენარე ნელა ღებდა, იხრწნება უჰაეროთ, ან ჰაერის სუსტი გავლენით. განვლო ათასებმა, ასიათასებმა და მილიონი წლებმა. ასეთ პირობებში მცენარე გარდაქცა ნახშირათ, შეინახა მან დაკონსერვებული მზის სხივებიც, ძველი მზის სხივები. ადამიანი პოულობს ამ ნახშირს, ამოაქვს დედამიწის გულიდან, წვავს მას და ანთავისუფლებს იმ სხივებს, იმ სინათლეს და თბიერებას, რომელიც მცენარემ მილიონი წლის წინათ გააქრო და შეინახა, როგორც კონსერვი.

ამრიგათ მზე ყოველი ენერგიის წყაროა.

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი ამდენხანს ცდილობდნენ გამოეყენებიათ დედამიწის ძალები და მათი ენერგია. ამ მარცხე უკვე ორი საფეხურია გავლილი: პირველი საფეხური — ეს ცოცხალი მსოფლიოს ენერგიით უმთავრესათ სარგებლობა და მეორე — სარგებლობა დედამიწის ყველა პროცესების ენერგიებით როგორც ცოცხალი, აგრეთვე მკვდარი ბუნებისა. ეს უკანასკნელი საფეხურის ხანა თუმცა ხანგრძლივი არ არის. მაგრამ ისეთი ინტენსიურია, რომ შედარებით მალე მოსალოდნელია მისი დაღევა.

მაშინ რა მოგველის?

მაშინ გვრჩება ერთი გამოსავალი: ავიდეთ უნდა მესამე საფეხურზე და ვეძებოთ ენერგია დედამიწის მარაგებში კი არა, არამედ მსოფლიოს საღაროებში იმის მარაგები.

აი დასკვნა, რომელზედაც ჩერდება მეცნიერება და რომელმაც უნდა მიიპყროს კაცობრიობის ყურადღება. ეს დასკვნა იქნება თვითმკვლეელი, სასიკვდილო განაჩენი, თუ საბუნებისმეტყველო მეცნიერებაში ვერ ვიპოვნეთ საიმედო პასუხი მის შესახებ.

დედამიწის ფარული და ცხადი ენერგია აღრიცხვაზე გვაქვს ალბულო. ის არ კმარა. საჭიროა მსოფლიო ენერგია. მისი უშრეტელი წყარო — ისევე მზეა. მისი ენერგია დიდხედი დალია არის და იქნება. აუარებას (ენერგიას) იპყერენ მცენარეები, აუარება რჩება გამოუყენებელი. მაგრამ შეიძლება ამ ენერგიით სარგებლობა?

უნდა მივმართოთ მეცნიერებას.

პასუხი ნახევრად მინც გვაქვს. ძველი მექანიკის მატერიალური ნაწილაკი უხეში რამე იყო სინამდვილეში. ის მრავალ მოვლენებს ვერ ხსნიდა და გაუგებარს სტოვებდა. მისი ადგილი ელექტრონმა დაიკავა, ეს აერთებს მატერიას იმ სიკარიელესთან, რომელიც მატერიის მხრივ უყურადღებო იყო. ელექტრონი აერთებს ყველა ქვეყნებს თავისი ძალის უხილავი წირებით. მსოფლიო ელექტრო-მაგნიტური მიწდორი ველია, რომელშიაც ვრცელდება და ვითარდება ცხოვრების მამოძრავებელი შუქმფენლობა. შუქური ენერგია დღეს დიდ ყურადღებას იპყრობს. მისი თვისებების და კანონების შესწავლას მეცნიერება უდაღეს დროს და ენერგიის ანდომებს, მჭერმეტყველი

თავები მუშაობენ ამაზე. იწყება ხიდის გაგება მიწის პროცესებიდან მსოფლიო პროცესებისაკენ, ამ ხილით წავლენ მსოფლიო ენერგიის მჭერავეები კაცობრიობის კულტურის გადასარჩენათ.

რა სურს ადამიანს კიდევ, რა ახალი უნარი უნდა მოუხვეჭოს მან თავის ბუნებას?

ადამიანმა თავისი მხედველობა ფრინველის მხედველობაზე მახვილი შეჭქმნა და სივრცის გაურკვეველ სიღრმეებს მისწვდა. მსოფლიოს უშორესი ადგილები და სხეულები მის მხედველობას ვერ ემალება.

ადამიანის ახრი ოკეანებსა და ზღვებზე ისეთი სისწრაფით მიჰქრის, რომ არწივის ფრენის სისწრაფე მასთან შედარებით არაფერს არ წარმოადგენს. ვერც ერთი ფრინველი ვერ შეედრება მას სისწრაფეში.

კუნთების ძალაში და სირბილის სისწრაფეშიაც არა ყავს მას ბადალი, ვერც ერთი ცხოველი, რომელიც ოდესმე დედამიწაზე სცხოვრობდა. ვერ შეედრება მას სირბილის სისწრაფეში.

ადამიანმა მოაწყო შორსმჭვრეტი იარაღები, გამოიგონა ელექტრო-მაგნიტური და უმავთულო ტელეგრაფები, ზღვებზე და ხმელეთზე აამოძრავა ორთქლმავალები და მატარებლები.

სძლია მან მანძილი და დრო!

კიდევ რა უნდა ადამიანს?

ადამიანმა ცხოველთა სამეფო დიდათ უკან დასტოვა, გამოიყენა ცხოველების საშუალებანი მათი კანონების შესწავლით და ცდილობს მცენარეთა სამეფოს გაუწიოს მეტოქეობა, ცდილობს მცენარეთა საშუალებანი გამოიყენოს და უშუალოთ თავისი იარაღებით მხის სხივების ენერგია დაიჭიროს. ადამიანის სადარაჯო ბუნების ყველა სამეფოთა წინაა!

ენერგიის რაოდენობა, რომელიც მოაქვთ მხის სხივებს მათთვის პერპენდიკულიარულ და დედამიწის სიშორით დაშორებულ ერთ კვადრატულ მეტრზე, უდრის 2,6·10²⁶ ცხენის ძალას. ენერგიის ამ რაოდენობის ნაწილს ჰაერი შეიწოვს ხოლმე. უმთავრესათ წყლის ორთქლი, ნახშირჟანგა გაზი, ღრუბლები, მტვერი და სხვა.

დიდძალი ენერგია მოაქვთ მზის სხივებს. არის ისეთი ადგილები, სადაც ეს ენერგია მთელი წლის განმავლობაში უცვლელად ვარდება დედამიწაზე. შეიძლება დაახლოებით მისი რაოდენობის გამოანგარიშებაც. ყოველივე ეს რომ მივიღოთ მხედველობაში. ჩვენ ადვილად გავიგებთ, რომ მარტო საპარაში წლის განმავლობაში ვარდება იმდენი ენერგია, რომელიც 10.000-ჯერ მეტია დღევანდელ კაცობრიობისათვის საჭირო ენერგიის რაოდენობაზე.

მცენარეთა სამეფო ისეთ რთულ მანქანას წარმოადგენს, რომელიც მზის ენერგიას ორგანიული ნივთიერების დასამზადებლად კრებავს. ამ ნივთიერების დაწვით ჩვენ შეგვიძლია ენერგიის გასთავისუფლება და კაცობრიობის მიზნებისათვის გამოყენება.

იყო გადადგმული ნაბიჯები იმ მხრივ, რომ გამოეყენებიათ სარკეები მზის სხივების ენერგიის შესაკრებად და შეკრებილი ენერგია საორთქლე ქვაბებში გადაემუშავებიათ. მაგრამ ეს ცდები სწორ ნიადაგზე არ დგანან და სარკეების მიერ გამოკრთობილი სხივები არ მოგვცემენ იმ ენერგიას, რომელიც საჭიროა.

საჭიროა სხვა გზების მოძებნა. მეცნიერება ეძებს ამ გზებს. ამისთვისაა ვიკლევო სინათლის სხივების ბუნებას.

სინათლის სხივი ელექტრო-მაგნიტური მოვლენაა და ამის გამო, ცხადია, რომ მისი ენერგია ელექტრო-მაგნიტურ ფორმაში უნდა იქნას დაჭერილი. მაგრამ გონება ვერ ჩერდება ამაზე, ის ეძებს და კიდევაც პოულობს ახალ გზას.

ადამიანმა მკვდარი ბუნების კანონები, — ამ ბუნების პროცესების და მოვლენების სიმარტივის გამო, გაცილებით ადრე დაიპყრო, ვიდრე ცხოვრების მოვლენები. ამის შედეგი

იყო ტექნიკა, რომელმაც ასეთი დიდი სამსახური გაუწია კაცობრიობას. ამისათვის უდიდესი თავები მუშაობდნენ. მაგრამ ბუნებაში განყენებულად არაფერი არ არის. მკვდარ და ცოცხალ ბუნებათა შორის არ არის უფსკრული. არსებობს კავშირი, არის რთული ჯაჭვი. და მკვდარი ბუნების კანონებმა მოგვცეს გზები ცოცხალი ბუნების კანონების შესწავლის. დადგა ხანა მცენარეთა და ცხოველთა სასიცოცხლო პროცესების შესწავლისა, დადგა დრო ბიოლოგიურ მეცნიერებათა აყვავებისა.

მეცნიერებამ მცენარეთა სამეფოში აღმოაჩინა პროცესები, რომლებიც მალევე განვითარებულ ლაბორატორიებში და მექანიზმებში შეიძლება იქნან განხორციელებულნი. ცოცხალი ბუნების ლაბორატორიები საუცხოოვით მოწყობილნი ყოვილან. და იბადება ახალი ადამიანის მოქმედების შესახებ ახალ დარგში — **ბიოლოგიურ ტექნიკაში**, რომელსაც აქვს ახრათ გამოიყენოს ცოცხალი ბუნების ლაბორატორიები და მექანიზმები კაცობრიობისათვის აუკილებლად საჭირო ან ახალი, ან ცნობილი წინათაც მასალების მისაღებად. ბიოლოგიური ტექნიკა იხსნის კაცობრიობას გაჭირვების დროს.

ბიოლოგიური ტექნიკა იპყრობს მოწინავე ადამიანების გონებას, მისი საძირკველი იყრება.

ვინ იცის, როგორი ტემპით განვითარდება ის?

ვინ იცის, როგორი კონკურენტს ნახავს მკვდარი ბუნების ტექნიკა მის უმცროს დაში?! მომავალი ბიოლოგიური ტექნიკისაა.

ამოკანის სრული გადასაწყვეტად ჩვენს წინ კიდევ ათასი წელიწადია! საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი კიდევ გაუწევენ კაცობრიობას სამსახურს!

ბოლშევიკებმა უნდა აიღონ ხელში ძალა-უფლება.

„და აი, მოსკოვში ესერებისა და მენშევიკების ხმები 70 პროცენტადან ივნისში დაეცა 18 პროცენტამდე. წვრილმა ბურჟუაზიამ პირი იბრუნა კოალიციისაგან, ხალხმაც ზურგი უჩვენა მას, აქ უკვე ეპევები შეუძლებელია. კადეტები გაძლიერდნენ 17,0%-დან 30,0%-მდე, მაგრამ დარჩენ მანც უმცირესობაში, უამელო უმცირესობაში, მიუხედავთ იმისა, რომ მათ აშკარად მიემხრნენ „მემარჯვენე“ ესერები და მენშევიკები. „Русск. Ведом“. კი გვაცნობებს, რომ კადეტების ხმების აბსოლიუტური რიცხვი შემცირდა 67-დან 62 ათასამდე. მხოლოდ ბოლშევიკთა ხმების რიცხვი გაიზარდა 24 ათასიდან 82 ათასამდე. მათ მიიღეს 47,0% ხმების საერთო რიცხვისა. რომ ჩვენ მემარცხენე ესერებთან ერთად უმრავლესობას შევადგენთ როგორც საბჭოებში, ისე ჯარში და მთელ მხარეში—ამაში იოტისოდენა ეპვის შეტანაც კი არ შეიძლება.

მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების ორივე სატახტო საბჭოებში ხმის უმრავლესობის მიღების შემდეგ, ბოლშევიკებს შეუძლიათ და უნდა აიღონ კიდეც ხელში სახელმწიფო ძალა-უფლება.

შეუძლიათ, რადგანაც ხალხის რევოლუციონურ ელემენტების აქტიური უმრავლესობა ორივე სატახტო ქალაქებში საკმარისია იმისათვის, რომ თან გაიყოლიოს მასსები, გადალახოს მტრების წინააღმდეგობა, გაანადგუროს ისინი, მოიპოვოს ძალა-უფლება და შეინარჩუნოს იგი.

ხალხის უმრავლესობა ჩვენსკენაა. ეს დაამტკიცა გქელმა და ძნელმა გზამ 6 მაისიდან 31 აგვისტომდე და 12 სექტემბრამდე: სატახტო საბჭოებში უმრავლესობის მოპოვება ნაყოფია ხალხის მიმდინარეობისა ჩვენსკენ. ამასვე ამტკიცებს ესერების და მენშევიკების მერყეობა და მათ შორის ინტერნაციონალისტთა რიცხვის გაძლიერება.

ძალა-უფლების ხელში ჩაგდება ერთდა-იმავე დროს მოსკოვში და პიტერში (სულ ერთია ვინ დაიწყებს, შესაძლებელია მოსკოვმაც კი დაასწროს), და ჩვენ გავიმარჯვებთ უეჭველათ და აუცილებლად...

უნდა შეუფარდოთ ერთმანეთს სამი უმთავრესი ძალა: ფლოტი, მუშები და ჯარის ნაწილები ისე, რომ აუცილებლად ხელში ჩავიგდოთ და, რათაც არ უნდა დაგვიჯდეს, მაინც შევინარჩუნოთ: 1) ტელეფონი, 2) ტელეგრაფი, 3) რკინის-გზის სადგურები, 4) ხიდები უპირველესად ყოვლისა.

უნდა გამოვეყოთ ყველაზე უფრო გამბედავი ელემენტები (ჩვენი „დამცველები“ და მშრომელი ახალგაზრდობა, აგრეთვე საუკეთესო მეზღვაურები) ცალკე რაზმებად ყველა უმთავრეს პუნქტების დასაპერად და იმისათვის, რომ მათ მონაწილეობა მიიღონ ყველგან, ყველა მთავარ ოპერაციებში, მაგალითად:

ალუა შემოვარტყათ და გადავკრათ პიტერი, ავიღოთ ის ფლოტისა, მუშების და ჯარის შეტევით—ასეთია ამოცანა, რომელიც მოითხოვს ხელოვნებას და გასამეცებულ გამბედაობას.

შევადგინოთ რაზმები საუკეთესო მუშებისა თოფებით და ყუმბარებით შეტევისათვის და ალუის შემოსარტყავად მოწინააღმდეგის „ცენტრებზე“ (იუნკრ. სკოლაზე, ტელეგრაფზე, ტელეფონზე და სხვ.) ლოზუნგით: დავიღუპოთ პველანი, მამრამ მტრები კი არ გავაშაპანოთ.

იმედი ვიქონიოთ, რომ თუ გამოსვლა გადაწყდება, ხელმძღვანელები სავსებით გამოიყენებენ მარქსისა და დანტონის დიდებულ ანდერძებს.

როგორც რუსეთის, აგრეთვე საერთაშორისო რევოლუციის გამარჯვება დამოკიდებულია 2—3 დღის ბრძოლისაგან.

ლენინი.

ახალგაზრდათა საერთაშორისო მძრაობა

თეატრალური.

ჩვენი მტრების განსაკუთრებული

(თარგმანი გერმანულიდან)

პერიოდი ახალგაზრდათა ინტერნაციონალის მე-3 კონგრესიდან მე-4-მდე იყო ხანა განსაკუთრებული მწვავე ბრძოლისა ბურჟუაზიასა და მუშათა კლასს შორის.

ამ პერიოდში — ჩვენს მოწინააღმდეგე ახალგაზრდათა ორგანიზაციებთან ბრძოლას, რომელიც კაპიტალისტურ ფრონტის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენენ — დიდი ყურადღება ჰქონდა მიქცეული ერთის მხრივ — აშკარა უშუალო ბრძოლის სახით მათთან, მეორე მხრივ კი უფრო არაპირდაპირი გზით, რამდენადაც ჩვენ მიზნათ ვისახედით აგრეთვე ზოგიერთ ვითომდა „სოციალისტურ“ ახალგაზრდათა ორგანიზაციების მიმდევართა ჩვენს მხარეზე გადმოსვლის მიღწევას.

ცხადია, რომ ბურჟუაზია არ ერიდებოდა არავითარ საშუალებას — ძირშივე ჩაეკლა ჩვენი გავლენის განუწყვეტელი ზრდა პროლეტარულ ახალგაზრდობის ფართე მასებში.

ახალგაზრდა ცენტრისტების და სოციალ-პატრიოტების გაერთიანება.

პირველი უმთავრესი ცვლილება, რომელიც მოხდა ჩვენს მტერთა ბანაკში 1922—1923 წლებში იყო გაერთიანება ორ „სოციალისტურ“ ინტერნაციონალების. ჯერ კიდევ ახალგაზრდათა კომინტერნის მე-3 კონგრესის მოწვევამდე — მაშინ, როცა მთავრდებოდა ამ ორ ორგანიზაციათა მოლაპარაკება ზალცბურგში — ცხადი იყო, რომ შეთანხმება და გაერთიანება მიღწეული იქნებოდა ახლო მომავალში.

ორივე სოციალისტური ინტერნაციონალები, რომელნიც მათივე ბელადების თქმით განსხვავდებოდნენ ურთიერთიდან მხოლოდ სიტყვით და არა საქმით, იძულებული იყვნენ გაერთიანებულიყვნენ ორი შემდეგი მოსაზრებით.

ერთის მხრივ ჩვენი მთლიანი ფრონტის ტაქტიკამ წარმოშვა ამ ინტერნაციონალების წევრთა ფართე წრეებში ძლიერი მისწრაფება გაერთიანებული ბრძოლისა კაპიტალის და ახალი ომის საშიშროების წინააღმდეგ. ჩვენი ტაქტიკის წარმატებით განვითარება და წინსვლა ცხადი იყო საშიშროებას უმზადებდა ამ ორგანიზაციათა ხელმძღვანელ წრეებს: თანდათანობით ირკვევოდა, რომ პროლეტარული ახალგაზრდობა იხრება ახალგ. კომ. ინტერნაციონალისაკენ. უკვე ამ დროს სავსებით აშკარა გახდა, რომ — მიუხედავად ყოველგვარი წინააღმდეგობისა და ღონისძიებისა, ხელმძღვანელი ორგანოთა მხრივ — სოციალ-დემოკრატიული მასიური — უჯრედები და ორგანიზაციები თითქმის ყველგან ჩვენთან ერთად გამოდიოდნენ რევოლუციონურ აქტივობის ასპარეზზე და დემონსტრაციებზე. თუ ამ გარემოებას დაუმატებთ ჩვენს გაცხოველებულ აგიტაციას, აშკარა გახდება, რომ საშიშროება „სოციალისტურ ინტერნაციონალთა“ არმიის დარღვევისა მართლაც იდგა ამ ინტერნაციონალთა წინაშე მთელი მისი სიგრძე-სიგანით.

მეორე მიზეზი, აგრეთვე დაკავშირებული ამ გარემოებასთან, იყო ის, რომ ეს ორგანიზაციები 1921—1922 წლების განიკლიან განუწყვეტელი რიცხობრივ შემცირებას და საგრძნობ შესუსტებას. ბელადებს და ხელმძღვა-

ნელებს კარგათ ესმოდათ, რომ თუ არ მოხდებოდა დაუყოვნებლივი გაერთიანება ორ მომავლად ინტერნაციონალის, ჩვენ ადვილად მოვახერხებდით ორივე მათგანის სრულ გაქრობას.

რასაკვირველია, არავინ იწუხებდა თავს, რომ ახალგაზრდა მუშებისათვის აეხსნათ ნამდვილი მიზეზები ასეთი გაერთიანების. მიუხედავად ამისა, მათ მაინც დიდი წინააღმდეგობის დაძლევა მოუხდათ თვით მათივე ორგანიზაციის შიგნით. ამ მოვლენას განსაკუთრებით მწვავე ხასიათი ჰქონდა გერმანიაში და ავსტრიაში. ე. ი. იმ ქვეყნებში, სადაც მოქმედებდნენ ორივე ხელმძღვანელი ინტერნაციონალები. ამიტომ აუცილებელი იყო ფარსის, კომედიის გათამაშება. მათ ისარგებლეს შოლიანი და ქეშმარიტი ბრძოლის სურვილით, რომელიც წარმოშვა მათ ინტერნაციონალებში ჩვენი მთლიანი ფრონტის ტაქტიკამ და მოიწვიეს კონგრესი, რომელზედაც უნდა გაკეთებულიყო „დიდი საქმე, დაშლილ, დაუბანტულ, დანგრეულ ახალგაზრდათა რიგების გამთლიანება“: ამასთან ერთად ჩვენ ეს ვაუბატონები, რასაკვირველია, როგორც ყოველთვის, მოკრძალებით გვიხსენიებდნენ, როგორც „გამყიდველ არამზადებს, რომელნიც მთელი მათი უნარ-შეძლებით სკდილობენ ხელი შეუშალონ ამ გამთლიანებას“.

ინტერნაციონალთა გაერთიანების პრელიუდიათ (წინამავალ აქტად, მოვლენად) მოგვევლინა გერმანიის „სოციალისტურ პროლეტარული ახალგაზრდობის“ გაერთიანება გერმანიის „სოციალ-პატრიოტულ“ ახალგაზრდობასთან. ამასთან მოჰყვა ავსტრიის ცენტრისტული ორგანიზაციების გაერთიანება „სოციალ. ახალგ.“ დანარჩენ ორგანიზაციებთან. ორივე მხარე, რასაკვირველია, დიდის ალტაცებით ზეიმობდნენ გამარჯვებას.

მაგრამ როგორ არი! ამ „გამარჯვების“ საქმე დღეს? დღეს უკვე სავესებით აშკარაა, რომ „გამარჯვება“ წმინდა, უშუალო ნაყოფია ცენტრისტებისა და მალულ სოციალ-პატრიოტების კაპიტულიაციის აშკარა სოციალ-პატრიოტების წინაშე. ჯერ კიდევ გამაერთიანებელ კონგრესზე გაიმართა სასტიკი კამათი საკითხის გარშემო თუ სად უნდა ყოფილიყო ახალი ინტერნაციონალის სეკრეტარიატის მუდმივი ბინადრობის ადგილი.

ცენტრისტების დელეგატები ამ ბრძოლას იმ მოსაზრებით აწარმოებდნენ, რომ სეკრეტარიატის ბერლინში დაბინავება გამომწვევებდა ახალი ინტერნაციონალის სოციალ-პატრიოტულ ხასიათს; მაგრამ ისინი სრულიად არ იყვნენ დარწმუნებული იმაში, რომ მათი წევრები თანხმობას განაცხადებდნენ ბერლინელ სოციალ-პატრიოტების ხელმძღვანელობაზე.

ამიტომ იყვნენ წინააღმდეგი ისინი ბერლინის, როგორც ახალი ინტერნაციონალის მუდმივ სამკოველ ადგილის: ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ასე გატაცებით შემადგენელი გაერთიანების კომედია ძლიერ-ლა გადარჩა საშინელ მარცხს. მიუხედავად ამისა, ბოლოს მაინც დასთანხმდნენ. უკანასკნელ ხანებში პრესაში აღინიშნა, რომ მუდმივ ადგილად ამორჩეულია ბერლინი და რომ მდივნად დაინიშნა ბ. ოლენჰაუერი. ეს უკანასკნელი ფაქტი განსაკუთრებით სავულისხმიერაა. ოლენჰაუერი ცნობილია, როგორც უაღრესი ნაციონალისტური მიმდინარეობის მოციქული სოციალ-პატრიოტულ იდეოლოგთა შორის. ასე ამრიგათ მშრომელი ახალგაზრდობა უკანასკნელ ხანებში მოწმე გახდა არაჩვეულებრივი სანახაობის: „სოციალისტურ“ ინტერნაციონალის მდივნის ხელმოწერა ამშვენებდა სწორედ ისეთ ქაღალდებს და დოკუმენტებს, რომელნიც მრავლად გვლინებოდა ეროვნულ შუღლს და სიძულვილით გაჟღერებულ კაცობრიობას იმპერიალისტურ ომის დროს. ის ფაქტი, რომ ყოფილი ცენტრისტები დასთანხმდნენ ასეთ დანიშვნაზე, საუკეთესოა მოწმობს მათ ნამდვილ აზრების და ზრახვების შინაარსს.

ეს ფაქტი მოწმობს ცენტრისტების სრულ დამარცხებას, მის სრულ კაპიტულიაციას სოციალ-პატრიოტების წინაშე. მაგრამ ეგრედ წოდებულ პოლიტიკურ საქმიანობაშიც და კერძო სოციალ-დემოკრატიულ კავშირების განვითარებაშიც ადგილი აქვს ამ ფაქტს. წმინდა ფორმალურ თვალსაზრისით, მართალია, დაიწყო კოტაოდენი გაძლიერება პოლიტიკურ აქტივობის სოციალ-პატრიოტულ ორგანიზაციებში, მაგრამ ეს გაძლიერება მოხდა პროლეტარულ კლასობრივ ბრძოლის პოზიციის შესუსტების ხარჯზე. სოციალ-პატრიოტული ახალგაზრდათა ორგანიზაციები, რომელნიც უწინ ზედმიწევნით სკდილობდნენ გვერდი აეხვიათ ყოველგვარ პოლიტიკურ საქმიანო-

ბისათვის, ეხლა აწარმოებენ პოლიტიკას თავიანთ ეროვნულ ბურჟუაზიის ინტერესების დასაცავად. გერმანიის, საჰრანგეთის და ბელგიის ახალგაზრდათა ორგანიზაციების ნაციონალისტურმა მოქმედებამ საქვეყნო გამოხმაურება იპოვა.

მაგრამ ამით საქმე არ დამთავრებულა. ახალგაზრდათა სოციალ-პატრიოტულ კავშირებმა ისარგებლეს სოციალისტურ ინტერნაციონალით, რომ უყუთ, უფრო მოხერხებულად დაემაღათ მშვიდობიანი ფიგოს ფოთლით სხვადასხვა ქვეყნის ბურჟუაზიის მტაცებლური პოლიტიკა. ამ დებულების საუკეთესო საბუთი ის განცხადებაა, რომელიც გააკეთეს ჰამბურგის კონგრესზე ორივე სოციალისტურ ინტერნაციონალების (მაშინ კიდევ არ იყვნენ გაერთიანებული) წარმომადგენლებმა: „ბრძოლა რურის ოკუპაციის წინააღმდეგ — პარტიების საქმეა; სხვა კითხვებში კი ჩვენ ჰააგის საერთაშორისო კონფერენციის რეზოლუციის პლათფორმაზე ვდგევართ...“ აი რა სიტყვა ჰამბურგის კონგრესზე „სოციალისტურ“ ინტერნაციონალმა.

ცენტრისტებმა მოახდინეს კაპიტულიაცია სოციალ-პატრიოტების წინაშე თვით ახალგაზრდათა მოძრაობის მნიშვნელობისა და ამოცანების შესახებ.

ჯერ კიდევ ჰამბურგის კონგრესზე ზოგიერთი მათგანი სასტიკათ თავს ესხმოდა ევრედ წოდებულ „ვერჰანულ პოზიციას“. მაგრამ ეს იყო მხოლოდ ერთხელ წარსულში; ეხლა კი უდიდესმა ცენტრისტულ კავშირებმა ავსტრიაში და ჩეხო-სლავეთში საბოლოოდ შეითვისეს გერმანულ სოციალ-პატრიოტების მეთოდები.

ეგვი არ არის იმაში, რომ სულ ახლო მომავალში ავსტრიის „სოც. მუშ. ახალგ.“ იზაირივე „ახალგაზრდობის ოპეკის“ ორგანიზაციად გადაიქცევა, როგორც ეს მოხდა გერმანიაში და რომ ადრე თუ გვიან ჩვენ აქაც „ვერმარის სულის“ მოწამენი გავხდებით.

ეს გარემოება დღესაც უკვე აშკარად ემჩნევა „სოც. მუშ. ახალგ.—ის“ ჟურნალის იდეურ ევოლუციას, რომელიც წინეთაც მეტად სუსტ და უფარგის გაზეთს წარმოადგენდა, ეხლა კი არაფრით არ განსხვავდება გერმანულ „არბეიტერ-იუგენდი“-დან („მუშათა ახალგაზრდობა“). კომკავშირთა მუშაობის ზეგავლენით, რაკოკ ვიკი, ცენტრისტულ

და სოციალ-პატრიოტულ ორგანიზაციებმა სხვადასხვა ქვეყნებში დაიწყეს ბრძოლა მშრომელ ახალგაზრდობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის. ამ დარგშიდაც ჰამბურგის გაერთიანება უსინიდისო სიყალბის პროპაგანდისტია. ამ ხნიდან ჩვენ რამოდენიმეჯერ დავრწმუნდით, რომ სოციალ-დემოკრატია უარი განაცხადა თვით ბრძოლაზედაც კი თავის პროგრამის გარშემო, არამც თუ მიეღო საკირო ზომები მის განსახორციელებლად. უფრო მეტსაც ჰქონდა ადგილი: სოციალ-დემოკრატულ, სოციალ-პატრიოტულ და ცენტრისტულ ახალგაზრდობამ საზიზღარ ფაშისტურ-ნაციონალისტურ „ბუნდებთან“ (კავშირები) ერთად ზევით აღნიშნულ ბ. ოლენჰაუერის საშუალებით და ლოცვა-კუთხევით გაუჯანყეს რეიხსტაგის ფრაქციებს გრძელი წერილი, რომელშიდაც პოეტურ ფორმებში აცხადებენ, რომ სამშობლოს მძიმე მდგომარეობა აიძულებს მათ ხელი აიღონ პარტიულ-კლასობრივ ბრძოლაზე; ჩვენ უარს ვაცხადებთ მუშათა ახალგაზრდობის მოთხოვნებებზე; ქვეყნის საერთო გაკირვების ხანაში (ეს მაშინ, როცა ბურჟუაზია არ იცის ფული სად გაფლანგოს) მუშათა კლასმაც მსხვერპლი უნდა გაიღოს.

ჩვენ შეგვიძლია კიდევ ბევრი მაგალითი მოვიყვანოთ, რომელიც ნათლად ამტკიცებენ ცენტრისტების კაპიტულიაციას სოციალ-პატრიოტიზმის წინაშე, მაგალითები, რომელნიც ამჟღავნებენ ახალგაზრდათა სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციების სწრაფ გადასვლას ნაციონალისტების ბანაკში. ყველაზე უფრო ტიპურად ამ მოვლენის მსვლელობას გერმანიაში ჰქონდა ადგილი, რადგან სწორედ აქ მიიღო რევოლუციურ განვითარებამ უაღრესი ფორმები. ეს ფაქტი სრულიად გარკვევით ამტკიცებს იმ გარემოებას, რომ ახალგაზრდათა სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციები იმყოფებიან და იბრძვიან ბურჟუაზიის ბანაკში. სხვა ქვეყნებში, სადაც რევოლუციონერ განვითარებას არ მიუღია ასე მაკარი ფორმები, სადაც ჯერ კიდევ „სუფევს“ შედარებით „მშვიდობიანი“ პირობები, ახალგაზრდათა სოციალ-დემ. ორგანიზაციების ბელადებს არ უძნელდებათ დაჰყარონ ეს მათი ის ჯოჯოხი მისია — სოციალ-დემოკრატიულ პირბადის ქვეშ, მაგრამ გერმანიაში — „სოციალისტურ ინტერნაციონალის“ მთელი გზა წინასწარ აღბეჭდილია.

ლავე, რომ თავიდანვე ნიადაგი გამოეცალოს ყოველგვარ ილიუზიებს და ბუნდოვანებას ჩვენს საკუთარ რიგებში და მშრომელ ახალგაზრდობის რიგებში.

ამ საერთო მიმოხილვაში უკვე აღნიშნულია დიდი ნაწილი იმ ამოცანებისა, რომელნიც განხილული იყვენ ახალგაზრდათა კომინტერნის მე-4 მსოფლიო კონგრესზე.

ბრძოლა ჩვენს მტერთა წინააღმდეგ უნდა გაძლიერდეს. და რაც უფრო გამწვავდება რევოლუციონური სიტუაცია, მით უფრო გაბედულად უნდა ვაწარმოოთ ჩვენ ეს ბრძოლა, რადგან რევოლუციონური პირობების გამწვავების პროცესში უფრო ნათლად და გარკვევით მკლავდება ყვითელ სოციალისტების ბუნება და ისტორიული ფუნქცია.

ჩვენი ბრძოლის მიზნად ყველა მტერთა წინააღმდეგ (სოციალისტებიდან დაწყებული ფაშისტებამდე) მე-IV კონგრესმა — მათი მოსპობა და ლიკვიდაცია აღიარა. თავისთავად ცხადია, რომ არსებობს ტაქტიკურ აუცილებლობათა მთელი რიგი, რომელნიც ჩვენ აუცილებლად უნდა მივიღოთ მხედველობაში აღნიშნულ საკითხის გარდაწყვეტისას. გარდამწყვეტი მნიშვნელობა აქ აქვს იმ გარემოებას, რომ ეს აზრი გახდეს ჩვენი რიგების კუთვნილებად ყოველგვარ ილიუზიებს და ბუნდოვანების გარეშე.

მთლიანი ფრონტის ტაქტიკა.

ჩვენ მტრებთან დამოკიდებულების საკითხთან დაკავშირებით დიდ მნიშვნელობას ღებულობს საკითხი მთლიანი ფრონტის შესახებ. აქ საჭირო არ არის შევჩერდეთ იმ მიზეზებზე და გამოსავალ წერტილებზე, რომლებმაც ხელმეორედ გამოიწვიეს დისკუსია ამ კითხვების გარშემო კომინტერნში. ცხადია, რომ ჩვენი ინტერნაციონალის მე-IV კონგრესსაც ჯეროვანი ყურადღება უნდა მიექცია ამ კითხვისათვის.

ახალგაზრდათა კომინტერნის პოზიცია მთლიანი ფრონტის საკითხში წინათაც რამოდენიმეჯერ იყო გადმოცემული. აქ მხოლოდ იმას აღვნიშნავთ, რომ ახალგაზრდათა კომინტერნმა უმთავრესი ძალა დააგროვა მთლიანი ფრონტის ტაქტიკის ოპორტუნისტულ გაგება-გამოყენების წინააღმდეგ. ახალგაზრდათა კომინტერნი ყოველთვის მკაცრად ებრძვის ყველა მათ, ვინც მთლიან ფრონტის ტაქტიკაში ჰხედავს მკტს. ვიდრე მეთოდს პროლეტარიატის რიგების გამოლიანების, ვიდრე სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციებიდან მუშათა გამოყოფის მეთოდს. მთლიანი ფრონტის ტაქტიკა, როგორც მეთოდი ფართე მასების მოსამზრბად, უნდა დაცულ იქნეს აგრეთვე ოპორტუნისტებისაგან, რომელნიც გვევლინებიან უკიდურეს მემარცხენე პირბადით.

„ახალგაზრდა რუსეთის პროლეტარიატმა გააცეთა ის, რის გაკეთება შეეძლო. მან ამ პროცესის დროს ძირიან-ფესვიანად შეარყია გლეხობის მძიმე სალი კლდე. მთელმა ჩვენმა ნაციონალურმა წარსულმა მოამზადა ეს ფაქტი. მაგრამ სწორედ იმიტომ, რომ დროთა ბრუნვამ პროლეტარიატს გადასცა ხელისუფლება, ჩვენმა რევოლუციამ ერთბაშად და რადიკალურად დასძლია ძველი რუსეთის ისტორიის ნაციონალური კარჩაკეტილობა და პროვინციალური ჩამორჩენილობა, საბჭოთა რუსეთი შეიქმნა კომუნისტურ ინტერნაციონალის არა მარტო თავშესაფარი, არამედ აგრეთვე მისი პროგრამების და მეთოდების ცოცხალი განხორციელება“.

„სწორედ იმიტომ, რომ ლენინის საშუალებით სოციალისტურმა რევოლუციამ, რომელსაც დიდი ხანია რაც ჰქონდა თავისი ინტერნაციონალური თეორეტიული გამოხატულება, პირველად შეისხა ზორცი ნაციონალურ ფარგლებში, ლენინი შეიქმნა მსოფლიო პროლეტარიატის პირდაპირი და უშუალო რევოლუციონური ხელმძღვანელი“.

ლ. ტროცკი.

საპატიოსნო ადამიანობა

პ. ღატაგაძე.

ს. ა. ლ. პ. პ. ჯაფარიძე

ცეკას მესამე პლენუმი შეიკრიბა კავშირის შემოდგომის და ზამთრის მუშაობის დასაწყისში. მან ანალიზი გაუკეთა კავშირის მდგომარეობას და შემდეგი მუშაობის ხაზი მოგვცა. პლენუმთან დაკავშირებით ჩვენს წინაშე წამოიჭრა საკითხთა მთელი რიგი, რომელნიც თითქმის უკვე გადაჭრილი და მოგვარებული იყვნენ, მაგრამ მაინც სულ ახლად და ახლად იჭრებოდა ხოლმე ჩვენს წინაშე. რისთვის? პირობები იცვლებიან, ჩვენც არ ეტყვნით ერთ ადგილას მიწას, არამედ შეუჩერებლად მივისწრაფით წინ. ცხადია, რომ ჩვენს წინაშე უნდა წამოიჭრეს საკითხები უკვე სხვა ფორმით, მაგრამ უბედურება, რასაკვირველია, ამაში არ არის, არამედ იმაშია, რომ ჩვენ ხშირად ჩვენს კარგ დადგენილებას ცუდად ვანხორციელებთ ხოლმე. ცხოვრებაში. ამის მაგალითი ბევრია: ავიღოთ თუნდაც ჩვენი სოფელი.

ახკომკავშირი სოფლად.

ჩვენ სოფელში ცოტა რამ გაეცათ, თ. კომკავშირში არის დაახლოებით 12 ათასი გლეხი, მაგრამ მაღლად ეს იმას გვეუბნება, რომ გლეხოვნა მხარს უჭერს საბჭოთა ხელისუფლებას და გვერდში უდგია კომუნისტებს, რომ ჩვენ აგიტაციის პერიოდი ჩავატარეთ შედარებით კარგად: ამას გვიმტკიცებს ის გარემოება, რომ გლეხური ახალგაზრდობა მრავლად ეტანება სწავლას, მიისწრაფის ქალაქისაკენ. მაგრამ ჩვენი სისუსტე მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენ უკვე ოთხი წელიწადია მიტინგობიას ვაწარმოებთ არა მარტო კავშირის გარეთ, არამედ შიგნითაც. ჩვენს უჯრედში, ძალიან სუსტად ვმუშაობთ სამეურნეო და კულტურულ ფრონტზე სოფლად, გადაჭარ-

ბებულ ყურადღებას ვაქცევთ საადმინისტრაციო საქმეებს, აქ აუცილებლად უნდა შეესაბამებოდეს კურსი. თავის არსებობის მეშვიდე წლის თავზე ახკომკავშირმა ბოლო უნდა მოუღოს მიტინგობიას, მან უნდა შესძლოს პრაქტიკულად მუშაობის წარმოება სოფლის განსაზღვრულად. იბადება საკითხი: ახალია თუ არა ეს ჩვენთვის?—რასაკვირველია, არა. ჩვენ ამას გავიმეორებთ 1921 წლიდან. ავიღოთ საკითხი ერთიან კულტურულ ცენტრის შესახებ სოფლად. ორი წელია ჩვენ ვლაპარაკობთ მის შესახებ, მაგრამ თვალი გადავავლოთ ჩვენი სოფლის ცხოვრებას, ვანა რომელიმე ჩვენს უჯრედს მოაწყოს სამაგალითი ქოხ-სამკითხველი წიგნთსაცავით, ახალი გახდებით. საკვირაო საუბრებით, წიგნის წაკითხვით და უპარტიო გლეხებს ჩაბმით ამ საქმეში, გააცეთა თუ არა ეს ოთხდ ერთმა ათას სასოფლო უჯრედ-დან?—არა.

და საზოგადოთ ასეთი მთლიანი კულტურული ცენტრი არ არსებობს სოფლად, თუ რაიმე კეთდება კულტურულ ფრონტზე, ეს ხდება ძალების ერთმანეთთან შეუთანხმებლად, უსისტემოდ, შემთხვევით.

აგრეთვე ფრიად სუსტობს ჩვენი მონაწილეობა საზოგადოებრივ და სამეურნეო მუშაობაში. სასოფლო საბჭოებში ახკომკავშირელებს ირჩევენ ხოლმე, ირჩევენ აგრეთვე სხვადასხვა კომისიებში, მაგრამ იმის თქმა არ შეიძლება, რომ ისინი არიან ინიციატორები ახალ საქმეების. ზოგან ჩვენი უჯრედები მონაწილეობას იღებენ გზების, ხიდების გაკეთებაში, აქვთ კოლექტიურად დამუშავებული მიწა, მაგრამ ამას მაინც შემთხვევითი ხასიათი აქვს.

როგორია ჩვენი სოფელი მუშაკი, სასოფლო რაიკომის მდივანი—უფრო ხშირად

იგი მოსწავლე ან ყოფილი მოსწავლეა. შეუძლია მას, რასაკვირველია, ლაყბობა და აგიტაციის გაწევა სოფლად, ცოტა რამ წაკითხული აქვს, მაგრამ უმეტეს ნაწილად ლაპარაკობს მაღალ მატერიებზე. ჩვენი სოფლელი მუშაკი ძალიან მცირე ყურადღებას აქცევს სოფლის მდგომარეობის, გლეხობის მოთხოვნილების საკითხებს. იგი იშვიათად წამოაყენებს ამ საკითხებს სასოფლო უჯრედის წინაშედაც. აუცილებლად განყენებულს და ჯერ კიდევ გლეხებისათვის ნაკლებად გასაგებ საკითხებს მომენტის, კერზონის და ლოიდ-ჯორჯის შესახებ ზურგი უნდა შეეკეციოთ და პირი უნდა ექნათ სოფლის არსებით ყოველდღიურ საკითხებისაკენ. უნდა გადავსინჯოთ სასოფლო მუშაკები და უნდა გავგზავნოთ ქალაქიდან ახალი მუშა აქტივისტები. მყვირალა მოსწავლეობა კი სოფლიდან უნდა გამოვიყვანოთ. აქ სოფელს დახმარება უნდა გაუწიოს ტფილისმა და სხვა სამრეწველო რაიონებმა. დროა რომ აქტივის მუშურ ელემენტებით შევსების საკითხი დაისვას დღის წესრიგში გადასაჭრელად, მორიგ პრაქტიკულ ამოცანად. მაგრამ ეს სოფლისათვის (ცოტაა, სოფლისაკენ უნდა მივმართოთ მთელი ჩვენი ძალ-ღონე, იგი უნდა გავაძლიეროთ არა მარტო კავშირის პრაქტიკული მუშაობით, არამედ კულტურულ ძალებითაც. ამდენხანს სოფელში ხშირად მიეშურებოდა შოვინისტური ინტელიგენცია, რომელმაც დაკარგა ყოველგვარი ნიადაგი ქალაქებში. იგი ცდილობდა ჩაენერგა სოფლის მოზარდ ახალგაზრდობის გულში დამპალი ნაციონალისტური იდეოლოგია. ჩვენი ინტელიგენცია კი უმეტეს შემთხვევაში სტოვებდა სოფელს და მიდიოდა ქალაქებში. ესლა უკვე ცხადია, რომ მათი საუკეთესო ნაწილი აუცილებლად უნდა იქნეს დაბრუნებული ისევ უკან. ცეკას პლენუმმა დაადგინა სასწრაფოდ გადაგზავნოს 50 კომკავშირელი სტუდენტები სოფლის მასწავლებლებად. ეს დახმარებას გაუწევს საზოგადოთ სოფელს, მაგრამ განსაკუთრებით დიდ დახმარებას გაუწევს ჩვენს სასოფლო უჯრედებს.

სოფლის ახკომკავშირელები მებრძოლი ბიჭებია, იციან ბრძოლა, როცა საჭიროა, ოჯახურ კავშირს დიდათ არ აფასებენ, მაგრამ არც იმათ, არც მუშაკებს, ხშირად ხელმძღვანელებსაც არ ძალუძთ შავი ყოველდღიური სამუშაოს შესრულება, — მაგალითად, რო-

გორ, უნდა ააშენონ ქობ-სამკითხველო, როგორ უნდა მიიზიდონ გლეხობა, როგორ უნდა მოაგვარონ წრის მუშაობა. სოფლის უჯრედების მუშაობა უნდა ისახავდეს მიზნად კონკრეტულ ამოცანებს. მხოლოდ ის უჯრედი წარმოადგენს ახალგაზრდათა ლენინური კომკავშირის ნამდვილ უჯრედს, რომელმაც მოაწყო ქობ-სამკითხველო, მოაგვარა იქ მუშაობა, მიიზიდა გლეხობა, მოაწყო მიწის კოლექტიურად დამუშავება, ჩააბა გლეხობა კოოპერაციის მუშაობაში, გამოიჩინა ინიციატივა გზების, ხიდების შეკეთებაში. ასეთ მუშაობის გარეშე არ არის სოფლად ახკომკავშირი, ვინაიდან მარტო წიგნების გაზეპირებით და ყვინობის მოწყობით ლენინელი არ აღიზრდება, ახალი სოფელი არ შეიქმნება, პარტიის გავლენა სოფლად არ გაძლიერდება.

ჩვენი საორგანიზაციო ამოცანები.

ჩვენი ზრდის შესახებ მომავალში უკვე გამოვთქვა თავისი აზრი მეშვიდე ყრილობამ. ცეკას პლენუმმა, რომელიც ეყრდნობა ყრილობის დადგენილებას, აუცილებელ საჭიროებად სცნო, რომ ჩვენი ზრდა მომავალში გრძელდებოდეს, ჩვენს ამოცანას უნდა წარმოადგენდეს მთელი მუშათა ახალგაზრდობის ჩაბმა ახკომკავშირში, მაგრამ ამასთან ერთდროულად და უმთავრესად ჩვენი ზრდა უნდა ხდებოდეს გლეხურ ელემენტების გაძლიერებით ჩვენს რიგებში. წარსულ წელს რამოდენიმე ხნის განმავლობაში ჩვენ სრულიად ჩაუკეტეთ კარები გლეხებს მუშათა პროცენტის გადიდების მიზნით. ეს პოლიტიკა შემცდარი აღმოჩნდა. კავშირის კარების დაკეტვით ჩვენ იძულებული გავეხდით შეგვექმნა უპარტიო გლეხთა პოლიტიკური წრეები, რომელნიც თანდათან იქცეოდნენ კანდიდატების წრეებათ ან თანამგრძნობთა წრეებად. ეს, რასაკვირველია, არაფრად არ ვარგა. ჩვენ ხელოვნურად ვწევთ მუშათა პროცენტს, და ამავე დროს გვავიწყდება, რომ ეცხეორობთ გლეხურ საქართველოში. გვავიწყდება, რომ ჩვენ კავშირს (ახალგაზრდათა ლენინურ კომუნისტურ კავშირს) ობიექტიურ მიზეზების გამო არ შეუძლია მუშათა გუნდის პროცენტი გაადიდოს და რომ მუშათა უმნიშვნელო პროცენტი საქართველოში უნდა გამოასწოროს ამიერ-კავკასიის სასშტაბით ბაქოს მძლავრმა პროლე-

ტარულმა ორგანიზაციამ. აქედან შეიძლება გამოვიყვანოთ ნათელი დასკვნა: უღარიბეს და უმიწაწყლო გლეხების ელემენტებს უფრო ფართედ უნდა გაუღოთ კარები სოფლად, პოლიტიკური წრეები უნდა გაეაღწყოთ და მათი წევრები მივიღოთ ახკომკავშირში.

ახკომკავშირის და სახალხო განათლების კომისარიატ-ის სასკოლო მუშაობა.

სასკოლო მუშაობის საკითხი ჩვენთვის თითქმის ახალი არ არის. 1921 წლიდან ჩვენ მუშაობას ვაწარმოებთ საქარხნო-საუბარკო და საზოგადოთ მუშათა ახალგაზრდობის სკოლებში, მოწაფეთა შორის მუშაობას ჩვენ ვაწარმოებთ თითქმის ჩვენი კავშირის დაარსების დღიდან. მაგრამ საკითხი ახკომკავშირის მიერ მონაწილეობის მიღების შესახებ ყოველგვარ სასკოლო აღმშენებლობაში, სახალხო განათლების კომისარიატის ყველა ორგანოებში ჩვენ დღემდე პრაქტიკულად ვერ დავაყენეთ. უნდა გადაჭრილათ ავიღოთ კურსი ამ საქმეში და უნდა დაუახლოვდეთ არა მარტო სახალხო განათლების კომისარიატს, არამედ უშუალო მონაწილეობა უნდა მივაღებინოთ ახკომკავშირს მის ყოველგვარ მუშაობაში; ამისათვის კი აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს, რომ გვყავდეს არა მარტო წარმომადგენლები სახალხო განათლების კომისარიატის ორგანოებში, არამედ უნდა იქნეს მოწყობილი სასკოლო განყოფილება ცეკასთან და ყოველგვარი ზომები უნდა ეიხმაროთ იმისათვის, რათა ჩავაბათ სასკოლო მუშაობაში მაზრის ჩვენი მუშაკები. მაგრამ მხოლოდ ეს საკმარისი არ არის. აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს, რომ მთელმა ჩვენმა ორგანიზაციამ მონაწილეობა მიიღოს ამ მუშაობაში. ახკომკავშირის სასოფლო უჯრედმა და რაიკომმა უნდა იშვილოს გლეხურ ახალგაზრდობის სკოლა იმგვარადვე, როგორც ქალაქის ორგანიზაციებმა იშვილეს საქარხნო-საუბარკო სკოლები.

პოლიტიკურ განათლების სისტემა.

წარსულ წელს პოლიტ-განათლების სისტემა ვერ იქნა გატარებული. ამის მიზეზი, რასაკვირველია, საკმაოდ ბევრი იყო: არ გვქონდა გამოცდილება, არ იყო სახელმძღვანელოები, ხელმძღვანელები და სხვა. წელს

წარსული წლის გამოცდილების საუბედულოზე ჩვენ უნდა ავაგოთ ასეთი სისტემა. მისი გატარება აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს არა მარტო ქალაქისათვის, არამედ სოფლისათვისაც. ამაში გვარწმუნებს ჩვენ ახკომკავშირელების უდიდესი მისწრაზება სოფლიდან ქალაქში სწავლის მისაღებად. ცხადია, რომ მასიურ პროპაგანდის პერიოდი გაივლის და სოფლის ახკომკავშირელს აუცილებლად უნდა მიესცეთ სისტემატიური პოლიტიკური განათლება. მაგრამ მართალი არ არის ის ამხანაგები, რომელნიც ფიქრობენ, რომ ჩვენ უკვე ახლავე შეგვიძლია შევუდგეთ მთელი სისტემის აგებას, რომელიც ორი ან სამი წრისაგან იქნება შემდგარი. ამისათვის ამჟამად ჩვენ არ გვექნება არც ძალები არც საშუალებანი. უნდა მოეწყოს წრეები კავშირის უფრო აქტიურ ელემენტებისათვის. პირველი კატეგორია კი, რომელიც წარმოადგენს უმრავლესობას სოფლად, უნდა დაკმაყოფილდეს ძველი ფორმებით: უჯრედით, კლუბით და ასე ამგვარად. ქუთათური ამხანაგები არ უნდა გაიტაცოს სოფლის ცხოვრების იდეალიზაციამ. პლენუმმა მისცა მათ შესაძლებლობა შეექმნათ ცდის სახით პირველი კატეგორიის წრეებიც. მაგრამ დარწმუნებით შეიძლება წინდაწინვე ვსთქვათ, რომ ორგანიზაცია ამჟამად ამ ამოცანას თავს ვერ გაართმევს.

წერა-კითხვის უცოდნარობის ლიკვიდაცია.

ჩვენდა სასირცხვოდ აღმოჩნდა, რომ ახკომკავშირში წერა-კითხვის უცოდინარები საკმაოდ დიდ პროცენტს შეადგენენ.

ადგილებიდან ჩვენ მოგვდიოდა არასწორი ინფორმაცია. ერთ-ერთ ჩვენს ორგანიზაციაში აღმოჩნდა ორჯერ თუ სამჯერ მეტი წერა-კითხვის უცოდინარი, ვიდრე ჩვენ ვფიქრობდით.

ხორცი უნდა შევასხათ და გავატაროთ ცხოვრებაში შემდეგი ლოზუნგი: „ახალგაზრდათა მეთერთმეტე საერთაშორისო დღისათვის არ უნდა იყოს არც ერთი წერა-კითხვის უცოდინარი კომკავშირელი“. მაგრამ წერა-კითხვის უცოდინარობას ლიკვიდაცია უნდა უყუთ არა მარტო ახკომკავშირის შიგნით, არამედ აგრეთვე უნდა მოვსპოთ წერა-კითხვის უცოდინარობა ახალგაზრდა გლეხებს შო-

რის და ჩვენ აქ უნდა ვაწარმოოთ დიდი მუშაობა. პლენუმმა დაადგინა მობილიზაცია გაუკეთოს ამ მიზნით სრულის ხუთას აქტივისტს, რაიც უნდა იქნას შესრულებული. გლეხობის შორის წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაცია უნდა ემყარებოდეს თვით გლეხობის ფართე ინიციატივას და კომკავშირი უნდა იქნეს პირველი „წერკუმის“ საზოგადოების გაძლიერებაში, რისთვისაც მოკლე დროში კომკავშირმა უნდა ჩაითრიოს მასში თავისი 5 ათასი წევრი.

აევანტიურის გაცვეთილები.

საქართველოში მომხდარმა უკანასკნელმა ამბებმა დაგვანახეს ჩვენი მიღწევათა და შეცდომათა მთელი რიგი. უპირველეს ყოვლისა ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ კომკავშირი ყოველგან, დაწყებული მუშებით და გათავებული მოწაფეთა უჯრედებით, აქტიურად, ბრძოლის წესით იდგა საბჭოთა ხელისუფლების სადარჯოზე. არაჩვეულებრივი ალტყინებით მიდიოდნენ ორგანიზაციები ბრძოლაში. რა არის ამისი მიზეზი? პირველი შეხედვით ამ მოვლენას თითქოს მხოლოდ დადებითი მხარე აქვს.

მაგრამ, როდესაც ვითვალისწინებთ დადებითს, არასოდეს არ უნდა დაგვავიწყდეს არც უარყოფითი. კომკავშირის სამხედრო განწყობილების, ბრძოლისათვის მზათ ყოფნის ქვეშ იმალება ადმინისტრაციული გადახრა. ბრძოლისათვის მზათ ყოფნის გარდა უნდა იცოდეს აგრეთვე ისიც, თუ რისთვის იბრძვი. მივალწიეთ კი ამას ჩვერჯერ? — არა, არ მივვილწევია, და თუ ვინმე იტყვის, რომ მთელმა ჩვენმა კავშირმა, ყოველმა ჩვენმა უჯრედმა იცოდა თუ რისთვის იბრძვის, რომ შეგნებულად მიდიოდა ბრძოლაში, ის სასტიკად სცდება. აევანტიურის დღეებში ახალგაზრდობის თავგანწირვის ერთ-ერთი მიზეზია ოჯახთან სუსტი კავშირი, იარაღისადმი და სამხედრო ამბებისადმი სიყვარული.

ჩვენი ამოცანა მდგომარეობს მასში, რათა კავშირის აღმშრდელობითი მუშაობით მისმა თითოეულმა წევრმა შეიკნოს ბრძოლის აუცილებლობა და არა ინერციით ან სხვა მოხებით წავიდეს ბრძოლაში. მეორე ამოცანაა, რათა ადმინისტრატორობის ნაცვლად შევეჩვიოს კულტურულ, პოლიტიკურ და სამეურნეო ცხოვრებაში მონაწილეობის მიღებას.

„მარქსიზმის, ყველაზე უფრო მავნებელი და თითქმის ყველაზე უფრო გავრცელებული დამახინჯება გაბატონებულ „სოციალისტურ“ პარტიების მიერ, მდგომარეობს იმ ოპორტუნიტულ სიცრუეში, თითქოს მზადება აჯანყებისათვის, ან საერთოდ აჯანყებასთან დამოკიდებულება ისე, როგორც ხელოვნებასთან, — არის „ბლანკიზმი“.

მარქსისტების გამტყუნება ბლანკიზმში იმისათვის, რომ აჯანყებას უყურებენ, როგორც ხელოვნებას! განა შეიძლება ქეშმარიტების ამაზე უფრო აშკარა დამახინჯება, როდესაც არც ერთი მარქსისტი არ უარყოფს იმას, რომ სწორედ თვით მარქსი აშკარად და გარკვეულად გამოთქვამდა თავის აზრს ამის შესახებ, აჯანყებას სწორედ ხელოვნებას ეძახდა, ამბობდა, რომ აჯანყებას ისე უნდა უყუროთ, როგორც ხელოვნებას, რომ უნდა მოვიპოვოთ ჯერ პირველი გამარჯვება და ერთ გამარჯვებაიდან მეორეზე გადავიდეთ, არ უნდა შევწყვიტოთ შეტევა მტრებზე, უნდა ვისარგებლოთ მის დაბნეულობით და სხვა და სხვ.

აჯანყება, რომ მან მიზანს მიაღწიოს, უნდა ემყარებოდეს არა შეთქმულობას, არა პარტიას, არამედ მოწინავე კლასს. ეს მართი. აჯანყება უნდა ემყარებოდეს ხალხის რევოლუციონურ ალტყინებას. ეს მართი. აჯანყება უნდა ემყარებოდეს იმ გარდატეხის პუნქტს რევოლუციის ზრდის ისტორიაში, როდესაც უღიდესია ხალხთა მოწინავე რიგების აქტიობა, როდესაც უღიდესია მერყეობა მტრების რიგებში და რევოლუციის სუსტ, გაუბედავ და მერყევ მეგობრების რიგებში. ეს მისაწმი. აჯანყებას საკითხის დაყენების ამ სამ პირობით განსხვავდება მარქსიზმი ბლანკიზმისაგან“.

დაჯ — გონი.

ე ქ ვ ს ი წ ე ლ ი

(რ. ა. ლ. კ. კ. ექვსი წლის თავის გამო).

«მუშათა ახალგაზრდობა — შეიკრები და მუშა ბავშვები — რამდენათაც მე შევნიშნე. განსხვავდებიან ბევრად მეტი დამოუკიდებლობით, ვინემ უმაღლესი სასწავლებლების ახალგაზრდობა. ცხოვრებაში ძლიერ ადრე გამოსვლა აიძულებს მათ იბრძოლონ არსებობისთვის, რაიც აჩენს სათანადო კვალს იმათზე, ვინც კი გადაურჩა უდროოთ დაღუპვას».

პ ლ ე ხ ა ნ ო ვ ი.

მუშათა მოძრაობის გვერდით შესამჩნევია და, რაც მთავარია, დღეს საპატიო ადგილი უკავია მოზარდთა, ახალგაზრდა მუშების მოძრაობას. მუშათა კომუნისტურ ორგანიზაციებს გვერდს უმშვენებს ახალგაზრდათა კომუნისტური მოძრაობა.

მაგრამ ასე არ იყო წინეთ როგორც ჩვენში, ისე რუსეთშიც.

მუშათა ახალგაზრდობის მოძრაობა წინეთ.

1917 წლამდე ჩვენ ვერ ვხედავთ ახალგაზრდა მუშების ნასიიურ ორგანიზაციებს და წრეებს. მიუხედავად იმისა, რომ მოზარდნი მუშათა საერთო რიცხვის საკმაო პროცენტს შეადგენდნენ — მაინც მათი ორგანიზაცია, დარაზმული ახალგაზრდა მუშები საკუთარი პროგრამით და ბრძოლის მეთოდებით არ გვიხილავს რუსეთში უკანასკნელ რევოლუციამდე.

რა იყო ამის მიზეზი?

გაბატონებული კლასების დამოკიდებულება ახალგაზრდათა მოძრაობისადმი, მოზარდ მუშათა ეკონომიური და უფლებრივი მდგომარეობა, უმოქმედობა (ინდიფერენტობა) სოციალისტურ, პარტიების კერძოთ სოციალ-დემოკრატიის და ნაკლები ყურადღება უფროს მუშების მხრივ. როგორც რუსეთის, ისე არა ნაკლებ საზღვარ გარეთის ბურჟუაზიას კარგათ ესმოდა თუ რა ძალა მზადდებოდა ახალგაზრდათა მოძრაობით, თუ რას ნიშნავ-

და პოლიტიკურად გათვითცნობიერებული და დარაზმული ახალგაზრდობა. განსაკუთრებით ფაბრიკების და ქარხნების. ამიტომ ყველგან ბურჟუაზია ყველაზე მეტი სისასტიკით ებრძოდა მოზარდთა მოძრაობას, ყოველ ცდას მოზარდ მუშათა გაერთიანებისაკენ მიმართულს. ამას ზედ ერთვის ის გარემოება, რომ უმთავრესად 1905 წლამდე, იერძოთ რუსეთში მუშათა ახალგაზრდობა ვერ იჩენდა აქტიობას, ვერ ახერხებდა თვითორგანიზაციის შეგნებას. ეკონომიურად და უფლებრივად შედარებით თვით მოზრდილ მუშებთან მოზარდი მუშა-შეგირდი დაბეჩავებული, დამონებული იყო ოფიციალური სოციალ-დემოკრატიული პარტიები ნაკლებ ყურადღებას აქცევდნენ მოზარდთა სოციალისტურ მოძრაობას. ამ უყურადღებობის ერთი მიზეზთაგანი აგრეთვე ისაა რომ ახალგაზრდობა მემარცხენეობის ტენდენციების შეურიგებელი პროტესტანტობის მატარებელი იყო, რაიც არღვევდა ბევრ შემთხვევაში ამა თუ იმ ქვეყნის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის კონსერვატიზმს, პროფესიონალურ ბიუროკრატისმს და ოპორტუნიზმს. დასავლეთის მუშათა ახალგაზრდობის ისტორია ამის უტყუარი საბუთია. ის უნდობლობა, რომლითაც ეპკრობოდნენ გასული საუკუნის 80 წლებიდან სოციალ-დემოკრატიული პარტიების ბელადები და პროფესიონალური ბიუროკრატები ბელგიაში, საფრანგეთში, გერმანიაში და სხვა ქვეყნებში ახალგაზრდათა სოციალისტურ მოძრაობას ამის მლადადებელია. თვით მოზრდილი მუშებიც ვერ აქცევდნენ სათანადო ყურადღებას მოზარდებს და არ უწყ-

ედენ ხელმძღვანელობას მას, რაიც შეიძლება ავხსნათ ერთის მხრივ მათი შეუგნებლობით ახალგაზრდათა დამოუკიდებელი მოძრაობის აუცილებლობისა და მეორე მხრივ პროფესიონალური ბიუროკრატების და ოპორტუნისტული ბელადების ზეგავლენით.

აი ყველა ის მიზეზები, რაიც ხელს უშლიდა ახალგაზრდა მუშების დამოუკიდებელ მოძრაობის წარმოშობას.

ამიტომ რუსეთში, თვითმპყრობელობის დროს მუშათა ახალგაზრდობა არ ქმნიდა დამოუკიდებელ ორგანიზაციებს, არამედ პირდაპირ შედიოდა პარტიაში. მაშინ, როდესაც მუშათა ახალგაზრდობას უფროს მუშებთან შედარებით სპეციფიური ამოცანები აქვს და საჭიროებს ამისთვის დამოუკიდებელ მუშაობას—ბრძოლას, ის იძულებული იყო თვისი ეს ინტერესები გაეთქვიფა მუშათა საერთო ინტერესებში და მხურვალე მონაწილეობა მიეღო საერთო განმათავისუფლებელ მოძრაობაში.

ახალგაზრდობას ესაჭიროებოდა 4—6 საათის სამუშაო დღე, მკირეწლოვანთა შრომის აკრძალვა, განათლების კითხვის მოგვარება, შეგირდობის დროის შემოკლება, ხელოსნების მხრივ ადამიანური მოპყრობა, სამუშაო ხელფასის მომატება და ყოველი ეს კი უერთდებოდა მუშათა საერთო მოთხოვნილებებს.

მუშათა ახალგაზრდობა აქტიურ მუშაობას ეწეოდა პარტიულ ორგანიზაციებში და თვისი ორგანიზაციის შექმნის საშუალება კი არა ჰქონდა.

ამგვარად რუსეთის მუშათა მოძრაობის ისტორია 1917 წლამდე არ იცნობს ახალგაზრდა მუშათა მოძრაობას.

მოსწავლე ახალგაზრდობა და სოციალისტური მოძრაობა.

სულ სხვა პირობებში უხდებოდა მუშაობა და ბრძოლა მოსწავლე ახალგაზრდობას. მოსწავლე ახალგაზრდობამ შესძლო თუ მთელი მოძრაობის შექმნა არა—ნაწილობრივი თვითორგანიზაცია მაინც. სტუდენტობა პირველობას იჩენდა ამ საქმეში. მოსწავლე ახალგაზრდობა არა ნაკლებ დევნას განიცდიდა „მავნე აზრების“ გავრცელებისათვის, მაგრამ ის მაინც ახერხებდა მოძრაობის პირველი ჩანასახების შექმნას. ასეთ ჩანასახებათ ითვლე-

ბოდა თვითგანვითარების წრეები. სტუდენტობა და საშუალო სასწავლებლების მოსწავლეთა წრეები დიდ როლს თამაშობდნენ.

ვის არ გაუგონია 1901 წლის სტუდენტთა მღელვარების შესახებ, რომელიც მოედო ყველა საუნჯესიტეტო ქალაქებს. ეს მღელვარება გამოწვეული იყო მთავრობის გადაწყვეტილებით, ჯარში გაეწვიათ ყველა სტუდენტი, ვინც კი იქნებოდა შემჩნეული წრეების მუშაობაში და „მთავრობის საწინააღმდეგო“ მოღვაწეობაში.

სტუდენტობა სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის დიდ დამხმარეთ გამოდიოდა, როგორც გათვითცნობიერებული მასსა. სტუდენტობა ასრულებდა მრავალ ტერორისტულ დავალებებს, ავრცელებდა სოციალისტურ ლიტერატურას, ათასგვარ პროკლამაციებს, ეწეოდა აგიტაციას მუშათა მასებში, სოფლად და ჯარში, ხელმძღვანელობდა მუშათა თვითგანვითარების წრეებს და სხვ. სტუდენტობა პარტიის მარჯვენა ხელი იყო და პარტიული სტუდენტობა მუშათა მოძრაობის საუკეთესო ხელმძღვანელთა ითვლებოდა.

ორი მიმდინარეობა მოსწავლე ახალგაზრდობაში.

მაგრამ იყო დიდი ნაწილი სტუდენტობის და საერთოდ მოსწავლე ახალგაზრდობის, რომელიც აპოლიტიკობას ქადაგებდა, პარტიულ მუშაობაში არ ერეოდა და თვითგანვითარებით კმაყოფილდებოდა. მოსწავლეთა ამ ნაწილის ლოზუნგი იყო: „ჯერ შევისწავლოთ, გავეცნოთ საფუძვლიანათ ყველა პარტიების პროგრამას და შემდეგ გამოვიმუშაოთ ესა თუ ის მსოფლმხედველობა“-ო. ასეთ მიმდინარეობას სტუდენტობაში, მოსწავლე ახალგაზრდობაში, უწოდებდნენ „კულტუროსნობას“, ხოლო მის მქადაგებლებს „კულტურნიკებს“. ამგვარად თავიდანვე მოსწავლე ახალგაზრდობაში ორგვარი მიმდინარეობა, ორგვარი შეხედულება არსებობდა პოლიტიკურ ბრძოლაში, სოციალისტურ პარტიების მუშაობაში მონაწილეობის მიღების შესახებ. ერთი მიმდინარეობა მოითხოვდა (და კიდევაც აღწევდა ამას) პარტიის პოლიტიკურ მოღვაწეობაში აქტიური მონაწილეობის მიღებას, პარტიის ყოველდღიურ ქირვარამის გაზიარებას, პარტიისათვის დახმარებას ბრძოლისა და მუშაო-

ბის მძიმე მომენტებში; ერთი სიტყვით ეს მიმდინარეობა აუცილებლათ სცნობდა მოსწავლე ახალგაზრდობისთვის პოლიტიკურ ბრძოლაში მონაწილეობის მიღებას, თავიანთ წრეებისთვის პოლიტიკური ამოცანების დასახვას.

მეორე მიმდინარეობა, როგორც ვსთქვით უარყოფდა ყოველგვარ პოლიტიკურ ამოცანებს, იჩენდა სრულ ე. წ. აპოლიტიკობას და კულტურულ-განმანათლებელი მიზნებით, თვითგანვითარებით საზღვრავდა მთელ თავის მუშაობას. ამგვარად მოსწავლე ახალგაზრდობის მოძრაობაში გამუდმებით სწარმოებდა „ბრძოლა“ ამ ორ მიმდინარეობას შორის. მაგრამ აშკარაა, ყველაზე გაბედული და აქტიური ნაწილი მოსწავლე ახალგაზრდობიდან მზურვალე მონაწილეობას იღებდა სოციალ-დემოკრატიის ცხოვრებაში და მთელ პოლიტიკურ ბრძოლაში.

ახალგაზრდათა მოძრაობა და პარტია.

მოსწავლე ახალგაზრდობის მოძრაობაში სულ ცოტა ხანში ფრიად სერიოზული ხასიათი მიიღო და შეაშფოთა არსებული ხელისუფლება.

პარტიას კარგა ხანს ვერ მიეძვრია ყურადღება საერთოდ ახალგაზრდობის მოძრაობისადმი. არ იყო გარკვეული თვით პარტიის დამოკიდებულება, როგორც მოსწავლე ახალგაზრდობის ისე მუშა-შევირდების წრეებისადმი.

ხოლო 1903 წელს რ. ს. დ. მ. პ. მე-2-რე ყრილობა იღებს ამხ. ლენინის რეზოლიუციას მოსწავლე ახალგაზრდობისადმი დამოკიდებულების შესახებ. ამ რეზოლიუციის მთავარი აზრი ასეთია: „სოციალ-დემოკრატი. მუშათა პარტიის მე-2-რე ყრილობა ესალმება მოსწავლე ახალგაზრდობის შორის რევოლიუციონურ თვითშეგნებების გაცხოველებას, წინადადებას აძლევს პარტიის ორგანიზაციებს ყოველგვარი დახმარება გაუწიონ ამ ახალგაზრდობის მისწრ ფეხებს, რომელიც მამართულია გაერთიანებისაკენ და ურჩევს მოსწავლეთა ყველა წრეებს და ჯგუფებს: თავდაპირველად თავიანთი მოღვაწეობის პირველ რიგზე დააყენონ თავიანთ წევრებში მძლიანი სოციალისტური მსოფლ-ჩხედველობის გამომუშავება, სერიოზული გაცნო-

ბა ერთის მხრივ მარქსიზმთან და მეორე მხრივ რუსულ ხალხონობასთან და დასავლეთ ევროპის ოპორტიუნიზმთან. მოსწავლე ახალგაზრდათა ორგანიზაციებმა პრაქტიკულ მუშაობაზე გადასვლისას წინდაწინ უნდა დაიკავონ კავშირი სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციებთან, რათა ისარგებლონ მათი დარიგებით და აიცილონ შეძლებისდაგვარათ მნიშვნელოვანი შეცდომები“....

მაგრამ დანამდებლად იღებდა ითქვას, რომ არც ამ რეზოლიუციის შემდეგ საერთოდ ახალგაზრდათა და კერძოდ მოსწავლეთა სოციალისტური მოძრაობა არ გაცილებია მარქსიზმის და სოციალ-დემოკრატიულ პროგრამის შემსწავლელ წრეებს. როგორც სტუდენტობის, ისე მუშა-ახალგაზრდობის გაბედული მეტრძოლი ნაწილი უშუალოთ შედიოდა პოლიტიკურ პარტიებში და იღებდა მონაწილეობას პარტიის ყოველდღიურ ცხოვრებაში. ასეთი იყო მდგომარეობა 1917 წლის რევოლიუციამდე, ხოლო მის შემდეგ მდგომარეობა რადიკალურათ იცვლება.

ახალგაზრდათა ნამდვილი მოძრაობა 1917 წლიდან იწყება.

თვითმპყრობელობის დამხობამ გზა გაუხსნა ახალგაზრდათა მოძრაობას. რევოლიუციის პირველ თვეებშივე წარმოიშვა მუშათა ახალგაზრდობის კავშირები რუსეთის მრავალ სამრეწველო ცენტრებში. ახალგაზრდათა სოციალისტური ორგანიზაციები შესდგებოდა თავიდანვე უმთავრესად მუშათა ახალგაზრდობისაგან. მოსწავლე ახალგაზრდობის მოძრაობა თებერვლის რევოლიუციის შემდეგ გზას უთმობს მოზარდ მუშათა მოძრაობას. გამოფხიზლებული და რევოლიუციით თავისუფლების გზაზე გამოყვანილი ახალგაზრდა პროლეტიატი არ კმაყოფილდება უკვე თავისი თითო-ოროლა წევრების გაგზავნით პარტიაში, არც თვითგანვითარების წრეებით, არც შემთხვევითი გამოსვლებით — არანედ ის უკვე შეგნებულად მიისწრაფვის თვითორგანიზაციისაკენ, საკუთარი — პროლეტარული მოძრაობის შექმნისაკენ.

ამას ხელი შეუწყო რუსეთის ბოლშევიკური პარტიის მე VI (1917 წლის აგვისტოს) ყრილობ. რეზოლიუციამ, რომელმაც გაილაშქრა ახალგაზრდათა ვიწრო-პარტიულ ორგანიზაცი-

ების წინააღმდეგ და საჭიროდ სცნო გაერთიანებულ მუშათა ახალგაზრდობის მასსიურ ორგანიზაციების შექმნა. ამ რეზოლიუციაში ნათქვამია: „რევოლუციის პირველ დღიდანვე რუსეთის მთელ რიგ ქალაქებში დაიწყო მუშათა ახალგაზრდობის ფართო მოძრაობა ახალგაზრდა მუშა ვაჟების და გოგონების დამოუკიდებელ პროლეტარულ ორგანიზაციების შექმნის მიზნით... პარტია დაინტერესებულია, რათა ამ ორგანიზაციებმა თავიდანვე მიიღონ სოციალისტური ხასიათი. დღევანდელ მომენტში, როდესაც მუშათა კლასის ბრძოლა გადადის უშუალო ბრძოლის პერიოდში სოციალიზმისათვის, ყრილობა სთლის მუშათა ახალგაზრდ ბის კლასიურ სოციალისტურ ორგანიზაციებში შექმნისათვის ხელის შეწყობას მომენტის ერთ-ერთ გადაუდებელ ამოცანათ და ავალღებს პარტიულ ორგანიზაციებს მიაქციონ ამ ამოცანას რაც შეიძლება მეტი ყურადღება“. ბოლშევიკური პარტიის ეს რეზოლიუცია მეტად საკმისი და სერიოზული შეიქმნა. ბოლშევიკური პარტიის ცალკე წევრების ინიციატივით 1917 წლის პირველი რევოლუციის პირველ თვეებიდანვე რუსეთის მრავალი სამრეწველო ცენტრი იფინება მუშა ახალგაზრდობის სოციალისტური წრეებით. პირველნი როგორც ყოველთვის იყო მოსკოვი და პეტროგრადი.

როგორ წარმოიშვა ახალგაზრდათა პირველი მოძრაობა რუსეთში.

ახალგაზრდა მ. შათა არც ერთ ორგანიზაციას, რომელიც კი წარმოიშვა რუსეთის სხვადასხვა ადგილას, თავიდანვე გარკვეული ხასიათი არ ჰქონდა. არამედ ყველას დასჭირდა ერთგვარი პერიოდის გავლა, სანამ ისინი მიიღებდნენ ნამდვილი კომუნისტური მოძრაობის სახეს. ხშირად ახალგაზრდა მუშების ესა თუ ის ორგანიზაცია, თვით მნიშვნელოვან ცენტრებში წარმოშობილი, ჰყვებოდა ბურჟუაზიული ან პოლიტიკისაგან „შორს მყოფ“ კულტურულ განმანათლებელ ორგანიზაციების გავლენის ქვეშ.

ასე მაგალითად პეტროგრადში თავდაპირველად წარმოიშვა ორგანიზაცია ასეთი სახელწოდებით: „შრომა და სინათლე“. მას აღმოუჩნდა ხელმძღვანელად ლიბერალი სტუდენტი

შევეცოვი, რომელიც ვითომდა კულტურულ განმანათლებელი მიზნით დაეპატრონა მთელ მოძრაობას, მაგრამ თვით ორგანიზაციაში წარმოშობილმა რევოლუციონურმა ფრთამ თავიდან მოიშორა შევეცოვი თავისი ლიბერალური ამოცანებით.

„შრომა და სინათლე“-ემ რამოდენიმე თვეში მიიღო ახალი სახე და შეიცვალა სახელწოდებაც, მას დაერქვა „პეტროგრადის მუშათა ახალგაზრდობის სოციალისტური კავშირი“, რომლიდანაც წარმოიშვა შემდეგში პეტროგრადის სახელოვანი ორგანიზაცია ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირის.

მოსკოვში, გადმოვეცემს რუსეთის კომუნისტური ახალგაზრდობის მოძრაობის ერთ-ერთი მცოდნე ამხ. რიეკინი, ახალგაზრდათა მოძრაობა თებერვლის რევოლუციის შემდეგ სულ სხვა პირობებში წარმოიშვა და განვითარდა, ვინემ პეტროგრადში. მოსკოვის ახალგაზრდათა მოძრაობა თავიდანვე სწორი ხელმძღვანელობის ქვეშ მოექცა. რ. ს. დ. მ. პ. მოსკოვის კომიტეტთან დაარსდა „ახალგაზრდათა კავშირი“, რომელიც აერთიანებდა მოსწავლე და მუშათა ახალგაზრდობას. ის პირველ ხანებში ითვლიდა 200 წევრს. მას ქონდა საკმაოდ ბოლშევიკური სახე და კავშირში საგრძნობ პროცენტს ბოლშევიკური პარტიის ახალგაზრდა წევრები შეადგენდა. კავშირი ისახავდა მიზნათ თავის წევრებში რევოლუციონური მარქსიზმის იდეის გავრცელებას და ბოლშევიკურ პარტიისადმი დახმარებას. ბოლშევიკურ პარტიის მე-VI ყრილობის შემდეგ მოსკოვში წარმოიშვა ახალგაზრდათა მეორე ორგანიზაცია „მე-III ინტერნაციონალის მუშათა ახალგაზრდობის კავშირი“, რომელიც რ. ს. დ. მ. პ. მოსკოვის კომიტეტთან არსებულ „ახალგაზრდათა კავშირის“ პარალელურათ არსებობდა. ეს ორი კავშირი შემდეგში გაერთიანდა.

ასეთივე გზა გაიარა რუსეთის სხვა მხარეებშიც (როგორიცაა ურალი, ვორონეჟი, სარატოვი და სხვა) ახალგაზრდათა მოძრაობამ.

ამ ორგანიზაციათა უმრავლესობა პირველ პერიოდში გაურკვეველ სახეს ატარებდა, მათ სურდათ მუშათა ახალგაზრდობის მეზობლ ორგანიზაციათ გახდომა, და ბრძოლის სწორ მარქსისტულ გზაზე დადგომა. მაგრამ იმათმა არ იცოდნენ გზები, მეთოდები ამ ბრძოლის, არ გააჩნდათ გარკვეული პროგრა-

მა და მეორე მხრივ თვით ბოლშევიკური პარტია ვერ გასცილებოდა რეზოლიუციებს და სურვილებს მუშათა ახალგაზრდობის მოძრაობის შექმნის საკითხში.

ამით აიხსნება სწორედ ის გარემოება, რომ წელიწადნახევარი დასჭირდა, სანამ შესაძლებელი იქნებოდა სრულიად რუსეთის გამართიანებული ყრილობის მოწვევა.

სოფლად ახალგაზრდათა მოძრაობა უფრო დაგვიანებით წარმოიშვა ვინემ ქალაქათ. ახალგაზრდათა კომუნისტურ ორგანიზაციებს სოფლად ვერ ვამჩნევთ 1919 წლამდე.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა გლეხური ახალგაზრდობის კავშირებს, ამხ. რიკვინის თქმით, მიეცა ორი გარემოების გამო: პირველი—მუშათა ახალგაზრდობის გაფანტვა სოფლად სამოქალაქო ომის მიერ გამოწვეულ წარმოების შეფერხების და ნაწილობრივი შეჩერების გამო და მეორე—წითელი ჯარიდან და ფლოტიდან დათხოვნილთა წასვლა სოფლად. აი ეს ელემენტები უმრავლეს შემთხვევაში არიან ინიციატორები სოფლად ახალგაზრდათა მოძრაობის შექმნის.

საერთოდ კი ახალგაზრდათა ორგანიზაციების უმრავლესობა რუსეთში შეიქმნა 1918 წლის ზაფხულში.

1918 წელს 28 ოქტომბერს პეტროგრადის და მოსკოვის ორგანიზაციების ინიციატივით მოწვეულ იქნა ახალგაზრდათა ორგანიზაციების პირველი სრულიად რუსეთის ყრილობა. უნდა ითქვას, რომ ამ ყრილობისთვის არცერთ ორგანიზაციათაგანს არ ქონდა აშკარა კომუნისტური ხასიათი. ყრილობაზე წარმოდგენილი იყო 22.100 წევრი 175 დელეგატი. იმის დასამტკიცებლად, თუ რამდენად მრავალ-ფეროვანი იყო ამ ყრილობაზე წარმოდგენილი ორგანიზაციები საკმაოა შევხვით დელეგატების პარტიულობას.

175 დელეგატში ბოლშევიკური პარტიის წევრი იყო მხოლოდ 88, თანამგრძნობი 38, უპარტო 45, ერთი მემარცხენი ესერი, ერთი

ანარქისტი და სამი სოც.-დემ. ინტერნაციონალისტი.

ყრილობამ მიიღო რუსეთის ახალგაზრდათა მოძრაობის სამი ძირითადი პრინციპი: 1) „კავშირი სოლიდარულია რ. კ. პ. (ბ), კავშირი ისახავს მიზნათ კომუნიზმის იდეების გავრცელებას და მუშურ-გლეხური ახალგაზრდობის ჩათრევას საბჭოთა რუსეთის აქტიურ მშენებლობაში. 2) „კავშირი წარმოადგენს დამოუკიდებელ ორგანიზაციას და 3) „კავშირს ეწოდება რუსეთის ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი.

ასე ამგვარად ჩაეყარა საფუძველი რუსეთის ახალგაზრდათა კომუნისტურ კავშირს, რ. კ. პ. ღირსეულ მემკვიდრეს და მის საამაყო რეზერვს. ამ კავშირმა გაამართლა თავისი პირველი ყრილობის დადგენილებანი. მთელი თავისი არსებობის განმავლობაში, კავშირი არა მარტო სოლიდარული შეიქნა რ. კ. პ.—არამედ განუყრელი თანამგზავრი. კომკავშირი გვერდში ედგა პარტიას სამოქალაქო ომის მთელი ხნის განმავლობაში და ამხნევებდა მას მძიმე წუთებში. კავშირმა უაღრესად აქტიური მონაწილეობა მიიღო სამოქალაქო ომში, მისცა რა წითელ არმიას წითელ გუშაგთა და კომანდირთა დიდი რაოდენობა. კავშირი არა ნაკლები ენერგიით და კომუნისტური შეგნებით ჩაება სამოქალაქო ომის დასრულებისას ქვეყნის სამეურნეო აღმშენებლობაში, რითაც დაიმსახურა სახელი ლენინური კომკავშირისა. ის ღღეს აერთებს 800.000 წევრს, ახალგაზრდა პროლეტარების უზარმაზარ არმიას. ის ნამდვილად ღირსია ამ სახელწოდების, რადგან კომუნისტურ პარტიის შემდეგ არ არის საბჭოთა სახელმწიფოში ლენინიზმის ლამპრის უკეთესი მატარებელი, მისი ცხოველყოფილ იდეების უკეთესი გამავრცელებელი და საბჭოთა მშვიდობიანობის უკეთესი დამცველი—ვინემ ლენინური კომკავშირი. **სალამი მას არსებობის ექვსი წლის თავზე!**

ა. კეკელიძე.

შემოღობის კურს-ყრილობების ამოცანები.

რა მნიშვნელობა ეძლევა კურს-ყრილობებს.

ჩვენი კავშირის მუშაობაში, განსაკუთრებით სოფლად, კურს-ყრილობებმა დაიმსახურა უდიდესი გამართლება, როგორც ერთ-ერთმა ფორმამ სოფლის აქტივის (ხელმძღვანელი კადრის) კვალიფიკაციის აწევის დარგში.

იმ დროს, როდესაც სოფლად მუშაობა თანდათან რთულდება და ჩვენი კავშირის ხელმძღვანელი ნაწილი ვერ უმკვლავდება მოზღვავებული საკითხების გადაწყვეტას მოზმადებლობის გამო, კურს-ყრილობებს ეძლევა კიდევ უფრო მეტი მნიშვნელობა.

ამოცანა, რომელიც დასმულია დღეს კომკავშირის წინაშე განსაკუთრებით სოფლად, არის საზოგადოებრივი პრაქტიკული მნიშვნელობის. ეს არის ხელმძღვანელობა ჩვენი უჯრედების საშუალებით, რომელნიც ზოგიერთ შემთხვევებში წარმოადგენენ ერთ-ერთ ძალას საბჭოთა სოფელში. მაგრამ ჩვენი უჯრედები ზოგიერთ შემთხვევებაში საკუთარი მოუმზადებლობის გამო ვერ ახერხებენ ამ ამოცანის სრულიად გადაწყვეტას.

კავშირის ხელმძღვანელი ნაწილი—აქტივი, განსაკუთრებით დღეს, როდესაც კავშირი რიცხობრივად თანდათან იზრდება, ვერ აკმაყოფილებს მასის მოთხოვნილებას, მას არ ძალუძს თავისი ხელმძღვანელობით სოფლის უჯრედი ჩაბას საერთო საზოგადოებრივ-პრაქტიკულ მუშაობაში. ამიტომ ჯერ კიდევ რამოდენიმე წლის უკან (ეს საკითხი დღესაც მთელი თავისი სიგრძე-სიგანით ისმება) დაისვა საკითხი სოფლის აქტივის მომზადების აუცილებლობის, რასაც უნდა მისცემოდა სისტემატიური ხასიათი. სხვა საშუალებებთან—მეთოდებთან ერთად ამ დარგში კურს-ყრილობებმა ჩვენი კავშირის მასას გაუწია უდიდესი დახმარება—ის გახდა ერთ-ერთ მეთოდად, რომელსაც ენიჭება პირველი ადგილი საერთო საკავშირო მუშაობაში. ამ დარგში გამოცდილება, როგორც მივიღეთ გასული წლის განმავლობაში უფრო მეტი იმედის მომცემია მომა-

ვალი ნაყოფიერი მუშაობისათვის, სოფლის აქტივის კვალიფიკაციისათვის.

რ. ა. ლ. კ. კ. VI ყრილობამ გაუკეთა რა ჯამი კურს-ყრილობების მუშაობას, დაასკვნა: კურს-ყრილობები არის ერთ-ერთი გამართლებული მეთოდი აქტივის მომზადების, სოფლად მუშაობის სწორი გზით წარმართვისათვის, რისთვისაც მომავალში კურს-ყრილობების მოწვევას უნდა მიეკცეს სერიოზული ყურადღება და უნდა ატარებდეს არა შემთხვევითი ხასიათს, არამედ სისტემატიურს.

ამ მიზნით თანახმად რ. ა. ლ. კ. კ. ცეკას დადგენილებისა ჩატარებული უნდა იქნას შემოდგომის კურს-ყრილობები მაზრის მასშტაბით. წელს კურს-ყრილობებზე თავი უნდა მოიყაროს სოფლის ყველა უჯრედების წარმომადგენლებმა (მდივნებმა და სხვ.), ამიტომ ის უნდა ატარებდეს მასსიურ ხასიათს. წარსულ წელთან შედარებით კურს-ყრილობებს წელს უნდა მიეკცეს მეტი ყურადღება, ვინაიდან ამოცანები, რომელნიც დღეს დგანან კავშირის წინაშე—მით უმეტეს სოფლად—მეტად რთულია, რასაც ესაპირობება დაკვირვებული შესწავლა სოფლის აქტივის მხრივ მომავალი ნაყოფიერი მუშაობისათვის.

კურს-ყრილობების ამოცანები.

საზამთრო პერიოდის მოახლოების გამო კავშირის მუშაობაში როგორც სოფლად ისე ქალაქად იწყება ახალი პერიოდი. კურს-ყრილობებმა საზამთრო მუშაობის განსაზღვრისათვის, ჯერ უნდა გაუკეთოს საზაფხულო პერიოდში წარმოებულ მუშაობას. ამიტომ კურს-ყრილობაზე წარმოგზავნილმა თან უნდა მოიტანოს ყველა გამოცდილებანი წარმოებულ მუშაობის, რაც თავის თავად სისწორით განსაზღვრავს მომავალი მუშაობის გეზს.

მთავარი ამოცანები, რომელნიც უნდა გადასწყვიტოს კურს-ყრილობებმა გამოიხატება შემდეგში: ღრმა შესწავლა და პროპაგანდა რ. კ. პ. XIII ყრილობის და კომკავშირის VI ყრილობის დადგენილებების. ამ ამოცანების

გადაწყვეტა და შესწავლა დაკვირვებით იმდენად არის მრავალ ნაყოფიერი, რამდენადაც კავშირის მასის წინაშე ყრილობების მიერ წამოჭრილია მრავალი საჭირ-ბოროტო საკითხები.

„სოფლის დაპყრობა“ — ეს ლოზუნგი, რომელიც გადმოისროლა XIII ყრილობამ და მიიღო კომკავშირის VI ყრილობამ, სრულიად განსაზღვრავს იმ უდიდეს მოვალეობას, რომელიც დაკისრებული აქვს კომკავშირს კომპარტიასთან ერთად შესასრულებლად. საბჭოთა ქვეყნის მთელი შემოქმედებითი სასიცოცხლო ძალების ამოძრავება სოფლის საბჭოთა გზით წარმართვისათვის — აი რას გვიკარნახებს ხსენებული ყრილობები.

ამიტომ კურს-ყრილობამ დაკვირვებით უნდა შეისწავლოს კ. პ. მე-XIII და კომკავშირის მე-VI ყრილობების დადგენილებანი და შემდეგ მიზანშეწონილი და ნაყოფიერი ხელმძღვანელობით ამოძრავოს კავშირის მასა, ეინაიდან საზაფხულო პერიოდში კავშირის მასსამ ვერ მოასწრო ყრილობების დადგენილებათა შესისხლბორცება.

სასოფლო — სამეურნეო პროპაგანდა — ეს ჩვენი მუშაობის ხეზგმალია სოფლად. სასოფლო სამეურნეო პროპაგანდის სათანადო ნიადაგზე დაყენება უდიდესი ეკონომიური ფაქტორია, რომელიც გამოიყვანს ჩვენი სოფლის მეურნეობას პრიმიტიულ მდგომარეობიდან. ამ მუშაობას კომკავშირი კარგახანია ეწევა, რომელიც უნდა იქმნას გაღრმავებული. კურს-ყრილობებმა კარგათ უნდა შეისწავლონ თანამდროვე მდგომარეობა ყოველი სასოფლო მეურნეობის და აქედან დაასკვნან მომავალი მუშაობის გაღრმავების და განმტკიცების ამოცანები. მიწის განაყოფიერების ახალი წესები, გაუმჯობესებული სასოფლო სამეურნეო იარაღების გავრცელება, კანალიზაცია, კულტურული მცენარეების მოშენება და სხვა მრავალი — აი რა უნდა ვასწავლოთ გლეხობას. ამ საკითხის სწორ გადაწყვეტას და კომკავშირის ამ დარგში მუშაობას უნდა მიექცეს კურს-ყრილობაზე მაქსიმალური ყურადღება, რისთვისაც დაეხმაროთ აგრონომიული ძალები.

კურს ყრილობებმა დიდი დაკვირვებით უნდა განიხილონ საკითხი-სოფლად კომკავშირის საზოგადოებრივი როლის და პაქტი-

კული მუშაობის შეახებ. ეს საკითხი სხვა მნიშვნელოვან საკითხებთან ერთად ცენტრალური ადგილის ღირსია. ამ მიმართულებით კურს-ყრილობებმა უნდა განსაზღვრონ შემდეგი ამოცანები: კომკავშირის აქტიური მონაწილეობა კოოპერაციის მშენებლობაში, როგორც ერთ-ერთი ფაქტორი გლეხობის ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა. XIII ყრილობის დადგენილებების მიხედვით, გლეხკომებში, საბჭოებში, სასოფლო აღმშენებლობაში, სასოფლო-სამეურნეო დაზღვევაში მონაწილეობა, ბრძოლა წერაკითხვის უცოდინარობის წინააღმდეგ, ჯიბე-სამკითხველობის, კლუბების და სხვა კულტურულ ცენტრების გამაგრება, გეგმიანი ანტირელიგიური პროპაგანდა და უარყოფა დამკერელი ხასიათის ანტისარწმუნოებრივი აგიტაციის და სხვა მრავალი. ყველა ეს საკითხები მოხაზავენ სოფლად მუშაობის გეგმას რისთვისაც მოწოდებულია კურს-ყრილობები. რომ ეს ამოცანები სისწორით იქნას გადაწყვეტილი, ამიტომ როგორც ზევით ვსთქვით, საჭირო არის წინასწარი პირობის შესრულება — ე. ი. გამოცდილების გამოყენება. ამიტომ კურს-ყრილობებმა უნდა მოისმინონ და შეაფაროს ამ დარგებში წარმოებული მუშაობა და აქედან დაასკვნან მომავალი მუშაობის ამოცანები.

მხედველობიდან არ უნდა გაუშვათ აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო სკოლების აუცილებლობის საკითხი. სასოფლო-მეურნეობის მდგომარეობის გაუმჯობესება, ამ მუშაობისათვის ხელმძღვანელების მომზადება — აი რას ისახავს მიზნათ ეს სკოლები. ამ დარგში კომკავშირმა სოფლად უნდა აწარმოოს მეტად სერიოზული მუშაობა და სასოფლო-სამეურნეო სკოლების მშენებლობაში ფართედ უნდა ჩავეთრიოთ გლეხობა. ხოლო ეს კი მოხდება მაშინ, როდესაც გლეხს დავარწმუნებთ სასოფლო-სამეურნეო სკოლების აუცილებლობაში.

აი მთავარი მომენტები, რომელნიც კურს-ყრილობებმა უნდა შეისწავლონ და შემდეგ გადასცენ კავშირის სოფლის მასას სახელმძღვანელოდ. ამ საკითხების სწორი შესწავლით და გადაწყვეტით შემოდგომის კურს-ყრილობები ითანაშებენ გადამწყვეტ როლს სოფლად მუშაობაში და სოფლის აქტივის მომზადებაში.

ფ. გ. ბ. რ. ი.

ქ ლ ე ო ს ნ ო ბ ა

ს ტ ო მ ა .

ხტომა თავისთავად ბუნებრივ ვარჯიშს წარმოადგენს და უმთავრესად ანვითარებს ქვედა კიდურებს (ფეხებს) და მუცლის კუნთებს. ხტომა განიყოფა ორ ნაწილად: 1. ხტომა ადგილიდან და 2. ხტომა გამორბენით.

ადგილიდან ხტომა შეიძლება: სიმაღლეზე და სიგრძეზე, გამორბენით კი სიმაღლეზე, სიგრძეზე და ჭოკით.

გამორბენით სიგრძეზე გადახტომა არის ყველა ხტომებზე ადვილი და მარტივი. იგი გამოიხატება ოთხ მთავარ მოძრაობაში: გამორბენი, არეკნი, ფრენი და დახტომი.

ნახტომის სიდიდე უმთავრესად დამოკიდებულია გამორბენზე, რადგანაც იგი იძლევა წინ სწრაფვის ინერციას არეკნის შემდეგ. გამორბენი უნდა იყოს სწრაფი, გადასახტომით ფეხის დარტყმა (არეკნი) უნდა იყოს მტკიცე და ძლიერი, მეორე ფეხი კი გაშლილი შეძლების და გვარად აქნეულ იქნას ზევით, და მესამე მომენტში კი, ფრენში, ორივე ფეხი უნდა მოილუნოს თეძოს და მუხლის სახსრებში და რაც შეიძლება მუხლები დაუახლოვდეს ნიკაპს. ეს ხდება ფრენში, როდესაც ტანის ნაწილები უმოძრაოა და მხოლოდ ინერციით მიეჭანება წინ. დახტომის დროს უნდა ეცადოს ტანი წინ გადახაროს და ფეხის ქუსლები გასწიოს გარე მიმართულებით, რომ უკან არ გადავარდეს, თორემ ნახტომი არ ჩაითვლება. ნახტომის სიდიდეც დამოკიდებულია აგრეთვე მაღალ ფრენზე. შორს გადასახტომად ახლო მანძილზე სირბილი ძალიან ავარჯიშებს, ე. ი. სწრაფი რბენის მცოდნე კარგა შორ მანძილზე გადახტება.

ხტომა სიმაღლეზე:

სიმაღლეზე გადახტომა ხდება ორნაირი წესით. პირველია—პირდაპირი და მეორე—გვერდითი. აქ გამორბენი ხდება გვერდიდან და არეკნი იდება იმ ფეხით, რომელიც უფრო დაშორებულია გადასახტომს. ეს ხტომა შესანიშნავია იმით, რომ ფეხები ჯერით გადადიან გადასახტომზე. ჯერ გადადის ის ფეხი, რომელიც ახლოა, შემდეგ მეორე ისე რომ, თუ იღებ არეკნს მარცხენა ფეხით, მუხლში მოლუნული მარჯვენა ფეხი უცბათ იშლება და გაჭიმული გადადის, მას მიჰყვება მარცხენა ფეხი, ტანი კი ილუნება წინ და მარცხენის წინ გაშლილი ხელით სრულდება გადახტომი.

ასეთი ხტომა არის ლამაზი და კარგი შედეგის მიღწევაც შეიძლება. სიმაღლეზე ხტომა მეორე ხერხით ხდება შემდეგ ნაირად: გამორბენი იდება პირდაპირი მიმართულებით, არეკნი იმ ფეხით, რომლითაც ეხრება. მარცხენა ფეხის არეკნით გადახტომა ხდება შემდეგი ხერხით: მარცხენა ფეხის არეკნის დროს მარჯვენა ოდნავ მარცხნივ აძლევს ზეაქნევს და ტანიც ბრუნდება მარცხნივ, რასაც შველის ხელების მოძრაობა, თითქმის იმავე დროს მარცხენა ფეხი გადააქვს მუხლში და თეძოში მოლუნულია გადახტება მარცხნივ ბრუნვით, პირისახით გადასახტომისკენ. არეკნი უნდა იყოს ელასტიური და ძლიერი.

ხტომა ადგილიდან სიმაღლეზე:

ადგილიდან ხტომა ძლიერ მარტივია, აქ მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს იმას, რომ

მომხმადებელი მოძრაობის შემდეგ არეკნი იყოს თავის დროზე. მომხმადებელი მოძრაობა გამოიხატება შემდეგში: ხელები რიტმიულად ტანთან მოძრაობს ზევით და ქვევით, თვით ტანი კი ცურებზედ მუხლებში იღუნება და იმართება, ასე რამდენჯერმე, შემდეგ კი, როდესაც უკვე უნდა გადახტე, მთელს ტერფს ფეხისას დასდგამ და უეცრად აიღებ არეკნს. დგომა საჭიროა გვერდით, გადახტომის დროს გადაგაქვს ჯერ გადასახტომთან უახლოესი ფეხი მაკრატლის სახით და შემდეგ კი მეორე. ხელები მოძრაობენ შეფარდებით ფეხების მოძრაობასთან და დახტომის დროს მაღლა აწეული.

ხტომა ადგილიდან სიგრძეზე:

როგორც სიმალლეზე აგრეთვე სიგრძეზე ხტომა სრულდება მომხმადებელი მოძრაობის დახმარებით. გადახტომი დგება ცერებზე და რამდენიმეჯერ იღუნება მუხლებში ისევე ხელების მოძრაობით. არეკნი ხდება მაშინ, როდესაც ძალიან მოღუნულია მუხლები, ამ დროს სწრაფად მთელს ტერფზე სდგამს ფეხს, უცბათ სწორდება ტანში, ფეხში ხელებს უკან გაიტანს და ფეხები კი მუხლებში მოღუნული გადააქვს წინ. სწორად ამავე მოღუნულ ფეხების და ტანის მდგომარეობაში უნდა დახტეს მიწაზე, მაგრამ ხელები წინ უნდა გადამოიქნოს, რომ დახტომის დროს უკან არ გადავარდეს.

ხტომა ჭოკით:

ჭოკით ხტომა ეს ერთი უძნელესი სახეთაგანია ყოველი ხტომის, ამიტომ, ვიდრე შეისწავლიდეს მოვარჯიშე მითი ხტომას, საჭიროა ჯერ შესწავლა ჭოკით ხელში კარგი სირბილის და გადატაცის. გადატაცის შესწავლა ადვილია სიგრძეზე ხტომის დროს.

ჯერ უნდა შესწავლო ჭოკის დაქერა:—თუ მარცხენა ფეხის არეკნია, მაშინ მარჯვენა ხელით იჭერ უფრო ზევით, ჭოკის თავისკენ, ამოტაცი, თითქმის ზევით და მარცხენა ხელით კი ჭოკის წვერისკენ თითქმის ქვევით. ამასთანავე ერთად უნდა გამოზომო გამოიზინოს მანძილი, რომ არეკნის აღება მოხდეს თავის ადგილას, რის შემდეგაც პატარა ორმოში დაბრუნდეს ჭოკი არეკნისკენ ერთად და ააყო-

ლებ ტანსაც ჭოკს. ჰაერში ტანს შეაბრუნებ ზურგიო გადასახტომისკენ, მაღლი სხეულის მდგომარეობა კი არის თითქმის ვერტიკალური. შემდეგ თუ არის არეკნი მარცხენა ფეხის, ბრუნდება მარცხნივ პირისახით გადასახტომისკენ და ასევე დახტება, ამ დროს კი ჭოკს საფეხებით უშვებ ხელებს, რადგანაც ჭოკით ხტომა ერთგვარ სიძნელეს წარმოადგენს, ამიტომ მისი ტექნიკის შესასწავლად და გასაადვილებლად საჭიროა ძლეოსნობის სხვა და სხვა სახეების კარგათ გაცნობა და შეთვისება, უმთავრესად კი მოკლე მანძილზე სირბილი და ხტომები.

ტყორცნა, კვრა, სროლა:

ეს ვარჯიშები ძლეოსნობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სახეებს წარმოადგენენ. უნდა აღინიშნოს, რომ რამდენადაც ისინი მოვარჯიშეს უნვითარებენ სხეულის განსაზღვრულ ნაწილებს, იმდენათვე, და უფრო მეტად ის ლამაზია და მიზნიდელი.

ტყორცნა ჯერ კიდევ ძველათ, ქრისტეს დაბადების შემდეგ მეოთხე საუკუნეში იყო გავრცელებული ძველ საბერძნეთში. საგულისხმეოა ის, რომ ბერძნებს, როგორც სიანს, კარგათ ჰქონიათ შეგნებული თუ რა სარგებლობა მოაქვს მას ადამიანის სიმაგრე—სიჯანსაღისათვის. ტყორცნა და კვრა შეიძლება შემდეგ იარაღების: ბადროსი, ბირთვის, წესვრცის (ყურ), შუბის, ბურთის, უროსი, ქვის და სხვა. ბადრო წონით არ უნდა აღემატებოდეს ხუთ გირვანქას. სიდიდით კი, მისი შუამჭრის ზომა უდრის 22 სანტიმეტრს. თვითონ ბადრო მზადდება ან ტყვიანარევი ალიუმინისაგან, ან კიდევ უფრო ნამდვილი ბადრო წარმოადგენს მრგვალ მაგარ ხეს, რომელიც მტკიცედ ჩასმულია ფოლადის რგოლში. ტყორცნა ბადროსი ხდება შემდეგ ნაირად: ბადრო აიღება მარჯვენა ან მარცხენა ხელში და მტყორცნელი დგება გვერდით ტყორცნის მიმართულებისა. ფეხები დაშორებულია, მარცხენა ფეხი ცერზე, მარჯვენა კი მთელ ტერფზე. (თუ მარჯვენა ხელით სტყორცნი) იძლევა რამდენიმე გაქნევას ბადროთი. ზევით, მარცხენა ყურის ძირისკენ, მუხლებში ოდნავ მოღუნით და ტანის ბრუნით მარჯვნივ, აძლევს გაქნევას ქვევით. გატყორცნის დროს სწრაფად წინ მკერდის გადაშლით სწორდება

ტანში და მარჯვენა ფეხი გადააქვს მარცხენას წინ. ბადრო ტრიალებს ისე, როგორც საათის ისარი და მიისწრაფის ჯერ მალა წინ და შემდეგ კი თანდათანობით ძირს ეშვება. ბადროს მდგომარეობა ჰაერში თარაქულია. ტყორცნა ხდება კიდევ სხვა რამდენიმე ხერხით, მაგ., ორთაბრუნით ანუ შემოტრიალებით და მომზადებული მოძრაობა ბადროთი გაქნევის სხვა მიმართულებით ბადროს ტყორცნის დროს სხეულის თითქმის ყველა ნაწილები მოძრაობაშია და ჰარმონიულად ვითარდება.

ბირთვის კვრა:

ბირთვი წარმოადგენს რკინის ბურთს, რომელიც წონით ცოტათი აღემატება თვრამეტ გირვანქას. ბირთვის კვრა ხდება ადგილიდან და გამორბენითაც. პირველად კი, შესასწავლად უკეთესია გავარჯიშება ადგილიდან. ბირთვის კვრა სრულდება გაშლილ ფეხების დგომაში, მარცხენა ცერზე და მარჯვენა მთელ ტერფზე; გვერდით, კერის მიმართულებისა. ბირთვი თითქმის გაშლილ ხელის გულზე იდება, თვითონ ხელი კი მხართან ყურის ძირში, იდაყვი უკან გაწეულ მდგომარეობაშია.

ფეხები ილუნება მუხლებში; უურო მკლად ილუნება მარჯვენა ფეხი, რადგანაც სიმძიმის ცქიტი მასზეა დაყრდნობილი. მარცხე-

ნა ხელი გაშლილია წინ, ქვენებით, კერის მიმართულებით. რამდენიმე მომზადებულ მოძრაობის შემდეგ ტანი იშლება, იმართება და გადადის მარცხენა ფეხზე, ამავე დროს მარჯვენა ხელი მხრიდანვე ჰკრავს ბირთვს ძლიერ და ელასტიურად მკლავის გაშლით. ბირთვი ჯნდა გადადოს რაც შეიძლება ზევით, თორემ იქვე ახლო ძირს დაეცემა.

შუბის სროლა:

შუბი შესდგება ხისაგან, რომელსაც აქვს წვეტიანი რკინის წვერი და რომლითაც ეცემა მიწაზე. მისი სროლა სრულდება შექვილად გამორბენით.

შუბს იქ რენ მარჯვენა ხელით, ისე რომ ცერი და საჩვენებელი თითი მჭიდროდ იყვნენ შემოხვეულნი. შუა თითი და არათითი მტკიცედ ამაგრებენ ნეკზე. მოლუნულ და იდაყვით წინ გაშვებულ ხელს უჭირავს შუბი მხარს ზევით, ყურთან ახლო. ვინც აკეთებს გამორბენს იმ ადგილზე, საიდანაც უნდა სტყორცნოს, სდგამს ნაბიჯს მარცხნივ, გადიხრება უკან მარჯვნივ და მარცხენა ფეხის ნაბიჯით წინ წადგმის დროს მარჯვენა მხარს წინ გაშლილ ხელთან აბრუნებს მარცხნივ და მთლად გამართულ ტანით ისვრის წინ. შუბი ეცემა წვერით მიწაზე. სროლის დროს მარცხენა ხელი უკან აძლევს გაქნევას და შველის ძლიერ გადასროლას.

„ლენინმა გააფართოვა თვითგამორკვევის ცნება და განმარტა იგი, რომ დამოკიდებული ქვეყნების და ახალშენების დამონავებულ ხალხებს სრული გამოყოფის უფლება აქვთ, რომ ერებს უფლება აქვთ შექმნან დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება. ამით შეუძლებელი გახდა ანექსიების გამართლება თვითგამორკვევის უფლების იმ გვარად განმარტებით, თითქმის იგი წარმოადგენს ავტონომიის უფლებას. თვითგამორკვევის პრინციპი კი, რომელიც სოციალისტ-შოვინისტების ხელში იმპერიალისტურ ომის დროს, უეჭველად წარმოადგენდა მასსების მოტყუების იარაღს, ლენინმა გადააქცია ყველა და ყოველგვარ იმპერიალისტურ მისწრაფებათა და შოვინისტურ მახინაციების გამოსამუდვანებელ იარაღად, მასსების პოლიტიკურ განთლების იარაღად ინტერნაციონალიზმის ნიადაგზე“.

ი. სტალინი (ჯულაშვილი).

ქალაქ პალუბოში.

ფ ე ს ზ უ რ თ ი

ეს ერთადერთი ტანვარჯიშული თამაშია, რომელმაც მთელი დედამიწის ზურგზე თანდათანობით განვითარებით მტკიცედ მოიკიდა ფეხი. იგი გადასცდა თავისი სამშობლოს (ინგლისის) საზღვრებს და გავრცელდა როგორც ევროპის სხვა და სხვა სახელმწიფოებში, აგრეთვე, აზიაში, ავსტრალიაში და აფრიკაშიც.

შინაარსიანობით ეს თამაში ძალიან მიზანშეწონილია, რადგანაც გართობის, თამაშობის დროს იზენ პირად ინტენსივობას გაბედული, კარგი და მარდათ თამაშით. მაგრამ თავისთავად სრულიად ბუნებრივად სრულდება ძლეოსნობის ზოგიერთი სახეები, რასაც სხეულის ყველა ნაწილები მოძრაობაში მოჰყავს.

სიარული, რბენა, ხტომა, აი ყველა ეს უშუალოდ შედის ფეხბურთის თამაშში, რაც აუცილებლად ანვითარებს და აძლიერებს უმეტესად ფეხის კუნთებს და შემდეგ კი მუცლის, ზურგის და კისრის კუნთებს ამასთანავე ერთად ანვითარებს ფილტვებს და აძლევს საშუალებას თვით დაღლილობის დროსაც კი წესიერად ისუნთქოს.

ფეხბურთის თამაში მნიშვნელოვანია აგრეთვე ცალკე პიროვნებათა აღზრდაში, რადგანაც აქ ყოველი მოთამაშე ცდილობს გამოიჩინოს თავისი ენერგია, ტენიკა, ტაქტიკა, რის საშუალებითაც ამართლებს მისწრაფებას გამარჯვებისაკენ, მაგრამ ყველა ამ შედეგების მიღწევა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ფეხბურთის თამაში დაყენებული იქნება სწორ ნიადაგზე, თორემ წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი ცუდად იმოქმედებს მოთამაშეზე, რაც გამოიხატება შემდეგში: გულის დაზიანება, სიუხეშე, დაუნდობლობა და აგრეთვე მრავალი ფიზიკური ანორმალურობანი თვით თამაშის დროს.

აი ყველა ამის ასაცდენათ უნდა ფეხბურთი მოხმარებულ იქნას ისე, რომ მისგან მივიღოთ მართლაც დადებითი შედეგები. უპირველეს ყოვლისა უნდა იყოს ფეხბურთის კარგათ მცოდნე მსაჯი (судья), რომელიც ყოველ მომხდარ დეფექტებს გადასწყვეტს სამართლიანად, რაც არ გამოიწვევს მოთამაშეთა შორის უკმაყოფილებას და უსიამოვნებას. მეორე არის

თამაშის ორგანიზაციული მხარე, ურთიერთი-სადმი კარგი დამოკიდებულება, სრული წესრიგი სათამაშო ველზე, მშვიდად და წყნარად თავის დაკავება, რომ არ ქონდეს ადგილი რაიმე უხეშ ქცივას მოთამაშისგან და ყოველი არა სამართლიანი თამაში-ქცევა მაშინვე გაშუქებულ იქნას და სათანადო სასჯელი მიესაჯოს ამის გამოაწვევ მოთამაშეს. ამას აგრეთვე აღმზრდელობითი მნიშვნელობაც აქვს.

თამაშის წესიერ სვლას აგრეთვე ხელს უშლის მოუწყობლობა. მაგ., თუ ველი პატარაა, აქ ხშირად იქმნება არა სწორი თამაში: დაჯახება, ფეხის წამოღება, ჩხუბი და სხვა, ამიტომ დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს ამას და ველი არ უნდა იქნეს უფრო პატარა ვიდრე 90 X 50 მეტრი.

მოთამაშეთა რიცხვი თითო გუნდში არის თერთმეტი კაცი, რომლიდანაც ერთი ითვლება თამაშთავად. კარის სიგანე არ უნდა აღემატებოდეს 7, 30 მეტრს. კართან მდგომს ეწოდება კარგუშავი, რომელიც არ ატარებს ბურთს თავის კარს შიგნით.

თვით ბურთის ნივთიერება 70 სანტიმეტრს უდრის. თამაში გრძელდება 90 წუთი, მაგრამ 45 წუთის შემდეგ ხდება დასვენება 5 წუთით, ისე რომ თამაში იყოფა ორ დროთ, რასაც ჰქვია პირველი ერგხანი ან მეორე ერგხანი (1-ый и второй тайм).

თამაშის დაწყების დროს ბურთს ცენტრიდან ისვრიან მოწინააღმდეგის მიმართულებით. მოწინააღმდეგენი უნდა იდგნენ 9 მეტრის დაშორებით და არ უნდა გადმოცდნენ თამაშის დაწყებამდე ცენტრალურ ხაზს. ბურთის ერთხელ შემოტრიალების შემდეგ თამაში დაწყებულიად ითვლება, რის შემდეგაც შეუძლიათ საითაც სურთ იქეთ გადითანონ ბურთი. შეცდომის განგებ ჩამდენი პირველ შენიშვნის შემდეგ იხსნება თამაშიდან. ბურთის შეგდების შემდეგ ცენტრიდან ხელახლა დამარცხებული მხარე იწყებს.

ბურთი შეგდებულად ითვლება იმ შემთხვევაში, როდესაც ბურთი კარზე აღნიშნულ ხაზის შიგ იმყოფება. თუ ბურთი გადავარდება ველის გარეთ, მაშინ იგი ითვლება თამაშ

გარეთ. ვინც ბურთი ხაზის გარეთ გააგდო, მათ მოწინააღმდეგე მხარეთაგან რომელიმე იღებს ბურთს ხელში, დგება ხაზზე და გადის-ვრის ველში რომელი მ მართულობითაც სურს, მაგრამ მასვე არა აქვს უფლება შეეხოს ბურთს, ეიღრე სხვა რომელიმე მას არ შეეხება. თუ რომ ბურთი გარეთ გააგდო რომელიმე დამცველმა, მაშინ მოწინააღმდეგეს ეძლევა კუთხურის უფლება. კარის მარჯვნიდან ან მარცხნიდან 1 მეტრის დაშორებით სცემენ კარისკენ. დამცველები დაშორებულნი არიან საცემ ადგილიდან 9 მეტრით, მაგრამ კარგუშავს აქვს უფლება ყოველთვის ისარგებლოს ხელებით, ხოლო დიდხანს დაკავება არ შეუძლია, ე. ი. მაშინვე უნდა გადაადგოს მოწინააღმდეგეთა მხარესკენ. კარგუშავზე დაცემა შეიძლება იმ შემთხვევაში, თუ მას ბურთი ხელში უჭირავს ან და იმყოფება თავის მოედნის გარე.

ერთად-ერთი თავდაცვა კარგუშავის არის ის, რომ რაც შეიძლება ჩქარა უნდა გადასცეს სხვას ბურთი. არსებულ წესების დარღვევისათვის მსაჯი მისცემს მოწინააღმდეგე მხარეს ნებისმიერ დარტყმას ან ჯარიმას. ნებისმიერი დარტყმა გამოიხატება შემდეგში: მოთამაშე

არტყამს ბურთს საითაც უნდა იქეთ. მოწინააღმდეგენი დაშორებულნი არიან 9 მეტრზე. ნებისმიერი დარტყმა სრულდება მსაჯის მიერ ნიშნის მიცემის შემდეგ. ჯარიმის გადახდევინება შეიძლება შემდეგნაირ განგებ ჩადენილ შეცდომებისათვის: ხელისკურა, სალმა, დაჯახება, ფეხის გარტყმა, ბურთისთვის ხელით შეხება და სახიფათო, ტლანქი თავდასხმა. ჯარიმა სრულდება კარიდან 15 ნაბიჯის დაშორებით კარის მიმართულებით დარტყმით. დარტყმა სრულდება ხმოვან ნიშნის მიცემის შემდეგ.

მოწინააღმდეგენი დაშორებულნი არიან და იმყოფებიან გვერდითი ხაზებისკენ. ყველა შეცდომებს სწრაფად და სამართლიანად უნდა არკვევდეს მსაჯი, რომელიც მოვალეა დააბოლოვოს თამაში წესიერად.

თამაშობის დროს წამოყენებულ ყველა საკითხებს არჩევს მსაჯი და ისევე სწყვეტს; ის უნდა ერიდებოდეს ყოველგვარ კამათს, ჩხუბს და უსიამოვნებას. მსაჯი აღნიშნავს შეგდებულ ბურთისწიციხეს და ისევე აღნიშნავს გამარჯვებულ მხარეს, თამაშის დამთავრებისას იძლევა ნიშანს.

„მუშურ-გლეხური რევოლიუცია, რომლის აუცილებლობაზეც ყოველთვის ლაპარაკობდნენ ბოლშევიკები, უკვე მოხდა.“

რა მნიშვნელობა აქვს ამ მუშურ-გლეხურ რევოლიუციას? უპირველესად ყოვლისა, ამ გადატრიალების მნიშვნელობა იმაშია, რომ ჩვენ გვეყოლება საბჭოთა მთავრობა, ჩვენი საკუთარი ძალა-უფლების ორგანო, ბურჟუაზიის ყოველგვარ მონაწილეობის გარეშე. დამონებული მასსები თვითონ ჰქმნიან ძალა-უფლებას. ძირიანად დაიმსხვრევა ძველი სახელმწიფო აპარატი და შეიქმნება მმართველობის ახალი აპარატი საბჭოთა ორგანიზაციების სახით.

ამიერიდან იწყება ახალი ხანა რუსეთის ისტორიაში, და რუსეთის ამ მესამე რევოლიუციამ დაბოლოს უნდა მიგვიყვანოს სოციალიზმის გამარჯვებამდე“.

ლენინი. 26 ოქტომბერი 1917 წ.

პრესისა და გიგანტობრძნა

3-0.

ოქტომბერი

პრესათა კრებული. პოლიტგანათლების
მთავარმმართველობის გამოცემა.
1924 წ. ქ. თფლისი—ოქტომბერი.

სანამ ამ წიგნს შევხებოდეთ საჭიროა ითქვას ორიოდე სიტყვა ჩვენს მუშათა კლუბებზე, რომელთა რიცხვი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამკვიდრების შემდეგ ზღაპრულის სიჩქარით იზრდება. რესპუბლიკის ფარგლებში არ არის არც ერთი მივარდნილი სოფელი, სადაც დღეს არ არსებობდეს ქობ-სამკითხველოები და მუშათა კლუბები. ამ უაღრესად კულტურულ საქმისათვის ხელისუფლება არ ზოგავს არც ფულს და არც ენერგიას. ზედმეტია ახსნა-განმარტება იმისა, თუ რა დიდი სარგებლობა მოაქვს ქობ-სამკითხველოებს და კლუბებს ხალხის კულტურულ-გონებრივ სიმაღლის ასაწევად. დღეს ეს ყველა-სათვის ნათელი და ცხადია. ამიტომაც არის, რომ ამ მიმართულებით დიდი მუშაობაა. კლუბები და თეატრები—ეს მუშათა გონებრივი ავლა-დიდების არსენალია, სადაც უნდა შეიარაღდეს ყოველი მშრომელი და ტვირთ-მძიმე რევოლუციონერის შეგნებით. მუშათა კლასს აქ უნდა ესმოდეს დიდი ოქტომბრის წმინდა ფხალმუნი.

ამისათვის საჭიროა ჩვენი სცენა სავე-ბით ემსახუროდეს თანამედროვეობას სცენაზე უნდა იყოს გადაჯანთილი ქარიშხალი მსოფლიო ისტორიის, მუშათა მოძრაობის ყოველი წვრილზანი, ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების სურათები. ჩვენი სცენა ასრულებს ამას? სამწუხაროდ ვერ ასრულებს. ეს ჯერ არა სჩანს ჩვენში მაინც, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ თითო ორთა სახელდახელო ნათარგმნ რევოლუციონერ პიესებს. ამაში დიდი დანაშაული მიუძღვის ჩვენს დრამატურგებს, რომელთაც სიჩუმეში გამოეპარათ რევოლუციის შემდეგ „შვიდი წელი, რომელმაც შესძრა მთელი ქვეყნიერება“.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენში ძლიერ ბევრს ლაპარაკობენ რეპერტუარზე, მაინც უნდა ითქვას დღესაც, რომ ჩვენ თანამედროვეობის მისაღები რეპერტუარი არ გვაქვს. ამისი თავდებია სეზონში მესამე ნომრად რიბაქიძის „მალშტრემის“ დემონსტრაცია საჭიროა ამას ბოლოს და ბოლოს ყურადღება მიექცეს. საჭიროა შეიქმნეს რევოლუციონერი რეპერტუარი.

ალბათ აღნიშნულმა გარემოებამ აიძულა პოლიტგანათლების მთავარმმართველობა, რომ ეს კრებული გამოეცა ოქტომბრის შვიდი წლის თავზე საზეიმო საღამოების ჩასატარებლად კლუბებში. კრებულში მოთავსებულ წერილებში და პიესებში სავესებით მოცემულია ის პროგრამა, რომლითაც უნდა ჩატარდეს ეს საღამო. მაგრამ უკეთესი იქნებოდა ამ წიგნის ხელმძღვანელ ბს ცოტა თავი შეეწუხებიათ და ეს წიგნი უფრო დაკვირვებით გამოეცათ ქართულ ენაზე რევოლუციონერ პიესების უქონლობა განა გვაძლევს იმის უფლებას, რომ რუსულიდან ყველაფერი დაუფიქრებლად ესთარგმნათ? მე მგონია, არა! უმთავრესად საჭიროა და სასურველი ისეთ ნაწარმოებების თარგმნა და მიწოდება ჩვენი კლუბებისათვის, რომელთა დადგმა არ გაუძნელებათ კლუბის მუშაებს. ამას უნდა მიექცეს განსაკუთრებული ყურადღება, ეს უწინარეს ყოვლისა ევალება პოლიტგანათლების მთავარმმართველობას. სამწუხაროდ კრებული „ოქტომბერი“ სრულიად წინააღმდეგს წარმოადგენს. აქ არის მოთავსებული 4 ნათარგმნი პიესა რუსულ გამოცემიდან (კრებ. „Октябрь“): 1) ლენინი—ოქტომბერი. 2) ოქტომბერი. 3) წითელი ოქტომბრის გასამართლება. 4) დავა. მათი დად-

გმა ჩვენს ღარიბ სცენაზე შეუძლებელია; არ კმარა პიესებთან დართული განმარტებები თუ როგორ უნდა დაიდგას, საჭიროა კლუბს ქონდეს შესაფერისი ბუტაფორია, აგრეთვე ყავდეს ძალები, რომლებიც დაძლევენ პიესის სიძნელეს. ასე რომ ამ პიესების თარგმნა არ შეიძლება გავამართლოდ.

არა უშავს ორიგინალურ პიესებს. ლამაზი და მარტივი ენით არის დაწერილი გუგულის პიესა „შეშინებული ანთიმოზი“. ეს პიესა გამოსახავს საქართველოში ოქტომბრის შემოჭრას. თემა სავსებით ვერ არის დაძლეული. აქ შეიძლება უფრო მწვავე სურათების მოცემა. შემდეგ მიდის პ. ირეთელის „ფოლადის კაცი“. პიესაში მოცემულია ოქტომბრის შეჭრა დასავლეთ ევროპის ბურჟუაზიულ ქალაქებში. ირეთელს ძლიერ ეხერხება მომკმედ პირთა სულისკვეთების გადმოშლა ლამაზად და სხარტად. ეს ორი პიესა უნდა ჩაითვალოს ამ კრებულის სიმძიმედ.

რაც შეეხება ნათარგმნ პიესებს: ლენინი—ოქტომბერი და ოქტომბერი, უნდა ითქვას, რომ ძლიერ უნიჭო ნათარგმნია. ნათლად სჩანს მთარგმნელთა ქართული ენის ბუნების სრული არცოდნა. საჭიროა ზოგიერთ ჩვენს უხეირო და შემთხვევით მთარგმნელებს მოეგონოთ რუსული ანდაზა: не садись не в свои сани!. დანარჩენი ორი პიესა: „წითელი ოქტომბრის გასამართლებ.“ და „დავა“—კარგათაა თარგმნილი.

შემდეგ მიდის ლექსთა განყოფილება, სადაც სამწუხაროდ მასალები ვერ არის რიგიანად შერჩეული. ამ წიგნს პოგრაფული ხასიათი აქვს საზეიმო საღამოს ჩასატარებლათ; ასეთ საღამოზე გრძელი პოემების წაკითხვა უხერხულია. ლექსები უნდა ყოფილიყო მოკლე რაც შეიძლებოდა.

მიუხედავად აღნიშნული დეფექტებისა პოლიტგანათლების მთავარმმართველთა მაინც ღირსია მადლობის კლუბებისადმი ასეთ მზრუნველობის გამოჩენისათვის. წიგნი ძლიერ ლამაზად და სუფთად არის გამოცემული.

შე—ლი.

ლ ე ნ ი ნ ი

გ. ზინოვიევი „ვ. ი. ლენინი“.

მოკლე ბიოგრაფიული მიმოხილვა. ს. ს. ს. რ. სახელმწიფო გამომცემლობა. თფილისი—1924 წ., გვ. 57.

გ. ზინოვიევი „ლენინის შესახებ“.

საქ. კომ. პარტიის ც. კ.-ის გამომცემლობა, № 93. თფილისი—1924 წ., გვ. 52.

ხოდოროვსკი „ვ. ი. ლენინი“ (1870—1924).

პოპულარული ნარკვევი მუშებისთვის და გლეხებისთვის. თფილისი 1924 წ. გვ. 32. ს. ს. ს. რ. პოლიტგანათლების მთავარმმართველობა.

ორი უდიდესი ადამიანი უნათებს გზას კომუნისტურ პარტიას: კარლ მარქსი და ელ. ლენინი.

ლენინის რკინის ხელმძღვანელობით ჩაისახა, გაიზარდა და გაიმარჯვა კომუნისტურმა პარტიამ. ამიტომ ჩვენ, ახალგაზრდათა ლენინურმა კომუნისტურმა კავშირმა უნდა ვიცოდეთ ლენინის ცხოვრების და მოღვაწეობის

ყველა მხარეები, რადგანაც ის არის ჩვენი მანათლებელი დროშა გადამწყვეტ ბრძოლისათვის. ლენინიზმის შესწავლა, პირველ ყოვლისა ვალდებულია ახალგაზრდა თაობის, რომელიც თავის მუშაობით დაეხმარა ილიჩის მიერ დაწყებულ დიდებულ მოძრაობის ბრწყინვალე გამარჯვებას. ამიტომ ლენინიზმის შესწავლა გადაუდებელი ამოცანაა ჩვენი წითელი ახალ-

გაზრდობისათვის. ლენინიზმის შესწავლა—ეს ნიშნავს წაიკითხო და გაიგო თვით ლენინი. არ შეიძლება იყო კეშმარიტი ლენინელი, თუ არ იცნობ ლენინის ნაწერებს, არ შეგისწავლია ის დეტალურათ. მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ ერთი მდგომარეობა: ლენინის თხზულებები მჭიდროდ არის დაკავშირებული ისტორიულ ცხოვრების განსაკუთრებულ მომენტებთან, და რომ გავიგოთ ისინი აუცილებლად უნდა გავეცნოთ იმ ისტორიულ მდგომარეობას, რომელშიაც ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ლენინი.

ამიტომ ვინც კი უდგება ლენინის თხზულებების შესწავლას, ის არავითარ შემთხვევაში არ უნდა განისაზღვროს მარტო მის საკუთარ შრომებით, არამედ ამასთანავე უნდა გაეცნოს და შეისწავლოს ლიტერატურა ლენინის შესახებ.

საუკეთესო სახელმძღვანელოს უეჭველათ წარმოადგენს ლენინის თანამებრძოლის და კომუნისტურ ინტერნაციონალის ხელმძღვანელის ამხ. ზინოვიევის წიგნები: „ვ. ი. ლენინი“ და „ლენინის შესახებ“. ამ შრომებში მთელი თავისი სიდიდით გვხვდება ლენინი—რევოლუციონერი, მარქსისტი, თეორეტიკოსი და საერთაშორისო დაზავრულების ბელადი.

ამხ. ზინოვიევი იძლევა ლენინის ცხოვრების და მოღვაწეობის დახასიათებას რუსეთის და საერთაშორისო რევოლუციის და

კომუნისტური პარტიის საერთო განვითარებასთან დაკავშირებით.

ხოლო ამხანაგ ხოდოროვსკის შრომაში ძლიერ უბრალოთ, გარკვევით და გულმხურვალეობით არის გარკვეული ლენინის მოღვაწეობის ძირითადი მომენტები, მისი როლი პარტიის შექმნაში, რევოლუციის სხვა და სხვა ეტაპებში (1905 წელი, რეაქციის და ომის წლები, ოქტომბერი). ავტორი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ლენინის ცხოვრების არა გარეგან მხარეს, არამედ მთელი სიღრმით გვიხატავს ლენინის ძირითად იდეებს და მათ მნიშვნელობას. ყოველივე ამის ნათელყოფა ავტორმა შესძლო მეტის-მეტე სიცხადით და მწყობრათ, რის გამო შრომა იღებს დაწურულ ნარკვევის სახეს ლენინიზმის შესახებ და რომელიც სრული გასაგებია კითხვის მცოდნე ყოველი მუშისთვის და გლეხისთვის. ცალკე თავები მიძღვნილი აქვს განსაკუთრებულ საკითხებს (ლენინი და გლეხობა, ლენინი და დაზავრული ხალხები და სხვ.).

წიგნაკი თავდება ლენინის პიროვნების დახასიათებით, სადაც ნათლად და უბრალოთ გამოყოფილია ის თვისებები და განსაკუთრებულებანი, რომელმაც ლენინი გახადა მშრომელთა საერთაშორისო ბელადი.

საჭიროა ამ ცნობებს გავეცნოს ყოველი ახალგაზრდა და, მითუმეტეს, ახალგაზრდათა ლენინური კომკავშირის წევრი.

შ. რაქაანი.

შ ა ხ ს ე ი-ვ ა ხ ს ე ი

ლიუსი ფიჩ-პერკინს „პატარა იაპონელები“

თარგ. ც. დარასველიძისა. ავტორის მიერ მრავლად დასწრათებული. ს. ს. ს. რ. სახელმწიფო გამომცემლობა. ტფილისი—1924 წ. გვ. 46.

გვეგონა რომ ყველასათვის ნათელი იყო: საბჭოთა ხელისუფლება იმისთვის ხარჯავს ენერგიას და მატერიალურ საშუალებებს, რომ ამით საზოგადოებაში ნიადაგი შეუმხადოს ბრწყინვალე მომავალს. დანიადაგის ეს მომხადება სწარმოებდა და სწარმოებს ცხოვრების ყველა სფეროში. კერძოთ, რამდენი ათეული

წლის ბრძოლა დასჭირდა კომუნისტურ პარტიას, რომ ყველასათვის ნათელ ეყო ქალთა თანასწორობის იდეა, ან რელიგიის შეუთვრებლობა მეცნიერულ აზროვნებასთან და ა. შ. მაგრამ საუბედუროთ დღეს თურმე კიდევ მოიპოვება ისეთი ხალხი, რომლებსთვისაც ეს უკვე გადაჭრილი საკითხი არ ყოფილა ან

არ აკმაყოფილებს ის და იწყებენ შეგნებულ თუ შეუგნებელ აგრესიას ბექდეთი სიტყვის საშუალებით იმის შესახებ, რომ მამაკაცი უფრო მაღლა სდგას, ვინც დედაკაცი, რომ დედაკაცი უსიტყვოთ უნდა ემორჩილებოდეს მამაკაცის ნება-სურვილებს, რომ საჭიროა ვილოცოთ ღმერთზე და სხვ.

ამ ფაქტის საუკეთესო ილუსტრაციას წარმოადგენს ეხლახან განათლების სახალხო კომისარიატის სოციალური აღზრდის მთავარ-მმართველობის სალიტერატურო-სამხატვრო სექციის რედაქციით და ს. ს. ს. რ. სახელმწიფო გამომცემლობის მარკით გამოცემული ლიუსი ფიჩ-პერკინის წიგნი „პატარა იაპონელები“, რომელიც დაბეჭდილია მშვენიერ ქაღალდზე, მრავლათ დასურათებული და ლამაზი ყლით. მაგრამ დახეთ უბედურებას, გადაშალეთ წიგნის ფურცლები და შიგ კითხულობთ შემდეგს:

— ნატსუმ მითხრა, ტაროს უნდა გაუგონოო. მართალია, მამა?

— დიახ, — უპასუხა მამამ — იმით, რომ შენ ქალი ხარ...

— მაგრამ მეც ხომ ტაროს ხნისა ვარ და არც იმაზე ნაკლები ვიცი, რატომ მან კი არ უნდა გამიგონოს? — უთხრა ტაკეიმ.

— ტარო ვაჟია, — შენიშნა მამამ. — ჩვენში, იაპონიაში კი ასეთი ჩვეულებაა, ქალიშვილები უნდა ემორჩილებოდნენ თავის ძმებს.

როგორ, განა ბოტ-ჩენისაც მორჩილი უნდა ვიყო? — კიდევ კითხა ტაკეიმ.

— დიახ, ბოტ-ჩენისაც. რასაკვირველია, როდესაც ის დიდი გაიზრდება.

— მე ვინ-ღა უნდა გამიგონოს?

— აი, მოითმინე, როდესაც შენ გათხოვდები და შენი ვაჟი ცოლს შეირთავს, მაშინ შენი რძალი უნდა ეცადოს ყოველ მხრივ გასიამოვნოს.

— ჩემმა ვაჟმაც?

არა, პირიქით, შენ უნდა გაუგონო შენს ვაჟსაც და მისი მორჩილი უნდა იყო, რადგანაც ოჯახის პატრონად ის ითვლება. (გვ. 17 და 18).

გავყვეთ და ვნახოთ თუ როგორ კარგათ ითვისებს „სოციალურათ“ აღზრდილი ბავშვი ამ იდეას, როდესაც და (ტაკეი) მიმართავს თავის ძმას (ტაროს) დახმარებისთვის, აი რა პასუხს ღებულობს უკანასკნელისაგან: „შენ ხომ გაიგონე რა სიტყვა მამამ? — უპასუხა ტარომ. — მან სიტყვა, რომ შენ ქალი ხარ და უნდა ემორჩილებოდე მე“. (გვ. 25).

მშვენიერი საკმე და იდეაა საბჭოთა სახელმწიფოში ბავშვების, მომავალი თაობის სოციალურ აღზრდისთვის. ტყუილათ კი არ გამოუცია ჩვენს სახელმწიფო გამომცემლობას ეს წიგნი 3,000 ცალი. განვაგრძოთ:

„მამამ ბავშვი ხელში აიყვანა და მისი პაწია ფეხი ტაკეის კისერზე დაადგა.

— ამას მე იმიტომ ვშვრები, რომ შენ პირობას იძლევი, რომ მუდამ ამის მორჩილი იქნები, — უთხრა მამამ.

— დიახ, პირობას ვიძლევი — მორჩილათ უპასუხა ტაკეიმ“ (გვ. 20).

მაგრამ ეს კიდევ ცოტაა. წიგნში გვხვდება სპეც ალური თავი იმის შესახებ, თუ როგორ მიდიან ბავშვები ეკლესიაში სალოცავად. მასში ავტორი აფრქვევს მეტად მხატვრულათ და ლამაზად ღმერთის, ღვთისმსახურების და იაპონელების ძველ ფეოდალურ ტრადიციების წინაშე მთელ თავის გრძნობებს.

ასე, მაგალითად ასეთი სიტყვები:

— „ვისია ეს ცხენი, მამა? — წამოიძახეს ერთად ორივემ.

— ეს ცხენი ეკუთვნის კუენონს — უპასუხა მამამ... —

— ვინ არის კუენონი? — შეეკითხნენ მამას.

— კეთილი ქალ-ღმერთა, რომელსაც უყვარს პატარა ბავშვები — უპასუხა მამამ.

— ის აქ ცხოვრობს? — ჰკითხა ტარომ.

— ეს ეკლესია მის სახელზეა აშენებული — უპასუხა მამამ — და ხალხიც მის სალოცავად მოდის აქ. ჩვენც მოვედით დღეს აქ იმისთვის, რომ ვთხოვოთ იზრუნოს ჩვენი ბოტ-ჩენისთვის.

— ჩვენთვისაც სთხოვე მამა? — ჰკითხა ტაკეიმ.

— როგორ არა, — როცა თქვენ ერთი თვე შევისრულდათ, ორივე აქ მოგიყვანეთ და ვილოცე თქვენთვის.

— მაშ კუენნონი ყველა ბავშვების ზრუნავს? — კიდეც პკითხა ტაკეიმი.

— დიახ, მას ყველა ბავშვები უყვარს და ზრუნავს მათთვის“ (გვ. 38).

ან კიდეც:

„მე არასოდეს არ შემინიშნავს, რომ კუენნონი ჩემთვის ზრუნავდეს, სთქვა ტარომ.

— ჩვენ ხშირად ვერ ვამჩნევთ იმ სიკეთეს, რომელსაც ჩვენ გვიშვრებიან — შენიშნა მამამ, — მით უმეტეს, რომ ჩვენ არ შეგვიძლია ვნახოთ თვით ღმერთები, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც უნდა ვილოცოთ და გვიყვარდეს ისინი“ (გვ. 39).

თუმცა ღმერთს არ ხედავ, მაგრამ მისი მაინც გეშინოდეს და უნდა ილოცო ის!

აი საბოლოო აკორდი ამ წიგნისა. და ამას ეწოდება საბჭოთა საბავშვო ლიტერატურა. მის გავრცელებაზე უარს არ იტყვიან „ღვთის მმოსავნი, წმინდა მამანი“.

31 — უა

სოციალიზმის ისტორია

ბ. ი. გორევი. „ტომას მორიდან ლენინამდე“.

პოპულარული ნარკვევი სოციალიზმის ისტორიიდან (ბიოგრაფიები და დახასიათებანი) მე-4 რუსული გამომცემიდან თარგმნილი პ. კანიშვილის მიერ. საქ. კომ. პარტიის ცეკას გამოცემა № 106. თბილისი — 1924, გვ. 124, ფასი 50 კაპ.

ი. სტეკლოვი „კარლ მარქსი“ მისი ცხოვრება დი მოღვაწეობა (1818—1883) რუსულიდან ნათარგმნი ალ. შით ლის მიერ. ს.ს.ს.რ. სახელმწიფო გამომცემლობა, თფილისი — 1924 წ., გვ. 119, ფასი 75 კაპ.

ქართულ ენაზე უკანასკნელი დრომდე თითქმის არაფერი მოიპოვებოდა სოციალიზმის ისტორიიდან მაშინ, როდესაც რუსეთსა და დასავლეთ ევროპას ამ სფეროში აქვს ისეთი საყურადღებო შრომები, როგორიცაა კარლ კაუცკის, ედუარდ ბერნშტეინის, პოლ ლაფარგის „ახალი სოციალიზმის წინამორბედნი“, ბეერის „სოციალიზმის და სოციალისტურ მოძრაობის ისტორია ინგლისში“, გორევის „სოციალიზმის ისტორია“ და მრავალი სხვა. ამ უკანასკნელ ხანებში ეს ნაკლი შესაძლებლობის ფარგლებში თანდათან სწორდება, რის მკრთალ გამოხატულებას იძლევა გორევის „ტომას მორიდან ლენინამდე“ და სტეკლოვის „კარლ მარქსი“.

პირველი წიგნის შინაარსი წარმოადგენს ამავე ავტორის პოპულარულ ნარკვევს ორ ტომიან შრომიდან „სოციალიზმის და მუშათა მოძრაობის ისტორია დასავლეთისა და რუსეთში“ (რომლის პირველ ტომი ეხლახან გამოვიდა მოსკოვში), — და ისახავს მიზნით მოგვცეს სოციალისტური იდეების და მოქმედებათა განვითარების მიმოხილვა ბიოგრაფიებით და დახასიათებებით.

„სოციალიზმის ყველა მთავარი მიმდინარეობანი და მისი მოძრაობის მთავარი ფაზები, ასე თუ ისე, ამ კრებულში წარმოდგენილია ბიოგრაფიებით და დახასიათებებით ისე, რომ მარქსიზმის რთულ და მრავალ მხრივი რევოლუციონური თეორია და პრაქტიკა თან-

დათანობით ირკვევა კითხვის დროს, ამავე დროს გაშუქებულია სოციალისტური აზროვნების განვითარება თანამედროვე ხანაში“.

აქტორი 123 გვერდის გასწორვ მეტად პოპულიარულად და მკაფიოდ ბიოგრაფიულ — დახასიათებითი ფორმით გვაძლევს სოციალიზმის ევოლუციის ისტორიას და სოციალისტურ აზროვნების სხვადასხვა მიმართულებებს თავის პირველ ხარისხოვანი წარმოდგენლებით, როგორცაა: ტომას მორი, გრეგ ბაბეფი, რობერტ ოუენი, სენ-სიმონი, შარლ ფურიე, ოგიუსტ ბლანკი, ლუი ბლანი, კაბე პრუდონი, ვიქტორინი, მარქსი, ენგელსი, ლასალი, ბებელი, ჟორესი, კაუტსკი, ჩერნიშევსკი, ბაკუნინი, ლავროვი, პლესანოვი, კროპოტკინი და ლენინი.

ი. სტეკლოვის წიგნი მთლიანად მიძღვნილია საერთაშორისო რევოლუციონურ პროლეტარიატის დიდი ბელადის კარლ მარქსის ცხოვრების და მოღვაწეობის დასახასიათებლად. აქტორი საკმაოდ ვრცლად იხილავს მარქსის ცხოვრების და აზროვნების ევოლუციას და მკითხველის წინაშე ნათელ ხაზებში ისახება მეცნიერულ სოციალიზმის დამაარსებლის გენიოსური შემოქმედება, რომელმაც გზა გაუკაფა თანამედროვე პროლეტარიატს მჩაგვრელების წინააღმდეგ ბრძოლაში და უჩვენა მაგალითები, თუ როგორ უნდა ამ სამკედრო-სასიცოცხლო კლასიურ ბრძოლის წარმოება, რომელმაც საერთაშორისო პროლეტა-

რიატი უდა მიიყვანოს საბოლოო გამარჯვებამდე, კომუნიზმამდე მთელ მსოფლიოში.

კარლ მარქსის, როგორც მსოფლიო მუშათა კლასის ბელადის, როგორც უდიდეს თეორეტიკოსის ფიგურა თავის საუკეთესო დახასიათება გარკვევას პოულობს სტეკლოვის ხსენებულ შრომაში, რომელიც უდავოდ შეიძლება ჩაითვალოს ფრანც მერიანის წიგნის „კარლ მარქსი და მისი ცხოვრების ისტორია“-ს შემდეგ მეორე შრომად, რომელიც უდიდეს სიღრმით და მეცნიერულ ფაქტებით უდგება კარლ მარქსის მშვეთხარე ცხოვრების და მოღვაწეობის განხილვას.

რაც შეეხება თარგმანს, უნდა ითქვას, რომ ის შესრულებულია კარგად. მასში თითქმის ვერ შეხვდებით ისეთ ჩიქორთულ გამოთქმებს, რომლითაც სავსეა ზოგიერთი თარგმნები. გორეის წიგნში საკმაოდ მოიპოვება კორექტურული შეცდომები, მაგ.: კაუტსკის მაგივრად სწერია კალცკი და სხვ.

სხვა მხრივ თარგმანი თავის სიმაღლეზე სდგას.

ჩვენი მშრომელი ახალგაზრდობისათვის, კომკავშირელებისათვის ორთავე შრომა წარმოადგენს მეტად საკირო და აუცილებელ სახელმძღვანელოს სოციალიზმის ისტორიიდან. მით უმეტეს იმიტომ, რომ ქართულ ენაზე ამ საკითხის შესახებ სხვა არაფერი მოგვეპოვება.

მათი ფასიც არ არის ძვირი.

მიიღება ხელის მოწერა

ყოველთვიურ საკრებულო, სალიბერატურო და სამეცნიერო

ჟურნალ

„ახალგაზრდა ლენინელი“-სე

ს. ა. ლ. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის ორგანო

შურნალი გამომდის გასაგებებისათვის ფორმით და რჩეული მასალებით.

საქ. ახალგ. ლ. კომპარტიის ყოველმა

აქტიურმა მომუშავემ,

კაპიტალის ყოველმა სამსახრო თუ

რედაქციულმა კომიტეტმა,

ყოველმა სკოლამ,

ბიბლიოთეკამ თუ სამკითხველომ

აუცილებლათ უნდა გაეცნოს შურნალი „ახალგაზრდა ლენინელი“

შურნალი ღირს

ერთი თვით 60 კ.

სამი თვით 1 მ. 70 კ.

ექვსი თვით 3 მ. 40 კ.

ერთი წლით 6 მ.

ხელის მომწერლები მიიღებენ შურნალს სისტემატურათ ყოველი თვის უკანასკნელ რიცხვებში.

„ახალგაზრდა ლენინელი“

არკვევს ლენინიზმის ძირითად კითხვებს და მის დამოკიდებულებას ახალგაზრდათა მოძრაობისადმი, არკვევს საკავშირო ხასიათის, ბავშთა მოძრაობის საკითხებს, იძლევა საუკეთესო ცნობებს ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობიდან, მეცნიერებიდან, ტექნიკიდან, არკვევს ლიტერატურის პროლეტარულ და არაპროლეტ. მიმდინარეობებს, აძლევს ფართე გასაქანს პროლეტარულ პოეზიას, აშუქებს ბევრ სადაო მარქსისტულ-ფილოსოფიურ კითხვებს და სხვ.

ჟურ. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს გამოწერა შეიძლება

მისამართით: ტფილისი, რუსთავე. პროსპ. № 20, ჟურ. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს კანტორას.

ფული წინდაწინ უნდა იქნეს გადმოგზავნილი.

ფასი 60 კაპ.

ა 983 ლ

1924

იგეგმება და მოკლე ხანში გამოვა:

1. ა. ზოხინი — „გლეხური ახალგაზრდობის სკოლა“
2. ზ. ზინოვიევი — „რა არის კომუნისტი“

გამოცემა რ. ა. ლ. კ. კ. ა/კ საოლქო კომიტეტის
და ხ. ა. ლ. კ. კ. ცეკასი.

მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 20